

ספר טובת מראה

בשבח עיה"ק טבריא תוב"ב ומאמרי חז"ל המדברים בה ושמות חכמינו
הקבורים בה וביאורים ופירושים הקשורים להם

חברו

הגאון רבי רפאל אוחנא ז"ל

נדפס לראשונה בירושלם תרנ"ז

ועתה יוצא לאור במהדורה אלקטרונית בהשתדלות

ע"ה משה פרץ ס"ט

רב ור"מ ק"ק בית שמואל – לוס דוס קאמינוס

נין ונכד להרב המחבר זיע"א

עי"ת קאראקאס יע"א

י"ל ע"י ספרים אונליין • שנת תשס"ד לפ"ק

להערות והארות:

Moshe Perets

Av. Sucre, Res. Balmoral IV apt. A6
Los Dos Caminos, Caracas, Venezuela.

Tel: 58 (212) 285 4917

Fax: 1 (425) 696 3357

E-mail: tovatmare@bethshemuel.web.ma

ספר

טובת מראה

סובב הולך למאמרי פנת יקרת קריה עליזה, ארץ חמדה חמ'ד זו טבריה
 חמדה גנוזה, וכי תימא היכא רמיזא? שלח ידך ואחוז בזנבו: ואחריו
 מאמרי רמב"ה, אמשכם בעבותות אהבה, משמא דגמרא ואליבא אשובה
 אראה מאמרי רע"ק וסוד קדושים רבה, זה השער לה' צדיקים יבואו בו:
 קו"ל דפריש כותבה דורשה אמרתי אחכמה. לדרוש ולתור תעלומות
 חכמה מה שהשיגה ידי יד כהה יד לאמ"ה. עבוד פרי'שא בפרד"ס התורה
 מתהלך בגן כל חד כפום אמ"ה: אמ"ה של תורה ובקרבו ישים או'ר ב'ו:
 אנא שלח משיח. זה בנה חומות ירושלים חומה גבוהה דלתים ובריח שאו
 שערים ראשיכם ושאו פתחי עולם ויבא: כ"ד איש צ'עיר המחבר רב זעירא

קטינא

רפאל אוחנא ס"טנדפס פעה"ק **ירושלם** תובב"א

שנת טב"ת מרא"ה מאד לפ"ק [תרנ"ז]

בדפוס ר' משה ליליענטהאל הי"ו (בבתי מחסה)

אדרעססע אל המדפיס

Moses Lilienthal in Jerusalem (Palestina)

הסכמה

הסכמת הרבנים הגדולים פרי קדש הילולים

עומדים בפרץ תהלתם מלאה הארץ. אשר בעיה"ק טבריא תובב"א הי"ו, וכסאם כימי שמים. אנס"ו:

ראשי שורות האומ"ר החרש והמסגר לבתים לבדים. עולות בקנה אחד והיו לאחדים. אחת וארבע. כתובים באצבע. חרות על הלוחות. והמה פתיחות: ומה האריש פתח להאי פתחא. היד שנשתלחה. ומסיימת בכי טוב:

מה אנחנו יושבים. חברים מקשיבים. רועים צאן חדשים יושבי העמק **אדמת קדש טבריא**. אתר דתמן שכנתא שרייא. בשבטי ישראל הודעני נאמנה. ראו הביא לנו יקר רוח איש תבונה ידיד ה' וידידנו. וכל מחמדינו. מעלת הרב העצום תפארת רום אנשים מן הגזע ומן השרשים. שורייקי דעינא. כמהר"ר **רפאל אוחנא** נר"ו נכד לאותו צדיק מתעסק בקדשים. החכם השלם והכולל וכליל לאיש"ם. זקן זה שקנה. וכל מעשהו באמונה. כמהר"ר **יאודא אוחנא** זה"ה ממשפחת רם אשר הונף ואשר הורם. הרב המקובל האלק"י אשר יצק מגורי האר"י כמהר"ר **סולימאן אוחנא** זצ"ל וזאת ליאודה. אשר לו יעדה. מדובר בו נכבדות עשר ידות. פיו ולבו שוים. יפאר ענוים. ועלה האיש מעירו מעי"ת מכנאסא. אשר נסיתו במסא גזבר ונאמן זרוע המיומן לעניי עירו. אשר המלך מש"ע חפץ ביקרו. זאת ועוד אחרת. כל שהיא לעושיה תפארת. עץ חיים היא למחזיקים בה ותומכיה. **גור אריה יאודה** דלביש מדה. גזבר ומפואר. ובישראל יתפאר לחזק ידיים רפות. בכסף תועפות. לעניי וחכמי ושלוחי **ארץ ישראל מקודשת** ב"ג מדות שהתורה נדרשת. לא שכב לבו בבקר בבקר בהטיבו. אשריו ואשרי חלקו וה' חפץ למען צדקו. ויטוש משכן של"ו. דרך ובא לו. בשנת **התרכ"ה** בחדש סיון אוה למושב לו. לבוא חמ"ד זו טבריא וזה פריה. קולטתו מחיים ויתגל בתוך אהלו אהלי י"אודה. על התורה ועל העבודה, זקן ונשוא פנים. צדיק שומר אמונים. כל ימיו אשר חיה כמעשהו בחו"ל כן בקדש. כזה ראה וקדש. נגש והוא נהנה מיגיע כפו. מזונותיו תלויים בכספו. אתא ואייתי בדיה הדא מרגניתא טבא נכדו היקר המלאך **רפאל** נברשתא דדהבא. רך ומשוח. עצם שיש בו מוח. יתום והן עוזר לו. מפתו יאכל ומכוסו ישתה אמר ר' יאודה אשרי מי שעמלו. וגידולו גידולי הקדש בין ברכייהו דרבנן. ויצייץ צייץ פריו יתן בעט"ו ועלהו רענן. שקוד על לימודו. ופרקו נאה בידו. תורה דיליה היא אמרו צדיק כי טוב:

מה יעשה לאיש לבוש הבדים. רב חסד גומל חסדים. שמע ה' קול יאודה ואל עמו תביאנו. לשכון כבוד בארצנו. החר חמד אלהים לשבתו. סוכו ומעונתו. לבוא לרשת משכנות ע"ג ארונות. טמון בארץ חבלו ויט שם אהלו. הארץ לרשתה. מדברה כעדן וערבתה. נפש היפה. מנופה ב"ג נפה. ולהבדיל בין המתים ובין החיים חכם בעוז **רפאל שרפא**. דברי פי חכם חן והאומר עשירית האיפה. אך בתורת ה' חפצו והרים ממנה מלא קמצו. שני ספרים נפתחים כערוגות הבושם מגדלות מרקחים ויצא הראשון כולו כהדרת ליקר ולתפארת איהו יאה וגולתיה יאה. **טובת מראה** וזאת שנית לעומת מחברתו ונופת צופים יעלו על שפתו. סובב הולך על חיבור מופלא בכתם אופיר לא יסולה הרב המקובל המחבר "יסוד יוסף" ז"ל ומחדש בטובו אשר נתן ה' בלבו חדושים ורמזים יקרים. הנה ארש'ו ארש'ו רעננה מעולפת ספירים. ונאים הדברים למי שאמרן. וקובץ על יד כל נתח טוב. מפי סופרים וספרים סדרן כהלכתן הוקצו למצותן וכולהו תנויי כחמר טב דיתב על דורדייה. הנקרא שמו **יסוד מערבי** טעמו ונימוקו עמו עד היסוד בא מקרה בלתי טהור פרט למזומן. ומצאוהו אעות אשרי מי שלא חמאן. וירא מנוחה כי טוב:

מה נאה אילן זה אילן ששרשיו מרובין. חכם ומבין. נפשו אותה ויעש מטעמים לזכות את הרבים ויבן כמו רמים. ובנה אצלו ציון שערם המצויינים. חבל תנאים מלכי ארץ ורוזנים נערץ בסוד קדושים רבה. גדול אדונינו התנא האלד' **רבי עקיבא** זע"א ולשונו תהלך בארש' נכוחות. בשבח האי תנא דידן **רבי מאיר** הוא הקדוש המהולל בתשבחות **העומד לגס עמים** שבחוהו כל האומים וכולהו תנאי ואמוראי ורבנן סבוראי דאתו ממולאי. ברוח חכמה בדעת ובמזימה השבח השבח ארץ חמ"ד זו **טבריא** אשר נתגדל בה לא זו מחבבה. ולפעלא טבא אמרינן ליה איישר. ותומכיה מאושר. יפוצו מעינותיך חוצה עשות ספרים הרבה. עפייה שפיר ואינביה. ולא ימוש מתוך האהל אהלה של תורה לעבדה ולשמרה. המשלח מעינים בנחלים זרע בו למינהו טובי מראה ומשכילים ותמימים ינחלו **טוב**:

מה טוב ומה נעים ויהיו דברינו אלה נכנסים בעיני השומעים. כדרבנות וכמסמרות נטועים. למען יכניסו החיבורים הללו בביתם ובחומתם. בחצריהם ובטירותם. אי משום יקרא דשכבי. ויהי רובם. גדולים צדיקים מלאים זיו ומפיקים. **תנאים ואמוראים** ארזי לבנון הרמים והנשאים. אי משום יקרא דחיי. כי הוא יסוד מוסר לאיש אשר אלה לו אף הוא **רא"ה** והתקין סדר העבודה כי הוא על ימים יסדה. שם קטן משם גדול

עדות ביהוסף שמו. מה ברוך טעמו. טעמו וראו כי **טוב:**

מה הלשון אומרת. אמריה ממררת. צרו חכימייא בשוקי טבריא. אין לך יום שאין קללתו מרובה מחבירו. ישת חושך סתרו. מוכים ומעונים. רבת שבעה לה נפשנו הלעג השאננים. שם יתנו תנו רבנן. יד עניי אנן. ועינינו תלויות לאבינו שבשמים. השקיפה ממעון קדשך השקפה לטובה מנה אחת אפים. יראו עינינו בבנין הדביר והאולם. בן דוד בראש וכסאו כימי עולם. והשב כהנים לעבודתם ולא יטה לארץ מנלם. ולוים בדוכנם רוממות אל בגרונם. והשב ישראל לנזיהם וה' יראה להם לראות **טוב:**

הלא כה דברי עמוסי התלאות חכמי ומנהלי קהל קדוש ישורון החותמים פה עיה"ק טבריא תוב"ב בחדש אייר הוא זיו שנת התרמ"ה ב'א סימן והביאותים אל **הר קדשי** לפ"ג ברב עוז ושלום:

הצעיר רפאל אברהם כלפון ס"ט.

הצעיר יוסף דוד אבואלעפיא ס"ט.

הצעיר אהרן אלחדיף ס"ט.

הצעיר שלמה רחמים אבואלעפיא

בן אדמו"ר עט"ר רב חנא ז"ל.

הצעיר דוד יעקב וועאקנין ס"ט.

הצעיר שלמה סוכארי ס"ט.

הצעיר יעקב אוחנא ס"ט.

מכתב תעודה

מהרבנים הדיינים המצויינים. ממלכת כהנים. היושבים ראשונה לראש פנה בעוב"י מקנאסה יע"א ישמרם השומר אמת לעולם כירח יכון עולם כיר"א:

מה נכבד היום הזה. מחזה שדי יחזה. בהגלות נגלות לידינו. ספרא דמריה טב ידידינו ואור עינינו מר שארינו איש ממנו. חד מינן דסליק להתם אשכול השלימות. חכם בעז ותעצומות מעלת הרב הכולל. בישראל להלל כמהר"ר **רפאל אוחנא** ישמרהו שוכן מעונה. זה ספר כתב איש רבי **יסוד מערבי** זה יצא ראשונה בחכמה ובתבונה. ובו בפרק בבוא אלינו הספר הנכבד הזה מה מאוד שמח לבינו. ויגל כבודינו. אשר האיר אל עבר פנינו. ליהודים היתה אורה ושמחה. והיתה הרוחה. אר"ש רפ"אים מבשר ואומר עוד ידו נטויה אך עס"וק להוציא לאור מחברת השנית איהו יאה וגולתיה יאה. הכי קרא שמו **טובת מראה** סובב הולך על מאמרי רז"ל אשר דברו בשבח המגיע על אדמת הקדש **טבריא** תובב"א ולקדושים אשר בארץ המה ארץ אשר נתגדל בה לא זו מחבבה. חיבה יתירה נודעת. שקולה ומכרעת. עושה פרי דרש'ה ארי. בפרד"ס תוה"ק לבד משרי הנצבים. והמה בכתובים. וילבש אותה מחלצות. משל ומליצות. והיום הזה תאמרנה. חכמי לב היושבים ראשונה. ויד כל העם באחרונה. מי יתן אפוא ויכתבון מליו בספר ויוחקו, ומן הבאר'ה הוא יסקו. ואנן מהכא יתובי יתבינן ברוכי מברכנן לראש גבר המחבר המלאך **רפאל** בהלו נר"ו ועליו יציץ נזרו. יגדיל תורה ויאדיר והיה אדירו. ואיליו גוים ידרושו. ותורה יבקשו. בדין הוא שיטול שכרו. לשמוע בקול דברו. ושבחיהו רבנן כתרי מנן. יהא רעוא נחזי אנן בקרב הימים הודו והדרו. אשר המלך חפץ ביקרו. נגילה ונשמחה בו ובתורתו. צנה וסוחרה אמתו אמן. הלכ"ד רועי צאן קדשים יושבי על מדי"ן ועבודת משא. פה עוב"י מקנאסה יע"א בחדש חשון שנת התרנ"ז ליצירה בא סימן ליא'ודים היתה אורה ושמחה וישו"ן לפ"ג:

הצעיר
שלמה ברדוגו
ס"ט

הצעיר
אברהם חסין
ס"ט

הצעיר
שמואל טולידאנו
ס"ט.

הצעיר שלמה בן שטרית ס"ט.

הקדמה

הקדמת המחבר. לכבוד התורה מדבר.

והנערה טובת מראה מאד בתולה ואיש לא ידעה ותרד העינה ותמלא כדה ותעל בראשית כ"ד

קודם שנבאר זה נקדים מש"ה וז"ת, טובה חכמה עם נחלה ויותר לראי השמש. [בקהלת ז'] וקודם שנבארו נקדים מה שפירש בו הרב החסיד שבכהונה כמה"ר אליהו כהן ז"ל בספר עיני העדה ח"ב דף קל"ב ע"ג וז"ל טובה חכמה שמחדש האדם בלבד שיכתבנה על הספר ובדיו כדי שישאר לו לנחלה לעולם ולא ישכח ממנו ומפי זרעו לעולם לכן החכמה טובה כשהיא עם נחלה שיניחנה נחלה לבניו ויותר טוב אם עולה חידושו על מזבח הדפוס כדי שיצאו חידושו לרואי השמש לעין כל העולם עכ"ל:

ועל פי דבריו יע"ן לע"ד כוונת הכתוב אשרי אדם מצא חכמה קורא ולומד וכותב אבל ואדם היותר טוב בתוספת וי"ו מי שהוא יפיק תבונה יפיק משמע מוציא לאור תעלומה ע"ד יפוצו מעיינותיך חוצה [עיין תרגום דמתרגם מביע ביונה פי' כמו נבעו מצפוניו ועיין ברלב"ג שם וק"ל והפי' הנז"ל עין להרב חיד"א בנחל אשכול ובחומת אנך שפירש באופנים אחרים:

ולעד"ן באופן אחר והוא בהקדים הקדמה יקרה ונפלאה הלא היא בספר ליקוטי מוהר"ן ז"ל בסימן קנ"ט וז"ל דע שיש אמצעי והיא השכינה שהיא אמצעי בין בני אדם ובין השי"ת כביכול וידוע שיש חילוק בין לימוד התורות שלא כל אדם ואדם לומד בבחינה אחת ומי שזוכה ללמוד להשכינה שלימודו עולה להשכינה אזי השכינה מקבלת הלימוד התורה ומעלה להשי"ת ונמשך מזה שפע היינו שפע רוחניות ושפע גשמיות כי בהתורה יש אש ומים וכשהשכינה שהוא בחינת אמצעי מקבלת התורה אזי עולה כח באש למעלה ונמשך ממנו שפע למעלה לכל העולמות ולכל המלאכים ושרפים וכו' וזה הוא שפע רוחניות וכח המים נעשה מזה שפע גשמיות ויורד לזה העולם וזה הוא בחינת ימין ושמאל שיש בהתורה היינו אורך ימים בימינה ובשמאלה עושר וכבוד [משלי ג'] כי אורך ומים הוא לעולם שכולו ארוך כמ"ש חז"ל [קידושין ל"ט ע"ב] והוא בחינת שפע רוחניות שהוא בחינת ימין שזאת השפע הוא לעולם שכולו ארוך שהם עולמות העליונים ועושר וכבוד שהוא שפע גשמיות היא בחינת שמאל אך לא כל אדם זוכה שיהיה לימודו עולה להשכינה כי לזה צריך שיהיה אדם יקר ושיהיה לימודו רק להשכינה דהיינו לאוקמא שכינתא מעפרא ולא כל אדם זוכה ללימוד זה ואף אם לומד ביראת שמים וגם אם אומר שלימודו לאוקמא שכינתא מעפרא עכ"ז מי יודע אם ראוי לכך שיהיה לימודו להשכינה וכשאין לימודו עולה להשכינה אזי כשהתורה יוצאת וא"ל לה לעלות אל מקום מכונה וטבעה הוא להגביה את עצמה ולעלות ובתוך כך נעשה לילה ואזי יוצאין כל גרדיני נמוסין וכו' המבוארים בזוהר (מקץ דר"ג ע"ב) והם מכים עליה ונופלת למטה ומתפזרת למטה לכל העולם וכל בני העולם שואבים מהאוויר וכולם שואבים מזאת התורה שנתפזרה למטה באויר בהקיץ או בשינה ולפי מהות האדם שמגיע לו מהתורה הזאת כן נעשה ממנה כי אדם כשר וירא שמים אפילו מקטני הערך או אדם גדול וצדיק כשמקבלין מהתורות אלו שנתפזרות אזי נעשה אצלו התעוררות חדש וחשק להתורה והכל לפי מדרגת המקבל לקצת נעשים מאלו התורות חידושים דאורייתא כי כשמקבל מכמה תורות של כמה בני אדם נעשה אצלו צירופים חדשים ויוכל להשיג השגות מזה וחידושין דאורייתא ולקטנים שאינם יכולים להשיג ולחדש מגיע להם מזה התעוררות חדש וחשק נמרץ להתורה שהוא גם כן בחינת חידושים שנתחדש בחשק ובהתעוררות אצלו וזה כשמגיע לבני אדם כשרים והגונים אך כשמגיע לבני אדם שאינם כשרים אזי נעשה היפך מזה שנעשה אצלו מאלו התורות ל"ט מלאכות שמגיע לו אדרבא חשק נמרץ התעוררות חדש ליגיעות וטרחות ועבודות העוה"ז שהוא ההיפך ממש מט"ל תורה היינו ט"ל מלאכות שהוא בחינת (בראשית ג') בזעת אפך תאכל לחם. וזה הוא בחינת ימין ושמאל שיש בהתורה כנ"ל היינו כשמגיע לאדם כשר נעשה מזה ט"ל תורה כנ"ל היינו בחינת ימין ולהיפך נעשה ט"ל מלאכות וזה הוא בחינות שמאל כי בלימוד התורה העולה להשכינה נעשה מהימין ושמאל מאש ומים שפע רוחניות ושפע גשמיות בזה הלימוד שאינו יכול לעלות אל השכינה כנ"ל ונתפזר באויר כנ"ל נעשה מהימין ושמאל מהאש ומים ט"ל או ל"ט מלאכות לפי מהות המקובלים כנ"ל ודבר זה הוא מבואר בגשמיות ממש כי כשהאדם לומד יוצאים הבלים ואידיים מפיו ואפילו אם לפעמים אינו מוציא דיבור מפיו עם כל זה בשעה שיושב על הספר ומעיין יוצאים הבלים ואידיים ממנו ויש בהם חמימות ולחות כידוע בטבע ואלו ההבלים והאידיים יוצאים שהם בחי' אש ומים וכשאינם יכולים לעלות אל המקום הצריך להם אזי בלילה מכה עליהם הנ"ל ומתפזרים באויר ובני אדם שואבין מהאוויר ואזי שואב כל אחד מכוונות התורות האלו שנתפזרו באויר וכן באמת טל גושמיות יש בו ג"כ שני כחות טוב ורע להמית ולהחיות ונעשה גם כן מהאידים העולים מן הארץ ובלילה יש קרירות. ומכה עליהם הרוח קר מלמעלה ונופלים למטה ונעשה מהם ט"ל והוא חיות כל העשבים ובהמות האוכלות ממנו ונעשים שמנים ויש מינים שמזיק להם מאד הטל וגם לבני אדם האוכלים מהטל מזיק להם ומגיע מזה דבר ומידי חולאים ח"ו. נמצא שיש בהטל שני כחות להמית ולהחיות כנ"ל כן נעשה מהתורות הנ"ל על ידי בחינות הנ"ל שהם ממש בבחינת הטל הגשמי ונעשה מזה ט"ל וצדיקים ילכו בו וכו' כנ"ל. [אחר שאמר תורה הזאת ענה ואמר אבל לא מצאתי מקרא או איזה מארז"ל למצוא בו דברים אלה ואפשר יומצא אחר

שיוכל למצוא דברים אלה באיזה מקרא או מארז"ל. והזכיר אז מה שאמר רבי יהושע (סוטה פ"ה) מי יגלה עפר מעיניך ריב"ז שהיית אומר עתיד דור א' וכו' שאין לו מקרא מן התורה והלא עקיבא תלמידך מצא לו מקרא מן התורה עכ"ל. ובענייני יגעתי ומצאתי רמז דברי הרב במאמרם ז"ל בפסחים פ"ד דנ"ד ע"ב וז"ל רבא רמי כתיב כי גדול עד שמים חסדך (תהלים נ"ו) וכתיב כי גדול מעל שמים חסדך (תהלים ק"ח) הא כיצד כאן בעושיין לשמה כאן בעושים שלא לשמה וכדבר יהודה אמר רב דאמר רב יהודה אמר רב לעולם יעסוק אדם בתורה ומצות אעפ"י שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה עכ"ל ודו"ק היטב שהוא רומז לדברי הרב הנז' ועיין להרב חסד לאברהם עין הקורא נהר ה' ונהר כ"א ויערב לך.

עוד מצאתי כמה רמזים בתנ"ך הנה הנם לפניך. והוא בהקדים עוד מ"ש בספר זוהר חדש על אכה ד' צ"ה ע"ג הובא בספר אור עינים מערכת ש' וז"ל שמש הוא קלסתר פנים של שכינה מלעיל ומלתתא יעו"ש: גם ידוע מ"ש בתרגום על פסוק הנז"ל וז"ל טבא חכמתא דאורייתא עם אחסנת ממונא יעו"ש. אמור מעתה זהו הכוונה טובה חכמה עם נחלה שבזה הלימוד מושך שפע רוחני לעולם המלאכים ומוריד שפע גשמי למטה לארץ אזי יש בידו ט"ל תורה מחייהו חיות רוחני וטל מלאכות חיות גשמי כנז"ל וכמ"ש ז"ל יפה תלמוד תורה עם דרך ארץ והרבה עשו כרבי ישמעאל ועלתה בידם. ויותר לרואי השמש קלסתר פני שכנה כנז"ל אזי לא ייראו מטל הגשמי שלא יזיק לבנ"א ח"ו:

ועפ"ז יע"ן על פסוק שאחריו כי בצל החכמה בצל הכסף ויתרון דעת החכמה תחיה בעליה ר"ל בצל החכמה בצל הכסף דהיינו תורה וגדולה במקום אחד כמ"ש"ה כי ימין ושמאל תפרוצי וכמו רבינו הקדוש ורבי אלעזר בן עזריא ורבי אלעזר בן חרסום ורבי עקיבא בסוף ימיו. ויתרון דעת כמו רשב"י וחביריו החכמה תחיה בעליה ולכן בשעת פטירתו אשתמע קלי דאקרי ואמר אורך ימים ושנות חיים ושלום יוסיפו לך וקלא אחרא אמר חיים שאל ממך נתת לו אורך ימים עולם ועד והיינו אורך ימים בימינה וכנז"ל ודו"ק: ואפשר לע"ד שאם חכם אחד למד שלא לשם השכינה והשני אשר שמע ממנו או למד מפיו או מפי ספריו לומד לשם שמים לשם השכינה אזי ודאי אותו הפעם השני לא יוכלו גרדיני נימוסין וכו' לחטוף אותה החכמה כי זה תיקן אשר עיוות הראשון ומתוך שלא לשמה עתה באה ונהייתה לשמה לאוקמא שכינתא מעפרא:

ובזה רמזתי כונ"ה (במשלי ג') אל תמנע טוב מבעלי ר"ל אם שמעת ד"ת מאיזה תלמיד חכם תאמר משמו ותכתוב משם אומרו וזהו להיות לאל ידיך לעשות כי על ידי הכתיבה ילמדו רבים ובתוך רבים ימצא מהם אחד או יותר מי שלומד לשם השכינה ואזי נתקן אותו לימוד מתוך שלא לשמה בא לשמה וק"ל:

ועפ"י ההקדמה הנז"ל יע"ן כונ"ה (במשלי ה') שתה מים מבורך ונוזלים מתוך באריך ביאור התורה. יפוצו מעינותיך חוצה ברחובות פלגי מים התורה וכי תימא ירא אנכי שמא יפגעו הגרדיני נימוסין וכנז"ל? לז"א אל תירא ואל תחת אלא יהיו לך לבדך ואין לזרים [הגרדינים] אתך ח"ו וכי תימא מאיזה צד לא יוכלו הגרדיני נימוסין לגשת אלי לז"א הרפואה לזה יהי מקורך ברוך היא אימא עילאה היא השכינה ושמה מאשת נעוריק היא תורה דילך ולא יחטפו אותה הסט"א וכל זה מכח אילת אהבים ויעלת חן היא השכינה דדיה ירווך בכל עת להשפיע לך שפע רוחני ושפע גשמי ובאהבתה תשגה תמיד וק"ל:

ובזה יע"ן כונ"ה לי עצה ותושיה אני בינה לי גבורה ר"ל אימת לי עצה ותושיה שהיא התורה ולא תהיה ביד הסט"א בזמן שאני בינה דהיינו כשלומד לשם בינה עילאה אזי לי גבורה שפע רוחני ושפע גשמי מטל מלאכות תורה וגדולה ולא מט"ל המזיק ח"ו ודו"ק:

וזהו נמי כונ"ה כי מוצאי מצא חיים היינו מצד ימין למיימינים בה אורך ימים ושנות חיים ויפק רצון מה' היינו שפע הגשמי בשמאלה עושר וכבוד וכמ"ש המקובלים להמשיך שפע ומזון תכוין במלת רצון להמשיך מרצון העליון שהוא שם קפ"ד הבא משם ע"ב כזה יו"ד. יו"ד ה"י. יו"ד ה"י וי"ו. יו"ד ה"י וי"ו ה"י וכו'. ושם קס"א כזה אל"ף ה"י יו"ד ה"י וכו' תכוין שמשני יסודות אלו תמשיך מזון ושפע אל העולמות ושעל ידיהם יתמתקו שלשה כחות הדין המונעים הפרנסה פרי עץ חיים שער הזמירות פ"ה והוב"ד בספר אור עינים דקמ"ב ע"ג יעו"ש ואימתי כל זה כאשר יפק רצון מה' כי רצו"ן גימטריא שמו כי שם רומז לשכינה כמ"ש רז"ל ע"פ ויעש דוד ש"ם וכל מעשיך יהיו לש"ם שמים וק"ל:

ובדרך זו אלך להבין כונ"ה שם וז"ת הון מהבל ימעט וקובץ על יד ירבה ר"ל הון שהוא השפע מהבל ע"י ההבלים והאדים הבל היוצא מפיו בלימוד ימעט והטעם כמ"ש שהגרדיני נימוסין רהטי אבתריה ומוציאין בולעו מפיו כי לא כל אדם זוכה ללמוד לאקמא שכינתא מעפרא אבל וקובץ על יד דהיינו מקבץ מלימודו ע"י כתב יד אזי ירבה ההון ועושר ושפע רוחני בעולם המלאכים כנז"ל כי ע"י כתיבה ילמדו בתורת רבים ולא פחית עלמא מצדיק יסוד עולם ועל ידי לימוד האחרון תזכה לעלות וירבה שפע וברכה בכל העולמות וק"ל:

ועפ"י מה שכתב הרב בסוף דבריו שלא מצא פסוק או מאמר מרז"ל לרמוז דבריו הנז' ואפשר יומצא אדם

אחר שיוכל למצוא דברים אלה באיזה מקרא או מאמר וכו' והזכיר מ"ש רבי יהושע (בסוטה דפ"ה) מי יגלה עפר מעיניך ריב"ז וכו' והלא עקיבא תלמידך מצא לו מקרא מן התורה יעו"ש:
זה בעצמו נוכל לרמוז והוא בהקדים מ"ש ז"ל אדם א' מאלף מצאתי זה רע"ק ועיין מג"ע עה"ת שדרש על אל"ף זעירא שהשיג רע"ק יעו"ש ועיין מ"ש לפנים בענייני רבי עקיבא לך נא רא"ה:
אשר בזה יע"ן רמז הנז' (בקהלת סי' ז') רא"ה זה מצאתי אמרה קהלת [שהקהיל וקבץ החכמות] אחת לאחת למצוא חשבון אשר עוד בקשה נפשי [לקבץ ולהקהיל עוד חכמות] ולא מצאתי ואם הקשה לי וכי התורה יש לה קץ ותכלה ח"ו ? עד שנאמר לא מצאתי הלא בקש תמצא וליכא מלתא דלא רמיזא באורייתא ? לזה תירץ שזה אינה ראייה אם אני לא מצאתי אדם אחר ימצא וראיה לדברי אלה הרי שלך לפניך אדם אחד מאלף מצאתי שהוא רבי עקיבא שמצא ראייה פסוק מן התורה מה שלא מצא רבן יוחנן בן זכאי שהוא רביה דרביה ודו"ק כי נכון בעיני:

ודוגמא לדברי הרב הניתנין לעיל מצאתי ראיתי להרב חיד"א ז"ל שהביא בחומ"א (משלי ג') ע"פ אשרי אדם מצא חכמה ואדם יפיק תבונה וכו' וז"ל אפשר במה שסופר שמר"ן הקדוש ז"ל הוקשה לו בבית מדרשו לשון הרמב"ם קשה מאד והיו כמה ימים ולא מצאו יישוב ולילה א' באשמורת מר"ן מצא יישוב נכון ולמחר אמר לבני הישיבה זכיתי ליישב דברי הרמב"ם ז"ל. נענה ת"ח א' ואמר היישוב כמות שהוא ממש ושמה מר"ן ונצטער וכו' ואמ"ל המגיד אל תצטער וכו' יעו"ש: ובזה יע"ן כוונ"ה שמחה לאיש במענה פיו כמו מר"ן הקדוש אשר שמח שמצא מענה לקושיית הרמב"ם. והגם שדבר זה בעתו מה טוב [כמו מה רב טובך] שקלטוהו רבים מן האויר עכ"ז לא יצטער כלל אלא ישמח צדיק הראשון וכמ"ש המגיד למר"ן הקדוש כי הראשון יש לו זכות יותר ומעלה יתירה:

ובזה פירשתי במ"א כוונ"ה אורח חיים למעלה למשכיל ר"ל יותר מעולה המשכיל בעצמו יותר מן החרף הקולט מן האויר. (ועיין בסה"ק "יפות מראה" בדרוש שסידרתי לעילוי נשמת מר אבי כמה"ר חיים אוחנא נ"ע שפירשתי פסוק הנז' באו"א לך נא רא"ה:)

ואפשר זה ירמוז הכתוב שם מים עמוקים כמו דבר תורה שהוא עמוק ומוקשה [כנז"ל בקושיית הרמב"ם] עצה בלב איש שבא לדעתו תירוץ ויישוב הענין ואיש תבונה דהיינו החרף ידלנה הוא דולה ומשקה קולטת מן האויר: ובזה יע"ן כפל הענין בפסוק פיה פתחה בחכמה ותורת חסד על לשונה ר"ל פיה פתחה בחכמה אשר טרחה ויגעה בתורה דילה. ותורת חסד על לשונה שמחסדו יתברך קלטה מהאויר ול"ו רג"ל על לשונה וזה חסד גודל שעושה עם בעלי תורה הראשונים להעלותה עם תורה דילה וק"ל:

אי נמי באו"א פיה פתחה בחכמה בתורה דילה מאשר חידשה בחכמתה ותורת חסד על לשונה מאשר שמעה או למדה מפי אחרים אומרת דבר משם אומרו והוא חסד של אמת שעושים עם המתים כאשר יאמרו הלכה או ד"ת משמם שפתותיהם דובבות בקבר כמ"ש דובב שפתי ישנים כמש"ל ועיין בזה"ק פ' ויחי דאתא רבי יצחק אצל רבי יהודה קודם פטירתו לחלות פניו שיאמר שמועה מפיו יעו"ש"ב:

אלא מעתה יע"ן הפסוק הנז"ל וז"ת טובה חכמה עם נחלה ר"ל טובה חכמה של אדם שילמוד או יכתוב אותה עם נחלה ר"ל התורה שנוחל מאחרים כמו שאמרנו על פסוק הנז' פיה פתחה בחכמה ותורת חסד וכו' כנז'. ויותר לראי השמש ר"ל אם נוחל תורה של ראשונים כמלאכים שהם צדיקים רואי פני המלך מלכי המלכים הקב"ה וזהו לראי השמש שמש דא קבה"ו כמ"ש"ה כי שמש ומגן ה' אלהים וכמ"ש בזה"ק פרשת פקודי דף רכ"ד ע"ב [עיין ספר מאורי אור ויאיר נתיב מערכת אות שי"ן סי' ס"ד] כי כאשר כותב על דברי הראשונים ז"ל יש לו כמה מעלות טובות כמ"ש רז"ל וזה לך האות מ"ש בספר מגיד משרים פרשת ויקהל וז"ל כי הרמב"ם שמח שגילית ופירשת במ"ש הטור סימן קצ"ט שלא נתפרש עד היום וכו' וגם הרמב"ם שמח בך על שאתה מפרש דעותיו וגם במה שכתבת על ההיא דחפיה אמת ויציב. וגם מה שכתבת על יעקב דחילי במוסקת שפיר קאמרת ולכך נתכוון הוא. וגם על שכתבת שם על יעקב דחילי שאין דבריו מבוארים אמת ויציב הוא ומה שפלפלת ליישב דבריו קב"ה שמח בהאי פלפולא אבל הוא לא לכך נתכוון ושלשתם מליצים עליך זכות קמיה דקב"ה והם יצאו לקראתך לקבל נשמתך עם שלשה כתות של מלאכי השרת ע"כ יעו"ש ועיין בספר החסידים סי' תקנ"ט:

גם בספר זקוקין דנורא בפתחי שערים (ד"א ע"ב) כתב וז"ל שער ג' נקרא בשם אדרת אליהו וכו' ואולי אזכה בעבור זה שיצא אליהו לקראתי דוגמא שמצינו במציעא דפ"ג אמר רבה כי שכיבנא נפיק לקראתי רבי אושעיה משום דמתריצנא מתניתא כוותיה ע"ש:

אם כן אנן בדידן שכתבנו על הצדיקים ועל הקדושים אשר בארץ [היא עה"ק טבריא תוב"ב] המה יצאו לקראתי אחר אי"ש ולכן טוב עשינו שקבענו לימודים על רמב"ה ורע"ק וריב"ז ורבי חייא ובניו וכו' שהם אתנים מוסדי ארץ רואי פני שכינה ולכן יע"ן אשר קרית לי שם הספר הנז' טובת מראה על שם תורתן של ראשונים שהם רואי פני שכינה ואין טוב אלא תורה וק"ל: אי נמי הטעם משום שכולו מדבר בשבח עיר

הקדש טבריא תוב"ב והצדיקים הטמונים בה וידוע מ"ש ז"ל (מגילה ו') למה נקרא שמה טבריא על שם שטובה ראייתה יע"ש ולכן טוב"ת מרא"ה שם רמז על עיה"ק טבריא טב"א ראי"ה אי נמי תיבת טוב"ת היא אותיות טבת"ו [ר"ת ט'ב'ריא ת'וב"ב]. גם תיבת מרא"ה עם ד' אותיות והתיבה המה יעלו גימטריא מאיר ויען דהא והא איתנהו שבח טבת"ו ושבח רמב"ם זיע"א לכן נקרא טוב"ת מרא"ה. גם מרא"ה עה"כ רמב"ה והיא ר"ת רבי מאיר בעל הנס וק"ל. אי נמי בהקדים מ"ש הש"ס במציעא דפ"ה בההוא מרבנן דאסתכל בגוהרקי דרבי חייא ונסתמא למחר אזל אשתטח על מערת ר' חייא ואמר מתנייתא דמר מתנינא ואתסי ע"כ יעו"ש (ועיין מהרש"א בח"א שם שכתב הואיל ועי"ז המת דר בב' עולמות כמשו"ל ע"פ אגורה באהלך עולמים ושפתותיו דובבות וכו' וק"ל יעו"ש):

ואנא נפשאי בדידי הוה עובדא קודם השלמת הדפוס הספר הנז' בא לי חולי העינים והיו עיני בסכנה גדולה ואמרתי בפה מלא אל נא רפא נא לי בזכות רמב"ה והצדיקים אשר כתבתי בסה"ק הנז' רמב"ה ורבי חייא מתנייתא דילכון קא מתנינן בקשו עלי רחמים להאיר את עיני ? ואשלם תודות לה' אשר מעט מעט הולך ואור ויאורו עיני וגמרתי סוף החיבור וההקדמה הכל בכתב ידי ממש תלי"ת שגמלני כל טוב כן ה' אלהים יגמר בעדי לטובה ולברכה:

וטעם כעיקר הוא לרמוז כי החידושים הנאמרים בקונטרס הנז' מפרי עשתונותי יצאו הדברים מה שחנני ה' כתבתי על הספר ובדיו כאשר חיובא רמיא עלי וכמ"ש בספר נפש חיים משם רבינו אפרים משם מהר"א מגרמיזא שכתב וז"ל כל מי שמגלין לו חידושי תורה מן השמים ואינו כותבו עתיד ליתן את הדין והרב ש"ך עה"ת בהקדמה כתב דצריך לכתוב כל מה שמחדש ואם לאו הוי כנביא הכובש נבואתו שחייב מיתה ח"ו יעו"ש: ומעתה זהו כוונת טובת מראה נ"ל טובה זו תורה מרא"ה ר"ת ממני רפאל אוחנא המחבר:

וסהדי במרומים ואל אלהים יודע כי לא להתגדל ולהתיהר ולא לפאר ולשבח עיה"ק טבריא ת"ו על שאר ארצות הקודש חלילה אלא העיקר הוא נדרי לה' אשלם נגדה נא לכל עמו כי ביום לכתי לבוכארה יע"א בשליחותיהו דרבנן קדישי היושבים ראשונה בעה"ק טבת"ו הלכתי בארץ מדבר שמם על הגמלים טו"ב ימים ולילות בסכנה עצומה ונדרתי שאם הקב"ה יציליני וישיב את שבתי חי ובריא אולם לעיה"ק טבריא ת"ו חובה עלי לחבר ספר המדבר בשבח עיה"ק הנז' בכל מקום שדברו חכמים על עיה"ק טבריא תוב"ב אכתוב אותם ואחדש עליהם מה שאוכל לפי קוצר שכלי וכן במאמרי רמב"ה ורע"ק זיע"א ושם בדרך הלוכי בתוך הסוכה שעל הגמל התחלתי לעיין בס' תהלים יגעתי ומצאתי כמה ר"ת וס"ת אותיות מאיר ואותיות עקיבא רשמתי בעט ברזל ועופרת וביום אשר נכנסתי בשלום לבוכארה המדינה התחלתי לחבר את האהל. ובפרט בהיותי בבית סי' יעקב באי הי"ו בן למע' כמהר"ר חיים משיח נ"ע מצאתי און לי כמה ספרים ותלמוד ועין יעקב ומדרשים וכיוצא ואסתייעא מלתא ובחזרתי לחטו"ל לביתי ולחומותי בתוככי עיה"ק טבריא תוב"ב שילמתי נדרי ברוך ה' יום יום הולך ומוסיף עד שיצאה מחשבתי לפועל. והדן אותי לכף זכות המקום ידין אותו לכף זכות אמן:

והואיל וקריתי לי ספר זה בשם טובת מראה אמרתי אני אל לבי לפרש הכתוב הנצב פתח השער והנערה טובת מראה מאד בתולה ואיש לא ידעה ותרד העינה ותמלא כדה ותעל והוא בהק' עוד מ"ש בספר חס"ל נהר כ"א וז"ל לבאר שכל נשמה ונשמה יש לה חלק בתורה והענין כי התורה ונשמתן של ישראל ענין אחד היא ובחינותיהן שוה והעד על זה כי התורה בת"ת ובה סוד ישראל שהם ס' רבוא ובכל נשמה ונשמה יש לה בחינה ידועה בתורה שאי אפשר שתתגלה על ידי זולתו אלא אותה הנשמה תגלה אותם הסודות ובעוד שאותם הנשמות לא גלו אותן סודות אין הקב"ה מגלה אותם לצדיקים כלל זולת למשה רבינו ע"ה שאפילו מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש בתורה נאמר למשה אלא שלא ניתן לו רשות לגלותו כלל וזהו בכל ביתי נאמן הוא והיינו דאמר ליה הקב"ה למשה אליעזר בני כך אומר עקיבא בני כך אומר ר"ל דהיינו אותה הנשמה ראוי לגלות לה כך וכך בתורה אמנם אל שאר הצדיקים שאינן במדרגת משה רבינו ע"ה ודאי אין הקב"ה מגלה להם סודות שעדיין לא גלה לאותו הצדיק אלא אותם שגילה כבר ואומר אותם בשם אומרו והנה לפעמים ישאלו שאלה מהם בגן עדן ועדיין לא גילה אותו הצדיק ואומר הקב"ה פלוני מוכיח כמו שמצינו בזהר פרשת פנחס הא בר יוחאי לימא מפני שהיה חלק נשמתו וזה הענין הוא תועלת הועלת המלכות והענין כי בהיות ישראל עוסקים בת"ו ומגלים סודותיה למטה בכח נשמתם המלכות מקבלת אותו הסוד ומתקשטת בו והת"ת משפיע והוא מתייחד בה בקישוטיה אליה ואם היה הת"ת מגלה אותו הסוד קודם שיחדשו הצדיק בלי ספק היה אז השכינה מתפשטת מלמעלה בלתי התעוררות תחתון ואז השכינה בבושת פנים נוטלת השפע אמנם כאשר יתגלה הסוד ע"י הצדיק למטה אז תתקשט בו השכינה ותשאל השפע בלי בושת כלל ואדרבה תאמר לפניו ראה בן שילדתי לך שחידש בתורה חידוש זה וקישט קישוטין אלו. עוד ידוע דהתורה נקראת אשת חיל וכמו שהאשה קרקע עולם כן התורה מונחת בקרן זוית כל הרוצה ליתול יבוא ויתול וא"כ חידושי תורה הנז' הראויים לנשמת נקראים נער"ה טוב"ת מרא"ה בתולה ואיש לא

ידעה כנז' שאין מתגלים לשום אדם ותרד העינ"ה לבעלה המעיין שהוא ראש המעיין ותמלא כדה אותיות הכ"ד [רמז לתנ"ך שהוא כ"ד ספרים] ותעל אם לימוד שלא לשמה ותעל עד לשמים דווקא ואם הלימוד לשמה ותעל מעל השמים וכנז"ל. או נימא ותרד השכינה עם המעיין בת"י ותמלא כד"ה ותעל כי התורה מקרבת הגאולה כמש"ה זכרו תורת משה עבדי הנה אנכי שולח לכם את אלי"ה הנביא ובזמן החרבן לאי שכ"א כ"ד עיינין דשם הוי"ה אחד דווקא ואין הוי"ה שלם עד שימחה שמו של עמלק וא"כ ע"י לימוד תורה לשמה יתמלא שם הוי"ה בכ"ד עיינין דילה ולאקמא שכינתא מעפרא וזהו ותמלא כד"ה ותעל ובזה הנערה באה אל המלך שיהיה עילוי לשכינת עוזינו ויבנה בית קדשינו ותפארתינו במהרה בימינו אכ"ר:

אז אמרתי הנה באתי במגילת ספר כתוב עלי. לעשות רצונך אלהי חפצתי ותורתך בתוך מעי [תהלים מ']

יובן לענ"ד שבא לרמוז לנו דוד המלך ע"ה ענין המתנדבים להדפסת הספרים מממונם. והוא בהקדים מ"ש הרב הגדול כמהר"ח פאלאג'י ז"ל בספר "תורה וחיים" מערכת ס' סי' רטו"ב וז"ל המדפיס ספרים מממונו להוציא לאור תורה זוכה ויושב במחיצת הת"ח דעל ידו יצא לאור העולם ותרבה הדעת בכל עת ואילו היה גנוז למקצועות המשכן בירכתים לא היו לומדים בו. והנה אמרו רז"ל דכל שאומרים שמועה מפיו בעה"ז שפתותיו דובבות בקבר. ולפי"ז הגורם שיהיה צדיק חי אחרי מותו גם הוא יושב במחיצתו שגרם להחיותו ואין ספק שהחכם בעצמו כשזה בא לעה"ב יוצא לקראתו עם סיעת מרחמוהי. כדברים האלה כתב עמיתנו בתורה הרב מהרח"א איסטרוולסה נ"ו בספר בן אברהם בסדר וישלח ושמעתי מאדם אחד שראה בחלום לבעל הבית אחד יושב אצל רב גדול אחר שנפטר זה כמה שנים והאיש החולם משתומם ומפליא איך זכה זה ההדיוט להיות בצד האדם הגדול ובעל החלום לא ידע שזה הבעה"ב הדפיס ספר אחד מספריו הקדושים. והנה לפי מ"ש הטור בשם הרא"ש דעכשיו בזמן הזה חיבורי הש"ס והפוסקים הם בכלל מצות עשה דועתה כתבו לכם את השירה א"כ נמצא בידו שלה מדפיס ספר מעלה גדולה כזאת. וכן ראיתי להרב בירך יצחק ברכה בהקדמתו ועינך תראנה בספר סמיכה לחיים בהקדמתו דשם נאמר עשרה מעלות למי שזוכה להדפיס ספר מממונו עי"ש בס"ד. וכבר כתבתי בספר יסוד מערבי הקדמה דף ו' עמוד ב' משם הרב פלא יועץ כי רבה טובת הדפוס בעולם וראוי לעשרים לפתוח ידיהם בעין יפה ובזה חלק כחלק יאכלו כי בצל החכמה בצל הכסף שכמעט אין כסף נחשב כמו למצוה רבה כזו ע"כ יעו"ש.

ובזה יע"ן דרך רמז כוונ"ה תורת אלהיו בלבו לא תמעד אשוריו. ר"ל אם האדם אינו יודע ללמוד ואין בפיו לא תורה ולא תבונה אבל יש לו לב טוב ומחזיק ביד לומדי התורה אזי הגם שאין פיו ולבו שוים עכ"ז רחמנא לבא בעי ועי"ז זוכה ויושב במחיצת הת"ח ועץ חיים היא למחזיקים בה ולעתיד יושב ולומד עמהם כמ"ש ז"ל שלא יתבייש. ולפי שעה לעת עתה תורת אלהיו בלבו ר"ל תלויה בלבו שהוא לב טוב אזי לא תמעד אשוריו בהליכתו לעוה"ב אלא יוצאים לקראתו ויושבים בחברתו ובמחיצתו כנז' וק"ל. עוד נקדים מ"ש בס' הנז"ל סי' רט"ז שקב"ה גוזר על האדם כמה ספרים יעשה יש שגזר עליו ס' אחד ויש שנים ויש שלשה וכו'. משם ס' החסידים סי' תק"ל. ועפ"ז יע"ן הפסוקים הנז"ל אז אמרתי הנה באתי במגילת ספר כתוב עלי ר"ל כמו שכתוב וגזר עלי מן השמים ספר אחד או שנים וכו'. אי נמי בא לרמוז דע"י מגילת ספר הו"ל כאלו מקיים מצות ועתה כתבו לכם את השירה וכנז"ל וכ"ת אם האדם אינו יודע ללמוד ורצונו לקיים מצוה זו כיצד יעשה כבר תירצנו ע"י הדפסת הספרים מממונו יבוא לידי מידה זו. וז"א לעשות רצונך חפצתי ותורתך בתוך מעי ר"ל באמצעו מעותי שאני נותן להדפסה הריני כאלו התקבלתי קבלת התורה דעל ידי מעותי יצא לאור תעלומה והוא דרך הלצ':

ועפ"ז יע"ן כונ"ה מים עמוקים עצה בלב איש ואיש תבונה ידלגה ר"ל על ידי החכם המחבר תהיה התורה עמוקה ומונחת בקרן זוית ואולם על ידי איש תבונה שהוא המדפיס מממונו יהיה לה גבהות ורוממות לעיני השמש והירח מראש העולם ועד"ס וק"ל:

וחלילה להיות כפוי טובה מאחינו ב"י המסייעים מלהתפלל בעדם וכמ"ש בחולין דף צ"ב עמוד א' שלחו מתם לבעי רחמי וכו'. כי אלמלא עליא לא מתקיימין איתכלייא יעו"ש. ומלבד זה מי שמקבל צדקה מאחד מחוייב להתפלל עבורו וכתבו רמז על זה ויחי ויתן לו מזהב שבא ויתפלל בעדו תמיד עיין בספר נחלה לישראל דף ל"ו ע"א:

זכרון טוב

רפואה וחיים

על טוב יזכר כבוד השם הטוב איש חיל רב פעלים, פריו קדש הלולים. אוהב התורה ולומדיה. עץ חיים היא

למחזיקים בה ותומכיה. הלא זה הוד והדר הגביר היקר רצ"ו כבוד מעלת סי' **רפאל חיים שמעון חיים יצחק** הי"ו. וזוגתו היקרה אשת חן תתמוך כבוד מעלת סי' רחמה תמ"א והבן יקיר סי' אליהו עזרא הי"ו. אתה ה' תשמרם וכצנה רצון תעטרם אמן. אשר נדב לבם אותם לתת בעד דפוס עשרים ספרים חיבורי הקטן **טובת מראה** אחלקם ביעקב ולהפיצם בישראל ללמוד בו וזכות הוא להם ישלם ה' פעלם ותהי משכורתם שלימה מעם ה' אלק ישראל ויאריכו בטוב ימים ושנותיהם בנעימים ישישו וישמחו יחיו דגן ויפרחו וירויחו ויצליחו בהצלחה מרובה הם ובניהם ובני בניהם עד עולם ולא יטה לארץ מנלם כירח יכון עולם אמן. כ"ד אהובם ומעטיר בעדם יתן לך כלבבך וכל עצתך ימלא נרננה והוא הצעיר **רפאל אוחנה** ס"ט.

יצחק ירנן

זכרה אלק'י לטובה לידיד נפשי אהובי הגביר היקר סי' **יצחק משה רחמים** הי"ו אשר זכה ונדבה רוחו אותו לתת בעד הדפסת עשרה ספרים **טובת מראה** לזכותו ובשכר זאת יזכר ויפקד בפקודת ישועה ורחמים בבנים זכרים של קיימא עם זוגתו היקרה סי' **צאלטאנה** מב"ת ויתן לה ה' הריון ותלד בן זכר פרי הבטן בבנים ובני בנים נטעי נעמנים ורוב הונים עד ביאת הגואל משיח לישראל אכ"ר. כ"ד אהובו המעטיר בעדו בכל עת ועונה והוא הצעיר **רפאל אוחנה** ס"ט.

הבן יקיר לי אפרים

זכרה אלק'י לטובה למעלת ידידינו ואור עינינו כי אחינו בשרינו הגביר היקר ומעולה סי' **אפרים סיסו** הי"ו ואתו עמו חבירו היקר שאר בשרינו יקיר יקירינו מזר"ק טהור סי' **יקותיאל וואעיש** הי"ו אשר זכו ונדבה רוחם אותם לתת בעד הדפסת עשרים ספרים חיבורי הקטן **טובת מראה** ללמוד בהם לזכותם ובשכר זאת אלק'ים משמים יתן להם ברכה כפלי כפלים מזהב פרוויים ויריק להם ברכה רוחה והצלחה והיתה הרוחה ההלל והשמחה. ויברכם וירבו מאוד בבנים ובני בנים עד כי יבוא שילה אכ"ר. כ"ד אהובם ומחותנם המעטיר בעד הצלחתם אנא ה' הצליחה נא. הצעיר **רפאל אוחנה** ס"ט.

יגל יעקב

על טוב יזכר כבוד השם הטוב הגביר המרומם אור יומם נדיב נדיבות. ענף עץ אבות. השר והטפסר לבו לב מלכים ויועצי ארץ. גבור לעמוד בפרץ. רודף צדקה וחסד צרור המור דודי לי. נזם זהב וחלי. סי' דון **יעקב אוחנה** ישמרהו שוכן מעונה אשר זכה להזיל זהב מכיסו בעד הדפסת חמשים ספרים חיבורי הקטן **טובת מראה** לחלקם ביעקב ולהפיצם בישראל ללמוד בהם לזכותו ובשכר זאת אלק'ים משמים ישלח לו ברכה רוחה והצלחה בכל מעשה ידיו ויצליחהו וירויחהו על גפי מרומי ההצלחות ושובע שמחות. גם ברכות יעטה לבניו היקרים הי"ו ולזוגתו אשת חיל עטרת. לתהלה ולשם ולתפארת. סי' **חנה** מב"ת גולת הכותרת. היא האשה רבת המעלות ראה תראה בחופת בנים ובנות וחתנים וכלות. יחד אבות ובנים דשנים ורעננים. אתה ה' תשמרם. וכצנה רצון תעטרם כיר"א. כ"ד בן אחיו המעטיר בעדו. הצעיר **רפאל אוחנה** ס"ט.

על טוב יזכרו כבוד הגבירים היקרים היושבים בעיר המהוללה בכל רבתי יע"א הלא המה הראשון אדם המעלה. לשם ולתפארת ולתהילה יקר מאוד נעלה. לבו כלב מלכים ושרים ונסיכים הלא הוא הגביר היקר השר והטפסר כבוד סי' **עבדאלאה אליא** הי"ו גם אשור נלוה לישרים נאווה. ידיד נפשי ורוחי אכסניי של תורה הגביר היקר סי' **יחזקאל אלי'או טוויג** הי"ו ואתו עמו ידיד נפשי מעלת השה"ט רצ"ו סי' **אברהם שלום שינא** הי"ו. ועמו מעלת ידיד נפשי ורוחי רצ"ו סי' **יחייא חבושא** הי"ו. אשר נדבה רוחם לסייעני בדפוס ספר **טובת מראה** אל שדי יתן להם רחמים ויברכם ברכות שמים מעל וינטלם וינשאים ויצליחו וירויחו וישמחו אמן. כ"ד אהובם אהבה נאמנה. הצעיר **רפאל אוחנה** ס"ט.

על טוב יזכרו כבוד הגבירים היושבים בע"ת תשכנד יע"א הלא המה הראשון בקדש סי' **יששכר בן מ"ו יאודה נשיא** הי"ו. ואשר על ידו שני' סי' **שלמה חיים** הי"ו בן מ"ו **אהרן קאזי** נ"ע יבא השלישי מעלת סי' מ"ו **ברוך בן מ"ו יוסף סאג'אק** הי"ו. רביעי בקדש סי' מ"ו **יעקב מו' קנד** תושב סמרקנד יע"א הי"ו. והוד' בא מעלת החכם המרומם מ"ו **בנימין בן שמעון** הי"ו תושב תורכסטאן יע"א. ואת הש"ש אחרון חביב סי' מ"ו **רפאל בן מ"ו פינחס נשיא** תושב קוקאנד יע"א אשר זכו לסייעני להוצאת הדפוס ספר **טובת מראה** יחד כולם ישלם ה' פעלם ותהי משכורתם שלימה מעם ה' אלק'י ישראל אמן. כ"ד אהובם המעטיר בעדם עתרת החיים והשלום מלפני אל שוכן מעונה. והוא הצעיר **רפאל אוחנה** ס"ט.

ברכה ותודה

אשלם תודות להמשתדלים בדבר מצוה בהדפסת הספר הזה הלא המה האחים המבורכים. שרים ונסיכים. החכמים השלמים. מעלת ידי"ן סי' עיוש וסי' שמואל אלעלוף הי"ו. בני שם מעלת כמהר"ר שלמה אלעלוף הי"ו. אתה ה' תשמרם כיר"א:

בינ"ו עמ"י עש"ו

ס' טובת מראה

(א) **טבריא** מעלה גדולה ושבח יקר וגדולה יש לעה"ק טבריא ת"ו יותר מכל הארצות הלא היא כתובה בספר הישר ספר כפתור ופרח פ"ז דף ל"ג דאיתא במדרש דעתידין מתי עה"ק טבת"ו לקום בתחה"מ ארבעים שנה קודם כל העולם והוא חידוש גדול כן כתב הר' אמת ליעקב מע' ריש אות ע"ד יעו"ש. וכ"כ הרב חיבת ירושלים במאמר גולות תחתיות סי' ב' יעו"ש:

אמ"ה נראה לרמוז בזה כוונ"ה בתהלים ע"ו כי חמת אדם תודך שארית חמות תחגור ע"כ. והרואה יראה כמה נתעצמו הפשטנים לפרשו יעו"ש. יש לדקדק וכי חימה היא איש או אשה שתודה ותשבח וגם למה שארית חמות כתובה חמת בלתי וא"ו:

ואולם עפ"י האמור הנה נכון והוא בהק' עוד מ"ש ז"ל במסכת מגילה ד"ו ע"א וז"ל אמר רבי יוחנן כד הוינא טלייא אמינא מילתא דשאלנא לסבייא ואשתכח כוותי [ע"פ וחמת רקת וכנרת. יהושוע י"ט] חמת זו טבריא ולמה נקרא שמה חמת ע"ש חמי טבריא ע"כ:

וה' עוד נביא מ"ש הרב חסד לאברהם מעין ג' נהר כ"ג וז"ל מסורת קבלה היא בידינו שתחיה"מ יהיה בארץ ישראל ארבעים שנה קודם התחיה אשר בחו"ל אמנם כל מי שנפטר בחו"ל ויש לו ממשפחתו קרוב שם בארץ ישראל שהוא חייב באבלותו הן איש הן אשה יש כח ביד הקרוב ההוא אשר בארץ ישראל להחיות אותם שבחוץ לארץ וזה סוד נרמז בפרק תמיד נשחט שאמרו רז"ל עתידין הצדיקים שיחיו מתים שנאמר כה אמר ה' עוד ישבו זקנים וזקנות ברחובות ירושלים ואיש משענתו בידו וכתוב ושמע משענתי על פני הנער ומה שתולה כח התחיה בזקנה ולא בצדקה הענין הוא כדי לרמוז כל הדר בארץ ישראל נקרא צדיק כמ"ש ועמך כולם צדיקים וכו' ע"כ אמר זקנים ולא צדיקים. אמנם סגולה זו דתחיה אינה תלויה בזקנה רק צדיק שיהיה בן תורה שהם נקראים זקנים כמ"ה והדרת פני זקן ופירשו רז"ל זה שקנה חכמה שהיא תורה עכ"ל:

ולפי דברי הרב חסד לאברהם הנז' אם כן מה חידש לנו רש"י ז"ל שהביא הרב כפתור ופרח ז"ל הנז"ל. ומה הוא זה שכתב לנו הרב החסיד אמת ליעקב ניניו ז"ל שזה הוא חידוש גדול הלא טובה הארץ כשאר ערי הק' ולמה כתב שיקומו מתי עה"ק טבת"ו ארבעים שנה קודם כל העולם היה צ"ל קודם מתי חו"ל ותו לא מיד:

ונראה לישב שארץ ישראל בכללותה יקומו בתחה"מ ארבעים שנה קודם חו"ל אלא שהתחלת התחיה שבארץ ישראל תובב"א תתחיל ממתי עה"ק טבריא ת"ו וכמו שמצינו לרז"ל שאמרו שהתחלת הגאולה תתחיל מעה"ק טבת"ו וכמ"ש לקמן בס"ד סי' ב' לך נא רא"ה:

אמור מעתה גם שארי בשר שלהם יש להם תועלת זאת שיקומו בתחלת התחיה עם אנשי משפחתם שבעה"ק טבריא ת"ו וזה הוא חידוש וענין גדול זהו הנראה לענ"ד ליישב:

ומעתה ז"א כי חמת אדם תודיך ר"ל חמת זו טבריא ואדם אשר עליה מודים ומשבחים לשמך הגדול מפני שעפרה ננער תחילה קודם כל עפרות תבל. ומתיה חיים תחילה בתחה"מ ולא עוד אלא שגם שארית חמות [פירוש שאר בשר של אנשי חמת זו טבריא] תחגור לשון חגורה כאשר ידבק האזור על מתני איש וק"ל:

ונראה ליתן טעם שמתחלת התחיה בעה"ק טבריא ת"ו מפני שמתחלת באות ט' שהיא סימנא דחיי והוא בק' לשון הזוה"ק פ' תרומה דקנ"ב ע"א וז"ל ט' איהו את דנהירו חייך בגין כך מאן דחזי ט' בחלמיה סימן טוב הוא ליה וחייך איתוקנו ליה וע"ד בגין דהוה ט' תלייא ע"ג ההוא אתר לא שלטא ביה מותא וכו' ת"ח ט' נהירו דחייך בכל אתר וע"ד פתח בה קרא כי טוב דכתיב וירא אלהים את האור כי טוב מהאי את עריק מלאכא מחבלא וכו' יעו"ש. וגם בש"ס הרואה ט' בחלום סימן יפה לו ועיין בזה"ק ח"א ד"ל ע"ב וו"ק:

עוד נראה ליתן טעם אחר להקדמת התחיה"מ בטבריא ח"ו כי ידוע שאנחנו כותבים שם עי"ק טבריא ביו"ד אל"ף לבסוף שלא לכתוב שם י'ה שלא בקדושה אבל בגט כותבים בשם י'ה לבסוף וכמו שפסק מרן ז"ל

בש"ת אבקת רוכל יעו"ש:

והנה י'א היא מספר ו"ה ובצירוף י"ה מה שכותבים בגט הרי שם הוי"ה שלם חופף עליה ושרי בגווה ומקרא מלא דיבר הכתוב למען שמך ה' תחיינו. וכתוב ה' מעז חיי ולכן בדוד דכתיב ביה וה' עמו. אמרו ז"ל דוד מלך ישראל חי וקיים וביעקב שנאמר בו והנה אנכי עמך אמרו ז"ל יעקב אבינו לא מת וכן ישעיה אמר ה' עליהם יחיו. ועיין מנחות דף מ"ד ע"ב וק"ל:

ודוגמת ראייה מהימנא לדברינו אלה הנז"ל מדברי הזוה"ק ח"ב דר"ך ע"א וז"ל אמר רבי שמעון בההוא זימנא דיתערון מתי עלמא ויתעתדון בארעא קדישא יקומון חיילין חיילין כולהו על ארעא דגליל בגין דתמן זמין מלכא משיחא לאתגלאה וכו' וכתב הרב חיד"א ז"ל בגיליון וז"ל אתייה כדאמרינן בשלהי ר"ה שגלות אחרון מסנהדרין בטבריא ומשם עתידין לחזור וכתב מהרש"א ז"ל דז"ש על אליהו לב"ד הגדול אתא וכמ"ש לעיל דף ב' והכונה על טבריא ועיין בתשובות הרמ"ח במטה יוסף ח"ב ודו"ק מאי"ן. ועיין שם בזוה"ק דף ז' ע"ב וז"ל בההוא זימנא אתער מלכא משיחא לנפקא מגו גנתא דעדן מההוא אתר דאתקרי קן צפור ויתער בארעא דגליל ושם פירש הרב הנז"ל כי טבריא היא מארעא דגליל. ומהרש"א ז"ל דלא כהריטב"א ז"ל יעוש"ב. גם בזוה"ק שם דף יו"ד ע"א וז"ל וקובה"ו יתער מיתייא דארעא קדישא ויקומון חיילין חיילין בארעא דגליל וכדין וכו' ויתקיימון אתון דשמא קדישא (כולהון) בקוימיהו הוי"ה דעד כען לא יהון בשלימו עד זמן דינגיד ויתמשך ההוא נביעו עילאה בחבורא דאתון גו ה' בתראה ודא איהו לסוף תשלום קמ"ד שנין אחרנין דישתלמון ויתערון שאר מתי ישראל דבשאר ארעאן וכו' יעו"ש ודו"ק היטב ויומתקו דברינו הנז"ל בס"ד:

ובהיותי בזה רא'ה ראיתי בספר אבות הראש ח"ג בנפש היפה מערכת ארץ ישראל אשר שרטט וכתב המסורת והקבלה שבידינו שמתה ארץ ישראל חיים תחילה ארבעים שנה וכו' ומי שנפטר בחו"ל ויש לו ממשפחתו בארץ ישראל שהוא חייב באכילתו וכו' ומינה דייק דמי שנתחייב לזון את חבריו בארץ ישראל חיה יחיה אתו עמו והוא פלא בעיני דגריס באכילתו בכ"ף שהרי הענין הנז' הובא בספר חסד לאברהם ובספר חובת ירושלים ובספר ילקוט ראובני ס' ויחי ובס' טוב הארץ דף ל"ז ע"ג יעו"ש. הרי לך ארבעה ספרים הנז' יחד כולם פה אחד ושפה אחת לכולם על הקרוב שחייב באכילתו דהיינו שמתאבל עליו הוא שיש כח להחיותו אתו עמו ולא באכילתו באות כ"ף וכן נראה שטח הלשון דאי לאו הכי קשה מרישיה לסיפיה כד תידוק שפיר והוא פשוט ומבואר מאליה:

(ב) **טבריא** מסכת ר"ה דף ל"א ע"ב עשרה גליות גלתה סנהדרין מלשכת הגזית לחנות. ומחנות לירושלים ומירושלים ליבנה ומיבנה לאושא ומאושא לשפרעם ומשפרעם לבית שערים ומבית שערים לציפורי ומציפורי לטבריא. וטבריא עמוקה מכולם שנאמר (ישעיה כ"ט ד) ושפלת מארץ תדברי. רבי אלעזר אמר שש גליות שנאמר (שם כ"ו ה) כי השח יושבי מרום קריה נשגבה ישפילנה ישפילה עד ארץ יגיענה עד עפר אמר רבי יוחנן ומשם עתידין ליגאל שנאמר (שם נב ב) התנערי מעפר קומי שבי ירושלים עכ"ל: אמ"ה וכן תראה בילקוט על התורה סדר ויחי ס' קס"א שהביא דרשא הנז' של הגמרא יו"ד גליות וכו' יגיענה עד עפר אמ"ר יוחנן טבריה משלמת לימות המשיח שנאמר (ישעיה כו ו) תרמסנה רגל רגלי עני פעמי דלים יעו"ש. גם במדרש רבה פצ"ח ס' ויחי טבריא היא משלמת לימות המשיח ופירש"י משלמת הגדולה שבטבריא פסקה סנהדרין שמשם ואילך לא גלתה ושם ממתנת התורה עד שיבוא מלך המשיח יעו"ש. וכן כתב הרמב"ם ז"ל הלכות סנהדרין פ' י"ד הלכה י"ב וז"ל ליו"ד מקומות גלו סנהדרין וסופם לטבריא ומשם לא עמד ב"ד הגדול עד עתה וקבלה היא שבטבריא עתידין לחזור תחילה ומשם נעתקים למקדש עכ"ל:

והנה יש לדקדק במאמרים הנז"ל דלמה בעל הילקוט שינה דברי רבי יוחנן ממ"ש בש"ס ר"ה הנז'. וגם בעל הילקוט מביא ראיה מפסוק תרמסנה רגל וכו' ובש"ס מביא ראיה מפ' התנערי מעפר. ואם בעל הילקוט נרגש מענין המורגש, מעצמו דהוה ליה לר"י להביא ראיה מפ' תרמסנה שהוא סמוך לפ' יגיענה עד עפר בישעיה כ"ו ויהיו סמוכים לעד לעולם עשויים באמת וישר ולמה ליה לאהדורי ע"פ התנערי מעפר שהוא בישעיה נ"ב שהוא רחוק ומניח הקרוב. לזה כבר הרגיש הרב מהרש"א (ר"ה לא ע"ב) בח"א ז"ל ותיירץ כלאחר ידו במתק ודשן עדיו וז"ל ומשם עתידין ליגאל שנאמר התנערי מעפר נראה דרבי יוחנן ודאי לא קאי אקרא דמיתיה רבי אליעזר לעיל מיניה וכו' יעו"ש והרב אמת ליעקב מערכת ריש דקדק מה הלשון אומרת טבריא משלמת לימות המשיח מה הוא לשון משלמת. ועוד צריך לדקדק מה הוא הראיה שהביא הוא בפסוק תרמסנה רגל. דלכאורה אין בו שום רמז לטבריא ועל הפסוק יש לדקדק מה הוא הכפל רגל רגלי עני. והיה די לומר תרמסנה רגלי עני. ונראה דכוונת רבי יוחנן טבריא משלמת למשיח והוא דכבר כתבנו דעל ידי מה שמתגלה מלך המשיח בעה"ק טבריא ת"ו בזה יש תשובה נצחת על הקטרוג שמקטרגים

שרי אוה"ע על המשיח כשיתגלה להושיע את ישראל אז יעמדו לדין שרי אוה"ע ויאמרו מה נשתנו אלו מאלו מה אלו וכו' והקב"ה ישיב להם שבזכות הצדקה שעושים הם נגאלים האמנם עדיין יש להם טענה לשרי אוה"ע לומר דכיון דישראל אינם עושים רצונו של מקום אינם נקראים בנים וכיון שכן אין הצדקה נחשבת לכלום משל לעבד וכו' וכמ"ש טורנוסרופוס לר' עקיבא (בבא בתרא י"ע"א) ושרי אוה"ע התפסו ההלכה כר' יהודה ויאמרו קי"ל כר"י דידוע דכל זמן שאנחנו בגלות אנחנו יושבים תחת השרים והם החזיקו בנו זמן רב א"כ מצי המוחזק לומר קי"ל:

אי לזאת כדי לבטל טענתם זו יעמוד המלך המשיח בעה"ק טבריא ת"ו וכשיעמדו לדין שרי אוה"ע עם המשיח שלא להניחו להושיע את ישראל אזי הם מוכרחים לבוא לטבריא יען שהן התובעים מה נשתנו וכו' והדין הוא דהתובע הולך אחר הנתבע ומה גם דשם יושבים ב"ד הגדול. וכשהדין נעשה בעה"ק טבריא ת"ו אז מוכרח לפסוק ההלכה כר' מאיר דס"ל (קידושין לו ע"א) דאפילו כשאננם עושים רצונו של מקום נקראים בנים יען דטבריא היא אתריה דמר מרן מלכא התנא הק' רמב"ה זיע"א דשם קבור וכמ"ש מרן החביב ז"ל בח"מ סימן כ"ה הגהת הב"י אות ו"א דכשהוא אתריה דמר צריך לעשות מעשה כמותו יעו"ש ובזה מתבטלת טענת שרי אוה"ע ומשום הכי יתגלה תחילה המלך המשיח בטבריא וזה שאמר טבריא משלמת למשיח עם שרי אוה"ע מה שמקטרגים וכו' ונעשה שלום בין המשיח ובין אוה"ע:

ומה שהביא ראיה מפסוק תרמסנה רגל וכו' יובן עם מ"ש הרב חסד לאברהם ז"ל דעה"ק טבריא ת"ו אחוזה בספירת הוד וידוע דנצח והוד הם תרין שוקין ותריין רגלין א"כ נמצא דטבריא נקראת רגל וז"ל תרמסנה רגל שהיא טבריא רגלי עני שהוא המשיח עני ורוכב וכו' ור"ל שבטבריא בו תרמוס רגלי המשיח תחילה ודרך רמז יש לומר כי תיבת בטבריה עולה גימטריא רכ"ח וחמשה אותיות טבריה עולה רגל וז"ש תרמסנה בטבריא רגלי עני עכ"ל. וטעם שנשארו שם הסנהדרין בטבריא כתב הרב הנז"ל שם מערכת ט אות י"א בהק' מ"ש ז"ל (מגילה ו ע"א) למה נקראת טבריא שהיא יושבת בטיבור ארץ ישראל א"כ הו"ל כבית המקדש שהיא טיבור העולם וטיבור הוא בבניה והסנהדרין אחוזה בבניה כמ"ש האר"י ז"ל ולכן נשארו סנהדרין שם בטבריא ת"ו ומשם עתידין ליגאל לך נא רא"ה:

ועפ"י זה אמרתי בעניותי שזה ירמוז בנשיא נפתלי שלקחו לנחול את הארץ כי שבט נפתלי לקח (דברים לג כג) ים ודרום ירשה והיינו טבריא כידוע. ומטבריא עתידין ליגאל ולכן הנשיא שמו (במדבר לד כח) פדה אל כי פדה אל וק"ל ולכן תמצא בספר שלשלת הקבלה דף מ"ו ע"ב כי ברחובות טבריא נמצא גוילים כתובים עליהם נבואת הילד יעו"ש הואיל ומשם עתידין ליגאל זה הוא מקומן וק"ל. ומה שתמצא כתוב במדרש נחומא פ' נח סוף סי' ג' שמבבל מתחלת הגאולה ומשם עולים לירושלים כבר נרגש מזה הרב מופת הדור כמהר"ח פאלאגי ז"ל בספרו הנד"מ זכירה לחיים דף כ"א ע"ב וז"ל שממש מתחלת הגאולה אע"ג דלפי הוזה"ק הוא מגליל טבריא. ההיא לגילוי המשיח. אך החרות מבני חו"ל דבני ישראל יוצאים ביד רמה מתחלת מבבל יראו עינינו וישמח לבנו ועיין בתיקונים תיקון י"ג ע"כ יעו"ש:

והרב צוף דב"ש ז"ל נתן טעם שהגאולה מתחלת מטבריא בהק' מ"ש הש"ס דע"ז יו"ד (ע"א). אמר ליה אנטונינוס לרבי בעינא דליעביד טבריא קלנייא. ופירש"י ז"ל קלנייא בת חורין שלה תתן מס לעולם משום דאית בה רבנן יעו"ש. וכתבנו לקמן הטעם דזכו יושבי עה"ק טבריא לתורה משום באר מרים הגנוז תוך ים כנרת ומימי הים הנזכר מסתפקא הוא גרם המעלות להחכים כמו דור המדבר שהיו שותים בצמא מי באר נקראו דור דעה וכן רבנו האר"י כשרצה ללמד חכמת הקבלה לרבינו מהר"ח ז"ל הוצרך להביאו לעה"ק טבריא ולהשקותו מים כנרת ממקום הבאר כמ"ש בנגיד ומצוה יעו"ש. ולכן הואיל וזכו לתורה יותר משאר עיירות לכן הגאולה תתחיל משם שהגאולה תלויה בתורה כמש"ה (הושע ח י) גם כי יתנו בגוים עתה אקבצם וכן כתיב (מלאכי ג כב) זכרו תורת משה עבדי וסמך ליה הנה אנכי שולח לכם את אליהו הנביא וק"ל. והרב חיד"א ז"ל בספר פתח עינים נתן טעם בהק' מאמרם ז"ל (שבת קיח ע"ב) כל המקיים שבת כמקיים כל התורה כולה ואפי' עובד ע"ז כאנוש מוחלין לו. ועה"ק טבריא ת"ו מקבלים שבת מבעוד יום שיושבת בעמק וכמ"ש (שבת קיח ע"ב) רבי יוסי יהא חלקי עם מכניסי שבת בטבריא יעו"ש. ובדואי מחמירים ביציאת שבת והיינו דאהנייא להו דהשכינה וב"ד הגדול יקבע שם באחרונה ומשם לבית שלישי במהרה בימינו. וכיון שאמרו ז"ל (שם) דבזכות שבת נגאלין ולזה יזכו למעלה זו יעו"ש:

ועפ"י רמזתי בעניותי בסה"ק "פרשת רא"ה" בפסוק (בראשית א ב) ורוח אלהים מרחפת ס"ת חמת היא רומזת לטבריא כמ"ש ז"ל (מגילה ו ע"א) על פסוק (יהושע יט לה) חמת רק וכנרת חמת זו טבריא יעו"ש על פני המים הוא ים כנרת ולכן פני המים ס"ת י"ם ורו"ל דרשו ורוח אלהים מרחפת דא רוחו של משיח [ועיין בעל הטורים פסוק זה] אלא מעתה עפ"י האמור שממש עתידין ליגאל יומתק הדק היטב. וכן רמב"ה זיע"א שהיה תושב עה"ק טבריא ת"ו כמובן ממדרשים המובאים לקמן לכן בעת פטירתו ירושלמי (כלאים פ"ט ה"ד) אמר לתלמידיו אמרו לבני ארעא דישראל הא משיחון דידכון שאני הוא משיח שלכם אבל לא

זכיתם. ואתהלכה ברחבה לקמן בע"ה:

(ג) **טבריא** איתא במסכת מגילה ד"ו ע"א אמר רבי יוחנן כד הוינא טלייא אמינא מילתא דשאלנא לסבייא ואשתכח כוותי חמת זו טבריא. ולמה נקרא שמה חמת על שום חמי טבריא ע"כ:

אמ"ה רא"ה תראה במסכת שבת דף ט"ל ע"א נחלקו ר"י ורבנן עמ"ש המשנה שם מעשה שעשו אנשי טבריא והביאו סילון של צונן לתוך אמה של חמין. אמרו להם חכמים אם בשבת כחמין שהוחמו בשבת ואסורין ברחיצה ובשתיה. ואם ביו"ט כחמין שהוחמו ביו"ט ואסורין ברחיצה ומותרין בשתיה. וקאמר בגמרא. הכי קאמרי ליה רבנן לרבי יוסי הא מעשה דאנשי טבריא דתולדות חמה הוא ואסרי להו רבנן אמר להו ההוא תולדות אור הוא דחלפי אפתחא דגהינן (עיין פסחים דמ"א) אמנם במסכת סנהדרין דק"ח ע"א מוכח משום דנשאר ממי המבול וז"ל הגמרא שם (בראשית ז יא) נבקעו כל מעיינות תהום רבה אמר רבי יוחנן שלשה נשתתירו מהם בלועה דגדר וחמי טבריא ועינא רבתי דבירם ע"כ. והגם דיש חילוק במדרש פרשת נח פל"ב היינו דוקא בשני מעיינות האחרים. אבל בחמי טבריא לא פלוג וז"ל המד"ר שם (בראשית ח ב) ויסכרו מעיינות תהום אמר ר"א לרעה ביום הזה נבקעו כל מעיינות תהום רבה אבל לטובה ויסכרו מעיינות תהום אבל לא כל מעיינות חוץ ממעיין טבריא ואבלונים ומערת פמיס עכ"ל. הרי מפורש יוצא בין לדברי הש"ס בין לדברי המד"ר הנז' דחמי טבריא נשאר ממי המבול ולא כמ"ש בשבת משום דחלפי אפתחא דגהינן יעו"ש. באופן עפ"י הדברים הנז' נראה לי לפרש דברי רש"י ז"ל בפ' נח ע"פ ויסכרו מעיינות תהום וז"ל כשנפתחו כתיב כל מעיינות וכאן אין כתיב כל מעיינות לפי שנשתתירו מהם אותם שיש בהם צורך לעולם כגון חמי טבריא וכיוצא בהם עכ"ל. והקושי מבואר דלמה לא זכר שר כ"א חמי טבריא בפירוש והשנים האחרים לא קרא אותם בשמות עלי אדמות איזהו מקומן. ואולם עפ"י האמור נראה כי רש"י ז"ל ראה דר"י בסנהדרין (קח ע"א) ההוא אמר על השנים הנשארים אלה שמותם בלועה דגדר ועינא רבתי דבירם. אבל המד"ר זכר לנו מקומות אחרים. אבלונים ומערת פאמיס יעו"ש לכן רש"י ז"ל תפס חמי טבריא שהיא אליבא דכ"ע ועל השנים האחרים כתב כיוצא בהם למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה. ולא רצה להכריע איזה מהם עיקר ואפשר שניהם גם יחד אלו ואלו דברי אלהים חיים ולכן לא נקט רש"י ז"ל מספר שלשה כי אפשר יחד כולם חמש מעיינות כולם חמין לכך נקט סתמא אותם שיש בהם צורך לעולם כגון חמי טבריא וכיוצא בהם ודו"ק:

ובהיותי בזה רא"ה ראיתי להרב מופת הדור כמהר"ח פאלגי ז"ל בספרו הבהיר ובחרת בחיים ס' נח עפ"י רש"י הנז' וז"ל ויסכרו מעיינות תהום וכו' כגון חמי טבריא וכו' ראה נא מעשה ה' כי נורא הוא דנתקיים בזה (ירמיה ל יז) וממכותיך ארפאך דבחמי טבריא ובליגס הנמצאים בכמה עיירות מתרפאים בהם לכמה מכאובים והוא כמו (מלאכי ג כ) שמש צדקה ומרפא בכנפיה דצדיקים מתפארים בהם. אלא למ"ד דבא"י לא היה מבול מה בקשו המים הללו בעה"ק טבריא תובב"א. ושמא אח"כ נמשכו שם עכ"ל יעו"ש ותמיהא לי טובא איך לא זכר שר שהיא קושיית הראשונים ז"ל ובראשם הריב"א ז"ל בס' מנחת יהודה הנדפס עם ספר דעת זקנים וגם בספר חזקוני על התורה ובספר דבק טוב ובספר משכיל לדוד פארדו ז"ל והרב באר בשדה כאשר יראה הרוואה יעו"ש. גם מתירוצו נראה שלא נתן זיו עינו בס' רבינו בחיי על התורה (בפסוק שם) והרמב"ן ז"ל ומהר"מ אלשיך ז"ל ס' נח גם בפרקי רבי אליעזר פרק כ"ג כתוב חוץ מארץ ישראל שלא ירדו עליהם גשמים שנאמר בן אדם אמור לה את ארץ וכו' לא גושמה ביום זעם אלא נתגלגלו המים מכל הארצות ונכנסו לה ע"כ יעו"ש. וכן כתוב בספר תולדות יצחק למהר"י קארו ז"ל ועיין בספר ילקוט דוד ס' נח לך נא רא"ה:

ואין לפרש דברי הרב כמהר"ח ז"ל שנמשכו אח"כ היינו אחר המבול דזה לא אפשר שהרי אחר כך היו המים הלך ושוב הלך וחסור ואיך יהיה שבזמן תגבורת המים לא נמשכו ואח"כ בזמן יבושת המים וישוכו המים נמשכו זה לא אפשר אלא ודאי שכוונת הרב ז"ל לומר דכשנתגברו המים ויכוסו כל ההרים הגבוהים אשר תחת כל השמים נמשכו גם לארץ ישראל שהיא גבוהה ועל זה אני תמיה דאיך לא נתן זיו עינו בספרי הראשונים הנז' ומה גם דעל פרקי רבי אליעזר הנז' פירש הוא ז"ל פירוש אחד הנקרא פר אחד והביא על ענין זה אופן אחר ולא זכר מזה כלל. לך נא רא"ה:

והנה הרב משכיל לדוד ז"ל ס' נח פ' ויסכרו מעיינות תהום וכו' כתב וז"ל. הא דחשיב חד מנייהו חמי טבריא אין מזה הכרח דסבר כמ"ד בפרק פרת חטאת (זבחים קי"ג ע"א) דירד מבול לארץ ישראל דשפיר מתוקם אפילו למ"ד לא ירד דהא מסיק התם דלדידיה נמי אע"ג דמבול לא נחית מ"מ חמימות והבלא דמבול איכא התם נמי כלומר שנכנסו מימי המבול בה וכשנפתשו בעולם. דהא כתיב (בראשית ז כב) מכל אשר בחרבה מתו. והנהו דהתם נמי בהבלא מתו ע"כ יעו"ש. וביאר דבריו הרב באר בשדה ז"ל דהא דחשיב חמי טבריא אחת מנייהו אין לומר דאתיין כמ"ד ירד מבול לארץ ישראל דהא רבי יוחנן הוא דאית ליה בזבחים

דלא ירד דאיהו גופיה קאמר דשלשה מהם נשתיירו וחד מנייהו חמי טבריא, וקאמר התם איתביה ר' יוחנן לר"ל מכל אשר בחרבה מתו בשלמא לדידי היינו דאיכא חרבה אלא לדידך מאי חרבה איכא. ומכאן קשה לי על מ"ש רבינו בחי' ז"ל דנכנסו מימי המבול לארץ ישראל כשנתפשטו בעולם יעו"ש. א"כ איך קרי לה חרבה כיון שנכנסו לה מים והיא מלאה על כל גדותיה וצ"ע עכ"ל:

ואני הגבר רא"ה עני נלע"ד ליישב דבשלמא לר"י שאמר לא ירד מבול לארץ ישראל הגם דנתפשטו ונכנסו עכ"ז תיקרי חרבה הואיל ולא נבקעו מעיינות תחתיה. אלא הארץ יבשה ובאו בה המים האלה מבחוץ ונתרככה מעט פני האדמה דוקא. לא כן לריש לקיש דאמר ירד מבול לארץ ישראל נמצאת כמו חוצה לארץ נבקעו כל מעיינות תהום חמין מלמטה וקרים מלמעלה נמצא תהיה הארץ ככברה תהום אל תהום קורא. א"כ מה חרבה איכא. לזה השיב הש"ס חרבה דמעיניקרא ודו"ק. ומה שהקשה הש"ס בשלמא למ"ד לא ירד מבול לארץ ישראל היינו דקאי רימא התם וכו' ומ"ש התוס' בד"ה היינו דקאי רימא ובד"ה אורזילא דרימא עיין בספר מלאכת הקדש פ' בלק פסוק (במדבר כד יח) כתועפות ראם ופ' וזאת הברכה בפסוק (דברים לג יז) וקרני ראם קרניו ועיין בספר בית אהרן ז"ל מערכת ר' ובספר נפש היפה. ומ"ש בעניתי בסה"ק "אור המערכה" מערכת ר' לך נא רא"ה. ועיניך תראנה בספר פחד יצחק שכתב משם הפוסקים ז"ל וז"ל חמי טבריא אינם תולדות האור. ש"ע א"ח סי' תנ"ב סעיף ה' ועיין עולת שבת דלחומרא קי"ל שהם תולדות האור גם מותר לרחוץ בהם לכתחילה בשבת ובמי מערה אסור מילתא בטעמא הרי"ף והר"ן פרק כ"א דשבת דף קס"ה ע"א וש"ע או"ח סי' שכ"ו. גם חמי טבריא מטביל בהם את הידים אבל ליטול מהם בכלי לידים לא. ואם המשיך אותם בארץ דרך חריץ חוץ למקומן והפסיקו מהמעין הנובע אם יש בהם שיעור מקוה מטבילין בהם הידים. ואם אין בהם שיעור מקוה לא. ואם חריץ זה מחוברין מימיו למי המעיין הנובע חם לרש"י ורשב"א אין מטבילין בו את הידים ולר"י מטבילין בו את הידים הרי"ף ור"י פרק ח' דברכות מ"ד ע"ב וש"ע או"ח סימן ק"ס סעיף ז' יעו"ש:

(ד) **טבריא** במספר קטן י"ט הוד עם שלשה אותיות והכולל הוא מספר י"ט ומשמעות טבריא מלשון טיבור הארץ כי הארץ רמוזה אל המלכות. וטבריא רומזת אל הוד. גם טבר' במס"ק י"ג שמקבל כח מהי"ג מדות ע"כ. הרב חסד לאברהם מעיין ג' נהר י"ג ובס' חובת ירושלים כתב שכן כתב ג"כ בספר טוב הארץ בשם ספר כנפי יונה יעו"ש:

אמ"ה ועפ"י זה נתן טעם לשבח הרב אמת ליעקב מערכת ר' אות ע"ד דהיינו טעמא דנקבר רבי עקיבא בעה"ק טבריא ת"ו ולא בעיר אחרת מארץ ישראל ת"ו הואיל וטבריא ת"ו היא אחוזה בספירת הו"ד וגם רבי עקיבא זיע"א שורש נשמתו מספירת הו"ד לכן נקבר שם במקום שורש נשמתו דלעיל בס' ב' רא"ה (במדבר לד כו) קראתי בשם הנשיא משבט נפתלי שלקחו לנחול את הארץ פד'ה א"ל. על שם שבטבריא שהיא חלק נפתלי מתחיל הפדות מגלות החל הזה יעו"ש. ולע"ט עתה ג"כ עפ"י דרכנו יבוא תשלום הפסוק בן עמ' הו"ד הואיל וטבריא חלק נפתלי אחוזה בספירת הוד לכן הנשיא שלה פד'ה א"ל בן עמ' הו"ד ודו"ק כי נכון:

(ה) **טבריא** ימה של טבריא היא ארץ נפתלי (דברים לג כג) ים ודרום ירשה רש"י ישעיה סי' ח' כן כתב הרב מופת הדור כמהר"ר חיים פאלאג'י זלה"ה בספרו הבהיר ארצות החיים שער ב' סי' ח' יעו"ש: אמ"ה זו אינה צריכה ראייה דאיתייא מרחיק פירש"י ישעיה. והלא היא גמרא ערוכה במס' קמא פ' מרובה דף פ"א ע"א אחד מיו"ד תקנות שתיקן יהושוע בן נון הלא היא ומחכין בימה של טבריא. ועלה קתני שם בגמרא תנו רבנן ימה של טבריא בחלקו של נפתלי היתה. ולא עוד אלא שנטל מלא חבל חרם בדרומה לקיים מה שנאמר ים ודרום ירשה ע"כ. גם בירושלמי פרק המוכר את הספינה הלכה א' וז"ל ורועין בחורשין אפילו שבט יהודה בשבט נפתלי ונותנין לנפתלי מלא חבל לדרומו של ים שנאמר ים ודרום ירשה. רבי עקיבא אומר ים זה ים של סמכו ודרום זה ים של טבריא. גם בפרקי רבי אליעזר פרק י"ח וז"ל שבע ימים ברא קובה"ו ומכולם לא בחר כ"א ים כנרת והנחילו לשבט נפתלי שנאמר (שם) נפתלי שבע רצון ומלא ברכת ה' ים ודרום ירשה עכ"ל. ומסכת בתרא דף ע"ד ע"ב כי אתא רב דימי אמר ר"י מאי דכתיב (תהלים כד ב) כי הוא על ימים יסדה ועל נהרות יכוננה אלו שבעת ימים וארבעה נהרות שמקיפין את ארץ ישראל ואלו הם שבעה ימים. ימה של טבריא וימה של צידון וימה של חילת וימה של חילתה וימה של סבכי וים אספמיא וים הגדול וכו' יעו"ש. גם כתב רש"י בחומש ע"פ ולנפתלי אמר וכו' וז"ל ים ודרום ים כנרת נפלה בחלקו ונטל מלא חבל בדרומה לפרוש חרמים ומכמורות יעו"ש. גם מפשטי פסוקי יאושוע סי' י"ט (פס' לה) תמצא כתוב חמת רקת וכנרת בחלק נפתלי וים של טבריא הוא ים כנרת וכן ידוע כי כל הירדן עלה בחלקו של נפתלי וכמ"ש שם המפז"ל [עיין מצודת דוד] והנה הירדן הולך בתוך ים כנרת שבא

ממזרת פאמיס וכמ"ש ז"ל יעו"ש:

והנה נראה לענ"ד ליתן טעם לעה"ק טבריא ת"ו שנפלה בחלק נפתלי בגורל עפ"י ה' יען היא נקראת חמת לשון חימה וכעס שהיא גבורה. והיא בחינת הו"ד שהיא גם כן גבורה בחינת רגלים [כי נצח והוד תרין שוקין] ולכן נפלה בחלק נפתלי שהיה קל ברגליו כנשר ורץ כצבי לתקן בחינת הרגלים למתק גבורת הודו ולכן נפתלי נוטריקון נופ"ת ל"י שהוא ממתק הדינין כמו נופת צופים וק"ל וא"ש את"מ:

(ו) **טבריא** איתא פ"ק דמגילה ד"ו ע"א אמר רבא חמת זו חמי גרר רקת זו טבריא כנרת זו גינוסר. ולמה נקרא שמה רקת שאפילו ריקנין שבה מלאים מצות כרימון וכתב הגאון טורי אבן בשטתו וז"ל איני יודע מאי עדיפותא דטבריא בדבר זה מכל ערי ישראל וכי תימא קדושה יתירה יש בה שגורם שאין יצה"ר שולט בה כל כך איני יודע למה קדשה יותר מכל ארצ"י ועוד הרי ירושלים דקדשה מכל ארצ"י כדתנן בפ"ק דמסכת כלים ולא מצינו לה מעלה זו. ועוד קשה לי מאי רבותא דטבריא הא דרשינן פ' ד' (לד ע"א) דסנהדרין (שה"ש ו' ז') כפלח הרימון רקתך אפילו ריקנין שבה מלאים מצות כרימון ועל כל ישראל מעיד הכתוב וא"כ מאי רבותא דטבריא ע"כ דב"ק:

אמ"ה עיין להרב גאון עוזנו בספר פתח עינים שתירץ וז"ל דמ"ש על כל ישראל ריקנין שבך היא ברב ישראל דרובו ככולו וכפי זה אפשר דעיר אחת יהיו מיעוט הריקנין מלאים מצות או חצי הריקנין אכן כשנצרך כל ישראל יהיו רוב הריקנין מלאים מצות וטבריא רוב הריקנין שבה או כל הריקנין מלאים מצות. והגורם לזה אפשר דהיינו מה שמקבלים שבת מבעוד יום. שיושבת בעמק ובודאי מחמירים ביציאת שבת. וכבר נודע מאמרם ז"ל (שבת קיח ע"ב) כל המקיים שבת כמקיים כל התורה ואפילו עובד עבודה זרה כאנוש מוחלין לו וכהנה רבות והיינו דאחניא להו שיהיו מלאים מצות כרימון עכ"ל. ועיין לעיל סי' ב'. והרב המובהק נר המערבי בספרו הבהיר שער החצר סי' רפ"א כתב וז"ל אפשר לומר דהגורם לזה עפ"י מאי דאמרו בילקוט תהלים ע"פ (תהלים א ג) והיה כעץ שתול על פלגי מים מה הוא על פלגי מים כמו טבריא וחברותיה יעו"ש. ובהקדמת נגיד ומצוה איתא כתב מהרח"ו ז"ל כשהלכתי אצל מורי ז"ל ללמוד זאת החכמה הלך מורי ז"ל לטבריא והולכני עמו ושם היתה ספינה קטנה וכשהיינו מהלכים בספינה בתוך המים כנגד העמודים של בהכנ"ס הישן אז לקח מורי ז"ל כוס אחד ומילא אותו מים מבין העמודים והשקני אותם המים ואמר לי עכשיו תשיג זאת החכמה כי אלו המים ששתייתם הם מבארה של מרים ומאז ואילך התחלתי להכנס לעומק בחכמה הזאת יעו"ש. ובא וראה מפלאות תמים דעים שהן עוד היום ב"ה אותה הארה לא פסקה מקום שפיר אבניה אשרך ארץ. ובשביל שהמקום מקום תורה ותלמוד תורה כנגד כולם היינו דאחניא להו מלאים מצות כרימון עכ"ל:

ובאולם השער סי' הנז' כתב שיראה הרואה בפ"ק דע"ז דף יו"ד (ע"א) דאמר לו אנטונינוס לרבי בעינא דלעביד טבריא קלניא פי' רש"י קלניא בת חורין שלא תתן מס לעולם משום דאית בה רבנן ע"כ יעו"ש. והנה סיים רש"י ז"ל שם ואנטונינוס עצמו היה משמש לפני רבי כדלקמן [אנטונינוס הוה ליה ההיא נקראת (פי' מערה) דהוה עייל ליה מביתיה לבית רבי כל יומא הוה מייתי תרי עבדי חד קטליה אבבא דבית רבי וחד קטליה אבבא דביתיה וכו' יעו"ש]:

והנה עד עכשיו היא קיימת אותה מערה וידועה היא אצלנו בחצר הסמוך לכיפות העניים בתי מחסה וגמירי איש מפה איש שיש כמה תלמידי חכמים שבדורינו שנכנסו לה והלכו מעט. ואח"כ נתפחדו מפני חמת נחשים ועקרבים וחזרו] ומשום הכי היה אוהב לרבנן עכ"ל רש"י ז"ל יעו"ש:

ואני עני לא ידעתי למה היה רוצה אנטונינוס לעשות טבריא כולה בת חורין מן המסים וארנוניות דבשלמא חכמים שהיו בה מפני שהיה אוהב אותם כנז"ל וג"כ פטורים מן המסים וארנוניות כמ"ש הפוס' ז"ל (עי' לי' ב"ב ז ע"ב) ואולם שאר עמא מאי רבותיהו:

ואפשר משום דאנטונינוס היה לומד תורה אצל רבי כמ"ש רש"י ז"ל שם וראה דטבריא נקראת רקת רומזת דאפילו ריקנין שבה מלאים מצות כרימון לכן דן אותם כדן הת"ח וע"כ פטר כוליה עלמא דלא המדרש הוא העיקר אלא המעשה. והתורה ניתנה לישראל כדי לשמור ולעשות ככל הכתוב בה ואם נאמר דפטר גם האומות שבה אפשר שנתפחד מן הרומיים כמ"ש שם מצערי לי חשובאי רומאי יעו"ש ועיין תוספות מסכת מגילה ה ע"ב ד"ה והא רבי בטבריא הוה נראה מדבריהם שבני טבריא כולם היו ת"ח דוק בלשונם הטהור אבל מדברי רש"י ז"ל אפשר לומר דהיו בה ג"כ משאר העם ופשוט. ועיין בירושלמי דמגילה פ"א דאנטונינוס נתגיר ומל עצמו יעו"ש:

ונראה לענ"ד דהיינו רבותא דטבריא שאפי' ריקנין שבה מלאים מצות כרימון כי טבריא סופה י"ה וטבריא באל"ף סופה י"א מספר ו"ה הרי שם הו"ה ב"ה שרוי בגווה חופף על העיר ועל העם היושב בה. וידוע מ"ש ז"ל ע"פ (שמואל א יח יד) ויהי דוד לכל דרכיו משכיל וה' עמו אפשר שכינה עמו וחטא בא על ידו

יעו"ש דון מינה ואוקים באתרין אנשי עיה"ק טבריא תוב"ב הואיל וה' עמם אין חטא בא על ידם וזכויותיהם מרובים ועיין לעיל סי' א' ועיין ג"כ מ"ש בעניויותי בסה"ק "רא"ה מעש"ה" במ"ש (רות ב ד) בועז לקוצרים ה' עמכם. לך נא ראה ועיין מסכת מ"ק די"ג ע"ש:

(ז) **טבריא** כתב בספר הדורות כ"ו ע"ד משם גא"י וז"ל באר מרים בתוך ים של טבריא וכן כתב בספר שבחי ירושלים ובס' חיבת ירושלים יעו"ש:

אמ"ה הרואה יראה מ"ש הש"ס בשבת דף ל"א ע"א אמר ר"ח הרוצה לראות בארה של מרים יעלה לראש הכרמל ויצפה ויראה כמין כברה בתוך הים וזה הוא בארה של מרים. אמר רב מעיין המטלטל טהור וזהו בארה של מרים יעו"ש. והקושי מבואר הרי הר הכרמל בעה"ק חיפה ת"ו אשר שם מעון אליהו הנביא ז"ל ובאר מרים בתוך ים כנרת כנז"ל והיאך מהר הכרמל יראה באר מרים שהוא בתוך ים כנרת עמוק עמוק מי ימצאנו ורחוק רחוק מי יראנו. אלא ודאי הגירסא הנכונה היא יעלה אל ראש הר השימון וכן איתא בירושלמי כלאים (פ"ט ה"ד) וז"ל (במדבר כא כ) ונשקפה על פני השימון אמר ר' חייא בר אבא כל מי שעולה אל הר השימון ורואה כמין כברה קטנה בים טבריה זו היא בארה של מרים יעו"ש. וכן מד"ר ס' חוקת וז"ל ונשקפה על פני השימון זו באר שבאה עמהם עד שנכנסה עמהם לתוך ימה של טבריא והעומד על פני השימון רואה בתוך הים כמלא תנור והיא הבאר הנשקפה על פני השימון ע"כ. וכן כתוב בתנחומא פ' חקת פ' הנז' יעו"ש:

הרי רש"י ומד"ר ותנחומא וירושלמי וקרא גופיה הכי מוכח ע"פ השימון והיא הגירסא הנכונה אלא דשם במסכת שבת אגב גררא נקט הכרמל כי לעיל מינה כתיב אמר רבי חייא אם רוצה שידע שיעורו של רבי נחמיה יניח חמה בראש הכרמל וירד ויטבול בים ויעלה זה הוא שיעורו של רבי נחמיה אמר רבי חייא הרוצה שיראה בארה של מרים יעלה לראש הכרמל וכו'. אגב רישא נקיט סיפא תיבת הכרמל אבל האמת כמו שכתבנו והוא פשוט:

ובהיותי בזה ראה ראיתי בס' הנד"מ זכרון בירושלים בסופו דכ"ד ע"ב וז"ל וטבריא על סוף ים גנוסר והוא ימה של טבריא ובתוך הים בארה של מרים זיע"א ואיתא במכילתין ויחד יתרו על כל הטובה וכו' ר"א אומר בטובת הבאר הכתוב מדבר אמ"ל משה הבאר הזאת שנתן לנו הקב"ה אנחנו טועמים בו טעם יין וטעם חלב וטעם חלב וטעם דבש וטעם כל ממתקים שבעולם הה"ד ע"כ הטובה טובה שע"כ הטובות עכ"ל: והנה תראה במכילתא הביא ראיה מדכתיב טובה הטובה כל הטובה ע"כ הטובה יעו"ש: ואני בעניויותי נראה לענ"ד שדברי ר"א הנז' רמוזים בתיבת (שמות יח יד) ויחד יתרו אות ו' שימושית ואותיות יח"ד ר"ת יין (חדש וישן) חלב דבש וק"ל ועיין לעיל מ"ש מהרח"ו ז"ל באו דבריו בשער החצר סי' רפ"א כנז"ל. ועיין בויקרא רבה פ' כ"ב אמר ר"י תנחומא אפי' במים הקב"ה עושה שליחותו מעשה במוכה שחין אחד שירד לטבול בטבריא ואירעא שעתא וטפת ליה בארה של מרים ואסחי ואתסי פי' היפ"ת פי' שצפתה ובאה הבאר ע"פ המים עד מקום שטבל האיש ההוא שמסוגל בארה של מרים לרפאת השחין כדאיתא במדרש שהביא הכל בו בסוף תפילת מוצאי שבת לפי שרצה ה' לרפאת האיש ההוא אז גזר שיצופו מי הבאר לשם ע"כ:

(ח) **טבריא** איתא במס' שבת דף קי"ח ע"ב אמר ר' יוסי יהא חלקי ממכניסי שבת בטבריא וממוציאי שבת בציפורי ע"כ:

אמ"ה עיין מ"ש הרב חיד"א ז"ל והבאתי דבריו לעיל דלכן אפילו ריקנים שבה מלאים מצות כרמון ולכן משם עתידין ליגאל שאמרו ז"ל דבזכות שבת נגאלים יעו"ש:

והן עתה רא'ה ראיתי בהגהות הגאונים ז"ל וז"ל יהא חלקי ממכניסי שבת בטבריא רבינו יונה פרק ח' דברכות כתב די"מ שבטבריא היה מגמרים הכלים בע"ש מפני כבוד השבת שיריחו ריח טוב ובציפורי היו מגמרים במוציא שב"ק והיו עושים כן לכבוד שבת שהיו מראים הצער שיש להם מהנפש יתירה שהיה להם בשבת. ועתה בפרידת השבת צריכים למוגמר להריח ריח טוב וכן כתב באגודה. והר"ן י' מיגש בתשובה סי' מ"ה כתב יהא חלקי וכו' היינו עם אותם שבתחילת שבת המה בטבריא ובאפוקי יומא המה בציפורי כי טבריא וציפורי המה תוך תחום אחד ומקדימי ומאחרי שבת עכ"ל יעו"ש:

ואפשר דגרסי בש"ס ומוציאי שבת בציפורי במ"ם אחת ועכ"ז לא הבנתי דבריו אלא אם נאמר דכוונתו על אנטונינוס ורבי שהיו הולכים זה לזה דרך המערה שהיתה עשויה מטבריא לציפורי כמ"ש בע"ז יו"ד וכוונתו יהא חלקי כי שניהם זכו לעזה"ב כנז' שם אמ"ל אנטונינוס לרבי אתינא לעלמא דאתי אמ"ל אין יעו"ש. ורש"י פי' דטבריא עמוקה וציפורי גבוהה וכו' יעו"ש. והרי"ף בעין יעקב פי' יהא חלקי דהוה סלקא דעתין דכיון דאתה משבח בהוצאה אתה רוגם בהכנסת שבת לכן אמר ממכניסי שבת בטבריא וממוציאי שבת בציפורי כי כולם רצוים לפני יתברך יעו"ש ועיין במד"ר ס' נשוא פ' ט' וז"ל ר' יוסי אומר מגלה

מע"ש לע"ש שכן מצינו בבני טבריא ובני ציפורי מגלחים מע"ש לע"ש ועיין בפתח עינים שם על הא דאמר ר' יוסי יהא חלקי וכו' שהביא גם הוא דברי מהר"י בן מיגאש ז"ל בתוספת ביאור ומובן ויציב ונכון לך נא רא"ה:

(ט) **טבריא** עושים פורים בטבריא יום ד' כסליו זכר לנס שנעשה בזמן הרב המופלא מופת הדור והדרו מוה"ר כמהר"ר חיים אבו אלעפיא ז"ל ומאז קבלו עליהם ועל זרעם להיות עושים ביום ד' בחדש כסליו עד היום הזה. ומע' הרב כמהר"ר מאיר אבו אלעפיא הי"ו היה נזהר בזה כידוע:

אמ"ה לרגל המלאכה אשר לפני וכדי שלא יחסר דבר מאשר שמעתי ואשר ראוי עיני מעיני עיה"ק טבריא תובב"א אז אמרתי הנה באתי להעתיק גופא דעובדא מספר זמרת הארץ וז"ל ויהי בימי צולטאן מחמוד המולך בכל תפוצות ערי תורקיא בשנת הת"ק ליצירה העיר ה' את רוח הק' של מוה"ר המופלא מופת הדור והדרו כמהר"ר חיים אבו אלעפיא ז"ל לעלות ולראות לעה"ק טבריא ת"ו לבנות את חורבותיה ולחזק יסודותיה. כאשר בראשונה אשר זה לה שבעים שנה היתה חרבה ושוממה מבלי בניה היא יושבת ואין בה בית הכנסת ולא בית המדרש ואין דרים בתוכה יהודים כלל אשר לא נשמע קדיש מיום שנחרבה ויהי הרב הנז' בכל דרכיו משכיל וילך לעיה"ק טבריא בחדש סיון שנה הנז' ותכף בכניסתו לארץ ויתן ה' את חנו בעיני שרי העיר ובפרט השר הגדול המושל בארץ ושמו שייך צאה"ר אל עאמר והש"ך שהוא שומעו הולך בכל ארץ ישראל מסיבת שבזמנו כל הדרכים שהיו מסוכנים מאז ומקדם שלא היה אפשר ללכת בהם כ"א ע"י חברת חמשים פרשים מזויינים מפחד האורבים והלסטים. ובזמן השי"ך שהוא נחה שקטה הארץ וכל שארי העיירות המליכוהו עליהם ויקראו שמו שייך אל משאיך (ר"ל שר השרים) ועתה באותם הדרכים הולכים ובאים וכספם בידם ואין מכלים דבר וע"ז כולם משתחוים לו כי הטיל אימה יתירה על אורכי הדרך והשמיד עם רב מבני קדר יושבי אהלים שהמה גם כן לסטים ושודדי דרך וגם השי"ך הנז' וותרן בממונו וביתו פתוח לרוחה ופתו ומצויה לעוברים ושבים לכל אומה ולשון ובהיות הרב באזמיר שני שנים קודם בואו אל הארץ נודע אל השי"ך שהיה ברצונו לבוא אל ארצו ושלח להרב כתב ע"ג כתב אחת ושתיים אחת וששלש לאמר קום עליה רש את ארץ טבריא שהיא ארץ אבותיך וכך הוא האמת שהרב המוסמך כמהר"ר יעקב אבו אלעפיא זלה"ה זקנו של הרב זלה"ה היה מאריה דאתרא בטבריא קודם שנחרבה וכאשר בא הרב זלה"ה לטבריא עשה לו השי"ך כבוד גדול והלבישו לבוש יקר הערך כלבוש מלכות וכל אשר שאל ממנו הרב לא חסר דבר ובמשך שתי שנים בנה בתים וחצרות ליהודים ובנה בהכ"נ נאה ומפואר שאין כמוהו בכל ארץ ישראל ובנה בית המרחץ נאה וחנות ליום השוק ובית הבד לשמן שומשמן והתחיל לעשות מסילות בארץ וגם צוה לנטוע שדות וכרמים ובכל יום ויום אהבת השר עם הרב הלך וגדל וכל אנשי טבריא דשנים ורעננים שמחים אלי גיל כי הארץ שקטה מפחד רעה ואין מחריד:

ויהי בשנת התק"ב אחר שני שנים ומחצה לישובה בהיותו בשלוה כבימי שלמה ביום כ"ב לחדש אב פתע פתאום בא אל הרב ז"ל כתב מדמשק מהגבירים החכם הש' חיים פרחי נר"ו והח' המעולה כה"ר יוסף לוסאטו נר"ו אשר המה שולחני המשנה למלך הנקרא סלימאן פאשא המושל בדמשק ואגפיה וזה נוסח הכתב יודע לאדוני איך יצא דבר מלכות נחוץ ונשמע פתגם המלך בדמשק שיקום המשנה הנ"ל סלימאן פאשא ויעלה אל טבריא בכח גדול וביד חזקה להפיל את חומותיה עד לארץ ויקח את ראש אל שייך צאה"ר המושל בארץ והמשנה הנ"ל. תכף בבוא דבר המלך הכריז בכל אגפיו שיבואו חיל גדול עמו להלחם על טבריא וגם הכין כלי מלחמה מינים ממינים שונים סוללות ואבני בליסטרות שאם ישלחם ממרחק ששה מילין אחת מהנה ממית לעשרים נפשות כשהם בחבורה אחת וגם לנתוש ולנתוץ להאביד ולהרוס חומות ובנינים אשר ע"כ העם הנשאר בטבריא דמו בראשו ולכן ימהר יחישה אדונינו הרב עם כל קהל עדתו לצאת מן המקום ההוא ולהמלט על נפשם ולהציל את ממונם ואת כל כלי ביתם לא תשאר פרסה הכל ישלחו לעכא יע"א והם יעלו לצפת"ו אשר שם ישלח המשנה קצת מאנשיו למבוי היהודים לבלתי יקרב איש זר אליהם מרב החיל שלא יזיקום ע"כ נוסח הכתב שבא להרב מדמשק בערב שבת בין השמשות:

ובעת ההיא רעדה אחזתם לעם בני ישראל ויאמרו מה זאת עשה אלהים לנו ותכף קם הרב ז"ל והלך אצל המושל בארץ והגד הגיד לו את אשר נגזר עליו ועל הארץ כי כל אנשי העיר עדיין לא ידעו מאומה. ויהי כמשיב כי גם הוא שמע שמץ מנהו אמנם לא ניתן להאמן מכמה סיבות האחד שאם אמת הדבר הזה שיצאה גזרת המלך להשמיד טבריא היו שולחים רץ מיוחד מקושטא יע"א להרב מאת היהודים שבחצר בית המלך להודיעו שיצא הוא וכל אשר יש לו משם וימלטו את נפשם בטרם יבואו ימי הרעה. שנית אם גזרת המלך על טבריא ועל המושל בה לא היה נגזר שתחרב על ידי המשנה שבדמשק לפי שטבריא אינה מתחומה אלא ע"י המשנה שבצידון שטבריא תחת ממשלתו ורשותו ומס המלך של טבריא וסביבותיה נותנים לו. שלישית כי על מה ועל מה יהיה גזר המלך עלי מה פשעי מה חטאתי אחר שאיני מורד במלכות וכל מס המלך אני

פורע להמשנה המושל בגבולי מידי שנה בשנה בדבר הקצוב מימי קדם ביתר שאת. ומכל הטענות הללו הבטיח להרב שלא יירא ולא יחת כי הכל שקר ודבר כזב אלא שהמשנה הזה יש לו איבה ושנאה עם השיך משנים קדמוניות שנאה מחמת קנאה ומשמיע קול פחדים באזניו שמא יכנע לבבו וישלח אליו ממון רב לבלתי יבא על טבריא לצור עליה והדבר מרמה וערמה כי כן ציוה לשולחנו היהודים לכתוב להרב ובזה יברח מן המקום ההוא. וכראות השיך שהרב הלך הוא וכל אשר לו אזי יחלש כחו ויאמר אמת הדבר לפי שהיהודים אינם מכזבים ומהתלים עם הרב:

ויה' כשמוע הרב את דברי השיך הנז' הלך לביתו שמח כי הטענות היו מספיקות ותכף צוה כתוב שני שורות להגבירים הנ"ל כי כל מה שכתבו הוא תחבולות המשנה ולא ניתן להאמין ונתן הכתב ביד הרץ כי כן צוה משולחיו לבל ישוב בלתי תשובה. אחר חמשה ימים בא כתב שנית להרב לאמר קבלנו כתבו וראינו את כל הכתוב אבל ידע נאמנה שהדברים הם אמת ויציב וחילינו את פני המשנה בדמיע עיין שניתן רשות להבריה למעכ"ל משם וצוה לנו כה תאמרו להרב משמי שכל ספריו ומטלטליו יוציא עמו וילך לצפת"ו כי כוונתי להחריב טבריא עד היסוד בה. ובעת ההיא שלח הרב את הכתב לשיך צאה"ר ויאמר לו אל תתיאש מן הפרענות שהרי שנו בדבר וניכרים דברי אמת. ויען השיך ויאמר אדרבה הכתב הזה השני מורה ערמתו ותחבולותיו להפחיד אותי שהרי הנה הכתבים אשר שלחו אלי מן המשנה שבצידון המולך בארצינו. וזה נוסח הכתב אל תירא ואל תחת מן הקול הנשמע שאין יכולת בידו אפילו לעבור דרך ארצי וגם אני שלוח שלחתי אליו אל תקרב הלום ולא תעבור בארצי פן בחרב אצא לקראתך יען נמשך נזק למס המלך שכל המס הניתן מכל העיירות הללו אשר תחת ידי אין אני יודע אלא מן השיך צאה"ר שהוא הערב בעד כולם והוא הנותן ואני מודיע הדבר למלך כה דברי הכתב של צידון להשיך והראה הכתב להרב. ומן היום ההוא והלאה לא נתן לכו עוד אל דברי הגבירים שולחני המשנה:

ויהי בחמשה באלול באו אנשים והודיעו לשיך איך יצא אתמול המשנה מדמשק עם חייל גדול לבוא להלחם על טבריא ואזי ראו אנשי העיר את השיך שהיה עורך כלי מלחמה תוך מגדל קטן אשר לו מחוץ לעיר בריחוק מיל וכראות אותו היהודים עורך כלי מלחמתו יצא לבם ויחרדו באמרם אכן נודע הדבר היות אמת ביאת המשנה לצור על טבריא וילכו אצל הרב זלה"ה ויאמרו מה נעשה נקומה ונעלה לצפת או נרדה לעכא שהרי אמת הדבר והרב נשתומם על הדבר ויען ויאמר להם מה אעשה אנה אלך ואעזוב את עיר הקדש ואת בהכ"נ המפואר אחר כמה יגיעות שיגעתי וטרחתי בגופי ובממוני עד אשר הביאני אל הלום לראות טבריא ביישובה. ואנא נלך ונעזוב את בתינו ואת כל אשר לנו כי לא נשאר זמן להוליכם שהרי מיום צאת המשנה מדמשק ודאי נתקלקלו הדרכים והרי הם בחזקת סכנה. זאת ועוד שאם נלך מן העיר הוא בזיון גדול והרעה גדולה אל השיך וגורם איבה ושנאה לדורות עולם. ועוד שלא יניחני לצאת ומה בצע לגרום קנאה ותחרות. זאת ועוד אמר להם הרב אנה אלך כי אני זקנתי ושבתי ולא אוכל עוד לצאת ולבוא כי כשבאתי זה שלש שנים מעכא לטבריא הייתי מוטל על ערש דוי שנה תמימה מטורח הדרך הגם שאותו הדרך היה לאט לאט ועשיתי כמה מסעות עד בואי פה העירה והיה בששון ובשמחה ואף עפ"י כן החליתי וכ"ש עתה בדרך בריחה ביגון ואנחה ואם אלך לצפת"ו כאשר אמרו הגבירים שולחני המשנה שהוא דרך יותר קרוב. לבי אומר לי שהוא מסוכן יותר מרב החייל העובר דרך שם. הלא טוב לנו לבטוח בה' אלהי ישראל אשר בחר בארץ הזאת ואשר עזרני ונתן לי כח לבנות טבריא בימים מועטים שבודאי מאת ה' היתה זאת שאם ה' לא יבנה בית שוא עמלו בוניו בו הוא יצילנו מן הבאים לצור עליה. ובה' אשר חפץ בטוב ארץ ישראל אנחנו בטוחים וזכות כל הצדיקים התנאים והאמוראים הקבורים בארץ הזאת יגן עלינו ועל כל הארץ וגמר בלבו שלא לצאת וליום מחרת צוה לחסידים ואנשי מעשה שילכו למערת רבי חייא ובניו יהודה וחזקיה שהם דוגמת אברהם יצחק ויעקב כמו שגילה אליהו לרבי ושם רב המנונא סבא הנזכר בוהר ואמר האר"י זלה"ה שהוא נשמת משה רבינו ע"ה ושם רב הונא ריש גלותא שהוא שורש דוד המלך ע"ה והלכו והתפללו בדמעות שליש ובקול שופר לה' אלהינו שירחם על הארץ ועל הדרים עליה ויהי למחרתו חדל עובר ושב והדרכים נסגרו מפחד המשנה כי כבר נתקרב וסגרו פתח החומה ושלח אנשים להיות על משמרתם מוכנים עם כלי קרב אם יבוא המשנה ויהי למחרתו ערב שבת קדש נראה חיל המשנה מהלך יום אחד על ההרים שכנגד טבריא לצפונה וראו את אהלים הרבה אין מספר ואזי השיך נתחרט על אשר שמע והאמין לדברי המשנה שבצידון לפי שראה חיל גדול שלא כמנהגו בכל שנה ויתעצב על שלא הניח לבני הכפרים לבוא עם בהמתם ואת כל חילם הן בשביל שעתה אנשי המשנה שוללים אותם והן ג"כ שיהיו לו מעיר לעזור לפנים מן החומה וכל מה שנמצא אתו תוך העיר הוא שש מאות שולפי חרב ורובי קשת מלומדי מלחמה וארבע מאות אחרים אמצעיים שאינם כ"כ מלומדי מלחמה ואלף אנשים האלה חילקם לארבע חלקים אחד על המגדל וחלק אחד סביב העיר סביב החומה ושני חלקים לשני צדדיהן לבל יבואו דרך הים. ובו ביום בא שר אחד מהמשנה אשר בצידון אל השיך ואמ"ל שהוא שלח אל המשנה אשר בדמשק שלא יבא אל תחום

טבריא ועתה אם באולי עומד במרדו ויבוא לצור על העיר צא אתה וכל אנשיך ותהרגוהו ואמ"ל המשנה שהוא יענה למלכות שבדין הרגת אותו. ואותו השר נשאר בטבריא כי נתיירא לצאת פן יהרגוהו אנשי המשנה:

ואז שלח השיך אנשים דרך ים בספינות קטנות לאחיו הנקרא סאעיד שיושב בעיר מבצר דיר חנה וכה דבר אליו שלח לי המשנה אשר בצידון כדברים האלה. וע"כ אתה משם תשלח ותביא אליך חיל גדול מבני קדר וכל אנשי המלחמה ויהיו שם עמך מוכנים כשאצטרך להם אשלח ולקחתך משם ותבואו פתע פתאום לארוב אל מערכות המשנה ותהרגו אותו ואת כל חייליו וכן עשה אחיו הביא חיל גדול והיו עמו בדיר חנה ובזה היה השיך מחזק את לב אנשי העיר לאמר אל תיראו מחיל המשנה כי חיל גדול מוכן עמי אצל אחי פתע פתאום יבואו ויהרגוהו:

ויהי ממחרת יום שב"ק ט' אלול השמש יצא על הארץ וסולימאן פאשא בא על הרי טבריא בחיל גדול וביד חזקה ויהי הוא מתקרב אל המגדל העומד בהר וישליכו אליהם טירו אחד מן המגדל והרג ארבע עשר איש וחזרו החיל לאחור כמו ארבע מילין מן המגדל ושם תקעו את אהליהם והכינו את המערכה ואז כל אנשי טבריא שמחו באמרם סימנא מילתא היא שבתחילת ביאתם הרגנו מהם. וחזרו לאחוריהם. ותחילת נפילה ניסה. ובערב כבוא השמש התחילו החיל של המשנה להשליך על העיר הסוללות וטירוס וקונברש לנטוש ולנתון להאביד ולהרוס ביום ובלילה ונפלאות ה' רבו מלמנות כי לא נהרס אפילו בית אחת ולא מת שום אדם והגם שאחת מהנה יש בה כח להפיל כמה בתים והקונברש הנז' משקלם מט"ו אוקאס עד ל"ו והשליך כמו מאתיים קונברש וניסי האל ית' שבארבעים מהם נכבשה עיר גדולה אבל בכאן היו רובם ככולם הולכים לים והבאות אל העיר היו עוברות על גבי גגות הבתים עד שהיו עושים רושם באדמה שעל הבתים ויצאו מחוץ לבתים ונפלו אל תוך הרחוב שהיא אדמת עפר והיו נטמנים בקרב הארץ והיו באים הילדים וחופרים ומוציאים אותם והיו מוליכים אותם אל השיך והיה נותן להם מעות ומקצתם היו מתבקעים באויר קודם רדתם למטה והיו נופלות חתיכות חתיכות ולא הזיקו לשום אדם וגם כל אנשי העיר בין היהודים ובין הגוים היו הולכים ברחובות קריה והקונברש עוברות ביניהם ולא היתה נוגעת בהם גם רוב הגגות של טבריא מניחים בהם עצים ליבש ולא נגע נצוץ מהקונברש וטירוס בעצים וגם כל בתי הגוים ורוב בתי ישראל עושים על גגיהם סוכות של קנים ועצים לימות החמה ואחת מהנה לא נשרפה וכמה קונברש באו למבוי היהודים ובפרט לבית הרב זלה"ה והיו נופלות לאמצע החצר ונס גדול היה שבכל שעה בני אדם עוברים ושבים שם ותל"ת לא הפילו שום בית ולא המיתו אפילו עוף וכמה טירוס וקונברש שבאו למבוי היהודים הנה הנם בית הרב למשמרת להראות לעם בני ישראל ולעולי רגלים שיראו חסדי ה' כי לא תמנו כי לא כלו רחמיו:

והנה בזמן שהיו משליכים הקונברש והטירוס לא נמנעו ישראל מלילך לבהכ"נ ערב ובקר וצהרים ובכל שבת היה דורש להם הרב כמנהגו והיה מבטיח להם שלום לכם אל תיראו תדעו באמת ותמים שאין המשנה לוחם עם אנשי טבריא. כי אם בשכינה שהיה של טבריא רומז אל השכינה ובים הזה הוא בארה של מרים שגם הוא רומז אל השכינה וכיון שכן ה' ילחם להם והרי עיניכם הרואות את כל מעשה ה' כי נורא הוא כי רוב הקונברש הלכו אל הים והבאות אל העיר לא הזיקונו חזקו ואמצו וה' אתנו אל תיראום ובשביל ישראל ניצולים גם הגוים לפי שהגוים היו יומם ולילה על החומות לחורב ביום ולקרח בלילה על משמרתם לראות אם יתקרב איש אחד מאנשי המשנה לחומה ויגפוהו וימת וכל הלילה תמיד לא יחשו לצעוק בקול גדול כמנהג שומרי החומות משקיעת השמש עד זריחתה כדי שלא יפלו חבלי שינה על עיניהם. ועדת ישראל היו בביתם אוכלים ושותים על שולחנם וישנים על מטתם וכל מיני אכילה היה לרוב אף שהיה ביוקר מעט והזמן גרמא:

ואחר זאת באו הטירוס הגדולים מחיפה ואף שהיה לו ארבעה טירוס אחרים שהביא אותם עמו מדמשק אמנם היו קטנים שהפילוטה שלהם היתה משקלה מאה דרהם אבל אלו הפילוטה שלהם היה משקלה שני אלפים דרהם והתחיל לזרוק על העיר ועל החומה כמו אלף וחמש מאות וכמשפט הקונברש כך היה משפט הטירוס שלא הפיל שום בנין ולא המיתו שום אדם ברוך שעשה נסים וכראות המשנה שהטירוס והקונברש שהם כלי מלחמה היותר חזקים לא עשו כלום אז אמר בלבן אין לי לעשות כי אם לסגור כל דרכיו שלא יבוא המזונות או הפולבירא שבלעדה לא יוכל להלחם ואזי בני העיר ימסרו אותו ואת העיר בידי ושלא למות ברעב או בחרב ואז שלח לאנשי עכא לאמר להם הזהרו שלא תתנו שום מחיה ושום כלי מלחמה לטבריא כי הנותן ידקר בחרב ועכ"ז שם המשנה מאנשיו בפתח עכא ובפרשת דרכים לראות אם יוליכו שום דבר לטבריא ומלבד זה שלח והביא שני ספינות קטנות מצידון והטילן אל הים ובתוכם אנשי מלחמה לראות אם יעברו ספינות השיך לילך אל מקום מבוקשם ויערכו אתם מלחמה ולא הועיל לו שום דבר כי אנשי עכא כולם חפצים בהשיך והיו שולחים משם כל דבר המצטרך לו בהחבא ובאישון לילה וגם הספינות

לא עשו מאומה כי הספינות של השיך היו מחזיקות מאה אנשים בשתייהם ושל המשנה היו מחזיקות למרבה שלשים ובזה לא היו עושות מאומה ואדרבא בראותם את הספינות של השיך מליאות היו מתייראים ובורחים: ואף שממערכת המשנה היו זורקים טירוס לספינות של השיך לא היו מכוונים להם ולפעמים היו עוברים מעל גבן והיו הולכים למרחוק ונס גודל היה:

ואחרי זאת שלחו שרי המשנה אל השיך לאמר לו ר'א'ה ראינו כי מן השמים סייעוך וכסבורים אנחנו שהמשנה הפיג את לבו וכבר ניחם על הרעה ואינו דרך ארץ שישפיל עצמו אליך אשע"כ הגם ששלחת מנחה עם אשת אביך והשיב אותה ריקם עכ"ז בפעם הזאת השלישית תשלח אותה ולא ישיב אותה ריקם כי היא תבוא תדבר עם המשנה ואנחנו נבא אחריה ומלאנו את דבריה וגם בפעם הזאת רצה השיך לעשות כרצון השרים ושלח אותה עם סוס שוה מאה אריות וגם השרים דברו אל המשנה וסייעו אותה:

אמנם שאלות המשנה היו קשים לשמוע וכה אמר אם תרצו שאשלים עמו צריך שני דברים האחד שיפיל המגדל עד לארץ והשנית שמוכרח אני לעבור תוך טבריא עם חיילותי ליכנס בפתח אחד ולצאת בחבירו ושכך נשבעתי קודם בואי ותשובתו של השיך היתה לא יוכל לקיים אחת מהנה יען איני מאמין בו ואיני פתי להפיל את המגדל שחביב עלי כתורן לספינה ואח"כ שרוצה לעבור עם כל חייליו בעירי תמסר עירי בידו ואת עצמי:

האמנם אם לקיים שבועתו הוא יוכל לקיים שתיהם ע"י שאפיל מהמגדל כמה אבנים ונקראת הריסה וגם שיעבור הוא בארצי עם עשרה אנשים לבד ולא הודה גם בזה ויחזק לבו:

ובפעם הזאת השלישית מאת ה' היתה זאת שנתן בלב שרי המשנה לגלגל לתווך השלום אף שלא נעשה היה תועלת גדול לעמו ישראל שלא יחסרו ממצות ארבעה מינים כי כל המצות לא חסרו הן תקיעת שופר והן לסכך הסוכה הכל נמצא ונעשה כהלכתו ומועדי ה' עשו בשמחה ואף שמחת בית השואבה עשו בלילי חוה"מ בשמחה ובשירים בתוף ובכנור אשר הגוים היו נלחמים וקול הדופקים ואבני בליסטראות היה עולה עד לשמים. וישראל בבהכ"נ באורים כבדו ה' ובקול זמרה ולא חסרו כ"א ארבעה מינים והגם שהלולב היה נמצא בעיר שיש בה דקלים אבל שלשה מינים האחרים היו חסרים כי היתה טבריא סוגרת ומסוגרת מיום חמשה באלול והיו ישראל מצטערים מאד על המצוה הזאת ובכל יום משבעת ימי הסוכות היו בטוחים ואומרים מחר יעשה אלהים לנו. אבל ביום הושענא רבא היה להם דאגה גדולה כי אמרו עתה עבר זמנו ובו ביום נעשה נס שגלגלו שרי המשנה לתווך השלום ובא יהודי אחד ממערכת המשנה יחד עם שרי המשנה כי בראותו שעת רצון שבאותה שעה אין פחד שימיתוהו אנשי המלחמה שלח אותו הגביר הר"י לוסאטו ונתן בידו אתרוג והדס וערבה ואז עקרו לולב מהדקל וברכו כל העם על נטילת לולב ושהחינו ושמוחו שמחה גדולה שמרוב השמחה הורידו עיניהם דמעה מהתלהבות המצוה אשריהם ישראל:

אחר כן שלח המשנה והביא מעכא טיר"ו אחד גדול שמשקל הפוליטה שלו ארבעה אלפים דרהם לראות היוכל להפיל את המגדל ע"י השלכת הטירו הזה הרבה פעמים עליו. והשיך מיום שנודע לו ששלח להביאו תכף צוה לאומנים המוכנים לו מקודם ובנה כותל אחד רחבו ארבע אמות סמוך ממש לכותל המגדל מבפנים כי אמר אם יפול הכותל החיצוני והיה הכותל הפנימי החדש במקומו ולא ידע המשנה והשליך אל כותל המגדל ההוא יותר מת"ק טירוס ולא הפיל מהכותל כי אם שורת אבנים החיצונית שגם אם לא היה הכותל הפנימי לא היה מזיק לה וכשראה המשנה שבזריקת כל כך טירוס לא הרס הכותל כ"א מעט מזער ומה בצע אם ישליך עוד שכהנה וכהנה לא יועיל מאומה והטירוס שנשארו לו השליכם על העיר להמית בני אדם ולהפיל הבתים וגם באלו לא עשה מאומה ואעפ"י שלא הצליח בשום דבר ויחזק לבו וצוה לחפור מתחת הארץ מחילות עפר הנקרא לאגו"ם מרחוק שני מילין מחומת העיר למצוא יסודות של החומה ויתן תחתיהם פולביר"א להפיל קצת מהחומה ובהפיל אותה אזי דרך שם יכנסו חייליו להשמיד להרוג ולאבד והתחילו לחפור וכראות אנשי טבריא כך נמס לבם בקרבם ואמרו זאת הפעם אין מידו מציל. ויען השיך ויאמר להם חזקו ואמצו כי בע"ה אני אפר עצתו ואת מחשבתו ותכף צוה לפועליו ויחפרו סמוך לחומת העיר מבפנים כנגד אותו מקום שהיו חופרים אנשי המשנה ודרך אותה חפירה יצאו מחוץ לחומה מתחת לארץ ושם בהרחק ארבע אמות מן החומה מבחוץ חפרו סביבות החומה מן הקצה אל הקצה ושם מאנשיו שומרים באותה החפירה לילה ויום שבבא חופרי המשנה מוכרחים לעבור דרך אותה חפירה ושם ימיתם לפי שהם באים אחד אחד מחמת היות המקום צר ובזה לא נעשה רצון המשנה. ומכל זה לא ידע המשנה מאומה כי חשב אין חכמה בערבי אחד לעשות כזה והיו סופרים והולכים וביני ביני היו משליכים טירוס בלילות ע"י שהביאו כמה מאתיים שקים מדמשק וימלאום עפר ויעמידום בפניהם לקבל מעליהם מה שמשליכים מעל החומה וגם העמידו מהשקים זה ע"ג עד גובה המגדל בריחוק מיל ומשם היו משליכים לאנשי המגדל להמיתם ויהי לנס שלא הרגו איש ואדרבה נהרגו כמה מהם ואנשי המשנה מהם היו מתים מן החורב ביום ומן הקרח בלילה ובפרט מן הגשמים שהמטיר ה' שלשה ימים לילה ויום עד שנתייאשו כל חיל המשנה כי

ראו שלא עשה מאומה בעשות כל אלה ואשר ה' היה עושה נסים לטבריא ולכל היושבים בה עד שכמה מהם ברחו וביני ביני בא שר אחד מקושטא מאת המלך לאמר אליו שכבר קרב זמן של החא"ג ויקום וילך לדרכו שלא יתאחר יותר והמשנה חילה את פני השר שיתעכב ימים מועטים והטעם שעדיין היה בוטח בלאגו"ם וקרא לפניו להממונה על החופרים ואמר לו תאמר לי האמת עד כמה ימים תשלם מלאכת החפירה עד שתמצא יסוד החומה. ואמ"ל עד ט"ו ימים אחרים ואמ"ל המשנה פקח עיניך והשתדל במלאכה כי בבא יום הט"ו ולא יהיה מוכן יהרוג אותו וילך הממונה ודחק החופרים ולחץ אותם שיחפרו ארבע אמות יותר ביום על מה שהיו חופרים דבר יום ביומו ויהי אחר חמשה ימים לעבודה הקשה נכנס הממונה בתוך הלאגום וימד בחבלים לראות כמה אמות חפרו ולא ראה שום שבח ויתרון באותה המלאכה ולא הלכו דרך ישירה והחופרים אמרו עשינו כאשר צויתנו ואותו דרך שהראית לנו חפרנו ויחדר האיש וילפת וישתומם על הדבר ויתעצב מאד וילך אל המשנה אבל וחפוי ראש ויאמר לו הנני לפניך עשה בי כאשר אתה חפץ מה אדבר ומה אצטדק מאחר שמלאכת עשרה ימים עשיתי בחמשה ימים ולא עלתה לי מתיירא אני שמה החכם של היהודים שבתוך העיר עשה איזה כישוף או ע"י איזה שמות קשר הדרך לבל ימצא דרך הישר ויאמר לו המשנה א"כ מה נעשה ויאמ"ל שמע לעצתי שאם החכם קשר הדרך על שמותינו שאנחנו חופרים שלח והבא יהודים ויחפרו לפי שלא על שם היהודים קשר ויהיה בסתר ובסוד גדול שלא ידעו בני העיר שהיהודים חופרים ויקשור הדרך גם בהם. ואז תקף שלח והביא מצפת עשרה יהודים בע"כ שלא בטובתם ונתנם שם בתוך הלאגום שיחפרו ואז אחד מהם שנמצא אתו מעות בחושבו שנקראו לאנגריא שלא לתת שכירות פועלים ויצר לו מבלי היות מקום להוציא הבל פיו ולחם צר ומים לחץ אזי אמר להממונה שעליהם אתן את שכרי דבר יום ביומו והוצאתני מן הלאגום הזה אז אמר לו אם תתן שכר כל הפועלים לא אוציא אותך שהכרח הוא שהיהודים יחפרו ולא ידעו סוד הדבר עד צאתם משם שגילו להם ויהי ביום העשירי לפעולת היהודים וגם הם לא עשו מאומה כי היו הולכים דרך עקלתון שלא היו הולכים דרך החומה אלא לדרומה ולא למזרח ששם החומה וה' אלהים היה מתעה אותם ובו ביום קרא המשנה להממונה על החופרים שהיום נשלם הט"ו ימים והכהו מכות גדולות שכמעט היה רוצה לתלותו על העץ על אשר לא הוציא הפעולה כאשר הבטיח לו שבט"ו ימים יהיה גומר אותו ואותו היום היה יום אחד לכסליו והיה יום פ"א לביאתו גימטריא א"ף שנסתלק חרון אף מטבריא שבו ביום כלו כל כלי זיין וכל מיני מלחמה ונחה שקטה הארץ:

ויהי ביום ר"ח השני של כסליו יום פ"ב לביאתו אותו היום היה יום אידם שעושים אחר רמז'אן. אמר השיך בלבו אשובה אשלח להמשנה איזה דבר לשם שמחת האיד ולא לשם בקשה ושאלה אלא כדרך העולם וכן עשה שע"י אחד מעבדיו ולא משריו שלח אליו ארבעה גמלים וכה אמר למשנה בכתב מנחה היא שלוחה לאדוני לשמחת האיד שיהיה לו השנה בסט"ו ואעפ"י שכנגד ערכך פחותה היא אך היא כנגד ערכי עכ"ד. ויהי העבד ההוא עולה אל ההר וארבעה גמלים עמו ושלח השר הגדול של המשנה והביאו אותו אליו ולקח הכתב מידו ובקוראו הכתב אמר לא ראיתי חכם ונבון כמו זה השיך ויקם וילך אל המשנה ויאמר אליו ראה כמה סבלן ועניו הוא זה שאחר שלא נשאר לך מה לעשות ולא היה לך שום הצלחה בשום דבר והוא לא נפקד ממנו איש ולא נפל שום בית מעירו אלא אדרכא הוא הרג מאנשיך הרבה עכ"ז שלח אליך מנחה ועכ"ז לא תעלה על דעתך שהוא אינו יודע מעשה הלאגום שאינו שוה כלום מחמת שהוא עדיין רואה אותם חופרים וע"ז מתיירא אינו כן לפי שלא נעלם ממנו שום דבר שנעשה במערכה שלנו כי באישון לילה ואפילה הולכים ומגידיים לו כל העתיד לעשות לפי שיש לו הצלחה בכל דרכיו וכולם אוהבים אותו עוד אעפ"י שיחשוב שמעשה הלאגום הולך דרך ישר הוי יודע שלא תעשה מאומה ע"י שגם הוא עשה חפירה עמוקה סביב החומה ואדרכה הוא מקוה מתי יבואו ונהרגם:

אז שלחו אל השיך שרים רבים ונכבדים לתווך השלום שיפיל מן המגדל שני שורות אבנים ויתן לו את המס ויען השיך שנית ויאמר אני איני נותן לו שום מס מחמת שהחריב את הכפרים האמנם אתן לו מנחה כמו שלשים גמלים וגם מן המגדל איני מפיל כ"א אחר שילך מהלך שלשה ימים אם ירצה ואם לא ירצה ישוב פה עד מלאת שנה תמימה ואיני מתיירא ואז המשנה ע"י שלא הועיל לו שום דבר ולא הצליח וגם שרוצה ללכת אל החא"ג. וע"ז נתרצה כמו שדיבר השיך ושאל ממנו שיתן לו את בנו בערבון בעד הריסת כמה אבנים מהמגדל וגם השיך שאל ממנו ערב לשר אחד גדול שבדמשק שיהיה בבית השיך עד שוב בנו וכן עשו שהשיך נתן את בנו הקטן למשנה לערבון כערבון והשר הגדול של דמשק בא אל בית השיך ונגמר השלום ביום חמישי בשבת שהוא יום פ"ג לביאתו ותכף צוה המשנה שיצאו אנשיו מן הלאגו"ם ובכללם יצאו גם היהודים החופרים ובאו ונכנסו לטבריא ושאלו את פי היהודים על בני צפת שזה ג' חדשים לא ידעו מוטב שום מקום ואז אמרו אותם היהודים שבעוה"ר זה שלש חדשים אשר יש דבר גדול בצפת ומתו כמה מישראל ואז ידעו אנשי טבריא שמאת ה' היתה זאת שתהיה טבריא סוגרת ומסוגרת לבל יבואו וילכו מצפת

לטבריא והיה ח"ו סכנה שמא ידבק בהם הדבר גם ידעו והבינו שמאת ה' היה לחזק את לב המשנה להראות לכל העמים נפלאותיו שזה השלום שנעשה לסוף שלשה חדשים היה אפשר להיות ביום י"ד לביאתו שאז נכנע השיך ושלח לו את אשת אביו עם אחד סוס למנחה אמנם אם מאז היה נעשה היו אומרים אם היה מביא הטיירו'ס הגדולים או הסולמות או הספינות או הלאגום כאשר היה בלב של המשנה היה מחריב אותה אמנם ה' חיזק את לבו כאשר היה מחזק את לב פרעה כדי שידעו כל העמים שאין אומה ולשון שולטת בטבריא ארץ הק' טיבורה של ארץ ישראל וגם מאת ה' היתה זאת שהשיך לא האמין לביאת המשנה מתחילה כדי שישאר במתי מעט ובמזונות מצומצמים שאם היה יודע כ"ז מקודם היה מביא חיל גדול תוך טבריא והיו ממיתים את המשנה או מברחים אותו ולא היה שבח אמנם הנס היה שעם היותם מועטים והדרכים נסגרים ועם המשנה חיל גדול ועשה כלי מלחמה וכל מיני ערמות ותחבולות ואעפ"כ לא עלתה בידו זה מורה שמאת ה' היתה זאת היא נפלאה בעיני העולם וגם ידעו בבירור שאותו היום ששלח המשנה בשביל בני הרב הי"ו ע"י הר"י לוסאטו היה בלבו שאם ישלחם יתעולל עליהם ויקח ממנו שבעה כיסין ואם לאו ישחטם וזה ג"כ היה טעמו מקודם ביאתו לשלוח אליו ע"י שולחניו שילך לצפת ת"ו לעשות בו כל מה שיוכל לעשות ויקח ממנו רב וה' נתן בלב הרב שלא לצאת מן העיר ושלא לשלוח את בנו כי בטח בה' באומרו אני טרחת בעשר אצבעותי לבנותה וה' אשר חפץ בישובה לא יחריב אותה וזכות ההבטחה עלתה לו כי גדולה הבטחה וזכות הצדיקים שוכני עפר ורבי חייא וסיעת מרחמוהי ואשר הקדימו תפילה לצרה במערתם הגין עליהם ובכל זאת עדיין לא היו מאמינים אנשי טבריא עד שילך המשנה ולא זזו השומרים ממקומם בין מן המגדל ובין מן החומה בכל כלי מלחמתם כי יראו אולי עשה בערמה ליכנס תוך העיר ויהי ביום שב"ק יום פ"ה לביאתו ד' לחדש כסליו באשמורת הבוקר קם המשנה עם כל חייליו ויילך לו אל ארצו לא נשאר אחד ואז הלכו עם בני ישראל לבית הכנסת בששון ובשמחה וקם הרב ז"ל כמנהגו לדרוש להם בכל שבת ודרש להם בשבח הנס ואחר הדרוש קודם הקדיש בירך הגומל בלשון רבים וצויה להם שיענו אמן לצאת ידי חובתם ואח"כ גמרו את ההלל וקראו ההלל הגדול עם נשמת כל חי עד סוף ישתבח ושררו בקול זמרה ונעים כבחגים ובמועדים ועשו אותו יום משתה ושמחה וקבלו כל אנשי טבריא עליהם ועל זרעם בהסכמת הרב נר"ו להיות עושים ביום ד' כסליו בכל שנה ושנה יום משתה ושמחה כיום פורים על הנסים ועל הנפלאות אשר עשה האל י"ת אתם ויוציאם ממות לחיים ביום ד' לחדש כסליו שנת התק"ד ליצירה ברוך שעשה נסים הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו ביל"א ו. עכ"ל בקצור קצת:

אמ"ה הואיל והבאתי מעשה הנז' לא אשלחנו ריקם כי אמרו ז"ל דליכא מלתא דלא רמיז'א באורייתא לכן אמרתי הנה באתי לרמוז זה בהני קראי שאמר דוד הע"ה במזמור קמ"ט ובמזמור ק"ן תחלת דיבר (תהלים קמט א) הללויה שירו לה' שיר חדש תהלתו בקהל חסידים ופי' הרב ארץ החיים ז"ל בהק' מ"ש בזה"ק על פסוק (תהלים צא א) שירו לה' שיר חדש כי נפלאות עשה והא אין כל חדש תחת השמש ותירץ בזה"ק דלמעלה מהשמש יש ר"ל כי השמש תפארת וימין הוא צד החסד לכן אמר (שם) הושיעה לו ימינו הוא החסד שהוא למעלה מהשמש ולזה אמר בכאן שירו לה' שיר חדש וא"ת והא אין כל חדש תחת השמש לזה תירץ תהלתו בקהל חסידים והחסד למעלה מן השמש ע"כ יעו"ש. ולפי"ד יבא ע"ן עפ"י ההוא עובדא על הניסים ועל הפורקן נאמר הלל ונשיר שיר חדש ואין להקשות הא אין כל חדש וכו'? הואיל והיה נסים ונפלאות גמלנו חסדים טובים חסד אל כל היום והחסד למעלה מן השמש ולכן ישמח ישראל בעושייו הוא הבורא יתברך ויגילו במלכם הוא הרב מלך ישראל כמהרה"א זצ"ל וזה רומז (תהלים קמט ג) יהללו שמו במחול בתוף וכנור יזמרו לו כי ס"ת גימט' בפורים עם האותיות ר"ל שיהללו ויגילו בפורים כנז' בהאי עובדא. (שם ד) כי רוצה ה' בעמו יפאר ענוים בישועה שם רמז שזכות הצדיקים אשר בארץ המה היא היתה למגן וצנה כנז' בתוך המעשה ולכן תמצא ר"ת רוצה ה' בעמו אותיות רבי ותיבת כ"י גימטריא חייא עם הכולל להורות נתן כי זכות רבי חייא עמדה להם עוד תיבת כ"י גימטריא יהודה [בן רבי חייא] גם כי רוצה ה' בעמו ר"ת יברך וס"ת הויה גם רוצה ה' בעמו יפאר ר"ת גימטריא טבריא שם רמז שה' יברך את עמו הדרים בטבריא. גם יפא"ר ענוי"ם עם שני תיבות המה יעלו תס"ט כמספר ר' חיי"ם אבואלעפי"א בדקדוק כי זכותו עמדה להם כידוע גם יפא"ר ענוי"ם בישועה ר"ת גימטריא פ"ב כי ביום פ"א נגמר כלי זיי"ן שהוא גימטריא עם ארבע אותיות א"ף שנסתלק חרון אף מהם וביום פ"ב נחו מכיבוש ולכן יפא"ר ענוי"ם בישועה ר"ת גימטריא פ"ב. (תהלים קמט ה) 'יעלו' חסידים 'בכבוד' ירננו 'על' משכבותם ר"ת גימטריא ק"ל כמניין חזקיה [בן רבי חייא] עוד יעלו' חסידים עם י"א אותיות המה יעלו גימט' רס"ו גם רב הונא עם שני תיבות גימטריא רס"ו. עוד יעלו' חסידים 'בכבוד' ירננו ע"ל משכבותם שם רמז על ישראל שבטבריא היו יושבים לבטח וישנים על מטתם שקטים ושננים אבל הגוים היו על החומה לחורב ביום ולקרח בלילה וצועקים בקול גדול ולעומתם מצווחים לבלתי יבא להם שינה כנז' וק"ל. (שם ו) רוממות אל בגרונם בתפילה ובהלל וזמרה ותוכם רצון אותיות אתרוג וחרב פיפיות בידם הוא הלולב שהוא

כמו חרב שזכו וברכו עליו ביום הושענה רבה כנז' לפנים. (שם ז') ל'עשות נ'קמה ב'גוים ר"ת לענ"ב גמטריא המנונ"א שגם הוא בתוך מערת רבי חייא כנז' לפנים. (שם ט) לעשות בהם משפט כתוב הדר הוא לכל חסידיו הללויה הנה ר"ת 'משפט' כתוב 'הדר' אותיות מכ"ה דאנשי טבריא הם אשר הכו טירו אחד והרגו בה י"ד אנשים בבת אחת כנז' לפנים לא כן ישראל הדר הוא לכל חסידיו הגם שהיו מכים בהם אנשי המשנה לא ניזוק אפילו אחד מהם גם משפ"ט כתוב הדר' ה'וא ס"ת גימטריא טבריא עם הכולל ואות הוא שלימה. או אם תחליף המ"ם ביו"ד של אתבש תהיה בהם משפ"ט כתוב הדר' ה'וא ס"ת טבריא וק"ל. גם בהם משפ"ט כתוב הדר' ס"ת גימטריא מאיר גם הדר' ה'וא עם הכולל גימטריא טבריא לרמזו שרבי מאיר קבור בטבריא וזכותו היתה למגן וצינה בעד ישראל הדורים בטבריא. גם ה"ר ה'וא לכל חסידיו הללו יה אותיות שניות הם אותיות ד' כסלו שם רמז שההלל והזמרה הנז' והפורים הנז' הוא ביום ד' כסלו כנז' בפנים ודו"ק. עוד רמז במזמור ק"ן הללויה במינים רמז על מינים שבלולב אשר רמזו לעיל על אתרוג ולולב בפסוק רוממות אל בגרונם וחרב פיפיות בידם חזר עתה ואמר הללויה במינים הנשארים שהם רמזים בתיבת עוג"ב שהיא ר"ת ערבה ושלשה בדים (הדס). (תהלים קן ק) הללויה בתקע שופר שם רמז שביום ראש השנה ויה"ך לא ביטלו מצות תקיעת שופר כנז' לפנים וק"ל. (שם ד) הללויה בתוף ומחול בשמחת בית השואבה שגם מצוה זו לא ביטלו כנז' בפנים וק"ל. ועיין מ"ש הרב גאון עוזנו בספר דבש לפי מערכת ג' סי' כ"ז וז"ל גימטריאות כמספר כי לא דבר רק הוא מכס ספר כתב יד ישן בשם רבינו יהודה החסיד ז"ל וכן תראה לרבינו אליעזר מגרמיזא בעל הרוקח ז"ל ורבינו אפרים ז"ל בפירושיהם ורבינו יעקב בעל הטורים הפליאו לעשות בגימטריאות והרב עיר וקדיש הרשב"א הלוי ז"ל בספר מנות הלוי ז"ל השב"ח השבי"ח למי שרומז בגימטריא דברי רז"ל ע"ש עכ"ל לך נא ר"ה. והוצרכתי לזה לקול הקורא שלא ילעיג על דברי ודי בהערה זו:

(י) **טבריא** נוהגים לעשות פורים חדש ביום ז' אלול מידי שנה בשנה ואין אומרים תחנה ונפילת אפים כידוע:

אמ"ה גם את זה לרגל המלאכה אשר לפני אעתיק את הנ"ס למינהו על מה נתייסד הפורים הנז' והנה הוא בספר זמרת הארץ וז"ל ויהי כאשר נסע המשנה וילך לו אל ארצו ובן השיך עמו והוא חשב ששבח הוא לו בהוליכו אותו עמו אמנם כל בני עירו יצאו לקראתו באמרם נלכה לראות את בן האריה כי ודאי אדם כזה שקם עליו משנה כזה עם כל החייל ההוא בכמה כלי מלחמה והיותו לוחם שלשה חדשים והעלה חרס בידו ודאי שהוא אריה ונעשה המשנה ללעג וקלס לעיני העמים והשרים וחרפה היא לשכיניו עד שנתיעץ עם יועציו וחכמיו מה לעשות כי לא היה נחשב לבני עירו למאומה ויתנו לו עצה שבבואו מן החא"ג יחזור וילחם על טבריא באופן שנתלבש בקנאה ואמר זאת הפעם לא אשוב עד אפיל לטבריא עד לארץ אם אפור כל ממוני ואחר שהלך המשנה קבץ השיך את כל שריו ויועציו ונתוועדו יחדיו ויאמר השיך אליהם עד מתי יהיה זה לנו למוקש אלא טוב לנו להודיע הדבר אל המלך שידע שזה האויב יש לו איבה ושנאה עמי ואני איני מורד במלכות ח"ו כאשר הכל יודעים האמת והלכו לעכא אצל הקונסול פראנסיס ושאל ממנו שיעשה לו את הדבר הזה שהוא והקונסול של צידון יודיעו הדבר להאינבאשאדור לקושט"א וכן עשו ששלחו כתבים אל האינבאשאדור שהם מעידים על השיך הזה היותו תם וישר ומכירים אותו מחמת שכל משאם ומתנם עמו שכל הדבר הנשלח לפראנקי"ה מכל המקומות הללו חטים ושמן וצמר גפן וכיוצא הכל הוא על ידי השיך ההוא ויודעים אותו היותו נאמן ומכ"ש שאינו מורד במלכות וכל אשר כתב המשנה של דמשק הכל שקר וכזב אלא שיש לו שנאה מחמת קנאה, כדברים האלה שלחו הקונסולים אל האינבאשאדור כדי שיודיע הדבר למלך ויוציא כתב נחתם בטבעת המלך על השיך הנז' ל' שהעידו עליו היותו נאמן ואינו מורד במלכות ובזה לא יהיה פתחון לשום משנה מהמשנים הבאים לצידון או לדמשק להתעולל עליו ושאל מהרב זלה"ה שגם הוא יודיע הדבר הזה אל תפקידי עיה"ק טבריא ת"ו שבקושט"א אשר עשה השיך על ידי הקונסול שגם המה ילכו בפתח האינבאשאדור לראות ההיטב הודיעו הדבר הזה למלך וגם המה יהיו מעידים לעזר ואם באולי הקונסולים לא הודיעו כמצטרך שהמה יודיעו הדבר להגיד כמה שהוא אמת ואם הדבר ההוא יוכלו עשוהו בלי עזר האינבאשאדור יעשו ועלי לשלם במיטבא כל מה שיוציאו להוציא כתב המלך כנ"ל ותיכף כתב הרב כדברים הנז' אל פקידיו הגבירים הרמים אשר בקושט"א והיה השיך מובטח בדבר הזה:

ובחדש תמוז י"ב בו בא רץ מיוחד מדמשק אשר שולח מהגבירים הרמים שולחני המשנה הנ"ל ובידו כתבים הרבה ובכללם כתב אחד מקושטא ששולח לדמשק מהגבירים הרמים פקידי עיה"ק טבת"ו וזה נוסח הכתב יודע למעלתם שחוזרים ושולחים מהכא להתם כלי משחית וסוללות והמה למלחמה כאשר בראשונה ביתר שאת ועגמה נפשינו על אחינו אנשי גאולתנו פן יבולע להם בתוך ההפכה ועם כי אין ספק שכבר

קדמה ידיעה למעלתה מכל זה וכבר עשו מה שמוטל עליהם לעשות עכ"ז חמירא סכנתא באנו בשורותיים כמזהירים לנזהר וביום שיקבלו זאת ימהרו בתכלית המהירות ויודיעו למוה"ר המופלא באר מים חיים נר"ו למהר יחישה ויצא מתוך העיר הוא וכל אשר לו ונפשות בני עמנו למקום בטוח וישבו שם ימים אחדים עד יעבור זעם ואחר כך יחזרו לאיתנם הראשון כאשר היתה באמנה ואת זה יודיעו איליו כי קבלנו כתבו דברות קדשו על אודות השיך וכל אותם המקומות שהיה מקוה ומיחל מהם שיהיו משתדלים להושיע נפשו יחד כולם אחזו פלך השתיקה ולא דברו בפרט הלז כלל מרוב היראה והסכנה שיש בדבר אשר ע"כ ידע וישיכיל שאין תקוה ותוחלת כלל וימהר בהצלת נפשות. באלו אמרו מקדימין. ע"כ נוסח הכתב:

וכשמוע הדברים האלה כל בני טבריא נבהלו משמוע ורעדה אחזתם אבל מוה"ר ז"ל לבו כלב האריה ואמר כל מי שיחפץ לצאת מן המקום יצא וכל מי שלא יחפץ לצאת ישב פה עמנו וה' אתנו אל תיראום ורוב אנשי טבריא ברחו להם והלכו להם ולא נשאר כ"א מעט מזער לכבוד הרב זלה"ה והיה דורש להם אל תיראו ואל תחתו וכל כך היה מובטח הבטחה גדולה שאף שכל העם הנשאר בה הכינו לחם ומזון לפחות לששה חדשים והוא לא רצה להכין כלל מזון באמרו שלום לנו. ובחדש אב יצא המשנה האויב מדמשק והיה מחזר על כל הכפרים אשר סביבות טבריא ולקח עמו כל השרים שלא ישאר שום עזר למושל שבטבריא והלך עם כל חיילותיו לעכא ולקח משם את כל כלי מלחמתו שבאו מהמלך שלא רצה להקימם משם עד שילך הוא בעצמו עם כל כלי מלחמה שבאו מהמלך וילך הוא בעצמו עם כל חיילותיו עמהם שמא יהיו אורבי דרך מאת השיך ויקחום וגם הביא עצי ארזים לעשות ספינות ולהטילם לים שלא ישאר שום מקום להשיך לשלוח שילוחים להביא מזונות או כלי מלחמה וכיוצא ויקם המשנה האויב מעכא הוא וכל חיילותיו בכח גדול וביד חזקה וכל כלי המלחמה מינים ממינים שונים עד שהגיע לכפר לוביא שהיא קרובה לטבריא מהלך שני שעות. וערב שבת ג' לחדש אלול באה השמועה שהמשנה נתקרר ללוביא ויתאבלו העם מאד ובליל שבת היה קורא בן הרב ז"ל ההפטרה על השולחן וההפטרה של אותה השבת היתה (ישעיה נא יב) אנכי אנכי הוא מנחמכם מי את ותראי מאנוש ימות וכו' אז אמר הרב לאנשי ביתו אל תיראו ואל תחתו סימן זה יהיה מסור בידכם כי הקב"ה משרנו אל תראי מאנוש ימות. ולמחרתו דרש בבהכ"נ כמנהגו בכל שבת וכל הדרוש שלו היה בפסוק של אותה הפרשה (דברים כ ד) כי ה' אלהיכם הוא ההולך עמכם להלחם לכם עם אויביכם להושיע אתכם וקרא להם את הקריאה אל תיראי מאנוש ימות אף שהשמועה באה שכבר הגיע לכפר לוביאי לא יבא אל העיר הזאת ולא ישפוך עליה סוללה והבטיח אותם הבטחה גדולה. וליום המחרת ביום ראשון בשבת חמשה באלול בא מבשר והגיד שבו ביום נחלה המשנה בחולי מעיים חולי כבד מאד עד שנאבדו חושיו ולא היו מאמינים אנשי טבריא שאמרו שמא היא ערמה ותחבולה כדי שיתייאשו ממנו ולבא פתע פתאום וביום רביעי בבקר באו מבשרים הרבה כי מת המשנה ביום ג' וביום רביעי כבר נסע השר הגדול של המשנה עם כל כלי המלחמה להוליכם לעכא ואת פגר המשנה כבר הוליכו אותו לדמשק ואז שמחו העם שמחה גדולה ותעבור הרינה ביום ההוא וביום שב"ק דרש הרב ז"ל בשבת הנס ביתר שאת על הנס הראשון והקרא את ההלל כבראשונה וקבלו עליהם ועל זרעם לעשות יום משתה ושמחה ביום ז' לחדש אלול כי בו ביום נפגר המשנה ומת כן יאבדו כל אויביה. כן יראנו התשועה הגדולה בביאת משיחנו במהרה בימינו כיר"א. ע"כ:

אמ"ה נראה לע"ד שגם זה רמוז בתורתנו הקדושה שנשארו בצער עד ו' אלול והיו יראים ואולם ביום ז' מת המשנה וקבעו אותו יום פורים עד היום הזה וזה רמוז בכוונת הכתוב בתהלים בס"ת (תהלים קמט ט) [הדר] הו'א לכל חסידיו ה'ל'ו [יה] אותיות אלול ו' ר"ל דעד ו' אלול ועד בכלל היו יראים כל זמן שהמשנה חי ע"פ האדמה. וע"כ זה לא ניזוקו ואולם ביום ז' אלול שמת המשנה עשו אותו יום משתה ושמחה להם ולבניהם לעולם. ואני אמרתי כי זכות הצדיקים אשר בארץ המה גרמא לארץ ולדרים עליה ברחמים. ובפרט הני תרי אילני דמלכלבי שהם מימין ומשמאל סביב לה הם המה רבי מאיר ורבי עקיבא זיע"א כמ"ש לקמן בס"ד על פסוק (דברים לג כג) ים ודרום ירשה כי נפתלי זכה שרע"ק קבור בחלקו בטבריא לצד מערב העיר. ורמב"ה זיע"א לצד דרום כידוע וכמ"ש האר"י ז"ל בשער הגלגולים וכאשר עינינו הרואות מקבל"ה ואילך. וזהו ים ודרום ירשה וק"ל. ולכן אפשר שזה גם כן רמז הכתוב (תהלים צח א) ממור שירו לה' שיר חדש וכ"ת קשה קושית זוה"ק הלא אין כל חדש תחת השמש. לז"א כי נפלאות עשה והחסדים למעלה מהשמש שהם ת"ת כמ"ש הרב ארץ החיים ז"ל יעו"ש. וא"ת באיזה זכות נעשו הנסים והנפלאות הנז' לז"א הושיעה לו ימינו [הוא רמב"ה זיע"א שקבור לצד ימין שהוא דרום כמ"ש (תהלים פט ג) צפון וימין אתה בראתם] ועוד זאת אחרת וזרוע קדשו זכות רע"ק זיע"א שהוא אחוז בזרועות כמ"ש האר"י ז"ל בסוד הכתוב (בראשית כה כו) וידו אוחת בעקב עשו יעו"ש ועיין מ"ש בעניותי בדרשותי שפירשתי בזה כוונת המד' (שמות ד יג) שלח נא ביד רע"ק בן יוסף. לך נא רא"ה. וא"כ זהו נמי ואמרו (תהלים צח א) הושיעה לו ימינו הרומז לרמב"ה זיע"א כנז' וזרוע קדשו הרומז לרבי עקיבא זיע"א

וזהו נמי (שם ב) הודיע ה' ישועתו לעיני הגוים גילה צדקתו לרמוז דמכלל הנסים והנפלאות גם הגוים לא ניזקו כנז"ל:

ולכן במזמור דלעיל מניה כתיב (תהלים צו י) שומר נפשות חסידיו 'מיד' רשעים [הוא המשנה וחייליו] 'צילם' אור ר"ת מאיר. זרוע' לצדיק' ולישרי' לב' שמחה' ס"ת עקיב"ה. כמ"ש האר"י ז"ל לדרכו. וכמ"ש להריא"ז בחלומו כידוע, וכמ"ש בעניותי בסה"ק "יסוד מערבי" לך נא רא"ה. וא"כ זכות רמב"ה ורע"ק זיע"א היא שעמדה להם:

ובוא וראה רמז נאה רצוף תוך דנא כי ר"ת (שם יא) אור זרוע לצדיק ולישרי לב אותיות ז' אלול וסוף פסוק שמחה רמז שם כי ז' אלול שמחו על מיתת המשנה ועשו אותו פורים שמחה וששון ליהודים עד היום הזה. ולכן רמזו רבי עקיבא בסופי תיבות. כי ז' אלול שמחה בזכות רבי עקיבא זיע"א. וקודם אותיות ז' אלול ר"ת מאיר כנז"ל לרמזו שבזכותם מת המשנה ועשו אותו יום משתה ושמחה. הרי אין לך מלתא דלא רמיזא באורייתא וכ"ש הנפלאות והנוראות הנעשים לאבותינו ולנו שבדאי רמזים בתורתנו הקדושה. ואפשר זה רמז דוד המלך ע"ה באומרו (תהלים קיט יח) גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך וק"ל. ואפשר זה נמי נרמז על מעשה שהיה בז' באלול שמת המשנה כי ז' אלול גימטריא ע"ד וזהו (ישעיהו כו ד) בטחו בה' עדי ע"ד. וזה ירמז נמי הכתוב (תהלים צב ז) בפרוח רשעים כמו עשב ויציצו כל פועלי און. שם רמז להמשנה וחייליו כנז"ל וסו"ד נשמדו מן הארץ ומתו ביום ז' אלול שהוא גימטריא ע"ד וזהו להשמידם עדי ע"ד וק"ל. ונאמר גם כן (שם ח) ואתה מרום לעולם ה' כי כשעושה דין ברשעים שמו מתעלה ומתרומם (שם ט) כי הנה אויבך ה' כי הנה אויבך יאבדו יתפרדו כל פועלי און הם חייליו שנעשה בהם פיזור לרשעים אחרי מות המשנה. כן יאבדו כל אויבך ה' אכ"ר:

(יא) **טבריא** כתב הרב סדר הדורות דכ"ח ע"א משם גא"י כי בטבריא שם בית הכנסת של יהושע בן נון בנין יפה עכ"ל יעו"ש:

אמ"ה זה לא שמעתי ולא ראיתי בלתי היום ואולם זאת מצאנו בתלמוד דידן מסכת עירובין דק"א ע"ב משנה שם וז"ל נגר שיש בראשו גלוסטרא רבי אליעזר אוסר ור"י מתיר אמר ר"א מעשה בכנסת שבטבריא שהיו נוהגים בו היתר עד שבא ר"ג והזקנים ואסרו להם ר"י אומר איסור נהגו בה בא ר"ג והזקנים והתירו להם ע"כ. ועיין בהרא"ש ז"ל שם דגריס מעשה בבהכ"נ של טבריא שהיו נוהגים וכו' וכתב קרבן נתנאל שם וז"ל הכי גרסינן מעשה בבית הכנסת שבטבריא ע"כ יעו"ש. וכן מצינו בפ"א מס' יבמות דצ"ו ע"ב וז"ל אזל רבי אלעזר אמר לשמעטא בי מדרשא ולא אמרה משמיה דרבי יוחנן שמע רבי יוחנן איקפד עול לקמיה רבי אמי ורבי אסי אמרו לו לא כך היה המעשה בבית הכנסת של טבריא בנגר שיש בראשו גלוסטרא שנחלקו ר"א ור"י עד שקרעו ס"ת בחמתן. קרעו ס"ד אלא אימא שנקרע ס"ת בחמתן והיה שם ר"י בן קיסמא אמר תמה אני אם לא יהיה בית הכנסת זו ע"ז וכן הוה הדר איקפד טפי אמר חברותא נמי עול לגביה רבי יעקב בר אידי אמר ליה (יהושע א טו) כאשר צוה ה' את משה וכו' ע"כ יעו"ש. ועיין בפירוש רש"י ז"ל ומהרש"א בחידושי אגדות ובערוך ערך ח"מ ובגירסת הב"ח ועיין בשם הגדולים ח"א מערכת ו' אות ה' ובראש דוד דף קכ"ב ועיין ירושלמי פ"ב דברכות ופ"ב דשקלים. גם במסכת ברכות בתלמוד דידן ד"ח ע"א אתמר ר"א ורבי אסי אע"ג דהו"י ג' בי כנישתא בטבריא לא הוו מצלו אלא בבני עמודי היכא דהו"י גרסי גם במד"ר פרשת נשא ובירושלמי בפרק קמא דסוטה איתמר רבי זכריה חתניה דרבי לוי משתעי הדין עובדא דרבי מאיר הוה יליף ודריש בי כנישתא בכל ערב שבת וכו' פי' הרמ"ך ז"ל רבי מאיר הוה רגיל שהיה דורש בבהכ"נ של עיר חמת בכל ערב שבת וכו'. כבר ידוע חמת זו טבריא והנה מ"ש בגמרא יבמות דצ"ו הנז"ל תמיה אני אם לא יהיה זאת בית הכנסת ע"ז וכן הוה כתב הרב כפתור ופרח וז"ל והיה נראה שהוא המקום הנרשם ברגל צפוני לציון עכ"ל:

ואפשר לענ"ד שהוא מקום למעלה מהר ציון התנא האלקי רבי עקיבא זיע"א יש למעלה בדרך צאתנו ובואינו מעיה"ק חיפה ת"ו יש אבנים הרבה וקורין להם בלשון ערבי [חגאר אל נאצרה] ר"ל אבני הערלים יען וביען שבאים שם הערלים ומשתטחים על אותם אבנים כידוע לכל באי שער העיר.

ועמ"ש בש"ס לעיל איקפד רבי יוחנן על רבי אלעזר שלא אמר שמועה משמו שהוא רבו כנז' אין להקשות מזה איך במס' סנהדרין דק"ח ע"א אמר ר"י שלשה מעיינות נשתירו מימי המבול בלועא דגדר וחמי טבריא ועינא רבתי דבירם יעו"ש. ואילו במד"ר פ' נח אמר ר"א (בראשית ח ב) ויסכרו מעיינות תהום חוץ ממעיין טבריא ואבלונים ומערת פאמיים ע"כ. אפשר לענ"ד דלאו סתראי נינהו ולא קשיא כו"ע דאפשר לומר דאבלונים ומערת פאמיים היינו בלועא דגדר ועינא רבתי דבירם אלא דקראו בשמותם עלי אדמות בשמות מחולקים וכעין ראייה מ"ש בב"ר פל"א וז"ל ר"י אומר ראם לא נכנס לתיבה אבל גוריו נכנסו רבי נחמיא אומר לא הוא ולא גוריו אלא קשרו נח לתיבה והיה מתלם תלמיות כמין טבריא לסוסיא יעו"ש

ובלשון הש"ס כי מטבריא לציפורי:

ונרא"ה לענ"ד טעם דקאמר בב"ר לציפורי סוסיטא כי ידוע מ"ש ישעיה (ישעיה לח יד) כסוס עגור כן אצפצף וסוס הוא ציפור דרור אם כן היינו ציפורי היינו סוסיטא וק"ל. וכתב בס' הדורות משם מסעות בנימין. וז"ל מטבריא רואים בהכ"ן של כלב בן יפונה בהר אפרים עכ"ל. וגם זאת לא שמעתי ולא ראיתי בלתי היום ומזקנים אתבונן איה מקום כבודו להעריצו ואחרי חפשי בספרים ראיתי להרב חיבת ירושלים דל"ב ע"ב שכתב בדרך אפשר שזו היא בהכ"ן של יהושע בן נון ונקראת ג"כ ע"ש כלב בן יפונה ע"כ יעו"ש:

ולענ"ד נרא"ה זו היא בית הכנסת המוזכרת בירוש' כלאים (פ"ט ה"ד) וז"ל (במדבר כא כ) ונשקפה על פני הישימון אמר ר' חייא בר אבא כל מי שהוא עולה להר הישימון ורואה כמין כברה קטנה בים טבריא זו היא בארה של מרים. אמר ר"י שיערו בה רבנן כל קבל תרעא מציעי דכנישתא עתיקא דסגונין ופי' ה' אור חדש בירושלמי גרסינן סרוגנין ובעין יעקב דגריס סגונין נראה כי בית הכנסת זה היה מלא צבעים שונים וידוע היה ביניהם עכ"ל. ועיין מ"ש לעיל משם מהרח"ו ז"ל שכתב וז"ל כשהיינו מהלכים בספינה בתוך המים כנגד העמודים של בית הכנסת הישן וכו' יעו"ש לך נא רא"ה:

וכתב הרב בעל שבחי ירושלים בשם האר"י החי זלה"ה בטבריא בתוך העיר עצמה בשפת הים בית הכנסת גדול ליהודים ויש שם קדושה גדולה מזמן קדמון אבל אינו במקום כותל הדרומי שבו ההיכל עכשיו אלא באמצע לאורך בה"ך בקשת השני באותו קרן זוית שבצד מערב שם היה האר"י ז"ל קובע מקום תפי' בהיותו שם לפי שיש שם קדושה גדולה ונפלאה עכ"ל. וכתב הרב חיבת ירושלים משם הרב הנז"ל שבטבריא בית הכנסת בנוי מבנין הישן והוא עתה בהכ"ן גדול על שפת הים הנז' והנראה שבנאו הרב הגדול מוהר"ר מהרח"א ז"ל על היסודות הראשונים שבה"ך הישן. וזה בית הכנסת של ק"ק הספרדים הי"ו ולפניה עזרה לצד מערב והחלונות גדולים לצד הים וסמוך לה לדרומו בית הכנסת של ק"ק האשכנזים הי"ו עוד יש לאשכנזים מדרש למטה מבית הכנסת שלהם ושם בית טבילה משוך תוך הים ומתפללים לצד דרום וקורין המגילה בי"ד ובט"ו כדאיתא במגילה ד"ה ע"ב ועושים יום אחד יום טוב כמ"ש הרמב"ם ז"ל הלכות קידוש החדש ותלי"ת יש בה ת"ח עוסקים בתורה ועבודת ה' ומשתטחים על קברי הצדיקים בכל עת רצון ומתפללים על אחב"י שבגולה על גאולתו ועל פדות נפשינו בב"א עכ"ל:

אמ"ה מ"ש האר"י ז"ל שיש שם קדושה גדולה מזמן קדמון קדושה גדולה ונפלאה והיה בנין ישן ויסודות ישנים כנז' אפשר לענ"ד שרבינו האר"י צפה ברוח מבינתו שזהו בהכ"ן של יהושע בן נון או כלב בן יפונה כנז"ל. או אפשר שצפה זה הוא בהכ"ן שהיה דורש בו רמב"ה זיע"א כנז' בירושלמי ובמד"ר כנז"ל ולקמן בס"ד ואפשר דהא והא איתנהו שרמב"ה זיע"א היה דורש בבית הכנסת של יהושע בן נון וכלב בן יפונה אבל העולם אומרים שקדושתו היה כאשר גלתה סנהדרין ובאו לעיה"ק טבריא ת"ו שם היו יושבים בקדושה ראשונה קדשה לשעתה וקדשה לעת"ל וכנז"ל יעו"ש:

(יב) **טבריא** כתב הרב שבחי ירושלים והובאו דבריו בספר ח"י וז"ל באנו לטבריא עיר קטנה גבול קדמה ים כנרת ומערבה הר גבוה ויש לה משלשה צדדים חומות ולצד הים היא פתוחה ע"כ:

וכן עתה נראים חרבות ועמודים גדולים ונפלאים ורובם ככולם לצד דרום בשטח שהולכים מהעיר לחמי טבריא. וגם הם מקומות קדושים דתליסר בי כנשתא ותלי"ת עתה העיר בנויה ומיושבת ובני אדם עוברים ושבבים ואין מכלים דבר עכ"ל:

אמ"ה גם הבט ימין וראה מ"ט הרב כפתור ופרח ז"ל פ"ז וז"ל אין ספק שהיתה עיר גדולה לאלהים כדאיתא בפ"ק דברכות ד"ח (ע"א) ר"א ור' אסי אע"ג דהוה להו תליסר בי כנשתא בטבריא לא הוה מצלו אלא בבניי עמודי היכא דהוה גרסי ע"כ:

ולכאורה נרא"ה לי תמיהא גדולה על הרב הגאון מהר"ר צבי הרש חיות ז"ל במ"ש בתחי' עין יעקב ח"ב מבוא האגדה שבכלל דבריו כתב וז"ל נהגו לתפוס מנין תליסר ולא דוקא עיין רש"י ז"ל חולין דצ"ה ע"ב שדר ליה י"ג גמלי ספק טריפות ועיין רש"י בשבת דף ק"ט ד"ה וזמנין בי"ג עיליתא דדינרי כתב רש"י שם וגוזמא בעלמא הוא וכן בכל מקום דנקט י"ג כגון י"ג גמלי ספק טריפות וכן י"ג טבחי דלעיל עיין שם ומזה המין הוא ג"כ שם [שבת דקל"ה ע"א] אהדריה על י"ג מהולאי עד דשוויה כרות שפכה וכן בחגיגה דט"ו ע"ב אלישע אחר שדר לינוקא לי"ג כנישתא וכן אמרו בשבת דק"י ע"א י"ג חמרי חוררתא עכ"ל. וא"כ נקשי אנן דהואיל וכן הוה תליסר בי כנישתא כמו שמצינו בפ"ק דברכות ד"ח (ע"א) למה קאמר שגם זו דחגיגה גוזמא וכ"ש לפי מ"ש התוס' במסכת בתרא דף קל"ג ע"ב ד"ה עוליתא מדקאמר הוא הכניס אחד ובנו שש שמע מינה בדוקא נקט ואם כן גם הכא מצינו דקאמר עייליה לכנישתא עוד לאחריתי ועוד לכנישתא אחריתי עד דעייליה לי"ג וא"כ בדוקא נקט בלא גוזמא ועוד למה הוא הגאון ז"ל לא הביא לראיה

ההיא דברכות ר"א וכו'. דבשלמא רש"י תנא ושייר אלא הוא דפשפש ול' מצא שנים ושלשה מקומות למה לא הביא אף גם זאת?

ונרא"ה ליישב דודאי דהרב מודה ד"ג בי כנישתא הוו בטבריא בדווקא. וההוא מעשה דאחר בטבריא הוה כמ"ש במדרש רות רבתי בפ' (רות ד ג) ליני הלילה וכו'. ר"מ הוה יתיב ודריש בהדין בי מדרשא בטבריא והוה אלישע רביה גיז בשוקא וכו'. וכן כתוב נמי במדרש קהלת רבה בפסוק (קהלת ז ח) טוב אחרית דבר מראשיתו וכו'. ואכתבם לקמן באו"ב אם יעזור אותי האל י"ת:

מפורש יוצא שזה המעשה הוה בטבריא וא"כ כשאמר עייליה לבי כנישתא כולהו היינו י"ג דאמרו במסכת ברכות ר"א ור' אסי וכו' כנז' ? ואולם כוונת הגאון שכתב י"ג גוזמא היינו על אותו ינוקא בתרא דגמגם בלישניה ואמר ולאלישע אמר אלהים מה לך לספר חוקי קרעיה בסכינא ושדריה לי"ג בי כנישתא זה הוא גוזמא שכל כך אכזריות שיחתוך הילד לי"ג קרעים שלא נח רוגזיה בחותכו אותו לשנים ולשלשה חתיכות ע"ז אמר י"ג קרעים הוא גוזמא ולא על י"ג בי כנישתא. וכן דקדוק לשון הגאון מוכח שכתב וז"ל וכן מה שספרו בחגיגה דאלישע אחר שדר לינוקא לי"ג כנישתא עכ"ל. הרי דליג לשון ראשון שאמרו שם סמוך ממש וז"ל תקפיה ר"מ עד דעייליה לי"ג בי כנישתא ותפס לשון אחרון שאמרו שדריה לינוקא לי"ג בי כנישתא. נמצא דהגוזמא היא דשדריה קרוע לי"ג בי כנישתא. ואפילו אם תמצ"ל דקרעיה קרע אחד דווקא מ"מ למה צריך לסבבו בכל בתי כנסיות ולכן אמר שהוא גוזמא דכל כך חרון אף לסבבו בכל בתי כנסיות היא גוזמא וק"ל:

ומהרש"א ז"ל בח"א על שבת דף קי"ט כתב וז"ל י"ג עיליתא וכו' פי' רש"י ז"ל גוזמא בעלמא וכו' והוא דוחק כיעו"ש והבאתי דבריו בסה"ק "אור המערכה" מערכת יו"ד לך נא רא"ה:

(ג) **טבריא** כתב הרב סדר הדורות משם גא"י וז"ל בטבריא בראש ההר היה מבצר של שלמה עכ"ל: אמ"ה אפשר שע"ז רמז הרב חיבת ירושלים בסופו דק"ו ע"ב. הבאתי דבריו לעיל וז"ל וסמוך לטבריא מבצר אחד הנקרא קאסטלטוס וכן בירושלמי דע"ז פ"ג כד דמך רבי יסא נפל קאסיטולין לטבריא ע"כ ואולי דכתב הרב שהוא בראש ההר היינו אומרים שזה הוא הכפר הסמוך לטבריא הנקרא מגדל ר"ל מגדל והיינו מבצר עז ומגדל ועדין רישומו ניכר ואולם אינו בראש ההר כמ"ש גא"י אלא בארץ המישור כידוע. ולכן הדרי בי ואפשר דבמקום המגדל של מלכות שיושבים בה כעת הנקראת [צארייא אל עתיקא] שם היה המבצר של שלמה והוא מקום גבוה כידוע. ומזקנים אתבונן:

(יד) **טבריא** איתא במדרש ע"פ (קהלת ב ה) וסבותי אני ליאש את לבי מליגע וכו'. אדריאנוס שחיק טמיה הוה עבר באילין שבילין לטבריא וחמא חד סבא קאים חצד חציבין למנצב נציבין. אמ"ל סבא סבא בר כמה שנין את יומא דין אמ"ל בר מאה שנין אמ"ל ואת בר מאה שנין קאים חצד חציבין למנצב נציבין. סבור דאת אכיל מנהון אמ"ל אין זכית אכלית ואין לא זכית כשם שיגעו לי אבותי כך אני יגע לבני אמ"ל בחייך אין זכית ואכלת מנהון תהא מודע לי. לסוף יומין עבדין תאנ"א אמר הא ענתא נודע למלכא מה עבד מלא קרטלא תאנים וסלק וקם על תרע פלטינ אמרו ליה מה עסקך אמ"ל איזלין ואימרון למלכא סבא דיהודאי דעברת עליו בעי למשאל בשלומך אזלין אמרין למלכא סבא דיהודאי בעי משאל בשלומך אמ"ל יעלון יתיה כיון דעל אמ"ל מה עסקך אמ"ל אנא סבא דעברית עלי ואנא חצב חצובין למנצב נציבין ואמרת לי אין זכית למיכל מנהון תהא מודע לי הא אנא זכית ואכלת מנהון ואלין תאניא מן פירהון. אמר אדריאנוס בההיא קלוונין אנא [פירוש גוזר ומצוה] דתתפנו הדין קרטולא ותמלון יתיה דינרין אמרו ליה עבדוהי כל מוקרא תיקריניה להדין סבא דיהודאי אמ"ל ברייה אוקריה [פירוש בוראו כבודו]. אנתתיה דמגכא אמרה לבעלה חמי דהדין מלכא רחימא תאנין ומפרגא בדינרין מה עבד מילא מדעלי תאנין וקם קדם פלטינ אמרין ליה מה עסקך אמר לון דשמעית דמלכא רחמא תאנין ומפרגא בדינרין. עלון ואמרון למלכא חד סבא קאים על תרע פלטינ טעין מלא מדעליה תאנים ואמר לנא שמעית דמלכא רחים תאנים ומפרגא בדינרין אמר קלוונין אנא דתקימון יתיה קדם תרע פלטינ וכל מאן דעייל ונפיק יהי טרו על אפי באפתי רמשא פינון יתיה ואזל לבייתיה וכו'. וכן מובא ג"כ בויקרא רבא פכ"ה יעו"ש:

אמ"ה דאפשר דטעם הזקן הראשון שהיה נוטע הואיל והוא בשבילי טבריא שהיא ארץ נפתלי שמסוגלת לזה ומבשלת פירותיה תו"מ כידוע מפירות גינוסר עד היום ובא וראה מאי דאיתא במסכת מגילה ד"ו (ע"א) ע"פ (שופטים ה) זבולון עם חרף נפשו למות ונפתלי על מרומי שדה אמר זבולון לפני הקב"ה רבש"ע לאחי נתתה שדות וכרמים ולי נתתה ימים ונהרות וכו' ואמאי מתרעם והא ציפורי מלתא דעדיפא וכו'. אפי"ה שדות וכרמים עדיפא ליה דייקא נמי דכתב נפתלי על מרומי שדה שמע מינה ע"כ יעו"ש. ופי' מרומי ר"ל מפוארים הואיל וטבריא עמוקה כצל"ף וק"ל:

וכן אמרו שם כנרת זו גינוסר ולמה נקראת שמה כנרת דמתיקי פירי כקלא דכינרי יעו"ש. וכן כתבו התוספות עמ"ש בגמרא שם למה נקראת טבריא שטובה ראייתה וכתבו וז"ל שטובה ראייתה שהיו שם גנות ופרדסים יעו"ש. וכן אמרו במדרש רבה פרשת ויחי וז"ל בראשית מט כא נפתלי אילה שלוחה מדבר בארצו שכלה בית השלחין הדא הוא דכתיב (דברים ג יז) מכנרת ועד ים הערבה. מכנרת ר"א אמר ירח רשב"ן אומר בית ירח ר' יהודא בר סימון אומר סינבראי ובית ירח אמר ר"ל כל תחום בית שאן נקרא כנרת אמר רבי ברכיה כל חוף ים של טבריא ולמה הוא קורא גינוסר רבנן אמרי [גני שרים פירוש גנות של שרים כלומר גנות חשובות]. הרי מפורש יוצא דפירות גינוסר יותר טוב מכל המקומות וכן אמרו בפסחים ד"ח (ע"ב) מפני מה אין פירות גינוסר וחמי טבריא בירושלים כדי שלא יאמרו עולי רגלים אילו לא עלינו אלא וכו' יעו"ש. וברוך ה' עד כען יומא בעיה"ק טבריא ת"ו מבכרים הפירות קודם כל ארץ ישראל מרוב חמימותה מזרעת תחילה ארצינו תתן יבולה. ולכן היה לו לאותו זקן מעט הבטחה אולי יזכה (משלי כז יח) נוצר תאנה יאכל פריה ואי לא יזכה אפי"ה שומר אדוניו יכובד מצוה קעביד משום ישוב ארץ ישראל ולכן כבדו אדריאנוס וק"ל. וזה ירמוז גם כן כונ"ה (משלי כח יט) עובד אדמתו ישבע לחם ולקח ג"כ דינרין ומרדף ריקים [כמו אותו שכן אשר שמע לעצת אשתו כי האשה ריקנית מן המצות שהזמ"ג ומן התו' ודעתה קלה הוא נקרא] חסר לב והוא פשוט ומבואר מאליו וק"ל:

(טו) **טבריא** בגט כותבין טבריה בה"א לבסוף ובשאר כתיבות כותבין אותה באלף לבסוף וטעמא דמלתא שמעתי כי עיקרא צריכה ליכתב באות ה"א לבסוף ובשאר מקומות שכותבין אותה באלף כדי שלא נכתוב שם י"ה שלא בכונה ושלא בקדושה כנודע ע"כ שמעתי:

אמ"ה מצאנו ראינו בש"ס בכמה מקומות ובירושלמי ובמדרשים פעמים באלף לבסוף כזה טבריא ופעמים כותבים אותה כזה טבריה בה"א ופעמים כותבים אותה בשני יודין כזה טברייא ופעמים כותבים כזה טיבריה ופעמים כותבים אותה כזה טיבריא:

וא"כ מי זה אמר ותהי שאותם נוסחים אינם נוסחי דווקני ובא וראה בתלמוד דידן במשנה דשביעית (פ"ט) משנה ב' שלש ארצות לביעור גליל העליון וגליל התחתון והעמק ותחום טבריא וכו' יעו"ש ומסכת ברכות פ"ק (דף ח ע"א) וז"ל רבי אמי ורבי אסי אפע"ג דהווי להו י"ג בי כנישתא בטבריא וכו'. וכן נמי שם פרק ה"ה (דף סב ע"א) וז"ל ההוא בית הכסא דהווי בטבריא כי הווי עיילי וכו'. וכן במסכת שבת פרק כל כתבי (שבת קט ע"א) אמר ר"י מעשה באבא חלפתא שהלך לטבריא וכו'. עוד שם פ' חבית (שבת קמה ע"ב) אין לך כל רגל ורגל וכו' שלא בא לטבריא וכו'. וכן בשבת שם בפרק כירה במשנה דל"ח (ע"ב) מעשה שעשו אנשי טבריא והביאו סילון של צונן וכו' אמר עולא הלכה כאנשי טבריא וכן שם ד"מ ע"א אסרו את הזיעה והתירו חמי טבריא וכו' התירו להם חמי טבריא עוד שם ד"מ ע"ב אמר רב חסדא המבשל בחמי טבריא בשבת פטור עוד שם דקמ"ז (ע"א) הרוחץ במי מערה ובמי טבריא וכו' ואתמר עלה בגמרא קתני מי מערה דומיא דמי טבריא מה מי טבריא חמין אף מי מערה וכו'. וכן תמצא בעירובין דק"א (ע"ב) וז"ל בבהכ"נ בטבריא וכו'. ובפסחים ד"ז (ח' ע"ב) מפני מה אין חמי טבריא בירושלים וכו'. ובפסחים בפרק כל שעה דמ"א ע"א פסח שבשלו בחמי טבריא חייב וכן במסכת מגילה ד"ו (ע"א) וז"ל חמת זו טבריא רקת זו טבריא וכו' וכן במסכת יבמות דצ"ו (ע"ב) כך היה מעשה בבית הכנסת של טבריא וכו'. וכן במסכת ב"ק דף פ"א (ע"א) וז"ל ומחכין בים טבריא ושם עמוד ב' תנו רבנן ימה של טבריא בחלקו של נפתלי וכו'. וכן בבתרא פ"ק (טו ע"א) וז"ל איוב בטבריא הוה ובית מדרשו בטבריא הוה יעו"ש עוד שם בפרק ד' (ה' ע"ד ע"ב) וז"ל ירדן יוצא מפמייס והולך לים של טבריא. עוד שם פרק ה' (ב"ב צא ע"ב) והווי נפחי כפן בטבריא וכו'. וכן נמי שם וז"ל שבעה ימים וד' נהרות בארץ ישראל ימה של טבריא וכו'. וכן במסכת סנהדרין דל"א ע"ב יבא ויראה פנינו בטבריא וכו'. וכן במסכת ע"ז (ע"ז י' ע"א) אמר לו אנטונינוס לרבי בעינא דלעביד לטבריא קלניא וכו'. וכן בירושלמי ברכות פ"ט אם תעזבני יום יומים אעזבך משל לשנים שיצאו אחד מטבריא ואחד מציפורי וכו'. עוד שם בירושלמי דשבת פ"ז הלכה ב' בשל בחמי טבריא מהו חזקיה אמר אסור רבי יוחנן אמר מותר וכו'. וכן בירושלמי דשקלים פ"ה (פ"ו) הלכה ב' וז"ל (יחזקאל מז ח) וירדו אל (על) הערבה זה ים של טבריא וכו'. וכן שם פרק השוכר את הפועלים וכל בני טבריא לא משכימין ולא מעריבין וכו'. ושם שם כתוב בני טבריא שעלו לישכר בבית מעון וכו'. כל אלו כתובים טבריא ביד אחד ואל"ף לבסוף. והן עוד נביא אשר רא"ה ראיתי בדרך הלוכי לרגל המלאכה אשר לפני במקצת מקומות אשר כתוב טבריה בה"א לבסוף תחילה וראש בתלמוד דידן במסכת שבת וז"ל (קח ע"ב) אמר ר"י יהיה חלקי ממכניסי שבת בטבריה וכו'. ובירושלמי כלאים פ"א ז' ימים סובבין ארץ ישראל ים טבריה וכו' עוד שם בירושלמי דבתרא פרק המוכר את הספינה על פסוק (דברים לג כג) ים ודרום ירשה רבי עקיבא אומר ים של סמכו [נ"ל שהיא כפר סמך] ודרום זה ים של טבריה ע"כ:

וכזאת וכזאת מצאתי וראיתי בדרך הלוכי דנכתב שם טבריא כזה טיבריא כאשר ענין תחזינה בירושלמי דמגילה פ"ק (יהושע יט) וערי המבצר וכו'. הצידיים כפר חיטייא צד דסמיכה לה חמת חמתא רקת טיבריא כנרת גינוסר ע"כ. עוד שם על פסוק (ויקרא כח כט) ואיש כי ימכור בית מושב עיר חומה פרט לטיבריא שהים חומה לה רבי יוחנן קרי בי כנישתא דכפרא ואמר הדא עיקר טיבריא קדמיתא וכן בירושלמי פרק איזהו נשך אמר ר"ח כל העירות הסמוכות לטיבריא כיון שיצא שער טיבריא פוסקים ע"כ. עוד שם פרק השוכר את הפועלים וז"ל בני בית מעון שירדו לשכור בטיבריא נשכרים בטיבריא ועיין בירושלמי דסנהדרין פ"ז הלכה י"ג דימוסין דטיבריא יעו"ש. וכן בירושלמי דע"ז פ"ג איתבזע ימה דטיבריא ע"ש:

והן עוד נביא מה שמצאתי ראיתי נוסח כזה טיבריה ועיניכם תראינה בירושלמי דפסחים פרק מקום שנהגו וז"ל המוליך פירות שביעית ממקום שכלו למקום שלא כלו וכו' כלו מטיבריה ולא כלו מציפורין וכו'. עוד שם כתוב חרמי טיבריה וגרוסי ציפורין ודשושי עכו קבלו עליהם שלא לעשות בחולו של מועד חרמי טיבריה וכו'. וכן בירושלמי דסוטה פ"ק אמר ר' איבו בר נגרי כגון הדא בית מעון שיורדין בו מפלטתה ועולין מטיבריה ע"כ יעו"ש. גם בזה"ק בכמה ענינים שמזכירים שהיו בדרך טבריא שם גם כן פעמים נכתבה טבריא באל"ף ופעמים בה"א כאשר יראה הרואה בזה"ק פרשת בראשית דף מ"ט ע"א ופ' חיי שרה דף קל"ב ע"א ופ' שמות ד"ז ע"א וד"ט ע"א ופרשת פקודי דף רכ"ה ע"א שמזכירין שם טבריה בה"א לבסוף יעו"ש ולכה נא אתי בפ' שמות די"ג ע"א ופרשת צו דל"א ע"א ופ' בחוקתי דקי"ד ע"א ופרשת אחרי מות דע"ב ע"ב שכתוב שם טבריא באל"ף לבסוף יעו"ש. וגם במד"ר ותנחומא כתוב כך וכך אלא שרובם מובאות לך בתלמוד דידן ובירושלמי לכן לא רציתי לחזור ולכותבם פעם שנית:

באופן מצאנו ראינו כי תיבת טבריא פעמים נכתבה באל"ף פעמים בה"א כנז"ל וא"כ למה בגט כותבין טבריה בה"א ולא באל"ף:

ובהיותי נבון בזה קריבית אל חד מן קמאי ק'רוב אח'ד מקצה מזה הלא הוא מע' הרב המובהק כמהר"ר אח"ד סתהון נר"ו. לשאול טעם לזה וענה ואמר שזו שאלת רבני טבריא הראשונים למר"ן הק' ז"ל הלא היא כתובה ע"ס שו"ת שלו הנקראים תשובות למהרר"י קארו ז"ל אז נחה דעתי דכבר הורה זקן. ולרגל המלאכה אשר לפני ולרגל הילדים אשר חנני אלהים אז אמרתי הנה הבאתי השאלה והתשובה כמות שהיא אות באות תיבה בתיבה:

והנה היא שם בדיני גיטין שאלה א' וז"ל אם כותבין בטבריא בגט דעל כיף ימא מותבא וממוהי מסתפקא או וממיהא מסתפקא כי נראה שהנכון לכתוב וממוהי בלשון זכר כמו שמצינו (תהלים קיד ג) הים ראה וינס וכן (שם קד) זה הים גדול. גם שם טבריא אם נכתוב אותו באל"ף בסופו או בה"א כמו שכתוב במרדכי שכל שם שהוא בלע"ז כגון פאלומבא דונא צריך לכתוב אותו באל"ף אבל כל שם שהוא בכה"ק צריך לכתובו בה"א כגון שמחה. חנה. שרה. וכו' וממה שדרשו רז"ל נראה שצריך לכתוב שם טבריא בלה"ק שדרשו מאי טבריא טובה ראייתה ט"ב ראי' ואל"ף שבסוף שמו אותה באמצע להשלים הדרש ראייתה:

גם אם נכתוב דעל כיף ים כנרת מותבה כי נמצא בלשון תלמוד נקראת טבריא ובלשון תו' כנרת ולמה לא נכתוב בגט לשון תו' ואם נאמר שיש לנו לכתוב השם העיקר שנתפשט בפי העולם והוא שם טבריא והלא חלב וטריפול שכך נתפשטו שמם בעולם ובגיטין אינם כותבין אלא סינים וצובא? ואם נאמר שכנרת הוא גינוסר כמו שתרגם המתרגם והיא היתה עיר סמוכה לטבריא ונקרא הים על שמה וכאילו אמר ים גינוסר והוא שם ליווי שלה א"כ נחזור לספקינו הראשון שאין לכתוב בגט ים סתם כ"א בשם ליווי ונכתוב ים כנרת עכ"ל:

תשובה מה שנסתפקת אם נכתוב ממיהא לשון נקבה או לשון ממימוהי לשון זכר וכו' לכן הנכון לכתוב לשון זכר או לשון וממי הים הנז' מסתפקא: ועל מה שכתבת אם יש לכתוב שם טבריא בה"א או באל"ף והבאת ראיה מהמרדכי ששם שהוא בלה"ק צריך לכתוב בה"א לא במרדכי היא אלא בקונטרסין קטנים שכתוב בהם סדר הגט ונתן סי' אדא בר אהבה ואני כתבתי עליו שאינו מוכרח מדאשכחן רבא ורבה ששניהם בלשון תרגום והאחד באל"ף והאחד בה"א ומכל מקום כיון שנמצא כתוב בקונטרסים הנז' שהכתיבה שהיא בלשון הקדש יש לכתובה בה"א כן נכון לעשות ואין מדרש רבותינו חלוק על זה שיש לומר שרי"ה הוא כאילו הוא ראייה [ר"ל ט"ב ראי"ה]:

ועל מה שכתבת לשאול לענין דינא לכתוב ים כנרת גם זה אינו מעכב לענין דינא כמו הדברים הראשונים שמן הדין אין צריך לכתוב שם הנהר כמבואר בדברי הפוסקים ז"ל: ומה שכתבת שכנרת הוא שם טבריא לא ידעתי מאין עלה זה על הדעת דמי לנו בקי בשמות כמו המתרגם והוא תרגם כנרת גינוסר כאשר כתב כת"ר וכך היא הסכמת רבותינו בפ"ק דמגילה ושם מבואר בהדיא דגינזור לאו היינו טבריא דלר' יוחנן ז"ל חמת זו טבריא ולמסקנא דרבה רקת זו טבריא? ואין לומר אם כן נכתוב בגט רקת כלשון המקרא כמו שכותבים בסנים וצובה דהתם שאני שכן היו כותבים ובאין מיום שנתיישבו. ואעפ"י שנשתנה שמם בפי

העולם לא שונו ממה שהיו רגילים לכתוב אבל טבריא שעכשיו נתיישרה יותר נכון לכתוב השם המפורסם בפי העולם מלכתוב שם הכתוב במקרא. וראיה גדולה לדבר מההיא דפ"ק דמגילה (ו' ע"א) דאפליגו ר"י ורבא אם טבריא היא חמת או רקת ואם היו כותבין אותה בגט שם הכתוב במקרא לא היה מקום למחלוקתם ולמה הוצרך רבא להביא ראיה מן הספדנין. אלא ודאי גם בזמנן לא היו כותבין כי אם שם טבריא:

וכן אין לכתוב ים כנרת שהרי בפרק הספינה (ב"ב עד ע"ב) כשמנו ז' ימים של ארץ ישראל מנו ים של טבריא ולא הזכירו ים כנרת ולא ים גינוסר ומה שכתוב בפרשת מסעי (במדבר לד יא) ומחה אל כתף ים כנרת לא שהיה קרוי ים כנרת אלא כך פירושו ומחה אל כתף ים כנרת כנגד כנרת.

והנכון בעיני לכתוב במתא טבריא דעל כף ימא דטבריא יתבא ומימי הים הנז' מסתפקא עכ"ל יעו"ש: אמ"ה רא"ה תראה במביט שאלה רט"ו שכתב בסוף התשובה וז"ל ונראה דסדר הנכון שראוי ליכתב לגט הנכתב בטבריא מתא טבריא שבעמק דיתבא על כף ים גינוסר וכו' וראוי לכתוב כך שהוא לשון תרגום כלשון הגט ולא ים כנרת שהוא לשון הקדש וכן לא יכתוב דיתבא על כף ימא דטבריא שאם היה מקום אחר בשפת ים זו היה אפשר לכתוב מקום פלוני דיתבא על כף ים טבריא שהוא נודע על יד טבריא אבל לכתוב טבריא דיתבא על ים טבריא הכל אחד ועוד דים קדם לטבריא ולא טבריא לים ואיך יתלה ידוע בשאינו ידוע אלא נראה לכתוב על כף ים גינוסר כתרגומו כדאמרן נאום המבי"ט עכ"ל. והוא היפך הרב מרן זלה"ה יעו"ש ולא כמו ששמעתי דפליג עליה בכתובת טבריה בה"א או באל"ף זה לא ראיתי כ"א בזאת לך נא רא"ה:

(טז) **טבריא** כתוב בזוה"ק ע"פ (שמות א ח) ויקם מלך חדש רבי אלעזר ורבי אבא דהוו אזלו מטבריא לציפורי עד דהוו אזלי פגע בהו חד יודאי וכו' ובההוא זמנא איתער מלכא משיחא ונפקא מגו גינתא דעדן מההוא אתר דאתקרי קן ציפור ויתער בארעא דגליל וההוא יומא דיפוק לתמן יתרגיז כ"ע וכו' ע"כ יעו"ש כתב הרב חיד"א ז"ל בשולי היריעה וז"ל בארעא דגליל בר"ה (לא ע"א) אמרו דגלתה סנהדרין ולבסוף לטבריא ואפשר דז"ש ויתער בארעא דגליל כי גם טבריא היא מארעא דגליל וכו' יעו"ש והרב מוה"ד בספרו הבהיר זכירה לחיים כתב וז"ל ויתער בארעא דגליל היינו לטבריא כמ"ש הרב יש מאין ומורגל בפי חז"ל דגליל העליון הוא צפת"ו וגליל התחתון טבת"ו וכו' יעו"ש ועיין גם בספר ח"י שכן כתב ברשימת הגלילות עי"ע:

אמ"ה זה היפך מה שמצאתי ראיתי להרב המבי"ט ז"ל ח"א שאלה רט"ו שכתב תשו' על שאלה שנשאלה וז"ל שאלה גט שנכתב בטבריא וכתבו שבגליל התחתון הוי שינוי המקום או לא תשובה וכו'. ושוב כתב השתא נייתי לנדון דידן דכתב בטבריא שבגליל התחתון והוא ידוע כי אינו מהגליל התחתון כ"א מהעמק כמ"ש פ"ט דשביעית (מ"ב) ולהכי נראה דהוי כשינוי שם העיר דכיון שידוע שטבריא הידועה אינה בגליל התחתון הרי שינה שמה ואין במשמעות טבריא שבגליל התחתון טבריא הידועה ואין לומר דמאחר שהוא ידוע שאין טבריא בגליל התחתון ועל טבריא הידועה הוא שכוונו וכמ"ש בגט הנז' ג"כ דיתבא על כף ימא דטבריא דהיינו טבריא הידועה דלא הוי שינוי שם דע"כ אטבריא הידועה קאי דכיון דאין שום מציאות לטבריא הידועה דעל כף ימא דטבריא יתבא שתהא מגליל התחתון הוי כשינוי שם וכמזויף מתוכו שהוא מזכיר שם עיר שאינה בעולם משום שהזכיר טבר' הידועה ואמר עליה שהיא בגליל התחתון ואינו כך והוי כהא שכתבו המפרשים ז"ל על הא דאוקימנא מתניתין (גיטין עט ע"ב) דהיה במזרח וכתב במערב דאיירי בסופר וכו'. וכ"ש הכא דהוי מזויף שאומר שטבריא היא בגליל התחתון ואינו כך. והכי ידעי ז'ע דטבריא הידועה אינה בגליל התחתון ומחזי כשיקרא וכמזויף מתוכו ופסול ולכן נראה דס' הנכון שראוי ליכתב בגט הנכתב בטבריא. מתא טבריא שבעמק וכו' יעו"ש:

אמ"ה אי לאו דמסתפינא הוה אמינא דגט זה אינו כמו שכתב במזרח והיה במערב וכו' והא ראייה ממשנתינו הנז' שלש ארצות לביעור יהודה ועבר הירדן והגליל. ושלש שלש ארצות לכל אחד ואחד גליל העליון וגליל התחתון והעמק. מכפר חנניה ולמעלה כל שאינו מגדל שקמין גליל העליון. ומכפר חנניה ולמטה כל שהוא מגדל שקמין גליל התחתון. ותחום טבריא העמק וביהודה וכו' ולמה אמרו שלש ארצות שיהיו אוכלין בכל אחת ואחת עד שיכלה האחרון שבה וכו'. ופי' רבינו עובדיא מברטנורה שלש ארצות בארץ ישראל חלוקות זו מזו לענין ביעור וכו' והשתא קאמר שארץ ישראל כולה נחלקת לשלשה חלקים. ותחום טבריא הוא העמק. אלו השלשה הם מהגליל וכו' יע"ש הרי התנא חושב גליל העליון והתחתון ותחום טבריא כולם ארץ אחת. וכן בכתובות דק"י (ע"א) כתוב במשנה ג' ארצות לנישואין יהודה ועבר הירדן והגליל. גם במסכת בתרא (לח ע"א) שלש ארצות לחזקה וכו' ובמסכת סנהדרין וכן בפסחים דנ"ב (ע"ב) עי"ש. ועיין בהרמב"ם הלכות שמטה ויובל פ"ז הלכה ט' וז"ל שלש ארצות לביעור ארץ יהודה כולה ההר והשפלה והעמק ארץ אחת. עבר הירדן כולו שפילת לוד והר שפילת לוד ומבית חורון עם הים ארץ אחת. והגליל

כולו העליון והתחתון ותחום טבריא ארץ אחת. ואוכלין בכל אחת ואחת משלשתן עד שיכלה האחרון שבה וכו' ע"כ הרי מצינו שטבריא והעמק וגליל כולם נקראו ארץ אחת והגם שהם רחוקים זה מזה אעפ"כ הואיל ונקראו ארץ אחת והחיה הולכת מזו לזו ואוכלת איך יפסל הגט בעבור זה שכתב טבריא שבגליל התחתון הואיל ונקראו ארץ אחת לכמה ענינים כנ"ל במשניות לביעור ולנישואין ולחזקה ופוק חזי מאי עמא דבר ונכתב בספר דקרו לה אנשי לטבריא גליל התחתון וא"כ איך נאמר שגט זה פסול אפילו בדיעבד והוא כמו שהיה במזרח וכתב במערב? איך שיהיה אין לנו פה לדבר ולא הלביר בקולמוסו הואיל וכבר הורה זקן ודעתו רחבה מדעתינו:

ובהיותי בזה רא'ה ראיתי להרב תוספת יו"ט ז"ל בכתובות פ"ג משנה יו"ד על האי משנה שלש ארצות לנישואין יהודה ועבר הירדן והגליל וז"ל קשה לי למה הפסיק בעבר הירדן בין יהודה וגליל ששניהם מארץ ישראל בעבר הירדן מערבי עכ"ל ובמ"ש הרב כפתור ופרח פמ"ח יתורץ קושיא זו. כי הפוסקים התשבץ ח"ג והרב ברכי יוסף או"ח סימן תפ"ט האריכו למעניתם ברוחב מבינתם ליישב אם עבר הירדן הוא ארץ ישראל או לא והאריכו בראיות לכאן ולכאן וסו"ד הרב ברכי יוסף הנז"ל העלה דהאמת הוא דעבר הירדן הוא ארץ ישראל וכמ"ש הרב כפתור ופרח שהוא סבב ארץ ישראל כולה הארץ לגבולותיה סביב יעוש"ב: והנה הרב כפתור ופרח הנז"ל בכלל דבריו כתב דהיינו טעמא שהתנא כתב עבר הירדן בין יהודה וגליל כדי שנדע שעבר הירדן הוא ארץ ישראל ולא נטעה לומר שעבר הירדן הוא חו"ל וכהנה ראיות שהביאו הרבנים הנז"ל יעו"ש בדבריו וממילא סרה מהר קושיית הרב תוספת יו"ט הנז"ל ודו"ק:

(יז) **טבריא** אמרתי לפרש ענין עה"ק טבריא תו' היושבים עליה רבנן דפקיע שמייהו כולם קדושים כולם טהורים והם ניזונים ממה שמתנדבים בכל תפוצות ישראל לעילוי נשמת התנא האלקי רמב"ה זיע"א ובא בסופי תיבות (משלי לא יד) היתה כאוניות סוחר' ממרח'ק סופי תיבות רקת והיא טבריא. ממרח'ק ראשי תיבות מ'נדבת ר'בי מ'איר ח'סיד ק'דוש תביא לחמה לטבריא תו' עכ"ל יעו"ש הרב כמהר"א פאלאג'י נר"ו בספרו הבהיר שמע אברהם דקל"א:

אמ"ה בזה נראה לפרש המשך הכתובים וז"ת (תהלים קלב יד) זאת מנוחתי עדי עד פה אשב כי איתיה צדה ברך אברך אביוניה אשביע לחם וכוהניה אלביש ישע וחסדיה רנן ירננו שם אצמיה קרן לדוד ערכתי נר למשיחי ע"כ והוא בהקדים עוד מ"ש בעל הטורים ז"ל ע"פ (שמות כט מה) ושכנתי בתוך בני ישראל כי בית ראשון נתקיים ת"י שנה ובית שני ת"ך שנים וזהו ושכ"ן ת"י רומז על בית ראשון וג"כ נוטריקון ושכנתי אותיות ושנ"י ת"ך יעו"ש. עוד ידוע מ"ש בגמרא וכמ"ש"ל (ר"ה לא ע"א) יו"ד גליות גלתה סנהדרין ולבסוף לטבריא. עוד ידוע כי טבריא נרמז בה שם הויה ב"ה בסופה פעמים נכתבת טבריה בה"א י"ה לבסוף ופעמים נכתבת באל"ף היא י"א גי' ה"ו לבסוף שהוא ס"ה כ"ו וכנז"ל. גם ידוע מ"ש הרב כמהר"ח ז"ל בספרו הבהיר ארצות החיים שאנשי טבריא משלימין זה לזה וגדוליה כהנים גדולים כהנים זריזים הם וכמ"ש"ל יעו"ש.

ומעתה זה ירמוז זאת מנוחתי עדי סופי תיבות ת"ך ר"ל שהיתה מנוחת השכינה בבית שני ת"ך שנה ואח"כ גלתה שכינה וגלתה סנהדרין עד לטבריא. ולכן תמצא עד פה אשב כי איתיה סופי תיבות גי' הויה"ה שם רמז שגלו לטבריא שהיא רומזת לשם הויה"ה ב"ה וכנז"ל ולכן סמוך ונראה כתוב צדה ברך אברך כי תיבת בר"ך גימטריא טבריא אביוניה אשביע לחם כי ממרחק תביא לחמה כנז"ל. וכהנה אלביש ישע גימטריא שלו"ם עם האותיות. שהם משלימים זה לזה וזריזים הם וכמ"ש הרב מהר"ח ז"ל על כהניה [הוא רמז על הרב חשק"ן הכהן ז"ל והרב כמהר"ר רפאל ארזי הכהן ז"ל והרב ר' גבריאל דווין הכהן ז"ל שלשתן שם אל עמהם] וחסדיה רנן ירננו מסיבת רמב"ה זיע"א שהוא בא מנירון קיסר ולכן תיבת ירננו היא אותיות נירו"ן ועוד זאת היתה יתירה שם אצמיה קרן לדוד וכמ"ש ז"ל בר"ה כי משם עתידין ליגאל זאת ועוד אחרת ערכתי נר למשיחי כי בכל ערי ישראל מדליקין נר לעילוי נשמת רמב"ה זיע"א שנקרא משיח וכמ"ש הוא בעצמו בשעת פטירתו אמרו לבני ארעא דישאל הא משיחון דידכון כנז' בירושלמי דכלאים פ"ט (ה"ד) וכנז' לקמן יעו"ש ודוק:

(יח) **טבריא** איתא במסכת סנהדרין דל"א ע"ב היבמה הולכת אחר היבם להתירה אפילו מטבריא לציפורי ופי' רש"י אעפ"י שישבת טבריא גדולה מציפורי הולכת אחריו לציפורי ע"כ יעו"ש:

אמ"ה עיין מ"ש לעיל משם מהר"י נ' מיגש ז"ל והנה בעתה ראה ראיתי בספר אביר יעקב הנד"מ בהשמטות דל"ח ע"ב שכתב ענין זה משם מהר"י נ' מיגש שבין טבריא לציפורי תחום שבת והקשה עליו מדרש איכה על פסוק (איכה ב ב) בלע ה' ולא חמל דאיתא התם כרם היה לאדריאנוס קיסר ח"י מיל על ח"י מיל כמין טבריא לציפורי ומפרש הרמ"ך כמו שיש מטבריא לציפורי יעו"ש וא"כ איך הרב מהר"י בן מיגש אומר

שהם בתוך תחום שבת ובדוחק גדול יישב דאפשר שהיה בניהן בורגנין יעו"ש ועמ"ש לעיל ומ"ש לקמן בס"ד לך נא ראה:

(ט) **טבריא** איתא במסכת ברכות פ"ח [דג"ן ע-א] אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן המהלך בערבי שבתות בטבריא ומוצאי שבתות בציפורי והריח ריח אינו מברך מפני שחזקתו אינו עשוי אלא לגמר בו את הכלים ע"כ. ופירש"י לגמר בו את הכלים לבשם בעשנו את הבגדים בטבריא היו רגילים לגמר ערבי שבתות ובציפורי במוצאי שבתות יעו"ש:

אמ"ה עיין בהרא"ש והרי"ף דגרסי או במוצאי שבת בציפורי ופי' רבינו יונה שם וז"ל פירוש בטבריא היה מנהגם לגמר את הכלים בערבי שבתות מפני כבוד השבת שיריחו ריח טוב ובציפורי היה מנהגם לגמר את הכלים במוצאי שבת וגם הם לכבוד שבת היו עושים שהיו מראים הצער שיש להם מהנפש יתירה שהיה להם במנוחת השבת וכדי להתנחם מהצער שיש להם מפרידת השבת היו מגמרים את הכלים להריח ריח טוב ויש מפרשים שע"ז אמרו (שבת קיח ע"ב) יהא חלקי עם מכניסי שבת בטבריא ומוציאי שבת בציפורי כנז"ל:

ובהיותי בזה מצאתי ראיתי בספר באר שבע בסופו אשר הוכיח במישור לאנשי איטליא שאין לובשים בגדי שבת עד אור היום שב"ק לא כן בכניסתו והביא בידו לשון האגודה אשר רמזנו לעיל דהיינו שבטבריא מכבדים השבת בכניסתו בלבישת בגדים נאים ובציפורי אין פושטים אותם עד יום ראשון וזהו שאמרו יהא חלקי עם מכניסי שבת בטבריא וכו' אבל ספר אגודה עצמו לא ראיתיו עד הנה ועיין מ"ש לעיל בסימנים הקודמים:

(כ) **טבריא** איתא בירושלמי שבת פרק ז' הלכה ב' וז"ל בשל בחמי טבריא מהו חזקיה אמר אסור רבי יוחנן אמר מותר יעו"ש:

אמ"ה עיין להרב נחמד למראה שם שכתב וז"ל שמעתי מקשים משם רבני אשכנז (עי' מראה כהן פסחים מא ע"א) למ"ש הריטב"א דחמי טבריא היינו חמי טבריא ממש קשה היכי משכחת לה אם בשלו בחמי טבריא איך מוציאו משם ואוכלו בירושלים והכתיב (שמות יב מו) לא תוציא מן הבית מן הבשר חוצה דנפסל ביוצא ואם הביא חמי טבריא לירושלים המים מצטננות ולא יצלה הבשר בחמי טבריא. ולפירוש רש"י בתלמוד דידן בפסחים דמ"א ע"א בד"ה חמי טבריא מעיינות רותחים וכו' עיי"ש נחא ודוק עכ"ל בחלק ב' דף ק"ך ע"ג יעו"ש:

ונראה לענ"ד לתרץ בדברי חז"ל על העתיד דידוע מ"ש וז"ל דלעתיד תתרחב ירושלים עד שערי דמשק שנאמר (שה"ש ז ה) צופה פני דמשק וזה ידוע כי טבריא היא באמצע הדרך בין ירושלים ובין דמשק כנודע לכל הולכי דרכים מעשים בכל יום וא"כ כשתתרחב ירושלים עד דמשק תהיה טבריא וחמי טבריא הכל יהיו בתוככי ירושלים והפסח נאכל בכל העיר כנז' בפרק איזהו מקומן (זבחים נו ע"ב) ואז אינו נפסל ביוצא וק"ל:

(כא) **טבריא** איתא בפסחים ד"ח (ע"א) אמר רבי אבין בר רב אדא אמר רבי יצחק מפני מה אין פירות גינוסר בירושלים כדי שלא יהיו עולי רגלים אומרים אלמלא לא עלינו אלא לאכול פירות גינוסר דיינו נמצאת עלייה שלא לשמה כיוצא בו אמר רבי דוסתאי בר ינאי מפני מה אין חמי טבריא בירושלים כדי שלא יהיו עולי רגלים אומרים וכו' יעו"ש. וכתב הרב המובהק נר המערבי בספרו הבהיר שער החצר סי' תקפ"ג וז"ל ראיתי במכתב לא ידעתי למי מקדושים שהקשה אהיהא דאיתא בפרק כל שעה דמ"א (פסחים מא ע"א) אמר רב חסדא מבשל בחמי טבריא בשבת פטור פסח שבשלו בחמי טבריא חייב שעבר משום צלי אש יעו"ש והניח בצ"ע ואחר זמן ראיתי בספר יגל יעקב בשיטתו לפסחים דפ"ה שהביא הקושיא הנז' בשם מוה"ר הגדול מהר"מ סווין זלה"ה והוא ז"ל תירץ וז"ל שאפשר שחמי טבריא לא שכיחי בירושלים אבל שכיחי באיזה פעמים אי נמי דפלוגתא דתנאי בשבת דט"ל אי חמי טבריא יתחממו ע"י גיהנם או תולדות חמה יעו"ש והכא למ"ד בחמה וכו' ושייך ע"י חום חזק באקראי וכו' אי נמי דעיקר חמי טבריא אינם בירושלים אלא בהמשכה פעמים שכיחי ופעמים פסקי יעו"ש:

ונלע"ד שלתירוצא השני נתכוון רש"י ז"ל שם וז"ל חמי טבריא מעיינות רותחים דמה בא לחדש ולפי' הפשט ידוע. אמנם אם לזה כיון למה לא פי' כן בהיהא דרבי דוסתאי אלמלא לא עלינו אלא לרחוק בחמי טבריא דיינו אלא שבא לרמוז כנז' עכת"ד:

והרואה יראה דהרב הנז' לא נתן זיו עינו בדברי הרב נחמד למראה בח"ב דכ"א ע"ג והבאתי דבריו לעיל והרב נחמד למראה הנז' לא נתן זיו עינו בהרב יגל יעקב בשיטתו לפסחים דפ"ה ועיין וראה מ"ש בעניותי

בסימן הקודם לזה ויערב לך בס"ד:

(כב) **טבריא** איתא בירושלמי דסנהדרין פרק ז' הלכה י"ג וז"ל רבי אליעזר ורבי יהושע ורבי עקיבא עלין למסחי בהדין דמוסין דטבריא חמתון חד מינאי אמר מה דאמר תפסיתון כיפה אמר רבי אליעזר לרבי יהושע בן חנניה חמי מה דאת עביד מי נפיק אהן מינייא אמר רבי יהושע מה דאמר ותפס יתיה תרעא והוה כל מאן דעליל הוה יהיב ליה חד מרתקא וכל מאן דנפיק הוה יהיב ליה בנתיקא [פי' מכהו באגרופ] אמר לון שרון מה דעבדתון אמרין ליה שרי ואנן שריין שרון אילין ואילין מן דנפקון אמר רבי יהושע להווא מינא הא מה דאת חכם אמר ניחות לימא מן דנחתין לימא אמר ההוא מינא מה דאמר ואתבזע ימא אמר לון ולא כן עבד משה רבכון לימא אמרין ליה לית את מודה לן דהליך משה רבן בגוויא אמר לון אין אמרין ליה והלון בגוויא גזר רבי יהושע על שרו דימא ובלעיה עכ"ל:

אמ"ה מכאן נראה שהיה בימי התנאים הנז' חמי טבריא בנוי כיפה והיה לו שער והיה סמוך לים טבריא כנז"ל ואפשר זהו חמי טבריא הנושן שהוא רחוק מחמי טבריא החדש אשר בנה השר אברהם פאשה כידוע. והילך חידוש גדול מזה שיעקב אבינו ע"ה נכנס לחמי טבריא כאשר תראה בבראשית רבה פרשה ע' וז"ל (בראשית לב יא) כי במקלי עברתי את הירדן הזה רבי יהודה ב"ר סימון בשם רבי יוחנן אמר בתורה בנביאים בכתובים מצינו שלא עברו ישראל את הירדן אלא בזכותו של יעקב בתורה כי במקלי עברתי את הירדן הזה בנביאים (יהושע ד כב) והודעתם את בניכם לאמר ביבשה עבר ישראל את הירדן הזה ישראל סבא בכתובים (תהלים קיד ה) מה לך הים כי תנוס הירדן תסוב לאחור וכו' מלפני אלוה יעקב אמר רבי לוי אתר הוא תמן מצווח ירדן בחמי טבריא בבהלה נכנס יעקב אבינו שם ונעל בפניו עשו וחתר לו הקב"ה חתירה במקום אחר ויצא הה"ד (ישעיה מג ב) כי תעבור במים אתך אני ובנהרות לא ישטפוך ע"כ ופירש"י שם וז"ל כי במקלי עברתי את הירדן הזה אמר רבי לוי אתרא כן הוא מצטווה ירדן. מקום הוא שנקרא ירדן בחמי טבריא והם מים חמין ובבהלה נכנס יעקב אבינו לשם ונעל בפניו וחתר לו הקב"ה חתירה במקום אחר ויצא עכ"ל יעו"ש ועיין להרב זרע אברהם שם פרשה ע"ט שש"ח מה שפירש בזה לך נא ראה ועיין שי למורא שפירש בזה ע"פ (שמות כב יז) מכשפה וכו' ובזה פי' בעניותי במ"א (תהלים סו ו) הפך ים וכו' ועיין מ"ש מהרש"א בחדושי אגדות וק"ל:

(כג) **טבריא** איתא בירושלמי כלאים (פ"ט ה"ד) דאמר רבי מאיר יהבו ערסי על כיף ימא והנה מחמי טבריא ולמערב לצד ההר נוטה מעט לדרום יש שם חצר של שלשה כתלים רצוף באבנים ובאמצע ציון ואבן עגול מהעמודים הישנים זקוף באמצע ואומרים ששם קבור רמב"ה זיע"א כדאיתא בירושלמי הנ"ל ובסדר הדורות כתב רבי מאיר דמתני' קבור בטבריא וכתב שבחי ירושלים בשם האר"י ז"ל לדרום טבריא בלכתך לחמי טבריא יש שם קברות צדיקים רחוקים זה מזה ואינם במקום אחד וכבר נזכרו שמותם בספר היחוס והם רבי מאיר ורבי ירמיה ועוד שלשה צדיקים אחרים. ונלע"ד כי הודה מורי על רבי מאיר שהוא קבור מעומד כמ"ש העולם עכ"ל הרב חיבת ירושלים דפוס וילנא דל"ד ע"ב יעו"ש:

אמ"ה נלע"ד מ"ש הרב לעיל רבי מאיר דמתניתין קבור בטבריא הוא לדייק לאפוקי ממה שכתוב בסדר הדורות דס"ט ע"ד וז"ל כתב גא"י בגוש חלב קבור רמב"ה ורבי יצחק מגוש חלב ולא ידעתי מי הם עכ"ל כנראה שאיזה אמורא או איזה חכם אחרון ועשה לו איזה נס. גם בסדר הדורות דקכ"ט כתב בדקדוק וז"ל בטבריא קבור רבי מאיר תלמיד אלישע וגם רבינו האר"י ז"ל כן כתב בשער הגלגולים כמ"ש הרב שבחי ירושלים ודי בזה לכל חכם ומבין מדעתו ועיין מ"ש לקמן ולזה רמזתי בעניותי בפרשת וזאת הברכה (דברים לג כג) ולנפתלי אמר וכו' ים ודרום ירשה וידוע דטבריא בחלק נפתלי כמ"ש רש"י ז"ל בפסוק הנז' ובש"ס בכמה מקומות ובירושלמי והבאתים לעיל ולכן תמצא תיבת דרום עם הכולל בגימטריא מאיר שם רמז כי רמב"ה זיע"א קבור בטבריא בחלק נפתלי על כיף ימא וגם לצד דרום כמ"ש האר"י ז"ל בשער הגלגולים וכן וכאשר עינינו הרואות וק"ל:

והנה כתבנו שיש רבי מאיר אמורא בגוש חלב כמ"ש סדר הדורות דס"ט עמוד ד' ואולם רבי מאיר התנא תלמיד אלישע הוא קבור בטבריא כמ"ש סדר הדורות דקכ"ט וחיבת ירושלים ושבחי ירושלים ורבינו האר"י בשער הגלגולים כנז"ל והואיל וליכא מלתא דלא רמיזא באורייתא אמרנו לרמזו בהק' הידוע דטבריא ת"ו נקראת ארץ כמ"ש ע"פ (דברים ח ט) ארץ אשר אבניה ברזל ופסוק (ישעיה כט יד) ושפלת מארץ תדברי וכו' וידוע דגוש חלב הוא כפר של גוים וכאשר עיני ראתה. ומעתה אפשר זה רמז הכתוב (תהלים מז יא) ארום בגוים ארום בארץ כי תיבת ארום עם ארבע אותיותיה גימטריא מאיר או ארום גימטריא רמב"ה וק"ל ועיין במ"ש לקמן בס"ד לך נא ראה:

(כד) **טבריא** נבנת במקום שלא היה עיר מושב רק בארות [עפי"ז נראה לענ"ד שמתחילה נקראת רקת ע"ש (בראשית לז כד) והבור רק או רקנית בלא בנין רא"ה] וקרא אותה טבריא ע"ש הקיסר טוברי"א שהיו בעת ההיא וכמה שנים אח"כ היתה עיר ואם בגליל וזמן מה אחר החורבן של ירושלים היתה מושב של הנשיאים וראשי אבות שלנו וישיבה גדולה מתנאים רבים ור' יהודה הנשיא בראשם עכ"ל הרב חיבת ירושלים ד"ל ע"ב דפוס ווילנא משם ספר אהבת ציון ובסוף ספרו הנז"ל דק"ה ע"ב כתב וז"ל טבריא ת"ו בלשון ערבי טאבארייא ע"ש המלך טביריאות שמלך בערך מאה ועשר שנים קודם החורבן וכו'. וסמוך לה היה מבצר אחד הנקרא קאסטלטוס וכן מצאתי בירושלמי ע"ז פ"ג כד דמך רבי ייסא נפל קסיטולין דטבריא ולא נמצא שם טבריא אח"כ כ"א עד שנת ארבעה אלפים ושלוש מאות ושמנה ותשעים שבשנה ההיא נתגרשו כל היהודים עם הנוצרים מן כאל"ף עומר בן כ'טאב מטבריא ובזמן שכבשו הנוצרים א"י כבר ישבו היהודים בטבריא ובזמן רבי בנימין בעל המסעות נמצאים שם כחמשים בעלי בתים וזמן מה קודם רבי בנימין הנ"ל היה בטבריא מדרש גדול וחכמים גדולים כמ"ש אבן עזרא בפ"י על התורה פ' תרומה עיי"ש. ובמלחמת מלכי מצרים עם הנוצרים החריב טבריא ובשנת חמשה אלפים ושלוש מאות בנה המלך צולטאן סולימאן הגדול חומותיה והיה בה ישוב מבני עמנו גם בזמן האר"י ז"ל היה בה ישוב מבני עמנו והרר"י הלוי בעל של"ה ז"ל ישב שם בשנת חמשת אלפים ושלוש מאות ותשעים ובשנת חמשת אלפים וארבע מאות ועשרים נחרבה שנית ונהרסו חומותיה ובשנת חמשת אלפים וחמש מאות ושנים עלה הרב הגאון מופת הדור כמהר"ח אבואלעפיא זלה"ה מעי"ת אזמיר יע"א ויבן חומותיה ובתיה ונתיישיבה טבריא עד היום הזה וכל מעשה תוקפו ונסים שנעשו לו בעת ההיא הלה הם כתובים על ספר זמרת הארץ ע"ש. גם כתב הרב הנז' בספר הנז' דק"ה ע"ב בשולי היריעה וז"ל טבריא על שם טיבריאוס אלכסנדריא ע"ש אלכסנדר. אנטוכיא, ע"ש אנטוכיוס בראשית רבה פל"א ושם פ' כ' מעשה באשה אחת משל בית טוברינוס וכו'. ר"ל שהיתה מעה"ק טבריא עכ"ל יעו"ש:

אמ"ה הבט ימין וראה בבראשית רבה פרשה כ' כתוב מעשה באשה אחת משל בית טברינוס שהיתה נשואה ללסטים אחד והיה בעלה מצערה הרבה שמעו חכמים ובאו אצלה להוכיחו כיון שבאתה לפני חכמים הוציאה לפניהם מנורה של זהב ונר של חרס על גבה לקיים מה שנאמר (בראשית ג טז) ואל אישך תשוקתך ועין פירש"י והרמ"ך שם יעו"ש. ומ"ש הרב ח"י הנז' טבריא על טובריאוס וכו'. מבראשית רבה פ' כ"ג ועיין מזה בסדר הדורות דמ"א ע"ג בענין ר"ג הזקן יעו"ש"ב ונהירנא מהיותי בערי אשכנז בעי"ת אור"ן בור"ג יע"א שראיתי בס' אחד שמו חבצלת השרון שתמה מזה למ"ש חז"ל מסכת מגילה (ו' ע"א) למה נקראת טבריא שטובה ראית"ה והלא נקראת טבריא ע"ש הקיסר טובריאוס ע"ש שיישב ישוב נכון ולענ"ד נרא"ה שכוונת הגמרא לומר למה נקראת שמה טבריא ר"ל אם בעבור שם הקיסר טברינוס תקרא טברנא או טאברא ע"ש טובריאוס אלא ודאי לרמוז לטבא ראיא ובפרט ללשון ערבי שקורין הישמעלים טאבארייא חתוך את התיבה לשתיים ותמצא טב"א ראי"ה וק"ל. ומ"ש התוספת במסכת מגילה בד"ה שטובה ראיתה שהיו שם גנות ופרדסים יעו"ש. שמעתי מזקני העיר ששמעו ומהם ראו שהיה להם משער העיר פתח הדרומי עד לחמי טבריא כל הדרך מלאה גנות ופרדסים ורובם אילני זתים ואולם היה להם אדונים קשים שהיו לוקחים מהם מסים וארנוניות בשביל מעשר פירות ואילן כפלי כפלים הוצאה יתירה על השבח ובעבור זה הציתו אש דלקו בהם ואכלום ולא נשאר בהם שריד ופליט ע"כ שמעתי:

והן היום התחילו לבנות ולנטוע שדות וכרמים קמא קמא (תהלים קמז ב) בונה ירושלים ה' נדחי ישראל יכנס אכ"ר. ומ"ש הרב שבטבריא היה מדרש גדול וחכמים גדולים וכו'. כן כתב ג"כ בספר שלשלת הקבלה להרב גדליה בן יחיא משם הראב"ע ז"ל שהיה מדרש גדול בטבריא בימיו יעו"ש:

והרואה יראה דלא נאמר שם מדרש כלל לא גדול ולא קטן וזה תוכן דבריו פ' תרומה בפסוק (שמות כה לא) ועשית מנורת זהב וז"ל ועשית ראיתי ספרים שבדקום חכמי טבריא ונשבעו ט"ו מזקניהם ששלש פעמים הסתכלו כל מלה וכל נקודה וכל מלא וכל חסר והנה כתוב יו"ד במלת תיעשה ולא מצאתי ככה בספרי ספרד וצרפת ומעבר לים והקדמונים דרשו כי תוספת היו"ד רמז ליו"ד מנורת שיעשה שלמה עכ"ל יעו"ש:

ואולם זאת מצאתי ראיתי בספרים ובמדרשים שהיה מדרש גדול בימי התנאים זיע"א שהיה יושב ודורש בו רמב"ה זיע"א כנז' לקמן לך נא רא"ה. וג"כ בפ' השותפין (טו ע"א) וז"ל איוב בטבריא הוה ובמ"ד בטבריא הוה כאשר יראה הרואה. ועיין מד"ת ד"ל ע"ד יעו"ש:

(כה) **טבריא** מצאנו ראינו שנקראת ארץ כמ"ש ברא"ה דל"ה ע"ב וז"ל וטבריא עמוקה מכולן שנאמר (ישעיה כט ד) ושפלת מארץ תדברי. וכתוב (ישעיה כו ה) ישפילה עד ארץ גיענה עד עפר ע"כ יעו"ש:

אמ"ה עיין לקמן מ"ש בזה ע"פ (תהלים מז יא) ארום בגוים ארום בארץ והנה בעת"ה נראה לרמוז שעל

טבריא נאמר (דברים ח ט) ארץ אשר אבניה ברזל ומהרריה תחצוב נחושת כי לא ראינו בא"י אבנים שחורות כמו שאנחנו רואים בעיה"ק טבת"ו ואף גם זאת מצינו ראינו ההר חמד אלהים הסמוך להר ציון התנא הק' רמב"ה זיע"א. אבנים אדומות אשר ממנו היו חוצבים אבנים לבנים בהכנ"ס של התנא האלק'י רמב"ה זיע"א וכל הולכי קדמ'ת אשור' עינים להם ול'ו יראון מן האדום האדום הזה כעין נחושת קלל והאבנים האלה הם כבדים ולא קלים לא כן של שאר ערי הק' כאשר יראה הרואה:

ושמעתי שחכמי אדום כלאחר יד מוציאים ברזל ונחושת מאלו האבנים וזה הוא ממש נתקיים בהם ארץ אשר אבניה ברזל ומהרריה תחצוב נחושת ובהיותי בה רא'ה ראיתי ספר חיבת ירושלים שכתב וז"ל בעיה"ק טבריא ת"ו אבניה שחורות כאילו היו לשריפת אש ואומרים כי נשרפה באש כליל כשנלכדה מיד הקיסר עכ"ל יעו"ש ואני אומר קול הברה שמע לא יצא ואין משגיחין בב'ת קול' כי לא ראינו בשום ספר שכתב זה וג"כ יש בכמה מקומות אבנים שחורות גם בחו"ל ואני בתוך הגולה בהיותי שליח מצוה מעה"ק טבת"ו לעי"ת חבור יע"א שם נמצא בדרך הרים גדולים שחורות כעורב בדרך לא עבר בה איש וכו' ולא נשמע משום אדם שהיו שם לשריפות אש כו"ע. זאת ועוד אחרת נחזי אנו אם מהעשן לבד הושחרו פניהם היה צריך שיהיה לב האבן כולו הפך לבן כי לא יכנס העשן לפני ולפנים בתוך ההרים ואם שלט בהם האש ממש א"כ היה צריך שיהיה סיד כמו אבני גליל העליון ואשר ערי הק' כששולט בו האש נעשה סיד באופן אין הסברה נותנת שנאמר כך ואם קבלה נקבל אם היא כתובה על ספר דברי הימים וד"ב:

(כו) **טבריא** עיר מולדת רבי עיר חמת הנקראת טבריא כי מצאנו שגם אבי אביו ר"ג גר בטבריא כמ"ש בשבת דקנ"א ע"ב מעשה באבא חלפתא שהלך אצל ר"ג בטבריא. ויגר שם רבי הוא ובני ביתו עד הגיע לעת זקנתו כמאמר רבי בטבריא הוה [מגילה ד"ה ע"ב] ועיר זאת ישנה מאד והיתה מוקפת חומה מימות יהושע נ' נון כמאמר ז"ל שם ועטורה מכל צד בהרים גבוהים ולכן אמרו שהלילה יקדים לבא בעיה"ק טבת"ו. כמאמר ר"י יהיה חלקי עם מכניסי שבת בטבריא לפי שקדם להם הערב ויוסיפו על הק' כנז' בשבת דקי"ח ע"ב ומערה היתה פתוחה לפני בית רבי בטבריא שהיתה גדולה מאד והגיעה עד בית המלך בעיר רומי כמ"ש במסכת ע"ז דיו"ד ע"ב ועוד מעלה נחמדת היתה בעי"ק טבת"ו שהיו בה מעיינות ממים חמים כמ"ש במשנה (מס' שבת) דל"ח ע"ב וחום המים האלו היה חזק מאד עד שיוכלו לבשל בו בשר בלעדי אש וגחלים כמאמר רב חסדא בפסחים דמ"א ע"א ובמים האלה עשו אנשי טבריא בתי מרחץ גדולים ויפס ולמקואות האלה קראו בלשונם אמבטאות כמבואר בשבת ד"מ ע"א והרבה פעמים הלך רבי עם תלמידיו לרחוץ ולנקות בבתי מרחץ האלה ולפעמים אף ביום השבת כמ"ש רבי יצחק בר אבדימי בשבת ד"מ ע"ב והיו שם בעי"ק טבריא מעשה אומנים נאים כמאמרם כוס של טבריא של זכוכית פשוט וצלול ונראה בו אדמומית יין [נדה דכ"א ע"א] והיה שם במ"ד גדול וישן שהיה עוד בטרם היות רבי כמו שאמרו על רבי מאיר [שהיה אב"ד זמן רב קודם שנולד רבי הוריות ד"ג ע"ב] דהוה יתיב ודריש במדרשא דטבריא כמ"ש במד' חזית פ' ה' ועוד זאת היתה מלאה חכמים ונבונים כמ"ש התוספת במגילה ד"ה ע"ב ד"ה והא רבי יעו"ש. עכ"ל השייך לענין שלנו תולדות רבינו הקדוש הנדפס בריש המשניות סדר זרעים יעו"ש:

אמ"ה מ"ש הרב שבטבריא יקדים הלילה ודין טעמא דר"י שאמר יהא חלקי וכו' עיין לעיל מ"ש משם הרב חיד"א ז"ל ומ"ש מערה היתה שם וכו' עיין ג"כ לעיל סי' הנז' מ"ש בעניותי ומ"ש מעלה נחמדת וכו'. עיין מה שהארכתי לעיל והן עוד נביא כוונתם ז"ל שדרשו ע"פ (צפניה א יא) צפניה יושבי המכתש זו טבריא יעו"ש כי המרחץ כמו מכתשת עגול והגוים קורין לו מגנוסא והם אותיו' מתחלפות אותיות גיכ"ק ואותיות דטלנ"ת וזשסר"ץ זה הוא הנראה ועיין רש"י צפניה וק"ל. ומ"ש שבהמ"ד היה בטבריא בימי רבי מאיר כמ"ש במדרש קהלת ע"פ (קהלת ז ח) טוב אחרית דבר מראשיתו ומדרש רות רבתי פסוק (רות ג יג) ליני הלילה יעו"ש. עיין מ"ש בעניותי לקמן הבט ימין ורא"ה:

(כז) **טבריא** ידוע במה אנו קיימין חיים וקיימים היושבים בעיה"ק טבת"ו הוא מגדרים ונדבות השייכים לעילוי נ"ר התנא רבי מאיר בעל הנס זיע"א וכמו שהארכנו לעיל ועל שבעתה באתי ליישב הקושיא אשר שמעתי מפי הרב מר שארינו כמהר"מ ארזי הכהן ה"ו שהקשו לו רבני המערב דאין אנחנו נודרים נדרים לרמב"ה זיע"א הלא לסברת רבי מאיר עצמו בפ"ק דנדרים (ט ע"א) ובמסכת חולין (ב ע"א) דסבר ר"מ (קוהלת ד) טוב אשר לא תדור וכו' טוב משניהם שלא ידור כל עיקר? והוא תירץ להם דבירושלמי גריס להיפך דרבי יהודה הוא דדריש טוב משניהם שלא ידור כלל ור' מאיר דריש (תהלים עו יב) נדרו ושלמו לה' אלהיכם וכו' עכ"ד. ואנו בדין לע"ד לא יש שום חלות לקושיא הנז' כלל. כי סברא הנז' דטוב משניהם שלא ינדור כלל פסקה הרמב"ם סוף הלכות נדרים (פ"ג הכ"ד) וטוש"ע ומר' ביו"ד הלכות נדרים סי' ר"ג סעיף ד' וז"ל צריך לזהר שלא ידור שום דבר ואפילו צדקה אין טוב ליצור אלא אם ישנו בידו יתן מיד ואם

לאו לא ידור עד שיהיה לו ואם פוסקים צדקה וצריך לפסוק עמהם יאמר בלא נדר ע"כ ואח"כ בסעיף ה' פסק וז"ל בעת צרה מותר לנדור ע"כ יעו"ש. הרי הדין נותן דנודרים בעת צרה לכולי עלמא בין לר"י בין לר"מ והביאו האחרונים ראייה מהימנא מיעקב אע"ה כדכתיב (בראשית כח כ) וידר יעקב נדר לאמר לדורות וכו' יעו"ש:

אמור מעתה מה שאנחנו נודרים לעילוי נ"ר התנא הקדוש רמב"ה זיע"א הוא בעידן עקתין לעיתות בצרה ויכוון צר"ה אותיות רצ"ה וכמ"ל באורך:

והנה מזמן רב היה כתוב אצלי בפירושי על פסוקי תהלים כוונ'ה (תהלים טו יב) נדרו ושלמו לה' אלהיכם כל סביביו וכי תימא וכי הקב"ה צריך לנדרי בני אדם והלא כ"ע דיליה לזה סיים דבריו דוד המלך ע"ה יובילו שי למורא [מור"א עם ד' אתון גימטריא מאיר] או מור"א גימט' רמ"ז כמנין רמב"ה שהוא ר"ת ר'בי מ'איר ב'על ה'נס ע"כ כתבתי הלא הוא כמוס עמדי ולע"ט עתה חדשות אני מגיד ע"פ האמור ניהא ג"כ וז"א נדרו ושלמו לה' אלהיכם כל סביביו וכי תימא הרי יש מקשים מסברת רבי יהודה דטוב משניהם שלא ידור כלל [כפי גירסת הירושלמי וביקרא רבא ע"פ איש כי יפליא לנדור] ואפילו בשעה שיהיה לו יתן בלא נדר. לזה תירץ יובילו שי למורא הוא רמב"ה זיע"א כנז"ל דלסברתו טוב משניהם שידור וישלם וכ"ש אם הוא בעת צרה דאז יראה ורעד יבא בו וכמעשה אבות יעשו בנים ביעקב אע"ה נאמר (בראשית לב ח) וירא יעקב וכו' וידר יעקב נדר ובוזה יע"ן תיבת למורא היא לשון יראה מלשון (אבות פ"ד מ"ב) ומורא רבך כמורא שמים ויהי מורא שמים עליכם ודו"ק כי נכון הוא:

(כח) **טבריא** כתב הרב אבן עזרא פ' תרומה ע"פ (שמות כה לא) ועשית מנורת זהב וכו' וז"ל ראיתי ספרים שבדקום חכמי טבריא ונשבעו ט"ו מזקניהם ששלש פעמים הסתכלו כל מלה וכל נקודה וכל מלא וכל חסר והנה כתוב יו"ד במלת תיעשה. ולא מצאתי ככה בספרי ספרד וצרפת ומעבר לים וכו' יעו"ש:

אמ"ה עפ"י האמור סרה מהר קושיית הרב חיד"א זצ"ל בספרו הבהיר שם הגדולים מע' ספרים אות ט"ת סי' וי"ו וז"ל ספר טוב טעם לרבינו אליהו הלוי המדקדק על הטעמים נדפס שנת רצ"ח ובילדותי ראיתי שאומר שם ובמסורת המסורת שהטעמים והנקודות עשו אותם אחר התלמוד חכמי טבריא ועמו הסליחה כי הם הלכה למשה מסיני והוא בכלל מ"ש בנדרים דל"ז. וכבר ידוע שרשב"י רבו של רבי מחבר המשנה בתיקוני הזוהר מדבר נפלאות על הטעמים והנקודות והאר"י ז"ל בדרושי טנת"א ועיין בזה"ק ח"ב סוף דף ר"ה ודו"ק ואין להאריך עכ"ל יעו"ש ולפי דברי הרב אבן עזרא הנז"ל יע"ן שאין כוונת הרב שהטעמים והנקודות עשו אותם חכמי טבריא כוונתו שעשו אותם קודם כל אדם אלא כוונתו שעשו אותם בדקום והסתכלו בהם בנקודות ובטעמים וחסר ויתר וכיוצא והדברים מוכיחים יצאו מרווחים וק"ל רא"ה:

(כט) **טבריא** כתב הרב מופת הדור כמהר"ר חיים פאלאג'י זלה"ה בס' ארצות החיים ד"ט ע"ב וז"ל היושבים בעיה"ק טבת"ו זריזים הם בכל דור ודור הם כמו (בראשית מט כא) נפתלי הנותן אמרי שפר דאין להם הקפדה זה עם זה והם במענה רך לשון רכה ודבריהם מתוקים לכל שומעיהם מה טוב חלקם ומה נעים גורלם ירבו כמותם בישראל וכו' יעו"ש:

אמ"ה ברוך ה' עד כען יומא אותה מדה לא בטלה כולם אהובים כולם ברורים מוחלים על עלבונם ומתחכמים בכל שנה נגד היצה"ר לקבל עליהם דברי חברות כגון חברת חסד ואמת וחברת האחדות ובפרט משנת תרמ"ב ואילך קודם אלו החברות היתה חברה גדולה ונקראה בשם שבת אחים לקיים מצות ואהבת לרעך כמוך. וקבעו קופה אחת ועשו בניהם ח"י תנאים. הלא הם כתובים על ספר הנקרא בשם משפטי אהבה והחברה הנז' יסודה בהררי קדש כאשר מצאתי ראיתי בהיותי בשליחותייהו דרבנן קדישי דעה"ק טבריא ת"ו בעי"ת חבור הנקראת בוכ'ארה בביתו של שם מע' החכם השלם מולא יאונתן בן ר' חיים משיח הי"ו אשר העתיק מכתב יד אשר היה כמוס בבית מעלת הרב המקובל חק"ל רב משרשי"א כמהר"ר ידידיה אבואלעפיא ז"ל וזה תוארו אות באות תיבה בתיבה:

ברצות ה' בתשובת השבים רוח לבשה אותנו אנחנו צעירי הצאן החו"מ להיותינו כאחד חברים והכל ליקב"ה ושכינתיה לעשות נח"ר ליוצרינו ועד"ז נכרת ברית בנותינו עפ"י התנאים הללו שרירים וקיימים. תנאי א' שכולנו החו"מ שנים עשר איש כמספר שבטי י"ה נהיה כולנו אוהבים זה לזה אהבה רבה אהבת הנפש ואהבת הגוף והכל לעשות נח"ר ליוצרינו בדבוקו דרוחא חדא אך בחלקות לענין הנשים בלבד. ואולם איש את רעהו נפשו קשורה בנפשו שנהיה כולנו השנים עשר כנפש אחת רבה תפארת. וכל אחד יעלה על חבירו כאילו חלק אבר אחד ממנו. ממש בכל נפש ובכל מאד באופן שאם ח"ו יהיה צער לאיזה אחד ממנו לסייעו כולנו יחד או כל אחד בפרטות ככל הבא מידו ועיקרו של דבר להוכיח איש את חבירו אם ח"ו שמע עליו איזה חטא. ובכלל הדבר נתחייבנו אנחנו החו"מ לקשר אהבתנו בתכלית הקשר' אמין

ומקבלים עלינו מעכשיו שלאורך ימים ושנים בעוה"ב נטרח כל אחד ממנו. הן בעודנו בעוה"ב להציל ולתקן ולהעלות את נפש אחד מחברתינו בכל מה שיוכל ובכל מיני הטרחה שיוכל לעשות כ"א בעוה"ב וכל אחד הצל יציל את חבירו:

באופן שאם ח"ו יסמיכו מן השמים שאחד ממנו יקח את הטוב מחבר אחר ע"ד זכה נוטל חלקו וכו' מעכשיו בשביל טובת הנאה שקבלנו כ"א מחבירו להשתתף בצרתו שלא תבא נתחייבנו בחיוב גו"ש בכל לשון ואופן המועיל בדיני אדם ובדיני שמים למחול לו הטוב שהוא לאותו חבר שנגזר עליו לקחת את טובו ושלא נהנה ממנו ואיש את קדשיו לו יהיו ע"ד מ"ש מר"ן האר"י זלה"ה על ושם חלקינו עמהם על הדרך שהוא נתחייבנו באופן האמור כלל לא דמלכתא שמעכשיו נתוועדנו ונתחברנו ונקשרנו ונתייחדנו כאיש אחד חברים בכל מכל כל לסייע ולעזור ולחזק ולאמץ איש את רעהו לשוב בתשובה ולהוכיחו ולהשתתף בצרתו בעוה"ז ובעוה"ב על הדרכים הנאמרים ויותר מהמה: ב' עוד נתחייבנו שכל תקנה וסייג ומנהג טוב שיסכימו רוב חברתינו לעשות שכולנו כאחד וכל אחד לבדו יתנהג ויעשה הדבר ההוא. זולת אם יהיה לו אונסא דמוכח לרוב חברתינו: ג' עוד נתרצינו ונאותנו ונתחייבנו שלא ישבח איש ממנו את חבירו ואפי' שהוא גדול ממנו בחכמה ובמנין לכל מראה עיניו ושלא נקום איש ממנו לחבירו מלא קומתו רק הידור בעלמא ושלא להפציר בכבוד:

באופן שנתנהג כאילו כולנו כאיש אחד שאין יתרון מקצתו אל קצתו. והעיני בשר לו לב יודע ערכו וערך חבירו ומן השפה ולחוץ מפקנא לית ליה: ד עוד נתחייבנו שלא לגלות הדבר הזה שנתחברנו ונתייחדנו כנז' לשום נברא שבעולם: ה' עוד נתחייבנו שלא להקפיד שום הקפדא איש על חבירו כו"ע בין בענין התוכחת בין בענין אחר ואם יחטא איש לאיש ימחול לו תו"מ בכל לב ובכל נפש כ"ז נתחייבנו בחגו"ש ובקגו"ש במדל"ב מיד כולנו כתחז"ל והסכמנו בכל האמור בהסכמה גמורה כתוקף כל הסכמות הנעשו מימות מרע"ה (תהלים צ יז) ויהי נועם ה' אלהינו עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו. ומעשה ידינו כוננהו. (תהלים עט ט) עזרנו אלהי ישענו ע"ד כבוד שמך וכו'. ולאות אמת ח"ש פה עיה"ק ירושלים תוב"ב בסי' (במדבר כה יב) הנני נותן לו את בריתי שלום. שנת ה' יברך א"ת עמ"ו בשלום היא שנת התק"ז ליצירה והשו"ב והנה אמת נכון וקיים: וחתמי עליה שמות הרבנים הנז' ע"ס הנז': שלום מזרחי ידיע שרעבי ס"ט: יום טוב אלגאזי ס"ט: שמואל אלחדיף ס"ט: אברהם בעלול ס"ט: מיוחס בכ"ר יוסף אהרן הלוי ס"ט: הצעיר חיים יוסף דוד אזולאי ס"ט: יוסף מצאלאמנו: שלמה בלא"א דוד פירנאדיס דואס ס"ט. יעקב ביטון ס"ט: אליעזר פרחי ס"ט: חיים דירוזה ס"ט: הן עתה נתוועדנו יחד והסכמנו רוב חברתינו להוסיף בחברתינו זאת מלבד הנז' ב' צנתרות הזהב חתומי מטה וקבלו עליהם כל החיובים הנז' בחגו"ש ובקגו"ש במדל"ב וקיים: רפאל משה גאליקן ס"ט: אברהם ישמעאל חיים סוגוניטי:

ועוד נתוועדנו יחד לבקשת ח"ר יעקב אלגאזי דנפשו אוותה ויעש להשתתף בנפשו עם החברה הקדו' הנז' ולהיות שקבלתי לאשר ולקיים הכל כאשר לכל בלב שלם ובנפש חפצה ח"ש ניחת הוא תולעת יעקב אלגאזי ס"ט: גם אני מקבל עלי כל הנז' כל לב ובכל נפש הצעיר אברהם בן אשר ס"ט: גם אני מקבל עלי בכל לב ובכל נפש הן אני איש צעיר והוא שאול כמהר"ר אברהם מולכו זלה"ה ע"כ מצאתי כתוב שם: ואחרי בואי משליחותי זאת הנז' מצאתי גם אצל ראשי החברה הק' של שבת אחים תככ"ץ. הנז' ל העתקה מאותו נוסח ממש ועל אותו יסוד בנו המה תנאי החברה הנז' שבזמנינו גם ראה' ראיתי בס' החרדים בהקדמה ד"א ע"א וז"ל פה צפת' עשינו חברה ק' קראנו שמה סכת שלום ורבים מתקבצים לשוב וכו' וכו' יעו"ש והגם שלא כתב משפטי התנאים שלהם מ"מ ראה דמוכח כי עשו אותה כנז' שבירושלים ת"ו כאשר תראה שקראו אותה בשם סכת שלום. כי הראשונה שעשו רבני ירושלים ז"ל הנז' ל הרב החות'ם הראשון הלא הוא כמהרש"מ ידיע שרעבי זלה"ה וא"כ על שמו נקראת וכן תמצא בהעתקה של רבני ירושלים ת"ו כתבו הם סימנא מלתא היא בס' הנני נותן לו את בריתי שלום ש' ה' יברך א"ת עמ"ו בשלום להורות נתן כי הרב החות'ם ראשון הוא הרב שר שלום ז"ל הוא היה גרם המעלות חברה הק' הנז' ולכן כאשר העתיקו רבני צפת' ת"ו הנז' ל מהם קראו אותו על שמו. גם באיזמיר יע"א בימי הרב מוה"ר כמהר"ח פאלאג'י ז"ל עשו חברה והיו בה יחידים כמנין חיים וקראו שמה עץ חיים ועשו קופה ותנאים נאים כאשר עיני הקורא תחזינה בספר עתרת החיים להרב הנז' ל סימן ז"ן שכתב מענינה ומקצת מתנאיה לך נא ראה. והוצרכתי לזה מפני שראיתי מי שפקפק בזה שנראה בעיניהם כמו דבר זר נעשה בימינו ח"ו ע"כ באתי להראות לעם כי דבר זה כבר היה לעולמים בין גדולי וגאוני ישראל ואין כל חדש וכו'. וקנאת סופרים תרבה חכמה ומוסר הלוחך וגדל כאשר עיני הקורא יראה בדורות הראשונים כמלאכים היו מוסיפים והולכים וד"ב. ומה מתוק לחכי רמז שרמז הרב תולדות יצחק למהר"י קארו ז"ל פ' תצוה כי נפתלי רומז לתורה לשון נופ'ת ל'י שהתורה מתוקה כנופת יעו"ש ועפ"י דרכינו יע"י ה"ט דהיושבים בעה"ק טבריא דבריהם מתוקים כנז' משום שהם גידולי קרקע ארץ נפתלי שהוא נוטריקון נופ'ת ל'י וק"ל:

(ל) **טבריא** עושים הילולת רמב"ה זיע"א ביום פסח שני שהוא י"ד באייר. והנה שאלתי טעם אשר בחרו היום הזה יותר משאר ימים ואמרו לי מטעם דאינו חל בשבת לעולם. ועוד טעם אחר כי בלא"ה הוא יום טוב ואין אומרים בו תחנון ע"כ:

אמ"ה ראה והביטה במסכת פסחים דצ"ג (ע"א) וז"ל תניא גר שנתגייר בין שני פסחים וכו' ותלויה פלוגתייהו אם פסח שני הוא רגל בפני עצמו אם לאו. לסברת רבי הוא רגל בפני עצמו. ולרבי נתן תשלומין דראשון הוא והנה הרמב"ם ז"ל בספר המצות מנה אותה בפני עצמה מצוה כסברת רבי יעו"ש במצוה ז"ן. גם בספרו היד החזקה בפרק ה' מהלכות קרבן פסח הלכה א' והלכה ב' פסק כרבי יעו"ש ומה שהשיג עליו הראב"ד ז"ל איך פסק כרבי נגד רבים עיין להרב כסף משנה שתירץ שני תירוצים. והתשובה"ץ בפירושו על האזהרות הנקרא זוהר הרקיע תירץ תירוץ נאה ומרווח יעו"ש. ומה שעלה בדעתי לתרץ עפ"י עניות דעתי מצאתי ראיתי שכבר קדמני הרב מרכבת המשנה ח"ג פרק ה' מהלכות קרבן פסח לך נא רא"ה:

והנה בספר אשל אברהם ועץ החיים לכמהר"א טובייאנה ז"ל על מצוה ז"ן הנז' נתן טעם על דרך האמת כי יום י"ד אייר הוא תחילת שבוע החמישי שבחינת מוחין דגדלות אבא דחסד. והוא גדלות א' דאבא והשתא שעברו הארבע שבועות לגמרי והתחילו בבחינת גופא שהוא גדלות דאבא דחסד ראויים השתא הכהנים לעשות פסח שני וכו' יעו"ש. ושם שם לו טעם לצ"ד בעץ החיים וז"ל מי שלא הקריב הפסח בזמנו הרי הוא מקריב בחדש השני שהוא סוד יוסף הצדיק וכו' יעו"ש. ונראה כונתו כי הי"ב חדשים הם כנגד י"ב מזלות טש"ת סא"ב וכו' נמצא חדש ניסן רומז לטלה. וחדש אייר רומז לשור. והנה ביוסף כתיב בכור שורו הדר לו לכן כתב הרב חזקוני השני הוא סוד יוסף הצדיק וק"ל. וידוע מ"ש הרב לקט שמואל משם ספר גלי רזיא כי חנוך מט"ט נתגלגל באליעזר עבד אברהם כדי לימול על ידי אברהם וכיון שלא נימול לשמנה לכן נתגלגל ביוסף ויהושוע ומשיח בן אפרים עכ"ל יעו"ש. וידוע כי רמב"ה זיע"א הוא ניצוץ מט"ט שהוא יוסף כאשר נכתוב לקמן ע"פ (בראשית מט כב) בן פורת יוסף יעו"ש. ועיין להאר"י ז"ל בספר ליקוטי תורה ע"פ (בראשית לו ג) כתונת פסים יעו"ש ומעתה דין הוא טעמא דהאלי"ת נתן בלב השרים והסגנים מנייהו מלכי רבנן לעשות הילולת רמב"ה זיע"א בחדש אייר שהוא סוד יוסף הצדיק שהוא ניצוץ רמב"ה זיע"א וק"ל:

והנה לפי מש"ל לסברת רבי דהלכה כוותיה דפסח שני רגל בפני עצמו. וכמו שפסק הרמב"ם ז"ל בספרו הי"ד וגם מנאה מצוה בפני עצמה בספר המצות מצוה ז"ן כנז"ל. א"כ יש לחקור לפי מה שחקר הרב המבי"ט בהקדמתו לספר קרית ספר בענין מניין המצות שאמרו ז"ל שהם רמ"ח מצות עשה כנגד רמ"ח אבריו של אדם. ושם"ה לא תעשה כנגד שס"ה גידיו. וכל אבר ואבר אומר לו עשה בי מצוה נמצא נראה מזה שאפשר לאיש אחד לקיים כל מצות עשה ולא תעשה, וזה אינו דהרי יש כמה מצות שאינו יכול לקיימם כגון מצות כהנים ומצות המלך ונזיר וכיוצא? ותירץ דיכול להתקיים על ידי אחד משני דרכים הדרך הראשון הוא ע"י ערבות כי ישראל ערבים זה לזה. ואם אחד מישראל עושה מצוה אחת כאילו עשו אותה כולם מטעם ערבות. והדרך השני על ידי שמקבל עליו כל מה שנצטווה וקריאת התורה הוה ליה כאילו קיימה בפועל כמש"ה (ויקרא ו ב) זאת תורת העולה וכו' אלו תוכן דבריו יעו"ש:

ומעתה נחזי אנן עכשיו שאין בהמ"ק קיים בשעת קרבן פסח ראשון מצאנו ראינו ב"ד בניסן בערב קורין סדר היום וסדר קרבן פסח ככתוב בספרים של ההגדה. והו"ל כאילו הקריבו קרבן פסח אבל קריאת סדר פסח שני שהיא מצוה בפני עצמה כנז' לא שמענו ולא ראינו שום אדם בו בפרק היה קורא כלל. וא"כ בזמן הזה אינם שלמים רמ"ח מצות עשה שהרי מצות קרבן פסח שני חסורי מחסרה? וקודם שנתרץ זה יש לשאול שאלת הרב טורי אבן ז"ל על מ"ש ז"ל (מגילה ו' ע"א) על יושבי עיה"ק טבריא ת"ו נקראת רקת שאפי' ריקנים שבה מלאים מצות כרמון דמה טיבה של עיה"ק טבריא ת"ו יתירה על שאר ערי הקדש עיין לעיל מה שכתבתי תירוצים מהמפרשים ז"ל ויע"ש בעניותי לך נא רא"ה:

והנה בעת"ה חדשות אני מגיד אם יראה בעיני מו"ר עפ"י מה ששמעתי מפי עט"ר רב חמ"א הד"ר הא כמהר"ד רופא נר"ו הוא היה אומר משם חכמי המקובלים זלה"ה על פסוק (איכה ב ז) זנח ה' מזבחו נאר מקדשו כי עכשיו שאין בהמ"ק קיים הנדרים והנדבות שנודרים לעילוי נשמת התנא רמב"ה זיע"א נחשב להם כאילו הקריבו קרבן בבית המקדש. וזהו זנח ה' מזבחו והתיקון הוא נא"ר מקדשו שהנדרים שנודרים לעילוי נשמת רבי מאיר כאילו הקריבו במקדשו של מקום כי נא"ר גימטרי' מאיר וק"ל עכ"ל:

וא"כ יושבי העמ"ק טבת"ו אשר יושבים סמוך ונראה למקדש ה' הוא מכון הר ציון גדול אדונינו רמב"ה זיע"א כשנודרים תכף משלמים. גם עולים מדי חדש בחדשו ומדי שבת בשבתו ומתפללים תפלות כנגד תמידין והו"ל כקרבנות ממש. וכ"ש עתה אחר בנין בית הכנסת אשר בנינו מחדש אשר עתה עולים מנין ת"ח מדי יום ביומו נמצא כל מצות ה' שהיו בזמן המקדש מתקיימים בזמן הזה בטבת"ו במקום מקדש. והם יותר מסוגלים מלימוד לחודיה בלא מקדש וכמ"ש ז"ל (שבת יב ע"ב) על רבי ישמעאל בן אלישע שקרא

והטה וכתב על פנקסו כשיבנה בהמ"ק אביא חטאת שמינה כי הלימוד אשר למד בתורת חטאת הו"ל כאילו הקריב חטאת כחושה. אבל בבהמ"ק יביא חטאת ממש. וא"כ יושבי עה"ק טבת"ו שלומדים במקום מקדש כמ"ש ז"ל ע"פ זנח ה' מזבחו נא"ר מקדשו הו"ל חטאת שמינה. וק"ל ועיין ילקוט דוד משם חזקוני פרשת תצוה כי הדלקת נרות היא כקרבן ע"ש:

וא"כ עכשיו שעושים ב"ד אייר הילולת רבי מאיר בעל הנס זיע"א ומדליקין אורים ונרות ומשלמים נדרים ונדבות ברמב"ה זיע"א ביום הנז' שהוא פסח שני על ידי הדלקת הנרות ושילום כל נדרי הוה להו כאילו הקריבו פסח שני ממש. ולכן אמרו ז"ל אפילו ריקנים שבה מלאים מצות כרמון וק"ל. ואף כי מאז לא היו עושים הילולא מ"מ היו באים אנשי הזיאר"ה ומשלמים נדריהם ואפי' אם אחד מהנה היה נודר ומשלם ביום הנז' ומתפלל שם הו"ל כאילו קיימו כל ישראל מצות פסח שני מטעם ערבות. ואפשר שהיינו טעמא שעושים אבוקה והדלקה גדולה מטעם זכר למקדש זכר לאור המערכה:

ובזה יומתק לחכי טעם כעיקר שנזכרה פרשת פסח שני בפרשת בהעלותך את הנרות על שם שהלהב עולה וכו' וק"ל ואפשר זה סמך מה שעושים אנשי הזיאר"ה הי"ו שמשליכים כסף או כלים לתוך האבוקה יען כי בפסח שני כתיב (במדבר ט יב) לא ישאירו ממנו עד בקר והנשאר ממנו עד בוקר באש תשרפו ולכן אם עושים בדעתם להוציא הוצאות ולידור נדרים לעילוי נשמת התנא האלהי רמב"ה זיע"א ומשלמים את נדרם והיה הנשאר בד"ס כסף ושוה כסף מקיימים בו מצות שריפה במדורת בית המוקד כמצות הנותר והוא דרך הלצ' וק"ל:

(לא) **טבריא** עוד נרא'ה ליתן טעם אחר שהאלי"ת נתן בדעתם לעשות הילולת רמב"ה זיע"א ב"ד אייר יען ידוע מ"ש המקובלים ז"ל כי בימי העומר צריכים לכוין במזמור (תהלים ס"ז) אלהים יחננו ויברכנו בזמן הספירה יען יש בו מ"ט תיבות וגם מ"ט אותיות בפסוק ישמחו וירננו וכו' והנה ידוע שיש לכוין בתיבות אבגית"ן כנז' בסידורים. והנה בכ"ח לעומר צריך לכוין בט"ר צת"ג וגם תיבת בארץ ואות מ' כאשר תראה בסידורים. והנה בט"ר ר"ת ברכם טהרם רחמי לכן באותו יום כ"ח בערב מברכין לקהל ולגרים הבאים בזיאר"ה. גם תיבת צת"ג באותיות א"ת ב"ש הם הא"ר לכן מאירים ומזהירים אורים ונרות ותיבת בארץ רומזת שזאת ההארה תהיה בארץ שהיא טבריא ת"ו שנקראת ארץ כמ"ש הש"ס במגילה (ו' ע"א) על פסוק (ישעיה כט ד) ושפלת מארץ תדברי ואות המ' רומז שידליקו ברמב"ה זיע"א שתחילת שמו מ"מ. ואם תצרף אות מ"מ הנז' עם תיבת הא"ר עם ד' אותיות והכולל יעלו גימטריא מאיר או אם תצרף המ"מ עם תיבת הא"ר עם הכולל גימט' רמב"ה. והנה בלילה כאשר סופרים העומר כ"ט לעומר מכוונים מצד ימין תיבת חסין ומצד שמאל תיבת תנח"ם ואת יו"ד. והנה תיבת חסין היא אותיות אחרונות מתיבות פס"ח שני"י ותיבת תנח"ם יו"ד המה יעלו גימט' תק"ח כמספר פס"ח שני"י בדקדוק לרמז כי היום פסח שני. ולכן ההילולא של רמב"ה זיע"א מתחילין אותה מאחר חצות ואילך של יום כ"ח לעומר גומרים אותה בכ"ט כמו בפסח א' שביום ערב פסח מחצות היום ואילך מתחילין לאפות מצה שמורה זכר לק"פ וק"ל:

(לב) **טבריא** עוד נראה ליתן טעם אחר במה שעושים הילולת רמב"ה זיע"א בטבריא ת"ו ומי שכירך לעם המתנדבים כידוע בפסח שני הוא על דרך הנמצא בפסוקי דברי הימים (דברי הימים ב' פרק ל) שעשה להם חזקיה המלך פסח ב"ד אייר שהשיאן לעשות פסח שני כנז' בתלמוד דידן ובירושלמי פרק מי שהיה טמא יעו"ש ושם בפסוקים כתוב (מלכים א' ח-מב) כי התפלל יחזקיהו עליהם לאמר ה' הטוב יכפר בעד וישמע ה' אל יחזקיהו וירפא את העם. וא"כ כיון שמצינו שהוא זמן מוכשר לקבל ה' תפילה בעד ישראל לכן קבוע אותו יום הילולא ומברכים ומתפללים על הקהל. ומי שיש לו חולי ובא והתפלל אל הבית הזה שהוא מוכשר לרפואה כמ"ש וירפא את העם. וכן מצינו שם כתוב וישמחו כל קהל יהודה והכהנים והלויים וכל הקהל הבאים מישראל והגרים הבאים מארץ ישראל והיושבים ביהודה וכו' ויקומו הכהנים הלויים ויברכו את העם וישמע בקולם ותבוא תפילתם במעון קדשו השמים ע"כ. נמצא בפסח שני י"ד אייר היתה שמחה גדולה ונתקבלה תפילת חזקיה המלך וירפא אלהים את העם וגם ברכת הכהנים בעד העם ה' שמע בקולם ותבא תפילתם למעון השמים בימים ההם ובזמן הזה:

ומעתה יפה דנו יפה כוונו רבני עיה"ק טבריא ת"ו לעשות שמחה והילולא וברכה לקהל ה' ולגרים הבאים מישראל ומארץ ישראל ביום פסח שני שהוא י"ד אייר כאשר עשה כן יחזקיה המלך והכהנים וק"ל:

(לג) **טבריא** טעם שעושים הילולת רבי מאיר זיע"א ב"ד אייר שהוא פסח שני עיין מ"ש למעלה כמה טעמים והנה בעת"ה נ"ל ליתן טעם אחר והוא כי תיבת אי"ר הוא אותיות יא"ר ואם תחליף היו"ד באתב"ש היא מ' ויהיה מא"ר. ועוד אפשר כי אייר גימט' אר"ך והוא לשון ארוכה ומרפא וכמ"ש הזה"ק.

וידוע מ"ש הרב חיד"א ז"ל בספר עבודת הקדש וז"ל לרפואה ולכל דבר יאמר הריני מתנדב שמן למאור לעילוי נשמת התה"ק רבי מאיר בע"ה זיע"א יעו"ש. ולכן בחדש אייר שהוא גימטריא אר"ך הרומו לרפואת אייר הנרות לעילוי נרו וק"ל. וטעם הי"ד כי ליל י"ד וליל ט"ו הלבנה במילואה אור גדול הולך ואור עד נכון היום. ולכן יאירו המנורות והתמידים וג"כ יד רומז לרפואת החולה ע"ד מ"ש בש"ס (ברכות ה' ע"ב) הב לי ירך יחב ליה ידיה ואוקמיה יעו"ש:

אי נמי כמ"ש הרב בני יששכר וז"ל חדש אייר הוא רומז לחכמה כי הצירוף שלו בספר יצירה הלא הוא (ירמיהו ט כג) יתהלל המתהלל השכל וידוע וכו' יעו"ש והנה רבי מאיר ב"ה זיע"א הוא מאיר עיני חכמים בהלכה. ואיתא במד"ר על פסוק (קוהלת א ט) מה שהיה הוא שיהיה וז"ל מעשה ששלחה מלכות אצל רבותינו ואמרה להם שלחו לנו קסלפונוס אחד משלכם (פי' גדול שבפנסים) אמרו כמה קסלפונוס יש להם והם מבקשים ממנו קסלפונוס אחד כמה מאות פנסים יש להם. כמה אבנים טובות ומרגליות יש להם. כמדומים אנו שאין מבקשים ממנו אלא מאיר פנים בהלכה. שלחו להם רבי מאיר והיו שואלים אותו והוא משיב שואלים אותו ומשיב. ובסוף שאלו אותו למה נקרא שם חזיר אמר להם שהוא עתיד להחזיר את המלכות לבעליה וכו' ולכן בחדש אייר הרומו לחכמה שהוא צירוף הויה יתהלל המתהלל השכל וידוע עושים הילולא ושמחה רבה ברמב"ה זיע"א שהיה חכם גדול כי לא ירדו חביריו לסוף דעתו (עירובין יג ע"ב). ומאירים אורות גדולים ולכן תמצא (בראשית א ג) ויאמר אלהים יהי או"ר ר"ת וס"ת אייר ואמצעי תיבות ו"ה שהיא לשון שמחה כנודע לרמוז לשמחת אייר דהיינו הילולת רמב"ה זיע"א. לכן תמצא אחר כן כתיב ויהי או"ר וירא אלהים ס"ת מאיר לרמוז זו השמחה של רבי מאיר וק"ל וכן חדש אייר נקרא זיו והוא יסוד כמ"ש חכמי המקובלים וכו' בספר מאירי אור את ז' יעו"ש. ולכן עושים הילולת רמב"ה זיע"א בחדש זיו שהוא יסוד כי רמב"ה זיע"א הוא נצוץ יוסף הצדיק שהוא יסוד. וכבר רמזתי במקום אחר כי יוסף הצדיק אחזתו אשת אדוניו שר הטבחים. ורמב"ה זיע"א אחזתו אשת בעלה הבית רבי יהודה הטבח בעלייתו לרגל כנו' בסדר הדורות ונפלאות תמים דעים. ובוא וראה רמז נאה טעם שאמ"ל ראש ישיבה לילך ליער לאריה יען כי ארי"ה ר"ת א'שת ר'בי יהודה ה'טבח ואין להאריך בזה. ואתה תבאר:

(לד) **טבריא** עוד נראה ליתן טעם למה שעושים הילולת רמב"ה זיע"א בי"ד אייר שהוא פסח שני. והוא בהק' בספר נחלת בנימין כתב שם מצוה ו' כי קרבן פסח שהקריבו ישראל במדבר הוא לתיקון אדה"ר שהם אכלו קדשים ובעלים הראשונים אדם וחיה מתכפרים. וכאילו אמרו וסחטו אותו כי חיה סחטה ענבים ונתנה לו ובאותה שעה פרחתה אות א' מאדם ונשאר דם. ולכן עכשיו (שמות יב יג) והיה הדם לכם לאות היא אות א' כי שני מזוזות ומשקוף הם אות א' כזה כי הם בדמות שני יודי"ן וגם וי"ו בחיבורם תהיה אל"ף. או שני מזוזות ומשקוף רומזים לשלשה אבות שראש שמם א'ל'י גימטריא כ"א ואלף כזה א' גימטריא כ"א דהיינו יו"ד וי"ו דל"ת ועם האות עצמה הם כ"א כנו' בשל"ה וזהו (שמות יב ז) ונתנו על שני המזוזות והמשקוף והיה לכם לאות אות א' כלומר גם תיקון האבות יצורף לד"ם פסח והיה אדם שלם. עכ"ל.

והנה ידוע רמב"ה זיע"א הוא תיקון אות א' לכן בתורתו כתיב (בראשית ג כא) כתנות אור בא'. והוא בעל האות והמופת ולכן ביום פסח שני שהוא תיקון למי שהוא טמא לנפש אדם לכן ביום הזה ראוי לנו לעשות הילולת רמב"ה זיע"א שהוא תיקון אות א' והיה אדם שלם ודו"ק וטעם שמברכין את המדליק בהדלקתו את הנרות והאבוקה בליל פסח שני עיין מה שכתב הרב בני יששכר דף ו' סע"ב ע"פ (בראשית ב ג) ויברך אלהים את יום השביעי ואמרו ז"ל במה ברכו רבי אליעזר אומר ברכו בנר וכו'. ופי' הרב הנז' בהק' מ"ש בזוהר חדש שבקדרותא דצפרא וכו' ודרש גזרה שוה כתיב (בראשית א ד) וירא אלהים את האור כי טוב וכתוב התם (במדבר כד א) כי טוב בעיני ה' לברך את ישראל. הנך רואה מקבלת הגזרה שוה זו המסורה בידם למדו שהברכה מצויה באור ונמשכת אחר האור יעו"ש. ולכן כאשר מדליקין התמידים וההדלקה הגדולה מברכים אותה שעה למדליק כדי שתהא נמשכת הברכה ומתקבלת ברצון וק"ל. וידוע כי ע"י ברכת הגבירים והקונים הדלקות אורים ואורות ועל ידי הנדרים והקופות המביאים בימים ההם ובזמן הזה על ידם ניוונים אנשי עה"ק טבתו" חכמיה וענייה ואביוניה. ולכן תמצא מצות פסח שני קבע אותה הרמב"ם ז"ל בספר המצות שלו מצוה ז"ן וק"ל:

(לה) **טבריא** עוד נראה ליתן טעם אחר למה שעושים הילולת רמב"ה זיע"א בי"ד לחדש אייר שהוא פסח שני. והוא בהקדים מ"ש במדרש פרשת אמור על פסוק (ויקרא כג כד) בחדש השביעי וז"ל כל השביעים חביבים לעולם. למעלה שביעי חביב השמים ושמי השמים ורקיע ושחקים זבול ומעון וערבות וכתוב (תהלים סח ה) סולו לרוכב בערבות ביה שמו. בארצות שביעית חביבה ארץ אדמה ארקא גיא ליה נשיה תבל. וכתוב (תהלים ט ט) והוא ישפוט תבל בצדק ידין לאומים במישרים. בדורות שביעי חביב אדם שת

אנוש קנן מהללאל ירד חנוך. וכתוב (בראשית ה כד) ויתהלך חנוך את האלהים. באבות שביעי חביב אברהם יצחק יעקב לוי קהת עמרם משה וכתוב (שמות יט ג) ומשה עלה אל האלהים. בבנים השביעי חביב שנאמר (דה"א ב טו) דוד הוא השביעי. במלכים השביעי חביב שאול איש בושת דוד שלמה רחבעם אביה אסא וכתוב (דה"ב יד י) ויקרא אסא אל ה'. בשנים שביעי חביב שנא' (שמות כ"ג י"א) והשביעי תשמטנה ונטשתה. בשמיטין שביעי חביב שנאמר (ויקרא כה י) וקדשתם את שנת החמישים. בימים שביעי חביב שנא' (בראשית ב' ג') ויברך אלהים את יום השבעי. בחדשים שביעי חביב שנאמר (ויקרא כ"ג כ"ד) בחדש השביעי באחד לחדש עכ"ל. [וזהו למ"ד בניסן נברא העולם]. נמצא העולה מזה שחנוך הוא מט"ט והוא השביעי חביב לפני הקב"ה לכן רבי מאיר בעל הנס זיע"א שהוא ניצוץ חנוך כמ"ש המקובלים כמ"ל לכן עושים לו הילולא בי"ד לחדש ומדליקין הנרות והמנורה כי במנורה כתיב ראיתי (זכריה ד ב) והנה מנורת זהב כולה וגולה על ראשה ושבעה נרותיה עליה שבעה ושבעה מוצקות לכן מדליקין בי"ד לחדש הוא כנגד שבעה ושבעה לנרות אשר על ראשה וכנגד חנוך שהוא השביעי וכנגד שבעה קני מנורה. עוד ידוע מ"ש הרב נחלת בנימין משם רז"ל כי חדש אייר הוא כנגד האזון כי ניסן הוא גולגלתא דרישא. ואייר וסיון שני אזנים ותמוז ואב כנגד שני עינים על דרך (איכה א טז) עיני עיני יורדה מים וכו' נמצא כי חדש אייר כנגד האזון וידוע כי יסוד האזון הוא כנגד א' כמ"ש בתיקונים וכמ"ש בספר מאורי אור מערכת א' גם כתב הרב הנז' שם סי' נ"ה כי און גימטריא אל ה' עם הכולל יעו"ש. ולכן עושים הילולא והדלקה בחדש אייר שהוא בחינת האזן בגימ' אל ה' כי בקרא כתיב אל ה' ויאר לנו אסרו חג בעבותים. רצונו לומר עתה שאין בהמ"ק קיים ואין קרבן פסח של פסח שני נשחט לכן אמר (תהלים קיח כז) אסרו חג בעבותים שהדלקה עושה מצוה אפילו בעבותים עם השמן ובפרט למה שכתבו ז"ל על פסוק (איכה ב' ז' זנח ה' מזבחו נאר מקדשו וכמ"ל ויע"ן תשלום הפסוק עד קרנות המזבח וק"ל:

ובהיותי בזה עיני ראתה בספר חיים לראש דף ג' ע"ב שכתב הקדמה יקרה משם הרב מנחת אליהו ז"ל כי ההיכל השביעי של הסט"א הוא הראש וכו' וכאשר יצא יעקב אבינו ע"ה לחו"ל ביטל ראש הסט"א והרים ראש המרכבה שבקדושה וכו' יעו"ש ועיין בס' נפש כל חי מערכת ק' סי' י"א שכתב וז"ל קרבן פסח גימט' ת"ק ועם הכולל תק"א רמז למ"ש הרב שמשון מאיסטרפולי ז"ל ע"פ (שמות י ב) את אשר התעללתי במצרים. וכו' יעו"ש:

ולענד"ן שזה רומז שעל ידי קרבן פסח מכניעים ראש הסט"א על ידי שחיטת ראש כבש עבודת מצרים שהוא מזל טלה ולכן בזה ירים ראש מרכבה ראשונה של הקדושה. וק"ל וזהו לענ"ד טעם פסח שני למי שהיה טמא או בדרך רחוקה כי פסח שני גימטריא ז' ראש"ו ר"ל שמכניעים ראש הסט"א שהיא היכל השביעי כמ"ש הרב הנז' ל משם האר"י ז"ל:

ולכן עתה בגלותינו מאורי אורים גדולים ונרות על ציון גדול אדונינו רמב"ה זיע"א דהו"ל כאילו הקרבנו קרבן וכמ"ש המקובלים ז"ל כנז"ל ע"פ נאר מקדשו לכן תמצא רבי מאיר רמוז באשר בן יעקב בפסוק (דברים לג כד) ולאשר אמר כנז' לעיל בס' הקודמים כי אשר היא תיבת ראש גם כן שע"י רמב"ה זיע"א אנחנו מכניעים ראש הסט"א ומרימים קרן ישראל שהוא אותיות ל"י ראש' וזהו ראש בני ישראל ר"ת רבי ס"ת ליי"ש שהוא תוכו של אלישע כמ"ש בש"ס (חגיגה טו ע"ב) רבי מאיר תוכו אכל קליפתו זרק וק"ל עוד נראה לי ליתן טעם והוא כאשר עיניך תחזינה בסידורי תפלה אחר תפלת שחרית. ובספר שערי ציון בע"ב שמות היוצאים מע"ב פסוקים ראה תראה בשם י"ד בפסוק י"ד (תהלים ט י) ויהי אדוני משגב לדרך משגב לעתות בצרה ששם היוצא ממנו הלא הוא מב"ה והוא לענ"ד ר"ת מאיר בעל הנס כי הוא משגב לעתות בצרה כידוע וכאשר נכתוב לקמן בס"ד ותיבת משגב גימט' מש"ה. וגם משגב השני רומזת למש"ה ר"ת מט"ט שר' הפנים כי ר"מ ניצוץ מט"ט וניצוץ מרע"ה כנודע. ולכן רמוז בשם י"ד ובפסוק יד-י כי בי"ד אייר הילולא שלו וק"ל. וטעם שכתוב אח"כ פעם ב' שם מב"ה כאשר תראה שם הוא לרמוז שצריך לומר אלהא דמאיר ענני ב' פעמים. כמ"ש בספר ילקוט הראובני ואכתבנו לקמן בס"ד:

(לו) **טבריא** טעם שעושים הילולת רמב"ה זיע"א אור לפסח ב' עיי"ל בכמה אופנים וה"ן קו"ל חדש נראה בהק' מ"ש בס' אהרן ומשה בסופו קונטרס אפר יצחק דכ"ח ע"ב על שאלה שנשאלה בבית אל אודות משלות מנות למה לא נתקנו בליל פורים וכו' ותיירץ שאלו המצות הם כמו צדקה והאר"י זיע"א צוה לנו שלא ליתן צדקה בלילה משום (משלי כה כג) לא תסיג גבול עולם וכו' [ונראה סמוכות שלו מירושלמי דשקלים פ"ה הלכה ט"ו מעשה בר' פלוני שהיה מחלק צדקה בלילה ופגע ביה אבוהון דרוחייא [פי' אשמדאי] אמ"ל ולא תכיב אל תסג גבול עולם וכו' וכו'] חוץ מליל פסח שאומרים כל דכפין ייתי ויכול מושם שהוא ליל שמורים וכו' יעו"ש וידוע דאין בין פסח ראשון לשני אלא שבפסח שני חמץ ומצה עמו בבית וכו' נמצא לענין ליל שמורים אין הפרש מדלא זכר הש"ס כמו שאר הפרשיות ולכן קבעו ליל פסח ב'

להאיר אורים ונרות כמו פסח מצרים שהיתה אותה לילה מאירה כיום ולקבל בה צדקה לעניים ולעמלי תורה וק"ל רא"ה אנכ"י:

(לז) **טבריא** עוד נראה טעם אחר לקביעות הילולת רמב"ה זיע"א בליל פסח ב' שהוא כ"ט למ"ט מונים למספר בני ישראל בהקדים מ"ש המקובלים בכוונת ספירת ליל כ"ח יכווין (בראשית לו לא) באלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום בעל חנן בהד"ר ובליל כ"ט יכוין בלע בשמלה כאשר מפורש יוצא בס' חמ"י בנוסח יהי רצון לך נא רא"ה. עוד נקדים מ"ש הרמ"ע בספר גולל אור באות נו"ן וז"ל נירון נתקן ברמב"ה זיע"א ונירון גלגול שמלה ממשרקה וכו' יעו"ש ומעתה הואיל והלילה הזאת רומזת לשמלה לכן מאירים ומזהירין ומהללים הילולת רמב"ה זיע"א בתחלת שבוע החמישי הרומז לשמלה ממשרקה שהוא המלך החמישי משמנה מלכים וכן נראה לרמז כי נירון גימט' עומ"ר שם רמז כי נירון נעשית לו הארה גדולה בימי העומר ע"י הילולת רמב"ה זיע"א ודו"ק.

והואיל ואתא לידן ענין זה נימא ביה מלתא חדתא טוב טעם ודעת רבני עיה"ק טבריא תובב"א שביליל ההילולא מאירים אורים גדולים אש להבת שלהבת גדלה עד לשמים מלבד הנרות הללו שאנחנו מדליקין על ציון התנא רמב"ה זיע"א מה המצוה הזאת ומה טעם יש בה:

ואולם לית מלתא דלא רמיזא באורייתא ובפרט מלתא כדנא והוא בהקדים מ"ש המקובלים ותמצא כתוב בספר אור עינים הנד"מ מערכת מ"ם ע"פ (יחזקאל ד) והחיות רצוא ושוב משם ס' ליקוטי תורה כי החיצוניות של מטטרו"ן מנין רצוא אבל בפנימיות ט"ט של מטטרו"ן לא יש אחיזה לחיצונים ובמלאך נוריא"ל לפעמים יש אחיזה וכו' וזהו סוד רבי מאיר רמו"ן מצא תוכו שהוא ט"ט אכל וקליפתו שהוא כמנין רצו"א ומנין נוריא"ל זרק וכו' יעו"ש:

והנה כתבתי בסה"ק "פרשת ראה" סדר וירא משם המקובלים כי מלאך אורי"ל ונוריא"ל אחד הוא אלא אורי"ל מסטרא דחסד דאברהם או"ר כי טוב ונוריא"ל מסטרא דגבורה דיצחק נו"ר דליק יעו"ש. ועפ"י מה שכתבתי דרמב"ה הוא ניצוץ מטטרו"ן שהוא בחינת אוריאל נוריא"ל לכן בליל ההילולא מדליקין אורים ונרות בחינת שני שמות הנ"ל באורי"ם כבדו ה' ונרות למתק הגבורות א"ל ה' ויא"ר לנו" כי תיבת א"ל עם ויא"ר הם אוריאל ונשאר שני תיבות ה' לנו הם דין ורחמים דהיינו שם הוי"ה בחינת רחמים ותיבת לנו גימט' אלהים לרמז שהמלאך אוריאל פעמים נוטה לצד ימין לצד הוי"ה כי חפץ חסד הוא מסטרא דאברהם או"ר כי טוב ופעמים נוטה לצד שמאל לשם אלהים מצד הדין נו"ר דליק וכנז"ל. ואתה תבאר ודוק כי טוב:

(לח) **טבריא** נראה ליתן טעם על מה שתקנו הרבנים הראשונים ואת אחרונים לכתוב שני כתובים הבאים כאחד להני שלוחי דידן היוצאים לקראת חוצות כתוב אחד כללי על שם התנא האלהי רמב"ה זיע"א. ועוד כתב אחר כללי על שם התנא הקדוש רע"ק זיע"א והרואה יאמר למה להו הפסד זה הלא בכתב אחד יצאו ידי כולם ויכתבו ברכות והודאות בזכות הני תרי צדיקי וחסדי ולמה להו לחלק כל אחד לבדו. ואפשר דהיינו טעמא בהק' מאשר שמעתי מפי מע' הרב המובהק כמהר"א אלחריף נר"ו הוא היה אומר טעם כעיקר למה שתיקנו ראשונים ואת אחרונים שקופת רמב"ה זיע"א היא חלק החכמים חילוקא דרבנן הואיל ומצינו ברמב"ה זיע"א שהיה מפרנס החכמים שבדורו וכמ"ש במדרש שכתבנו לעיל ר"מ הוה כתבן טב וכו' והוה לעי בתלת סלעי אכיל ושתי בחדא ומתכסי בחדא ומפרנס אחריתא לרבנן יעו"ש. והואיל ומן הסל"ע הזה היה מפרנס החכמים שבדורו. לכן זכותיה בקופתיה תיקנו כמעשהו ממנו יהיה ע"כ. עוד ידוע מ"ש הגמרא במסכת קדושין דכ"ו ע"ב מעשה ברבן גמליאל וזקנים שהיו באים בספינה אמ"ל רבן גמליאל לזקנים עשור שאני עתיד למוד נתון ליהושע ומקומו מושכר לו. ועשור אחר שאני עתיד למוד נתון לו לעקיבא בן יוסף כדי שיזכה בו לעניים ומקומו מושכר לו. ופירש"י וז"ל נתון לעקיבא בן יוסף שנת מעשר עני היתה רע"ק גבאי עניים הוה יעו"ש. גם בערוך (עסק עקיבא) פ"י כן שהיה רבי עקיבא גזבר עניים עי"ע:

הראת לדעת דרמב"ה זיע"א היה מפרנס לחכמים ורע"ק היה פרנס לעניים לכן הני שדר"ן שהולכים לקראת חוצות לקב"ץ על הגבאות מהני גבירי ושועי קופת החכמים ונדבת העניים לכן לוקחים ב' כתובי' אחד על שם רמב"ה זיע"א על שם הקופה ואחד על שם רע"ק זיע"א בשביל הנדבה כאשר היתה באמונה וגדולים צדיקים במיתתן יותר מבחייהן ודו"ק:

(לט) **טבריא** לדרום של טבריא בלכתך אל מרחצאות של מים החמין יש שם קברות הצדיקים רחוקים זה מזה ואינם במקום אחד וכבר הוזכרו שמותם בספר היחוס והם רבי מאיר ורבי ירמיה והוא סתם בעי רבי ירמיה הנזכר בתלמוד. ועוד שלשה צדיקים אחרים איני זוכר שמות והוא כמו שנזכר בספר היחוס וכמו

שאומרים העולם ונראה לעד"ן כי הודה לי מורי ז"ל על רבי מאיר שהוא קבור מעומד כמו שאומרים בני אדם. עכ"ל שער הגלגולים הקדמה ל"ז דף ע"ה ע"ב:

אמ"ה הרואה יראה יקר שהדו"א דנא שהיא היפך המערערים ומפקקים בדבר ויען שהם סומכים על מ"ש בירושלמי דכלאים פ' ט' לכן עתה באתי להעתיק לך מה שכתב בזה הרב מופת הדור כמהר"ח פאלג'י ז"ל בספר וכל החיים ד"ח ע"ד וז"ל רמב"ה זיע"א נראה מהירושלמי דפרק ט' דכלאים סי' יו"ד דמת באסיא שהיא חו"ל ובעת מותו צוה שיאמרו לבני ארץ ישראל שמת רבם בחו"ל כדי להעלותו לארץ ישראל לקבורו שם ועם כל זה בעוד ארוננו באסיא יתנהו על חוף הים לפי שארץ ישראל מיוסדת על הימים שנא' (תהלים כד ב) כי הוא על ימים יסדה וא"כ חוף הים בכל מקום יש לו צד שייכות לארץ ישראל כמבואר שם בפירוש מהר"ש יפה ז"ל. והרב א"א והרב מהר"א ליב ז"ל ולהרב נחמד למראה ז"ל ובספרו דרש אברהם ח"ב כיעו"ש:

אך לא נתברר שם בירושלמי אם העלו אותו ואת ארוננו לארץ ישראל והגם שמסתמא לא עברו על צוואתו שצוה שיעלוהו לקבורו בארץ ישראל וסתמו כפירושו עכ"ז לא ביארו היכן קברו אותו בארץ ישראל כי הן אמת כי שם בירושלמי סיים כי שבעה ימים הם סובבים את ארץ ישראל ואחד מהנה הוא ימה של טבריא עם כל זה לא ביאר לנו הירושלמי כי מקום קבורתו היה בטבריא:

אמנם קבלה בדיניו שרמב"ה זיע"א קבור בטבריא וכן כתב בס' סדר הדורות דקכ"ט ע"ד וז"ל בטבריא לצד דרום דרך חמי טבריא נקבר רבי מאיר תלמיד אלישע יעו"ש אלא שראיתי שם בספר סדר הדורות דס"ט ע"ד שכתב וז"ל כתב גא"י בגוש חלב קבורין אבטליון ושמעיה ורבי יצחק גוש חלב ורבי מאיר בעל הנס ולא ידעתי אלו השנים מי הם עכ"ל ודבריו באו סתומים מה ענין רמב"ה לכאן שאם כוונתו לומר שגם רבי מאיר קבור בגוש חלב היפך ממה שכתב בדף קכ"ט שהוא נקבר בטבריא והעיקר כמ"ש בדף קכ"ט שר"מ קבור בטבריא וגם אנחנו אין לנו אלא מה שקבלה בדיניו מכמה רבני וגאוני ארץ ז"ל ועד אחרון תנא דידן הוא הק' מוריני ורבינו הרב הגדול כמהר"ר חיים אבואלעפיא זיע"א בעל ספר עץ החיים ושאר ספרים אשר עמד שם בעיה"ק טבריא ת"ו והעמידה על מכונה והוא מעיד בנו כי רמב"ה זיע"א קבור שם כמ"ש בסדר הדורות דקכ"ט וכמ"ש"ל ואין להשגיח למי שרוצה לערער ולפקפק בזה דאין לנו משען ומשענה להשען עליו נגד הקבלה ונגד יקר שהדו"א מכמה רבנים ובפרט דמפי רבינו האר"י זיע"א שמענים וכל הקברים של התנאים והאמוראים וגאונים על פיו יחנו דהופיע צפונות ברוח קדשו. ועיין בספר חיבת ירושלים מ"ש בזה עכ"ל ועיין מה שכתב הרב המובהק נר המערבי בספרו הבהיר שער החצר סי' שכ"ז. ועדיפא מינה מצאתי ראיתי להרב כמהר"י נ' חביב ז"ל בעין יעקב פירש על הירושלמי הנז' על מאמר זה וז"ל הא משיחון דידכון בא ליקבר אצלכם בארץ ישראל ואפי' כן שבא לארץ ישראל אפי"ה אמר להו הניחו ערסי על כיף ימא דכתיב כי הוא על ימים יסדה וכו' והוא להזכיר אמונה שלימה כי ה' ברא עולמו מן המים נאמר יקוו המים וכו' עיי"ש באורך. הרי מפורש יוצא שהוא קבור בטבריא שאמר להם שאפי' אחר שיקבר בארץ ישראל יניחו אותו על כיף הים וסמוך לו כתוב שבעה ימים סובבים ארץ ישראל ואחד מהם הוא ימה של טבריא ובפרקי רבי אליעזר כתוב על פסוק כי הוא על ימים יסדה שבעה ימים ברא הקב"ה ומכולם לא בחר אלא ים של טבריא ודו"ק. ומצאתי רמז נאה בפסוק בתורה וז"ת (דברים לג כד) ולאשר אמר ברוך מבנים אשר יהי רצוי אחיו וטובל בשמן רגלו. והנה מ'בנים א'שר י'הי ר'צוי ר"ת מאיר כמ"ש"ל לדרכינו ועוד בא י'הי ר'צוי א'חיו ט'ובל ב'שמן ר"ת טבריא"ל רמזו שרמב"ה זיע"א קבור בטבריא והטעם נלע"ד בהק' מ"ש בספר עשרה מאמרות במאמר אם כל חי סי' ל' כי מט"ט נקרא ריש גלותא ולכך נקרא בן ירד ופי' המפרש שם כי השכינה אשר היא עמנו בגלות היא ע"י התלבשותה במט"ט וע"י היא יורדת. ומבואר בוהר ויחי וז"ל תא חזי בן ירד ממש דתנינן יו"ד ירודות ירדה שכינתא לארעא ואוקמוה חבריא וע"כ נקרא בן ירד. עכ"ל יעו"ש:

והנה בש"ס דראש השנה דל"א (ע"א) עשרה גליות גלתה סנהדרין מבית המקדש וכו' עד לטבריא. וטבריא עמוקה מכולם שנאמר (ישעיה כט ד) ושפלת מארץ תדברי ומשם עתידין להגאל שנא' (ישעיה נב ב) התנערי מעפר. וידוע שבגלות ישראל יש גלות נמי לשכינה נמצא כאשר גלו הסנהדרין עם השכינה עד לטבריא הוא על ידי התלבשותה במט"ט נמצא מט"ט עתה בגלות הסנהדרין מט"ט עמהם בטבריא עד אשר יערה רוח ממרום ומשם עתידין להגאל ולכן ר"מ ב"ה זיע"א שהוא ניצוץ מט"ט כמ"ש האר"י ז"ל על רבי מאיר (חגיגה טו ע"ב) רימון מצא וכו' וכמו שנכתוב לקמן בס"ד לכן נקבר שם בטבריא כי כאשר תתחיל הגאולה משם כמ"ש ושפלת מארץ תדברי ויעמוד ב"ד הגדול שם תקום שכינתא מעפרא המתלבשת במט"ט שהוא ניצוץ רמב"ה זיע"א לכן קבור שם ולכן מקלו בידו עומד על עמדו. ושכינה נגדו רבי מאיר כמ"ש המשורר כדי שיקום תכף ומיד כנז' בירושלמי ובספר שבחי ירושלים וגם הודה האר"י ז"ל שהוא קבור מעומד. ואפשר לענ"ד לכן אמר להם שיביאו אותו לטבריא ת"ו לקבורו כדמוכח לעיל ולכן אמר להם הא

משיחון דידכון שאי אפשר שיבא המשיח אם לא תקום שכינתא מעפרא כנודע. ורמז נאה שמעתי בזה מפי הרב כמהר"מ חמויי נר"ו שזהו רומז בר"ת (איכה ד כ) ר'וח א'פינו מ'שיח י'ה ר"ת מאי"ר ודפ"ח: ובהיותי בזה מצאתי ראיתי להרב מדרש תלפיות בספרו הבהיר מזבח אליהו פרשת וזאת הברכה דף רכ"ט ע"ב שכתב וז"ל על הירושלמי רבי מאיר אדמוך באסייא וכו' אמר הא משיחון דידכון. ראוי לשים לב ואמרו הא משיחון דידכון. מה רצה לרמז'ו באלה הדברים. ומה שלבי אומר לי בזה יובן עם מ"ש אצלי על מ"ש חז"ל מה שמו של משיח רבי חנינא אומר חנינא שמו. רבי ינאי אומר ינאי שמו וכו' והענין שם באורך. והכלל העולה שכל אחד מהשלמים שם שמו של משיח כשמו והכוונה שכל אחד היה מכיר בעצמו שהיה ראוי להיות משיח אם הדור זכאי וכל אחד היה מודיע הדבר ברמז שהוא משיח אם יהיו זכאים כנודע שבכל דור ודור יש אחד ראוי להיות משיח ואם הדור זכאי מתלבש בו נשמתו של משיח היושבת בג"ע בתוך קן צפור כנודע. וברמז'ו היה מודיע להם כי מוכן הוא להיות משיח וזהו שכל אחד ואחד היה אומר שמו של משיח כשמו וכל אחד על עצמו היה אומר:

ובזה נבא לעניננו שרבי מאיר הכיר בעצמו שאם הדור זכאי ראוי הוא להיות משיח. וכשמת וראה שלא זכה הדור גילה להם הדבר מה שגרמו עוונותיהם. וז"א אמרו לבני ארעא דישראל הא משיחון כלומר ראו מה גרמו עוונותיכם ועליכם תרעומתי יותר מבני הגולה כי בכם היה הכנה יותר מאחינו שבגולה. א"כ משיחון דידכון אני והמתם אותי כיון שלא זכיתם עכ"ל השייך לעניננו:

ובזה רמזתי בעניותי בדרשותי פרשת כי תצא בפסוק (דברים כב ו) כי יקרא קן צפור לפניך בדרך כי אמרנו כי נשמת המשיח יושבת בג"ע בתוך קן צפור ומתלבשת באדם המוכן וראוי להיות משיח. ולכן רבי מאיר שקרא עצמו משיח נקבר בטבריא שמשם עתידין להגאל וטבריא משלמת למשיח ולכן יקרא' ק'ן צפור' ס"ת גימטריא מאי'ר לפניך בדר"ך גימטריא טבריא ר"ל שנשמתו של משיח שהיא בק'ן צפור' ראויה להתלבש ברבי מאיר שהוא קבור בטבריא וק"ל:

וזה רמזתי בפ' ויחי בברכת יע"א לבניו (בראשית מח טז) המלאך הגואל וכי תימ' מי הוא הגואל לז"א אותי מ'כל רע' יברך בר"ת אותיות מאיר שם רמז על רמב"ה זיע"א והוא את הנע'רים ר"ל ניצוץ משה רבינו שנאמר בו (שמות ב ו) והנה נער בוכה וניצוץ מט"ט שנאמר בו (משלי כב ו) חנוך לנער כנז' לקמן ויקרא בהם שמי [דהיינו במשה כתיב (שמות ז א) נתתיך אלהים לפרעה ובמט"ט כתיב (שמות כג כא) כי שמי בקרבן] ושם אבותי אברהם ויצחק ר"ל ס"ת שלהם בק'ם באתב"ש שד"י כמנין מט"ט גם א"ל שד"י גימטריא משה. גם ר"ת ש'מי ו'שם א'בותי א'ברהם ו'יצחק גימטריא שד"י שהוא מנין מט"ט וע"י ברכת רמב"ה זיע"א שהוא ניצוץ הנערים הנז"ל ידגו בני ישראל בקרב הארץ היא עיה"ק טבת"ו הנק' ארץ כנז"ל ויש בה דגים יותר מכל ארץ ישראל ת"ו גם תיבת הארץ גימטריא רמון העם היושב בטבת"ו מלאים מצות כרמון ורמב"ה זיע"א רמון מצא לכן ברכתו עושה פירות ופירי פירות והוא נכון. ויען שרבי מאיר קבור בטבריא וע"ט לדבר ברמזיו וענינו כי ה' הטובה עלינו ולא רציתי להאריך בסימן זה שלא להטריח על הקורא לכן עתה באת לכתוב מה שעלה במצודתי. ואת קסתי נתתי כמה גרגירים בראש אמיר וחילקתים לסעיפים להקל על הקורא וזה החלי בע"ה צורי וגואלי:

(מ) **רבי מאיר** איתא בירושלמי פרק ט' כלאים רבי מאיר אידמיך באסייא אמר אמרון לבני ארעא דישראל הא משיחון דידכון וכו' יעו"ש:

אמ"ה עיין מה שדקדקו המפרשים כמ"ש לעיל דמה בא לרמוז לנו באלו הדברים שאמר הא משיחון דידכון. וכבר כתוב לעיל תירוץ נאה כאשר עיניך הרואות:

והנה בעת"ה ראה' ראיתי במדרש תלפיות ענף בחינות דע"ג ע"א וז"ל בשם גלי רזיא חנוך בא באליעזר ואח"כ ביוסף ועתיד להיות משיח נ' אפרים עכ"ל. והן עוד נביא מ"ש בספר חומת אנך פרשת בראשית וז"ל (בראשית ה כד) ואיננו כי לקח אותו אלהים בגימטריא והוא חנוך בן ירד מטטרו"ן המלאך הנה בשמים עד"י בגימטריא חנוך ושהדי עם הכולל בגימטריא ז"ה מטטרו"ן ע"כ רבינו מהר"א מגרמיזא ז"ל כתב יד עכ"ל. וידוע מ"ש המקובלים ז"ל על רבי מאיר רמון מצא תוכו אכל הם שני ט"ט ממלאך מטטרון ונשאר אותיות רמון. ועיין הדברים בשורשן ובצביוןן בספר ליקוטי תורה בפ' נפתלי אילה שלוחה ובפ' עקב וביחזקאל ע"פ והחיות רצוא ושוב יעו"ש. וא"כ ר"מ שהוא בחינת מט"ט שעתיד להיות משיח נ' אפרים לכן אמר הא משיחון דידכון ולכן תמצא בתוך תיבת אפרים תמן אותיות מאיר ונשאר אות פ' ע"ד הוא יהיה לך לפה שהוא היה דרשן בבי מדרשא דטבריא כאשר נכתוב לקמן בס"ד:

אי נמי הואיל ומט"ט בא במשה כידוע מ"ש המקובלים כי מ'ט"ט ש'ר הפנים ר"ת משה ואמרו ז"ל (בראשית מט י) עד כי יבא ש'ילה זה משה. גם ע"פ מ'ה ש'היה ה'וא שיהיה ר"ת משה לכן ר"מ שהוא ניצוץ מט"ט שהוא בחינת משה לכן אמר הא משיחון דידכון וק"ל:

ובהיותי בזה רא'ה ראיתי למה"ר כמהרח"ף ז"ל בס' וכל החיים שכתב משם ריב"ה סוף פרשת בראשית וז"ל (איוב ט"ז יט) הנה בשמים עד"י גימטריא חנו"ך ושהד"י גימטריא מטטרו"ן. גם הרא"ש ז"ל כן כתב בספר הדרת זקנים וקשה איך הו' ושהד"י גימטריא מטטרו"ן. כבר כתבתי בספר פני חיים על התורה פרשת בראשית עכ"ל.

והנה ספר פני חיים אין עמדי ולא ראיתי עד הנה כלל. ולכאורא נראה דלא קשה כלל כי הריב"ה ז"ל כתב מטטרו"ן מלאה ביוז ועם הכולל יבא החשבון מכוון. וגם להרא"ש נמי לא קשה כלל כי אפשר שהיתה כתובה לפניו מלאה ביו"ד כאשר כתוב בספר בעל הטורים. והמדפיס הוא שהשמיט היו"ד. או אפשר שהיה כתוב לפניו ושהד"י גימטריא ז"ה מטטרו"ן עם הכולל וכמש"ל משם מהר"א מגרמיזא ז"ל ופשוט:

(מא) **רבי מאיר** איתא בקהלת רבה בפסוק (קוהלת ב יח) ושנאתי אני את כל עמלי וכו'. רבי מאיר הוה כתבן טב מובחר והוה לעי תלת סלעין כל שבת והוה אכיל ושתי בחדא ומתכסי בחדא. ומפרנס אחריתא לרבנן. אמרין ליה תלמידיו רבי בניך מה את עביד עליהון. אמר לון אי הוון צדיקי כההוא דאמר דוד (תהלים לו כה) ולא ראיתי צדיק נעזב וזרעו מבקש לחם ואי לאו מה אני מניח את שלי לאויבי המקום לכן אמר שלמה (קוהלת ב יט) ומי יודע החכם יהיה או סכל וכו' עכ"ל.

פ' הרמ"ך ז"ל כתבן טב וכו' סופר טוב ומובחר כדאיתא במסכת שבת שאמר לבלר אני והוה לעי היה יגע ומשתכר בכל שבוע ג' סלעים:

אמ"ה מ"ש הרב דאיתא במסכת שבת ט"ס וצ"ל במסכת עירובין די"ג ע"א והכי איתא התם אמר ריב"ה כל מקום שאתה מוצא משום רבי ישמעאל אמר תלמיד אחד לפני רבי עקיבא אינו אלא רבי מאיר ששימש את רבי ישמעאל ואת רבי עקיבא דתניא אמר רבי מאיר כשהייתי אצל רבי ישמעאל הייתי מטיל קנקנתום לתוך הדיו ולא אמר לי דבר וכשבאתי אצל רבי עקיבא אסרה עלי וכו' אמ"ל בני מה מלאכתך אמרתי לו לבלר אני וכו'. וכן הובאה המימרא הנז' במסכת סוטה דכ"א יעו"ש:

וזה אמרתי בימי חרפ"י רמז לנו דוד המע"ה (מה ב) רחש לבי דבר טוב אומר אני מעשי למלך לשוני עט סופר מהיר ע"כ. וקודם כל אביע אומר חוץ מדרכינו והוא בהק' מ"ש בספר החסידים ס' תק"ל והביאה הרב מדרש תלפיות ענף כתיבה משמו יעו"ש. וז"ל מי תיכן את רוח ה' כי הקב"ה גזור מי יהיה חכם ומה חכמתו וכמה שנים וכמה ספרים יעשה יש שגזור עליו שעושה ספר אחד או שנים או ג' וכן בתלמוד לפתור קראי וכן בסודות אחרות וכל מי שמגלה לו הקב"ה דבר בתורה ויכול לכותבו ואינו כותבו הרי גוזל למי שגילה לו כי לא גילה לו אלא לכותבו דכתיב (תהלים כה יד) סוד ה' ליראיו ובריתו להודיעם וכתיב (משלי ה טז) יפוצו מעינותיך חוצה וזהו שכתוב (קוהלת יב יד) יביא במשפט על כל נעלם שגורם שנעלם. אם טוב שגלה לו. אם רע שאינו כותבו. עכ"ל. ועין שם בפירוש רב אזולאי ז"ל שכתב מספר לב אריה בהקדמתו בהקדים מ"ש רז"ל (והביאה המד' משם הזוה"ק באדרא) בזמן שבית המקדש קיים כשאדם מקריב קרבן מתכפר לו וכשאדם כותב בספר מה שלומד איזה חידוש הכתיבה הזאת היא עולה לו במקום קרבן. ובוה פירוש הרב הנז' כוונת הכתוב בתהילים (מ ז) זבח ומנחה לא חפצת וכו' עולה וחטאה לא שאלת אז אמרתי הנה באתי במגילת ספר כתוב עלי שיעלה במקום קרבן יעו"ש:

עוד כתב משם רבינו אפרים ז"ל בפ' כתב יד פרשת כי תשא משם מהר"א מגרמיזא ז"ל שכל מי שמגלין לו רזי תורה מן השמים ואינו כותבו עתיד ליתן את הדין עכ"ל:

ומעתה ז"א אם רחש לבי דבר טוב דהיינו חידוש בדברי תורה דאין טוב אלא תורה. אזי אוציא תכף המחשבה למעשה דהיינו אומר אני אל לבי זה המעשה הוא למלך מלכי המלכים (כמו התורה נקראת) (שמות לב טז) הלוחות מעשה אלהים המה כן על תורה ידידיה יאמר אדם מעשי) וזהו אומר אני מעשי למלך וכדי שלא אהיה גזול למלך מלכי המלכים. לכן לשוני עט סופר מהיר ולא אתעצל מלכותבו וק"ל:

ועל פי דרכינו א"ש והוא בהק' מ"ש האחרונים ז"ל משם האר"י ז"ל דאם יהיה האדם באיזה צרה יזכור זכיותיו, עוד ידוע מ"ש ז"ל שיאמר אלהא דמאיר ענני הוא מסוגל להצלה כנודע ממעשה שהיה המוזכ' במסכת עבודה זרה די"ח (ע"ב) על ענין ברוריא יעו"ש. וזה אומרו רחש לבי דבר טוב דהיינו נותן לנו עצה טובה ומסוגלת לצרה שלא תבא. הסגולה היא אומר אני מעשי למלך שיזכור זכיותיו ומעשיו הטובים לפני מ"ש והיה העולם זאת ועוד אחרת ל'שוני ע"ט ס'ופר מ'היר י'פפית מ'בני א'דם ר"ת גימטריא מאיר רומז לרבי מאיר שהיה סופר מהיר כמש"ל. וכמ"ש לקמן בס"ד שכתב שני מגילות ביום פורים יעו"ש, וגם תיבת מה"ר בחילוף אחה"ע היא מא"ר והוא היה יפה עינים וטוב רואי כמ"ש הרב סדר הדורות במעשה דרבי יהודה הטבח יעו"ש. וזהו (תהלים מה ג) יפפית מבני אדם. ולכן אמר ג"כ (שם ד) חגור חרבך על ירך גבור אל תירא ואל תחת מאויבים הואיל ורמב"ה זיע"א הודך והדרך. עוד אמר והדרך ב' פעמים לרמוז דלאו דוקא בעיר אלא אפי' בדרך זכותו תגן עלינו. וכמו שעמדה לאבותינו ולנו ובפרט רא'ה אנכי שהלכתי

בדרך לחל"ח וחבו"ר הנקראת בלעז בוכ"רא מהלך טו"ב ימים ולילות בארץ לא ישב אדם שם כ"א ארץ ושמם ומכללם מהלך ג' ימים בארץ ציה ועייף בלי מים כ"א לקחנו עמנו ג' נודות גדולים מלאים מים ונקרש מרוב הקרירות עד שעשינו הנוד סמוך לאש ונתן מימיו וברוך המציל (תהלים קכד א) לולי ה' שהיה לנו יאמ"ר נא ישראל אותיות מאיר. וזהו (תהלים מה ה) והדרך צלח רכב קרי ביה והדרך דהיינו גם בדרך יהיה זכות תולה וזהו צלח רכב כי תרכב על סוסך מרכבותיך ישועה וטעמא טעים צלח רכב והצלחה הזאת משום על דבר אמת וענוה צדק שאומר אלהא דמאיר ענני לכן ר"ת על ד'בר א'מת היא אד"ע שהיא ר"ת א'להא ד'מאיר ע'נני ודו"ק ולקמן אכתוב נמי בס"ד הבט ימין וראה. ובגמרא (שבת סג ע"א) אל תקרי והדרך אלא וחדדך לרמוז מ"ש ז"ל (עירובין יג ע"ב) האי דמחדדנא מחברי דחזיתיה לרבי מאיר מאחוריה ואילו חזיתיה מקמיה הוה מחדדנא טפי ודו"ק:

(מב) **רבי מאיר** בתורתו של רבי מאיר כתוב והנה (בראשית א לא) טוב מאד והנה טוב מות. בראשית רבה פרק ט' וכן כתוב שם בב"ר פ"א וז"ל באנכי דרבי מאיר כתוב (בראשית ג כא) כתנות אור באלף וכן בפרשה ק' כתוב וז"ל בתורתו דרבי מאיר כתוב כתנות אור יעו"ש:

אמ"ה בזה שמעתי דבר יקר ונעים מפי הרב מר שארינו ק'רוב א"חד כמהר"ר אח"ד סתהון נר"ו הוא היה אומר כי אותיות הנחלפות הם אד"ע או"ת דהיינו עין באלף או"ר בעד עו"ר ואלף דלית של מאד באותיות ו"ת של מות ופוק חזי ר"ת אד"ע א'להא ד'מאיר ע'נני ואם האדם יאמר כן יהיה לו אות דהיינו אות ומופת נסים ונפלאות ודפח"ח. ועיין פי' הרמ"ך וידי משה משם הרמב"ם ומשם מהר"ר ישראל דרשן יעו"ש ויעת'ק משם:

והנה משינוי המורגש למה בב"ר פ"א כתוב באנכי דרבי מאיר ובפרשה ק' כתוב בתורתו דרבי מאיר. כבר הרגיש בזה הגאון מהר"ש חיות ז"ל על מ"ש בגמרא דעירובין ד"ג שאמרו לו לרבי מאיר הזהר במלאכתך שהיא מלאכת שמים. כתב וז"ל הזהיר כן לר"מ מפני שידענו דדרכו היה לעשות סימנים ולכתוב בגיליון דרשות כמו שמצינו במד"ר פרשת בראשית בספרו של רבי מאיר כתוב טוב מאד טוב מות ותחת כתנות עור כתוב כתנות אור באל"ף. בסיפרא דרבי מאיר כתוב תחת (בראשית מז כג) ובני דן חושים ובן דן חושים ובירושלמי פ"ק דתענית נאמר בסיפרא דרבי מאיר משא דומה משא רומי וכבר התעוררו המפז"ל על זה דחלילה וחס לומר דספרו של רבי מאיר היה משונה מספרים שלנו:

ואולם האמת כי ר"מ בשעת לימודו בתורה שבכתב היה כותב בצידו על הגיליון סימנים על איזה אותיות למען יזכור הדרשות אשר נאותים בעיניו בענין זה ולמען יהיה נשמר אצלו בכח הוכר כי היה אז אסור לכתובה תורה שבע"פ והותר להם עשיית הסימנים וכמו שדרשו בעירובין נ"ד ע"ב אין תורה נקנית אלא בסימנים. ועיין עירובין דכ"א ע"ב שדרשו (קוהלת יב יט) לימד דעת את העם אגמרה בסימנים. ופירש"י שם קבע לה מסמרות וסימנים בין בתיבות של תורה בין בגירסא של משנה ע"ש. וכן נהג ר"מ וזהו מה שמצינו בריש מד"ר פ' בראשית לענין הדורש מנאמן לנאמן באנכי דר"מ היינו שדרשות ורמזים כאלו הכתובים על הגיליון היו מכונים בשם אנכי דר"מ:

ואולי היה מתחיל בתיבת אנכי וכינו אותו על תיבת ההתחלה כמו מדרש חזית. ומדרש תדשא וזה הכוונה שהזהירו רבי ישמעאל כאן שלא ירגיל לעשות כן לכתוב הרמזים בגיליון הספר שמא יטעו התלמידים ויחשבו כי הנכתב על הגיליון הוא תיקון לגוף הספר ויחריבו כל העולם כולו עכ"ל. ומידי עוברי מצאתי ראיתי להרב לקט שמואל בסופו פרשת בראשית שכתב מדרש זה שהוא תמוה ופי' וז"ל שמעתי דתיקון אדה"ר הוא בתפילין ואיתא במד' כתנות אור זה תפילין. ואיתא בש"ס (שבת לח ע"ב) תקיעה אחרונה בערב שבת לחליצת תפילין ואחר שחטא אדה"ר נכנס שבת מיד ולא היה אפשר לו לתקן בתפילין כי שבת לאו זמן תפילין:

אמנם איתא בש"ס (עי' עירובין צו ע"ב) רבי מאיר אומר שבת זמן תפילין לכן בתורתו של רבי מאיר דוקא כתוב כתנות או"ר. ונראה לענ"ד דאיתא בפרד"ס דרי"ג וז"ל מט"ט הוא סוד אדם למעלה וזהו סוד בצלמינו קודם החטא. ואתא בקיצור ראשית חכמה שבתחילה היה כתנות אור וכשהמושך ערלתו נעשה עור. וזהו סוד (בראשית ג ט) כי ערום אנכי מאור העליון. ואיתא בעץ חיים רבי מאיר חכם וסופר ניצוץ מט"ט ספרא רבה ונאחז בעץ הדעת טוב ורע דאותו סוד למד מן אחר נמצא מקודם לא היה אדם שהבין ההפרש עד רבי מאיר שלמד הסוד. לכן בתורתו של רבי מאיר כתוב כתנות אור באלף. וכעין זה שמעתי מפי הרב כמהר"ר אהרן בכור אלחדיף נר"ו הוא היה מדקדק דאיך הקב"ה עשה לאדם הראשון ולאשתו שניהם גם יחד כתנות עור וילבישם. ובתורתו של רבי מאיר כתוב כתנות אור הרומז לתפילין והרי תפילין היא מצות עשה שהזמן גרמא ונשים פטורות:

ואולם הנה הוא היה מתרץ דר"מ אזיל לשיטתיה דס"ל לילה ושבת זמן תפילין ונשים חייבות. ולכן בתורתו

של רבי מאיר דוקא כתוב כתנות אור הרומז לתפילין ודו"ק כי נכון הוא: ואענה אף אני חלקי בהק' מ"ש בספר נחלת בנימין מצוה ז' כי חטא אדה"ר בעץ הדעת הוא כאברי עולה והוא רצה ליהנות מעור העולה קליפת הפרי. וכן כתב באורך במצוה ו'. ולכן מקריבין קרבן פסח בין הערבים סמוך למנחה קטנה כי באותה שעה חטא אדה"ר יעו"ש"ב. וזהו לענ"ד טעם דעשה להם הקב"ה לאדם ולאשתו כתנות עור הואיל וחטאו בעור העולה כנז'. לכן רמב"ה זיע"א שהוא ניצוץ יוסף הצדיק שהוא תיקון אדם וגם הוא ניצוץ מט"ט שיש בו נשמת אדה"ר הואיל והוא תיקונו כאשר כתבתי במ"א בס"ד לכן כתוב בתורתו כתנות אור וק"ל. וגם בש"ס (מנחות מג ע"ב) איתא דרשת רבי מאיר ע"פ (דברים יב) מה ה' אלהיך שואל מעמך כי אם ליראה וכו' אל תקרי מה אלא מאה. כי תיבת מ'ה גימטריא אדם לכן כיון שהוא תיקונו הוסיף אות א' כנז' שם באורך. ועיין מ"ש בזה לקמן בס"ד לך נא רא"ה:

(מג) **רבי מאיר** כתב הרב מוה"ד כמהרח"ף ז"ל בס' עתרת החיים סי' ב"ן וז"ל למצטער על סחורותיו שהם במקום סכנה בים או ביבשה או שירדו מערכם או שאין קונה יתפלל להשי"ת שיתן לו ריוח והצלחה. ויותר טוב שיקבץ עשרה תלמידי חכמים עניים מיראי ה' וחושבי שמו שילמדו ספר תילים כולו להצלחתו. וגם ידליק נר לפני היכל ה' בבהכ"נ לשם עילוי נשמת רמב"ה זיע"א יאמר ב' פעמים אלהא דמאיר ענני ויועיל לו בע"ה. עוד כתב שם בס' הנז' סעיף ו' וז"ל על כל צרה שלא תבוא יכוין בדעתו כי אותיות צר"ה יעשה רצ"ה כן כתוב בספר דרכי צדק. גם יאמר אלהא דמאיר ענני כלשון הזה דוקא כי ב' פעמים אלהא דמאיר ענני גימטריא תתקמ"ד כמנין הכלבים הנדבקים תחת קליפת טב"ת והוא בגימטריא תש"ר ד"ם כן כתב המפרש ספר קרנים מאמר ו' הביאו הרב ילקוט הראובני ס' בא ע"פ ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו וכו' יעו"ש:

ונראה שיפריש מעות צדקה לעניים או שמן או נר דלוק. ואחד המרבה ואחד הממעיט ולפחות יפריש ארבעה פרוטו' לצדקה כנגד ד' אותיות הוי"ה אם ירצה יתנם לעניים מיד ואם ירצה יפרישם יום אחר יום לשולחם לעיה"ק טבריא תוב"ב להדליק שמן למאור לעילוי נשמת רמב"ה זיע"א או יתחלקו שם לת"ח עניים לעילוי נשמתו של רמב"ה זיע"א אחר שיקבץ הרבה. גם נ"ל שטוב לכוין באותה שעה לאשר ולקיים מה שהיה מרגלא בפומיה דרבי מאיר שאמרו בברכות ד"ז ע"א מרגלא בפומיה דרבי מאיר גמור בכל לבבך ובכל נפשך לדעת את דרכי ולשקוד על דלתי תורתך נצור תורתך בלבך ונגד עיניך תהיה יראתי ואני אהיה עמך בכל מקום עכ"ל יעו"ש:

אמ"ה בזה פירשתי דרך רמ"ז בכוונת הפסוק (תהלים קכד א) לולי ה' שהיה לנו יאמר נא ישראל. אותיות מאיר ר"ל שיאמר אלהא דמאיר ענני ולא דוקא פעם אחת אלא ב' פעמים כמ"ש הרב הנז'. ולכן דוד המלך ע"ה כפליה לדיבוריה באומרו עוד הפעם לולי ה' שהיה לנו בקום עלינו אדם ר"ל בקו"ם ר"ת בקול וממון דהיינו תפי' וצדק"ה כנז"ל. עוד תיבות עלינו אדם עלינו בחילוף דטלנ"ת היא ענינ"ו. אד"ם ר"ת אלהא דמאיר וק"ל. וזהו נמי רמ"ז הכתוב ה' (תהלים קכא ז) ישמרך מכל רע' ישמור א'ת נפשך. ר"ת מאיר ר"ל בזכות ר"מ הקב"ה ישמרך מכל רע. ולכן תמצא ג"כ במזמור (תהלים כ') יענך ה' ביום צרה. כתוב אחד אומר אלה ברכב ואלה בסוסים ואנחנו בשם ה' אלהינו נזכיר ס"ת גימט' מאיר גם רמז זה בפסוק (תהלים סו י) אז ישבו אויבי אחור ביום אקרא ס"ת מאיר וק"ל:

גם מ"ש הרב הנז"ל שמה שיקבץ מעות לעילוי נשמת רמב"ה זיע"א ישלחם לעיה"ק טבריא תוב"ב אפשר זה ירמוז הכתוב (תהלים עו יא) כי חמת אדם תודך שארית חמות תחגור נדרו ושלמו לה' אלהיכם כל סביביו יובילו שי למורא. עיין לעיל בס' א' פירשתי אותו באופן נאות כי ה' הטובה עלי. הבט ימין ורא'ה: והנה בעת"ה עפ"י דרכינו ג"כ יע"ן והוא בהק' מ"ש הגמרא במס' מגילה (ו' ע"א) ע"פ (יהושע יט לה) וחמת ורקת וכנרת. חמת זו טבריא וכו' יעו"ש והכוונה סרסהו ודרשהו. כי בני אדם אשר הם בחמ'ת זו טבריא יודו וישבחו לשמך על מחייתה ועל כלכלתה. וכי תימא מהיכן ניזונים לזה אמר נדרו ושלמו לה' אלהיכם כל סביביו יובילו שי למורא ר"ל לרבי מאיר בעל הנס כי מור"א עם ארבע אותיות גימטריא מאיר וק"ל. ולקמן בע"ה אכתוב על פסוק שלאחריו חתימה מעין פתיחה בס"ד לך נא רא"ה:

(מד) **רבי מאיר** כתבו המקובלים ז"ל על פסוק (תהלים צז י) אוהבי ה' שנאו רע שומר נפשות חסידיו מיד רשעים יצילם אור ר"ת מאיר עוד אור זרוע לצדיק ולישרי ל' שמח'ה ס"ת ר' עקיבא בא לרמוז כי רבי מאיר ורבי עקיבא הם בני גרים דר"מ הוא מנירון קיסר כמ"ש בגיטין פרק הנזקין (גיטין נו ע"א) ורבי עקיבא מבני סיסרא כנודע בש"ס (עי' סנהדרין צו ע"ב) וזהו שומר נפשות חסידיו שהם ר"מ ורבי עקיבא מיד רשעים יצילם דהיינו בני סיסרא ונירון קיסר. ע"כ שמעתי כנראה משם מהרח"ו ז"ל: אמ"ה הואיל ואתא לידן נימא ביה מלתא חדתא. רישא דקרא כתיב שומרו נפשות חסידיו מיד ר"ת

נחש"ם ואחריו כתיב מיד רשעים יצילם אור ר"ת מאיר שם רמז מעשה דרבי יהודה התענותי שלא היה נותן צדקה ופגע ר"מ בשני נחשים וכו' כנזכר בס' עושה פלא יצא עת'ק מפיכם וק"ל: עוד ר"ת ש'ומר נ'פשות ח'סידיו גימטריא משי"ח שם רמז למ"ש בירושלמי דכלאים (פ"ט ה"ד) והבאתיו לעיל שר"מ בשעת פטירתו אמר להם אמרון לבני ארעא דישאל הא משיחון דידכון וק"ל: גם נראה לרמז מ"ש הש"ס דר"מ בא מנירון קיסר בפסוק שאמר דוד המלך ע"ה (תהלים קלט יז) ולי מה יקרו ריעיך אל מה עצמו ראשיהם. ר"ת מ'ה י'קרו ר'יעיך א'ל אותיות מאיר וזהו מה עצמו ראשיהם רומז על ר"ת. גם תיבת יקר"ו גימטריא נירון ודו"ק:

ובהיותי בזה שמעתי מפי הרב המובהק כמהר"ש סוכרי ז"ל הוא היה אומר משם רבינו האר"י ז"ל על מ"ש בגמרא (חגיגה טו ע"ב) רבי מאיר רמון מצא תוכו אכל קליפתו רק כי רמון גימטריא רצ"ו. רבי מאיר היה לוקח כמנין הוי"ה גמטריא כ"ו והיה הנשאר גימטריא ר"ע זה הוא קליפתו זרק עכ"ל:

ובזה אמרתי שאפשר זה רמז דוד המע"ה אהבי ה' שנאו ר"ע ועל ידי זה שומר נפשות חסידיו. וא"ת מי הוא זה ואיזה הוא שאהב הוי"ה ושנא את הר"ע לז"א מ'יד ר'שעים י'צילם א'ור ר"ת מאיר כנז' שהוא אשר מצא רמון ולקח מתוכו שם הוי"ה וגירש את הר"ע ולכן אמר חסידיו כי רבי מאיר נקרא חסיד כמ"ש רבי יוסי דציפוראי ואכתוב אותו לקמן בס"ד. ולכן אמר (תהלים צז יב) שמחו צדיקים בה' והודו לזכר קדשו. כי הקב"ה זכר הלכה משמו באותה שעה ואמר מאיר בני אומר וכו' ואמר לזכר קדשו כי רבי מאיר נק' קדוש כמ"ש רבי יוסי דציפוראי כמ"ש לקמן בס"ד ודו"ק כי נכון הוא:

מה) **רבי מאיר** הוה יתיב ודריש בלילי דשבתא. הויה תמן חדא אתתא יציבא ושמעה ליה תנתא מדרשא אמתנית עד דיחסל. מדרש אזלא לביתה אשכחא בוצינא טפי. אמ"ל בעלה אן הוית אמרה ליה אנא יתיבא ושמעה קליא דרושא. אמר לה כן וכן לא אעיילת להכא עד דאזלת ורווקת באפי דרושא וכו' כיון דחמא יתהון רבי מאיר צפה ברוח הקדש אמר אית מנכון אתתא דחכימא למילחש בעינא. אמרה לה מגירתא כדו את אזלת ורווקת באנפי ותשרי לבעליך. כיון דיתבא קמיה אידחילית מיניה. אמרה ליה רבי לית אנא חכימא למילחש עינא. אמ"ל אפי"ה רקי באנפי שבע זמנין ואנא מינשים עבדא הכי אמר לה איזילי אמרי לבעליך את אמרת חדא זימנא. ואנא רקית שבע זמנין. אמ"ל תלמידיו רבי כך מבזין את התורה לא הוה לך למימר לחד מינן למלחש לך. אמר להו לא דיו למאיר להיות שוה לקונו? דתני רבי ישמעאל גדול השלום ששם הגדול הנכתב בקדושה אמר הקב"ה ימחה על המים בשביל להטיל שלום בין איש לאשתו ע"כ מדרש רבה ס' צו פ"ט. והובא ג"כ ס' נושא פ"ט. ועיקר העובדא הוא בירושלמי פ"ק דסוטה. שהיה ר"מ דורש בבית הכנסת של עיר חמת בכל ערב שבת וג"כ הובא מעשה זה במדרש רבה פרשת שופטים פרשה ה' בלשון צח לך נא ר"ה:

אמ"ה זה נראה לרמז בכוונת הכתוב פרשת ויחי וז"ת (בראשית מט כא) נפתלי אילה שלוחה הנותן אמרי שפר. בוא ורא' א'ילה ש'לוחה ה'נותן ר"ת אשה רומז לאשה שהיתה שומעת הדרוש הנז' וזהו הנותן אמרי שפר הם דברי תורה שהיה דורש ר"מ: ולכן אותיות אמרי הם אותיות מאיר. כי הוא הנותן אמרי שפר. ולכן רמז אותו בנפתלי כי האי עובדא היה בעיר חמת זו טבריא שהיא בחלק נפתלי. לכן סמוך לו (בראשית מט כב) בן פורת יוסף בן פורת עלי עין. כי פר"ת גימטריא רבי מאיר בעל הנס זיע"א והוא ניצוץ יוסף הצדיק כמ"ש במדרש תלפיות כי חנוך בא ביוסף והוא מט"ט בחינת רבי מאיר בעל הנס זיע"א וכמ"ש"ל וכמו שאכתוב לקמן בס"ד כי הם ניצוץ נשמה אחת גם בן פרת עלי עין שהוא היה יפה עינים וטוב רואי כמ"ש ס' הדורות ומדרש יו"ד הדברות. גם רמז שהגם שהיתה עינו בריאה ולא היתה חולה לכן אמר בן פורת עלי עין עכ"ז להטיל שלום בין איש לאשתו רקקה בעיניו ולכן תמצא אותיות שניות בן פרת יוסף בן גימטריא ר"ק. ולמה נעשה זה הרוק לז"א עלי עין למלחש בעינא כנז' ודו"ק. ועיין בספר ליקוטי תורה לרבינו האר"י ז"ל פרשת עקב דצ"ח ע"ב ע"פ נפתלי אילה שלוחה וכו' וז"ל נפתלי אילה שלוחה הנותן ר"ת אשה ועוד הנותן אמרי שפר ר"ת אשה. גם שלוחה הנותן אמרי ר"ת אשה ואלו השלשה נשים אחת לשה ואחת עורכת ואחת מקטפת וכו' עכ"ל יעו"ש:

ואני עני כבר רמזתי על אשה אחת כנז'. עוד נראה לרמז לשתי נשים האחרים ברמב"ה זיע"א האחת הלא היא במסכת עבודה זרה דף ח' ע"א הלא היא בסימן שאחר זה בוא ורא'ה:

מו) **רבי מאיר** ברוריא דביתו דרבי מאיר ברתיה דרבי חנינא בן תרדיון הואי אמרה ליה זילא בי מלתא דיתבא איעבד בה איסורא. יתעביד בה ניסא. אי עבדא איסורא לא יתעביד בה ניסא אזל נקט נפשיה כחד פרשא אמר לה השמיעי לי אמרה ליה דשתנא אנא. אמר לה מתרחנא מרתח. א"ל נפישין טובא. (ואיכא טובא הכא) דשפירן מנאי. אמר ש"מ לא עבדא איסורא כל דאתי אמרה ליה הכי. אזל לגבי שומר דידה

אמ"ל הבה נהלי אמ"ל מסתפינא ממלכותא אמ"ל שקול תרקבא דדינרי פלגא פלח ופלגא ליהוי לך. אמ"ל וכי שלמי מאי איבעיד. אמ"ל אימא אלהא דמאיר ענני ומתצלת אמ"ל ומי ימר דהכי איכא (אמ"ל השתא חזית) הוו הנהו כלבי דהוו קא אינשי שקל קלא הוה שדי בהו הוו קאתו למיכליה אמר אלהא דמאיר ענני שבקוה. ויהבה ליה. לסוף אשתמע מלתא בי מלכא אתיוה אסקוה לזקיפא. אמר אלהא דמאיר ענני אחתוה. אמרו ליה מאי האי. אמר להו הכי הוה המעשה. אתו חקקו לדמותיה דרבי מאיר אפיתחא דרומי אמרי כל דחזי לפרצופא הדין ליייתה. יומא חדא חזיוה רהטו אבתריה רהט מקמייהו על לבי זונות איכא דאמרי בישולי נכרים חזא טמש בהא ומתק בהא. איכא דאמרי אתא אליהו אידמי להו כזונה כרכתיה אמרי ח"ו אם ר"מ הוה לא הוה עביד הני קם ערק אתא לבבל איכא דאמרי מהאי מעשה ואיכא דאמרי ממעשה דברוריא ופירש"י ואיכא דאמרי ממעשה דברוריא שפעם אחת לגלגה על שאמרו חכמים (בקיודשין דף פ"ה פ') ע"ב נשים דעתן קלות עליהו וכו' ואמ"ל חייך סופך להודות על דבריהם וצוה לאחד מתלמידיו לנסותה לדבר עבירה והפציר בה ימים רבים עד שנתרצית. וכשנודע לה חנקה עצמה וערק ר"מ לבבל מחמת כיסופא עכ"ל. (ובסדר הדורות ובשלשלת הקבלה כתוב שנכנס ר"מ במקום התלמיד יעו"ש):

אמ"ל ומעתה יפה נדרשת אילה שלוחה הנותן ר"ת אשה הרומז על אחות ברוריה ונתן עושר גדול, ולכן כתוב הנותן אמרי שפ"ר גימטריא עוש"ר עם ארבע אותיותיו. ומי הוא הנותן לז"א אמרי אותיות מאיר. ולכן כתיב אילה שלוחה הואיל וברח ויברח וימלט. ועוד ר"ת אשה השלישית כנז' בליקוטי תורה שם רמז על ברוריה אשתו אשר לגלגה וכו' לכן כתיב נפתלי אילה שלוחה שברח כמו אילה שלוחה: והנה ר"ת ג' נשים אלו כנז' בדברי האר"י ז"ל הם אחת כסדרה ושנים שלא כסדרן. וגם הכא ברבי מאיר ג' נשים אלו אשר רמזנו אחת מהנה אשתו ממש. והשנים האחרים הם רחוקים ממנו וק"ל:

מז) **רבי מאיר** איתא במסכת עירובין דף י"ג ע"ב אמר רב אחא ב"ח גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שאין בדורו של רבי מאיר כמותו. ומפני מה לא קבעו הלכה כמותו מפני שלא ירדו חביריו על סוף דעתו שהיה אומר על טמא טהור ומראה לו פנים ועל טהור טמא מראה לו פנים תנא לא רבי מאיר שמו אלא רבי נהוראי שמו ולמה נקרא שמו רבי מאיר שהיה מאיר עיני חכמים בהלכה. אמר רב האי דמחדנא מחבראי דחזיתיה לרבי מאיר מאחוריה ואלמלא חזיתיה מקמיה הוה מחדנא טפי דכתיב והיו עיניך רואות את מוריך:

אמ"ל נראה לכתוב שנים שלשה גרגירין בריש אמיר. והן קדם אביע אומר מ"ש הרב זקוקין דנורא בפתיחת הספר בדף י"ו ע"ד וז"ל נראה להבין מ"ש חז"ל במסכת עירובין אמר רב האי דמחדנא מחבראי דחזיתיה לרבי מאיר מאחוריה. ואלמלא חזיתיה מקמיה הוה מחדנא טפי. וראוי להבונן מה טעם יש בה שיהיה הת"ח מחודד וחרף יותר כשהוא רואה את רבו פנים אל פנים ממה שהוא רואה אותו מאחוריו: אבל לפי דרכינו אתי שפיר לפי מאי דאמרינן מקודם לעיל שבמדת חכמה ותבונה מצד הפנים יש שתי שמות שהם בגימטריא ע"ב קס"א שהם בגימטריא זכור. והם מסוגלים לזכירה. ובאחורים שלהם יש שתי שמות שהם בגימטריא קפ"ד תקמ"ד והם בגימטריא תשכ"ח שמהם בא השכחה. נמצא שכל הזכירה בא מצד הפנים. והשכחה באה מצד אחורים. לכן אמר רב אני ראיתי את רבי מאיר מאחוריו. וכל האחורים הוא שכחת הלימוד כנז' אפי"ה אנא מחודד יותר מחבירי שלא ראו את רבי מאיר כלל. ומכ"ש וק"ו אילו ראיתי אותו מצד הפנים שכל צד הפנים הוא זכירת הלימוד על אחת כמה וכמה שהייתי מחודד טפי כמו שנאמר והיו עיניך רואות את מוריך לפי שכל החידוד והחריפות הוא בא מכח זכירת הלימוד כדאיתא בפ"ק דמסכת תענית (ח ע"א) וז"ל ר"ל אמר אם ראית תלמיד שתלמודו קשה עליו כברזל בשביל משנתו שאין סדורה עליו שנאמר והוא לא פנים קלקל. מאי תקנתיה ירבה בשיבה שנא' (קהלת י') וחיילים יגבר ויתרון הכשר חכמה כ"ש אם משנתו סדורה לו מעיקרא כי הא דר"ל הוה מסדר משנתיה ארבעין זמנין כנגד ארבעים יום שניתנה התורה והדר עייל קמיה רבי יוחנן. וכן רב אדא בר אבהה כ"ד זמנין מסדר מתניתין כנגד תורה נביאים וכתובים והדר עייל קמיה דרבה. ופירש"י ז"ל בשביל משנתו שאינה סדורה לו ואינו זוכר מה שלמד לפיכך אינו יודע לפרק ולתרוץ הקושיות וכו' יעו"ש. הרי לך בפירוש שהחידוד בא מן הזכירה לכן רב מה שזכה לחידוד יותר מחביריו היה לו מצד הזכרון שלו שזוכר לימודו בעבור שראה את רבי מאיר מאחוריו שמשם בא השכחה כנז' ומכ"ש אילו ראה אותו בפניו שמשם בא הזכרון כנז' שהיה מחודד טפי משום שזכירת הלימוד מביאה חידוד וחריפות כמו שפירש"י במסכת תענית כנז' ודו"ק עכ"ל:

אשר בזה לדידי חזי. דזהו טעמא שהיה שמו רבי נהוראי משום שהוא מסוגל לזכירה אפילו מי שרואה אותו מאחוריו ונהוראי פירושו לשון זכירה כמ"ש בש"ס נהירנא כד הוינא טליא. וכן כמה פעמים נזכר בש"ס נהירנא שפירושה זכירה במסכת בתרא דף צ"א ע"ב וכן בחולין דקל"ז ע"ב יעו"ש [אשר בזה הייתי אומר למ"ש ז"ל על הסומא סגי נהור ואיך לא יחושו שלא יקפידו משום לועג לרש? ואולם עפ"י האמור ניחא כי

ידוע דכל מה שהוא סומא מעיקרו או כהו עיניו יש לו זכירה הרבה מטעם שאינו רואה בעיניו ובהבלי העולם. וג"כ אינו סומך שעתיד לראות בספר לכן יש להם ריבוי זכירה כנודע ולכן קראו אותו סגי נהור שפירושה יש לו ריבוי זכירה ואדרבא ניחא ליה בהכי ואין בו משום לועג לרש ותהי זאת נחמתו:] ואפשר בזה יפה סמיכה לחכמים לא רבי מאיר שמו אלא רבי נהוראי שמו וכו' אמר רב האי דמחזדנא וכו' ר"ל הואיל ונקרא רבי נהוראי דמוכח שהוא מסוגל לזכירה לכן דין הוא טעמא דמחזדנא בחבראי מכח הזכירה כנז' משום דחזיתיה לרבי מאיר מאחוריה ודו"ק:

והנה ידוע מ"ש ז"ל במדרש רבה פרשת אחרי מות וז"ל עמ"ש בדוד המע"ה (שמואל א' י"ו פס' יב) וישלח ויביאהו והוא טוב רואי כל הרואה אתו היה זוכר תלמודו. גם ידוע שרבי מאיר ג"כ היה טוב תואר מאד כמ"ש במדרש עשרת הדברות ובסדר הדורות אות מ' יעו"ש גם אמרו ז"ל אינו דומה מי ששונה פרקו מאה למי ששונה אותו מאה ואחד (חגיגה ט' ע"ב) וזה רמזו ז"ל (דברים לג ד) תורה צוה לנו משה מורשה ולא תשכח וכן והחכמה מאין תמצא וק"ל: נמצא סגולת הזכירה לשנות פרקו מאה ואחד כמו ראיית רמב"ה זיע"א ולכן תיבת מאה אם תוסיף עליה א' שהיא אחד יהיה מב"ה ר"ת 'מאיר' בעל' הנס. וכן מאיר בגיטריא רנ"א והוא נר עם הכולל:

ובזה יומתק לחכי שיחתן של חכמים באומרים (במסכת שבת) (קכב ע"א) נ'ר לאחד נ'ר למאה והוא כי ידוע מ"ש בפרק התכלת (מנחות מג ע"ב) תניא רבי מאיר אומר (דברים י יב) ועתה ישראל מ"ה ה' אלהיך שואל מעמך כ"א ליראה אל תקרי מ"ה אלא מאה יעו"ש א"כ כמו שהוספנו א' על מ"ה והיה מאה כן הוספנו על מלת נ"ר א' ויהיה בגיטריא מאיר ודו"ק:

ואפשר בזה יע"ן מה שאנחנו משביעים במוצאי שב"ק לפור"ה שר של שכחה בשם ארמימ"ס רמימ"ס מימ"ס ימ"ס מ"ס שהם ר"ת מאיר ונשאר תיבת מ"ס וגם בתיבת ארמימ"ס בעצמה היא מאי"ר מ"ס ותיבת מ"ס הנשארת היא גיטריא עם הכולל מאה ואחד כי סגולת רבי מאיר הרואה אותו זוכר תלמודו כמו מי ששונה פרקו מאה ואחד ועיין בספר ליקוטי שמואל בסוף פרשת פנחס שצ"ל פוט"ה שר השכחה וכו' יעו"ש נרא'ה לע"ד: שהוא גיטריא מאה ואינו דומה שונה פרקו מאה למאה ואחד שהוא למעלה מחשבון פוט"ה וק"ל רא"ה: א"נ אפשר לרמזו בתיבת ארמימ"ס והואיל ואתא לידן בהק' מ"ש בסדר הדורות דקכ"ט ע"ג וז"ל רבי מאיר ניצוץ מט"ט ואיתא במגלה עמוקות אופן רנ"ב ויקרא א' זעירא שהוא מט"ט שר הפנים גיטריא אלף חסר א' בסוד אם יש מלאך מליץ אחד מני אל"ף לכן בתורתו של רבי מאיר שהוא ניצוץ מט"ט אשר יניקתו וחכמתו מן א'. לכן כתוב בתורתו כתנות אור בא'. ומט"ט אחז בעץ הדעת טוב ורע מט"ט וס"מ לכן מיץ אפים יוציא ריב ר"ת מאיר וס"ת גיטריא קל"ג גיטריא בסמא"ל שנאתי. אפים גיטריא סמא"ל והטעם שכלול משוב ורע כי בא מנירון שנתגייר וכו' יעו"ש:

ובזה יבא על נכון ג"כ תיבת ארמימ"ס שהוא אותיות מאיר מ"ס הוא על דרך שכתב הרב מגלה עמוקות הנז"ל ע"פ (משלי ל לג) מיץ אפים יוציא ריב ר"ת מאיר וס"ת רומז לסמא"ל. גם בכאן תיבת מ"ס רומזים לסמא"ל עפ"י דרך הרב ודו"ק. ויען דרמב"ה זיע"א סגולתו שמועיל לזכירה כנז"ל לכן בקרא הנז' כתיב מיץ אפים יוציא ריב כי קליפת השכחה שמה ריב וכמ"ש הרב ילקוט ראובני והרב פתח עינים במסכת שבת דקמ"ז ע"ב משם מהר"ש מאיסטרפולי ז"ל דהיינו טעמא דרבי אלעזר בן ערך [יומתק עם הגמרא לא ר"מ שמו אלא ראב"ע שמו ודו"ק] כד איעקר תלמודיה וקם למיקרי בסיפרא בעא למקרי (שמות יב ב) החדש הזה לכם. קרא החרש היה לבם כי רבי אלעזר בן ערך שלטה בו קליפת רי"ב ולכן טעה וקרא החרש היה לבם באותיות רי"ב. וגם החרש היה לבם גימט' תר"ה שהם חיילותיה. אך החדש הזה לכם גמט' כד"ת שהיא המבטלת. והוא נלכד וקרא החרש היה לבם שיש ריב באותיות אמצעיות ששינה. והוא גימט' תר"ה ששלטה בו הקליפה הנז' וחיילותיה עי"ש פרשת תולדות ובלקוטים שבסוף ספר קרנים יעו"ש. וא"כ הואיל ור"מ מועיל לזכירה לכן כתיב ביה יוציא ריב ודו"ק והוא כפתור ופרח:

א"נ אפשר לרמזו בתיבת ארמימ"ס שהם אותיות מאי"ר מ"ס. בהק' מ"ש במסכת ע"ז ד"ח (ע"ב) בענין אחות ברוריה. עיין לעיל המעשה באורך לך בא רא"ה וחדשות אני מגיד מ"ש התוס' שם עמ"ש שם פלגא פלח וז"ל יש מפרשים שהיה נותן מס למלך וכו' ולכן נתן לו הממון הנז' לשלם בעדה המס יעו"ש:

ומעתה יפה נדרשת תיבת ארמימ"ס מאיר מ"ס ודו"ק. וכי ישאל איש מהיכן בא לו לרמב"ה זיע"א תרקבא דדינרי שהוא חצי סאה דינרי זהב כמ"ש רש"י שם הואיל ומצינו לר"מ דהוה לעי בתלת סלעי אכיל ושתי בחדא ומתכסי בחדא. ומפרנס אחרנית' לרבנן ולא הוה ליה מעות אחרים כמ"ש תלמידיו מה מניח לבניו וכו'. ואפשר שלקחם מאביה רבי חנינא בן תרדיון או עשה נדבת פדיון שבויים וק"ל:

וטעם שמצא חן בעיני שר בית הסוהר אפשר ממ"ש לעיל כי רמב"ה זיע"א ניצוץ מט"ט בחינת יוסף הצדיק וכמ"ש בספר ליקוטי תורה פרשת וישב על פסוק כתונת פסי"ם ר"ת 'פסקון' 'סגרון' 'יוסף' 'משה' או מטטור"ן. שכבר ידעת כי יוסף ומט"ט הכל אחד בסוד נשמת אדם הראשון כמבואר בספר הגלגולים פרק ז'

ע"ש ע"כ. והנה ביוסף כתיב ויהי א' את יוסף ויט אליו חסד ויתן חינו בעיני שר בית הסוהר וק"ל: ובזה יע"ן רמ"ז זה בפסוק (שמות כ ח) זכור את יום השבת. כי אותיות זכור"ר א"ת יו"ם הם אותיות וזכור"ת מאיר"ר ל"ל כי רמב"ה זיע"א שנקרא רבי נהוראי מסוגל לזכירה לכן נרמז בפסוק זכור"ר הנז' וק"ל:

(מח) **רבי מאיר** איתא ביומא דפ"ג ע"ב. רבי מאיר ורבי יהודה ורבי יוסי הוו קאזלי באורחא ר"מ הוה בדיק בשמא רבי יהודה ורבי יוסי לא הוו דייקי בשמא. כי מטו לההוא דוכתא בעו אושפיזא. אמרו ליה מה שמך אמ"ל כידור. אמ"ל רבי מאיר ש"מ אדם רשע הוא דכתיב (דברים לב ה) כי דור תהפוכות המה. רבי יהודה ורבי יוסי אשלימו ליה כיסייהו ר"מ לא אשלים ליה כיסיה. אזל רבי מאיר ואותביה בכדא וקבריה בקבריה דאבוה דההוא גברא ברישיה אתחזי ליה אבוה בחלמיה תא שקיל כיסא דמנח בההוא רישא דגברא. למחר אתא לקמיה דרבי מאיר אמ"ל הכי אתחזי לי בחלמאי אמ"ל חלמא דבי שמשי בטילין אינון. אזל ר"מ נטריה כוליה יומא לאורתא שקליה לכיסיה ואתא. למחר אמרו ליה הב לן כיסין. אמר להו לא היו דברים מעולם אמ"ל רבי מאיר אמאי לא תדיקו בשמא. אמרו ליה אמאי לא אמר לן מר. אמר להו אימור דאמרי אלא אחששא. אחזקי מי אמרי. משכוהו ועיילוהו לחנותא אשקוהו חמרא חזו טלופחי בדיקניה אשפמיה. אזלו ויהבו סימנא לדביתיהו ושקלו לכיסייהו. אזל איהו וקטלה לאיתתיה היינו דתנן מים אחרונים הרגו את הנפש. מים הראשונים האכילו בשר חזיר. לסוף הוו דייקי בשמא וכו' ע"כ

אמ"ה אפשר לרמז ענין זה בפסוק זכור את יום השבת לקדשו. וגם (דברים ה יב) שמור את יום השבת לקדשו. והנה אמרו ז"ל שמור זכור בדיבור אחד נאמרו לכן לרמז שניהם יחד בענין זה כי זכור"ר א"ת יו"ם הם אותיות וזכור"ת מאיר. גם שמור"ר א"ת יו"ם הם אותיות ושמור"ת מאיר שם רמ"ז שזכות גדולה יש לו לרבי מאיר ולכן דייק בשמות ועל ידי זה לא נאבד כיסו ולכן נרמז בפסוק של יום השבת הואיל וההוא עובדא הוה בשבת וק"ל. גם אפשר לרמז זה בפסוק תילים וז"ת (תהלים קכז א) אם ה' לא ישמור עיר שוא שקד שומר שוא לכם משכימי קום מאחרי שבת אוכלי לחם העצבים ע"כ. והנה שומר"ר שו"א לכו' משכימי ס"ת מאיר כי הוא היה ושמר כיסו בשבת עד לאורתא ומכא שו"א עמו לכן אמר אם ה' לא ישמור עיר שוא שקד שומר. ועל רבי יהודה ורבי יוסי אמר שוא לכם משכימי קום מאחרי שבת ר"ל מאחר השבת שאמ"ל הב לן כיסין ולשווא עמלו כי אמ"ל לא היו דברים מעולם.

ואולם זה הוא המועיל ע"י שהם כידור ואשתו אוכלי לחם העצבים שהוא עדשים הם שהועילו ויהבו סימנא ושקלו כיסייהו וק"ל:

ועפי"ז פירשתי בימי חורפ"י עמ"ש הגמרא במסכת שבת (ברכות לא ע"ב) (שמואל א א יא) אם ראה תראה בעני אמתיך וזכרתי ולא תשכח את אמתיך ונתת לאמתך זרע אנשים. ג' אמתות הללו למה? אמרה חנה לפני הקב"ה רבש"ע ג' בדקי מיתה הם ואמרי לה ג' בדקי מיתה נדה חלה והדלקת הנר כלום עברתי על אחת מהן ע"כ:

והנה כבר אמרנו דר"מ בדיק בשמא וגם רבינו האר"י זיע"א הביאו הרב דבש לפי כי השם מורא על הנשמה הטובה היא אם רע כיעו"ש: והנה מן האמור בגמרא מוכח שחנה הצדקת שמרה שלשה מצות הללו נדה חלה והדלקת הנר ולא עברה על אחת מהם ולכן אפשר זהו טעם דהקב"ה נתן בלב אביה ואמה לקרותה בשם חנה שהיא ר"ת 'חלה' נדה 'הדלקה'. על שם שקיימה אותם וק"ל:

(מט) **רבי מאיר** איתא בב"ר ס' מקץ ע"פ (בראשית מד ג) הבוקר אור וכו'. אמר רבי לוי עובדא הוה תמן בדרומי תמן חד פונדקי והוה קאים ולביש זוגי (פי' מלבושיו) בליליא. ואמ"ל דהוו תמן קומו פוקו לכוון שאעביד לכוון לויה. והוו נפקי וליסטים קדמי להו ומקפחין עליהון ועיילין ומפלגן עמיה. חד זמן אזל ר"מ ואתקבל תמן קם הפונדקי ולבש זוגי אמ"ל קום פוק דאעביד לך לויה. אמ"ל אית לי אח ואנא יתיב ומצפה ליה. אמ"ל ואן הוא אמ"ל בבי כנישתא אמ"ל ומה שמיה דאנא אזיל וקרי ליה אמ"ל אור כי טוב. כל ההוא ליליא אזל ההוא פונדקאה צווח אתרעא דבי כנישתא אור כי טוב אור כי טוב ולא הוה שום בר נש עני ליה, בצפרא קם רבי מאיר ושויה חמריה דיזיל ליה. אמ"ל ההוא פונדקאה אן הוא אחוך דאמרת אמ"ל הא אתא ליה (בראשית ד) וירא אלהים את האור כי טוב עכ"ל:

שמעתי מפי הרב מר שארינו כמהר"ר אח"ד סתהון נר"ו. דהוא היה אומר דלמה ליה לרבי מאיר לומר עד שיבוא אחי דח"ו מיחזי כשיקרא. ולזה היה אומר כי בפרשת בראשית כתב ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור וירא אלהים את האור כי טוב:

והנה ויהי אור וירא אלהים ס"ת מאיר ואח"כ יצא אחיו את האור כי טוב כי ישבו אחים יחדיו סמוכים לעד לעולם. אלו תוכן דבריו נר"ו: ואני אבוא אחריו בדרך אפשר בהק' מ"ש הגמרא במסכת סוטה דף י"ב ע"א וז"ל (שמות ב ב) ותרא אותו כי טוב הוא תניא רבי מאיר אומר טוב שמו. רבי יהודה אומר טוביה שמו וכו'.

וחכמים אומרים בשעה שנולד משה נתמלא כל הבית אורה. כתיב הכא ותר אורו כי טוב הוא וכתיב התם וירא אלהים את האור כי טוב יעו"ש. וידוע מ"ש המקובלים ז"ל כי מרע"ה הוא ניצוץ חנוך לנער. ובמשה כתיב (שמות ב ו) והנה נער בוכה. וכן מרע"ה ר"ת מטט' שר' הפנים. עיין עליהם. עוד ידוע מ"ש רבינו האר"י ז"ל בספר ליקוטי תורה ובשאר ספריו כי רבי מאיר הוא בחינת מט"ט וע"כ נאמר בו (חגיגה טו ע"ב) רמון מלא תוכו אכל דהיינו ט"ט. קליפתו שהם אותיות רמון זרק. ועיין גם בספר סדר הדורות ערך תנאים אות מ' מ"ש ספר ילקוט ראובני וספר מגלה עמוקות כאשר כתבנו לעיל לך נא רא"ה. הרי מפורש יוצא כי משה רבנו ע"ה ורמב"ה זיע"א באו מבחינת מט"ט. ולכן קרא שם אחיו כי טוב כי באמת יש לו אח שהוא מרע"ה שנאמר בו ותר אורו כי טוב הוא ונתמלא בית אורה וטוב שמו כסברת ר"מ הנה חנוך אב והם בנים עיין ברז"ל והרב חיד"א בנח"ק כי הא' נקרא אב והב' נקרא בן ודו"ק:

ואפשר כי דוד המע"ה רמז'ה היא עובדא דפונדקי הנז' בפסוק אם ה' לא ישמור עיר שוא שקד שומר שוא לכם משכימי קום מאחרי שבת אוכלי לחם העצבים כן יתן לידידו שינה כי תמצא שומר שוא' לכם משכימי ס"ת מאיר שם רמז'ה להוא פונדקי שהיה שומר ומצפה אימתי יקום ר"מ וילך כדי שיבזו זרים יגיעו אותם הליסטים שקדמו לדרך כמעשהו עם כל בשר ורוח לכן אמר הפסוק שוא שקד שומר מאחרי שבת אותם הליסטים יושבים ומצפים הרחק כמטחוי כדי שיאכלו לחם סתרים. לא כן ברמב"ה זיע"א לא הועילה חורפתם ותחבולתם ולשווא השכימו לקום ונדדה שנתם. לא כן לרמב"ה זיע"א לא אבה שמוע אלא ישן עד אור הבוקר לכן כתיב כן יתן לידידו שינה וק"ל:

(ג) **רבי מאיר** איתא ביבמות (עיין במד"ר קהלת ע"פ (קהלת יא יא) שלח לחמך ע"פ המים שכתב מעשה הנז' סתם ורע"ק שאלו מה מעשים יש בידך ואמ"ל מצות הצדקה לך נא רא"ה) דף קכ"א ע"א וז"ל תניא אמר רבי עקיבא פעם אחת הייתי מהלך בספינה וראיתי ספינה אחת שמטרפת בים והייתי מצטער על ת"ח שבה ומנו ר"מ כשעליתי למדינת קפוטקיא בא וישב ודן לפני בהלכה אמרתי לו בני מי העלך אמר לי גל טרדני לחבירו וחבירו לחבירו עד שהקיאת ליבשה. אמרתי באותה שעה כמה גדולים דברי חכמים שאמרו מים שיש להם סוף אשתו מותרת. מים שאין להם סוף אשתו אסורה עכ"ל:

אמ"ה נראה זה רמז'ה הכתוב בתילים (יח טז) ויראו אפיקי מים וכו' מגערתך ה' מנשמת רוח אפך ישלח ממרום יקחני ימשני ממים רבים: והנה ר"ת 'רוח' אפך 'ישלח' ממרום אותיות מאיר גם ה' מנשמת רוח אפך ר"ת מאיר גם ישלח מרום ר"ת ים. גם ימשני ממים ר"ת ים. שם רמז'ה שרמב"ה זיע"א נפל לים וכל גל טרדו לחבירו מים לים עד שעלה ליבשה ולכן רמז'ה מאיר שני פעמים אפשר שאמר אלהא דמאיר ענני שני פעמים כמ"ש בילקוט ראובני פרשת בא והבאתי דבריו לעיל שכן צריך לומר אלהא דמאיר שני פעמים וק"ל:

וזה ירמוז נמי כונת הכתוב בתילים וז"ת (תהלים יז יז) ראוך מים אלהים ראוך מים יחילו אף ירגזו תהומות. והנה ר"ת אלהים ראוך מים יחילו ר"ת מאיר גם ראוך מים יחילו אף ר"ת מאיר שם רמז'ה כשהיה רבי מאיר בים הוא היה אומר אלהא דמאיר שני פעמים וניצול. לכן נתיירא הים וטרדו עד ליבשה. או אפשר בא לרמוז אם יהיה אדם דעלמא בספינה ויהיה סער גדול בים יאמר שני פעמים אלהא דמאיר ענני שני פעמים וינצל וק"ל. וזה נמי רמז'ה הכתוב (תהלים צג ד) מקולות מים רבים אדירים משברי ים אדיר במרום ה' ר"ת רבים אדירים משברי ים ר"ת מאיר ר"ל כאשר המשברי ים שהם הגלים ראו שר"מ בתוך הים נעשו אדירים והיו דוחפים אותו כל גל טרדו לחבירו עד ליבשה וזה מכח שה' עמו והוא הצילו זהו אדיר במרום ה' וק"ל (מ"ש הכתוב הראשון (תהלים יח טז יז) מנשמת רוח אפך ישלח ממרום יקחני ר"ת מאיר ים וכו'. עתה באתי ברמז'ה נאה עמ"ש ישלח ממרום יקחני שם רמז'ה כי רמב"ה זיע"א הוא ניצוץ מט"ט כנודע וכנז"ל ולכן כתיב ישלח מרום יקחני כי חנוך נאמר בו (בראשית ה כד) ואיננו כי לקח אותו אלהים ודברה תורה על שם העתיד וגם רומז על שעבר כנודע וק"ל:

(נא) **רבי מאיר** ידוע חקירת המפז"ל דאיך הקב"ה מקבל אותנו בתשובה הא קי"ל מלך שמאל על כבודו אין כבודו מחול. ותירצו דאנן בנים למקום דקי"ל כרבי מאיר כנודע (קידושין לו ע"א) וכמ"ש לעיל יעו"ש: ואפשר זה רמ' הכתוב בתילים פ"ה מזמור רצית ה' ארצך שבת שבת יעקב נשאת עון עמך כסית כל חטאתם סלה הואיל וקי"ל כר"מ לכן שבת שבת יעקב וכסית כל חטאתם ולכן תמצא ר"ת מזמור רצית ה' ארצך ר"ת מאיר וק"ל. גם ידוע מה שתירצו המפז"ל על מ"ש ההוא מינא לר' יהושע בן קרחה כתוב בתורתכם אחרי רבים להטות ואנן רבים. והשיב להם דהם עובדים לאלהות הרבה ואנן כולנו עובדים לאל אחד וא"כ לגבי כל אלוה ואלוה אנן רבים:

ובזה פי' הרב קרבן אשה כונ"ה (ישעי ב ה) בית יעקב לכו ונלכה באור ה' ואם תקשה טענת המינים לזה

תירץ קרא אבתריה כי כל העמים ילכו איש בשם אלהיו ואנחנו נלך בשם ה' אלהינו לעולם ועד ודו"ק: והרב גאון עוזנו כמהר"ר חיד"א ז"ל כתב תירוץ אחר הואיל ואנן בנים למקום הו"ל דבר חשוב ואפילו באלף לא בטיל יעו"ש בס' דבש לפי:

ומעתה יע"ן רמ"ז הכתוב לא א"ל ר'א מ"ר'בבות עם שני אותיות ראשונות הם אותיות מאיר שם רמ"ז שע"י סברת ר"מ עי"ז לא אירא מרבבות עם שהם רבים הואיל ורבי מאיר אית ליה דאנן בנים הו"ל דבר חשוב ואפילו באלף לא בטיל וק"ל:

ובזה יע"ן רמז הכתוב וז"ת (תהלים ד ז) רבים אומרים מי יראנו טוב ר"ת מאיר נס"ה עלינו אותיות הנ"ס שם רמז כי לסברת רמב"ה אלא טענת המינים שאומרים שהם רבים וכן"ל ודו"ק:

(נב) **רבי מאיר** הבט ימין וראה על מ"ש בעניותי על פוסק (דברים לג כד) ולאשר אמר ברוך מבנים אשר וכו' ר"ת מאיר והנה בעת"ה אפשר לגמור תשלום הפסוק וטובל בשמן רגלו בדרך רמז. והנה ר"ת ט'ובל ב'שמן רגלו הוא שם משם מ"ב ר"ת ב'רכם ט'הרם ר'חמי וס"ת טובל בשמן רגלו אותיות לנו גימטריא אלהים שם רמ"ז וה'ן מספר שהקב"ה בזכות רבי מאיר מהפך לנו מדת הדין הרמז' בשם אלהים למדת רחמים הרומז בשם בט"ר וכמ"ש ז"ל דהקב"ה גוזר והצדיק מבטל דכתיב (שמואל ב כג ג) צדיק מושל יראת אלהים. ואמצעי תיבות הם גימטריא שע"ה כמספר שלמ"ה שם רמ"ז דרמב"ה זיע"א עשה כמו שלמה המע"ה שנאמר בו (שה"ש ו יא) אל גנת אגוז ירדתי לראות באיבי הנחל. פי' הרב באר מים חיים ז"ל פ' כלומר הנה כל בחינת החשך נדמה עלי כאילו אני נוטל אגוז לאכול ומשבר הקליפה וזורק לחוץ והפרי שבתוכו אוכל. וכן כל בחינת החשך אני משבר תכף את הרע ואת הטוב נקבל לידיק באור עולם. וזה שאמרו חז"ל (חגיגה טו ע"ב) רבי מאיר רמון מצא תוכו אכל קליפתו זרק יעו"ש שהאריך בנועם שיח אמרות טהורות לך נא ראה: נמצינו למדים דרמב"ה זיע"א ושלמה המלך שקולים הם. ויבואו ששניהם וא"ך יפה נרמז שלמ"ה עם רמב"ה זיע"א אחד קרא וק"ל [עיין בספר יוסף תהלות מזמור מ"ט ויערב לך דגם רבי מאיר היה בעל משלים וכמו קהלת וכמ"ש לקמן בס"ד]:

א"נ יש לרמוז באו"א בט"ר עם מ"ש רבינו האי גאון ז"ל בכוונת השם הקדוש הזה כוונה אחרת וז"ל ב' בורר שהוא בורר דבר מתוך דבר. ט' כנגד תשע גשרים שבהם סמוכה כסא הכבוד והם כיתות מלכים. ר' כנגד רפאל שהוא רופא אמת ע"כ יעו"ש:

והנה ג' מדות אלו מצינו ג"כ ברמב"ה זיע"א, תחילת דבר פרק זה בורר. גם ברמב"ה זיע"א מצינו שהיה בורר אוכל מתוך פסולת כנז"ל רמון מצא תוכו אכל קליפתו זרק. זאת ועוד אחרת ט' כנגד ט' גשרים שבהם סמוך כסא הכבוד. גם לעומת זה מצינו ברמב"ה זיע"א שהוא גרם למעלת התשובה ואנן בנים למקום ואב שמחל על כבודו כבודו מחול כנז"ל ואמרו ז"ל (יומא פו ע"א) גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד וכמ"ש המפז"ל עמ"ש (שבת פח ע"ב) אמר הקב"ה למשה אחוז בכסא כבודי והחזר להם תשובה יעו"ש. ואל השלשה לו' בא אות ר' נגד רפאל שהוא רופא אמת וכמ"ש הרב חיד"א ז"ל בספר עבודת הקדש וז"ל לרפואה ולכן דבר יאמר הריני מתנדב שמן למאור לעילוי נשמת רמב"ה זיע"א וכן מצאנו ראינו מעשים בכל יום כנודע. וגם דברי הרב חיד"א הנז' טמונים ברמ"ז וט'ובל ב'שמן רגלו. וק"ל:

אי נמי ר"ת בט"ר וס"ת לנ"ו שהיא גימטריא אלהים שם רמ"ז שרמב"ה זיע"א זכותו גדול להפך מדת הדין למדת רחמים כנז"ל ועתה באתי לדבר באמצעי תיבות הם אותיות בש"ס ג"ל שם רמ"ז למ"ש רבינו האר"י ז"ל הביא דבריו הרב באר מים חיים ז"ל פרשת בראשית וז"ל כי שם הוי"ה ברוך הוא הוא שם רחמים וסוד הרחמים ואם יתחלף באותיות אחרות מורה על חילוף הרחמים ומורה מעט דין כפי בחינת החילוף משא"כ בשם אלהים שהוא בעצמו שורש הדין וכשמתחלף באותיות אחרות מורה על חילוף הדין ומורה מתוק כפי בחינת החילוף:

והנה שם אלהים אחר המיתוק מתחלפין האותיות לאותיות הקודמין ואות א' אינו מתחלף לקודמת כי אין מי שיקדים אליו ונשאר במקומו. גם אות מ"ם סתומה מתחלפת בפתוחה הקודמת אליה אך באשר שתבוא בסוף התיבה שוב תתהפך לסתומה הרי נשארת ג"כ במקומה. והמתחלפים הם רק ג' אותיות אמצעיות שהם לה"י ומתחלפים לאותיות הקודמין שהם כד"ט ונעשה מן שם אלהים אכדט"ס שמורה על מיתוק הדין ושם זה הוא בגימטריא ע"ד בסוד הכתוב (דברים ל ב) ושבת ע"ד ה' אלהיך. ואותיות המתחלפים הם בגימטריא ג"ל וכו' ע"כ וכן הוא בכוונת ל"ג לעומר עיי"ש וזהו הגל שהיה בין יעקב אבינו ללבן כי עד אשר לא יעשה בחינת הג"ל הנה דיני אלהים ח"ו בתוקפם וידוע אשר מדיני אלהים כאשר ישלשלו ויתגלגלו ויורדים עד בחינת אלהים אחרים שהוא בחינת לבן אבל כשנעשה בחינת הגל אזי נתמתק שם אלהים בבחינת הרחמים שהוא בחינת יעקב אבינו ע"ה וזהו שאמר הכתוב (בראשית לא מז) ויקרא לו לבן יגר שהדו"א כי לבן היה רוצה שלא יהא מיתוק לדיני אלהים עד התנוצצות ממקור החסד והרחמים מבחינת י"ג מכולן דרחמי

הידועים אשר שם הוא בחינת חסדים פשוטים בלי שום תערובת כלל דין. וזהו יגר שהדותא שלא יהיה העד ביני ובינך כ"א בחנת יגר שהוא י"ג מכילן דרחמי המאירים לשם אלהים. אשר בריבועו כזה א'. א"ל. אל"ה. אלהי. אלהי"ם הוא בגימטריא ר'. וח"ו לא יהיה המתקה לשם אלהים עד הארת מקור י"ג מכילן דרחמי. וזו בחינה יקרה היא למאוד ולאו בכל עידן מתרחיש זאת, שיאיר אור הזה, ולאור הזה צריך להיות גבורי כח בישראל קריאי מועד אנשי שם להמשיך מאור הזה לבסמא בעלמא למיתוק הדינים וח"ו כשהדינים שורין בעולם נמשך ההשפעה לעכו"ם וזה היה רצון לבן הארמי ברשעו. אבל ויעקב קרא לו גלעד כאשר יתחלף שם אלהים בשם אכדט"ס יתמתקו דיניו בבחינת הרחמים וזהו ג"ל ע"ד שעיקר המיתוק הוא בחינת הג"ל ומספר כולו הוא ע"ד כנז'. ולכן הודה לדבריו כאשר אמר אח"כ (בראשית לא נב) עד הגל הזה ועדה המצבה עכ"ל הש"ך לנו:

ומעתה יבא ע"ן כמין חומר הדבר האמור דהיינו ס"ת גימטריא אלהים ממתקין אותו ברחמים. וכ"ת במה ממתקין אותו לז"א תוך כדי דיבור בשם ג"ל וכמ"ש רבינו האר"י ז"ל וכנז"ל ואתה תבא'ר. וא"ש את"ם: אי נמי אפשר לרמז' באמצעי תיבות שהם בגימטריא שע"ה כמספר שלום עם הכולל. ידוע מ"ש בגמ' (ב"ב י ע"א) שאל טורנוסרופוס הרשע את רע"ק אם הקב"ה אוהב את העניים למה אינו מפרנסם הא למה זה דומה למלך שכעס על עבדו וכו'. והשיבו רע"ק משל לבן שכעס עליו אביו ואנן בנים למקום והיא סברת רמב"ה כידוע במסכת קידושין (לו ע"א). וכן רמזנו ברישיה דקרא (מ'בנים א'שר י'הי ר'צוי כנז'). וא"כ אם עתה המינים חלקם שאלו בפיהם משל לעבד וכו' אף אתה אמור לו סברת רבי מאיר דאנן בנים ולכן סמוך ונראה בו תרמז' גימטריא שלום שהיא ר"ת ו'דע מ'ה ש'תשיב ל'אפיקורוס וכמ"ש הרב ליקוטי מהר"ן בענין אחר וזה פשוט. אי נמי כמ"ש בס' שאחר זה שעשה שלום בין איש ואיש' ובין תרי דהוו מינצו כל בי שמישי וק"ל:

אי נמי יש לרמז' באמצעי תיבות שהם גימטריא שע"ה והוא כי מצאתי ראיתי בספר מדרש תלפיות ענף בחינות אות מ' וז"ל מאיר משורש קין היוצא לפרצוף לאה וכו' יעו"ש. ולא ידעתי אם על רמב"ה זיע"א הוא ואמר אם לאו כי לשונו סתום וחתום כנז' לפניך. ואם נאמר שדבריו מגיעים לרמב"ה זיע"א יומתק רמז הנז' באופן נאות והוא כי ידוע דה'ן לך אדם שאין לו שעה' וכמ"ש (בראשית ד ד) וישע' ה' אל הבל ואל מנחתו. ואל קין ואל מנחתו לא שעה. וא"כ רמב"ה זיע"א שהוא משורשו דיאמר לו קין לתקוני שדרתיך ולא לעוותי ע"כ ה"ן לו שע"ה:

ואפשר לכן למד מאלישע אחר כלומר אל"י ש"ע הפך קין הואיל והוא בא לתקנו וק"ל: א"נ אמצעי תיבות הם גימטריא שמנ"ה שם רמז' למ"ש בספר גולל אור משם הרמ"ע באות נו"ן וז"ל נירון נתקן בר"מ ואחז"ל רבי מאיר מבני בניו של נירון. ונירון גלגול שמלה ממשרקת יעו"ש וק"ל:

(נג) **רבי מאיר** היה ניצוץ מט"ט דאתמר עליו רבי מאיר חכם וסופר שהוא ספרא רבה דלעילא הוא סוד אפוטרופוס שמינהו אבי יתומים זה הקב"ה שמינהו על ישראל שיהיה מליץ יושר עליהם והוא מלאך מליץ אחד מני אלף. ואפוטרופוס שמינהו ב"ד הוא סמא"ל שמינהו ב"ד לעולם על כל מעשה איש ופקודתו משוט בארץ ומתהלך בה ואותו אפוטרופוס שהיה בשביבותיה דרבי מאיר היה מניצולי טהרה דמט"ט אפוטרופוס הגדול לפי שר"מ היה ניצוצו של מט"ט שאחז בעץ הדעת טוב ורע מ"ט פנים טהור נגד טוב ומ"ט פנים טמא נגד רע. וע"כ אמרו ז"ל (עירובין יג ע"ב) על רבי מאיר שלא עמדו חביריו על סוף דעתו כי היה יכול לטהר השרץ במ"ט פנים טהור ובמ"ט פנים טמא. ועל כן הוצרך רבי מאיר ללמוד תורה מאחר שהיה אוכל מעץ הדעת טוב ורע והטיבו אשר דברו רז"ל (חגיגה ט ע"ב) רבי מאיר רמון מצא תוכו אכל וכו' ר"ל תוכו של מט"ט הוא ט"ט סוד ט' נקודים דאותיות. וט' טעמי דאורייתא ונשאר אותיות רמון מן מט"ט וכו' יעו"ש ספר ילקוט ראובני פרשת בראשית. ועיין מ"ש לעיל קרוב לזה בסמינים הקודמים ואין מדרש בלא חידוש:

אמ"ה עיקר גמרא דנא היא בגיטין דף נ"ב ע"א וז"ל אין עושים אפוטרופוסין נשים ועבדים וקטנים ואם מינן אבי יתומים הרשות בידו. ההוא אפוטרופוס דהוה בשביבותיה דרבי מאיר דהוה קא זבין ארעתא וזבין עבדי ולא שבקיה רבי מאיר אחוה ליה בחלמא. אנו להרוס ואתה לבנות ואפילו הכי לא אשגח אמר דברי חלומות לא מעלין ולא מורידין. הנהו ביה תרי דאיגרי בהו שטן כל בי שמישי הוו קא מנצו בהדי הדדי איקלע רבי מאיר להתם עכבינהו תלתא בי שמישי עד דעבד להו שלמא שמעיה לשטן דקאמר וי דאפקיה רבי מאיר לההוא גברא מביתיה ע"כ:

והנה בזה יבא ע"ן רמז' הכתוב (שמות כ ח) זכור"ר א"ת יו"ם השבת לקדשו הם אותיות וזכות מאיר ועיין מ"ש לעיל בס"ד:

והנה בעת"ה אפשר בא לרמוז ענין הנהו בי תרי דהוו מנצו בכל ערב שבת והוא מנע אותם ודחה ליה לשטן

מהאי ביתא לגמרי כנז' לכן בזה הכתוב שמזהיר על השבת שם רמז' על זכות ר"מ שעשה שלום בערב שבת להנהו בי תרי:

ובזה יע"ן רמז' הכתוב (משלי ל' לג) מיץ אפים יוציא ריב ר"ת מאיר לרמוז על רבי מאיר שעשה שלום בין הנהו תרי והוציא לשטן שהיה עושה ריב ביניהם וק"ל: א"נ יע"ן בהק' שהוא עובדא שכתבנו לעיל באותה אשה ששמעה דרוש מפי רבי מאיר שהיה דורש בכל ערב שבת בעיה"ק טבריא ת"ו והאריכה לבוא אל הבית עד שנכבה הנר כאשר באה נשבע לה בעלה שלא תבוא אל ביתו עד שתרוק בפני הדרשן ונשארו במחלוקת וצפה ר"מ ברו"ק ובע"ש אחרת באה לשמוע ועשה עצמו חולה וצריך לאשה לרוק בפניו כדי להתרפאות ואמר לה לאותה אשה לרוק בפניו ז' פעמים ואמר לה אמרי לבעליך אתה אמרת פעם אחת ואני רקקתי שבע פעמים. וכל זה לעשות שלום בין איש לאשתו וכמ"ש הוא לתלמידו' כנז' לעיל הבט ימין וראה. ולכן בפסוק זכור את יום השבת שם רמז' לזכות רבי מאיר שעשה זכות גדול בשבת שעשה שלום בין איש לאשתו כנז' ולכן ג"כ יע"ן מיץ אפים יוציא ריב ר"ת מאיר ודו"ק:

(נד) **רבי מאיר** איתא בירושלמי דברכות פרק ב' ובסנהדרין כ"ג ובב"ר דקי"ד ע"ג וז"ל רבי יוסי בר תחליפא הוה מתני שבחא דרבי מאיר קמי צפראי. אמר להם אדם גדול אדם קדוש הוא פעם אחת מצאם עומדים בשורה בשבת אמר להם שלום לכם אמרין ליה דין הוא דאת משבח ביה. אמר להם רבי יוסי דעו שבחו של אותו האיש שבא להודיענו שאין אבל בשבת ע"כ. ועיין בסדר הדורות דף קכ"ט ע"ב: אמ"ה בזה יע"ן מ"ש בעירובין דף י"ג ע"ב תנא לא רבי מאיר שמו אלא רבי נהוראי שמו. ולא רבי נהוראי שמו אלא רבי נחמיה שמו יע"ש. ר"ל הואיל ור"מ בדיק בשמא גם אנן ניזיל אבתריה דדין הוא טעמא דקראו שמו רבי נחמיה הואיל והיה מנחם אבליים בשבת כמ"ש בירושלמי משום שהוא אדם קדוש והיה שואל בשלום אבליים בשבת וק"ל: ובזה יע"ן זכור א"ת יום השבת לקדשו תמן אותיות וזכות מאיר וק"ל:

(נה) **רבי מאיר** איתא בילקוט ראובני פרשת בראשית וז"ל בתחלת שליחותו של משה הראה לו גדולת מט"ט שהוא שר היצירה שהיה בתחילה חנוך בן ירד. וגם הראה לו גדולת מלאך סנדלפון שהוא שר העולם העשיה זכה לשם אליהו שהוא פנחס וזהו שאמר (דברים יז ו) עפ"י שנים עדים יומת המת שהם חנוך ואליהו. וע"ז התפלל משה שיהיה נחשב כאחד מהם כשיעבור לארץ וזהו שאמר (דברים ג כה) אעברה נ"א ר"ת נ"ער אליהו וכן כשתמלא נא כזה נון א'לף ומילוי המילוי נון וי"ו נון. אל"ף למ"ד פ"א עולין גימטריא מטטון חנו"ך נע"ר ונ"א פשוטו עם הכולל גימטריא אליהו [מגלה עמוקות אופן קי"ח]: אמ"ה בזה נלע"ד כי ידוע כי משה רבינו ע"ה ניצוץ מט"ט שהוא ר"ת מט"ט שר' ה'פנים ואח"כ בא ברמב"ה זיע"א כידוע וכנז' רמון מצא וכו': נמצא משה רבינו ע"ה שלא נכנס ולא נקבר בארץ ישראל בא אח"ך ניצוץ שלו שמצד מט"ט ברמב"ה זיע"א כאשר מצינו ראינו שהיה בעיה"ק טבריא תובב"א כמ"ש במ"ר קהלת ע"פ קהלת ז' ח טוב אחרית דבר מראשיתו. ובפסוק (רות ג יג) ליני הלילה. וגם בירושלמי מוכח שהיה ר"מ דריש בטבריא תובב"א. וגם היה נוהג בימי בחרותו לעלות בכל רגל לירושלים כנז' במד' עשרת הדברות ואח"כ מצינו שנקבר בטבריא ת"ו כמ"ש רבינו האר"י זיע"א וכנז"ל שנקראת ארץ הטובה שטובה ראיתה: ומעתה יע"ן מ"ש מרע"ה אעבר"ה נא ואראה את הארץ הטובה שהיא טבריא תובב"א ואת כיצד אכנס לזה רמז' בתיבות אעברה נא. הנה תיבת נ"א עם אות ר' של אעברה היא רנ"א גימטריא מאיר נשאר אותיות אבע"ה הם ר"ת א'ני ב'על ה'נס. נמצא כאילו אמר א'ני מ'איר בע"ה וק"ל. וגם תיבת אעברה ר"ת ה'וא ר'בי א'לעזר ב'ן ע'רך כמ"ש בעירובין (יג ע"ב) תנא לא רבי מאיר שמו אלא רבי נהוראי שמו ואמרי לה רבי אלעזר בן ערך שמו וק"ל. והגם שהרב פתח עינים פ' באו"א מ"מ הדרשה תדרש כפי סברת אותם החכמים שפירשו היפך ממנו כי פשט הגמרא הכי משמע. ועיין בס' אבות הרא"ש ח"ב די"ג ע"ד משם הרב הגדול מהרח"א ז"ל בישרש יעקב דכ"ח ע"ב בחי' לעירובין ויערב לך לך נא ראה:

(נו) **רבי מאיר** ידוע מ"ש המקובלים כי יוסף הצדיק ומט"ט שניהם בחינת נשמה אחת כאשר כתבנו למעלה וכמ"ש רבינו האר"י זיע"א בספר ליקוטי תורה בפסוק כתונת פסים והבאתי דבריו לעיל: והנה עתה תראה מ"ש בתיקונים תיקון עי"ן וז"ל אית עיינין מכמה גוונים כגון ארגמ"ן ר' רפאל. ג' גבריא"ל. מ' מיכאל. נון נוריא"ל ורזא דמלה מרכבו ארגמ"ן. א' אור דנהיר בארבע גוונים אילין. א' אור פניא"ל. ואיהו מט"ט אור פניאל. ובגין דא יתקרי שר הפנ"ם ואיהו רזיא"ל ואיהו אוריא"ל דהכי סליק לחשבון רזיא"ל ואיהו סליק לחושבן רמ"ח פיקודין דאורייתא כחושבן אברהם. ודא מלאך החסד וכו' יע"ש: והנה ראה תראה בספר דרוש שמואל בפרשת בראשית שכתב משם המקובלים ז"ל יוסף יפ"ה תו"א גימטריא צורת"ו. ויפ"ה גימטריא מיכאל. מרא"ה גימטריא גבריא"ל דהמלאכים עשו לו חן עכ"ל:

אמ"ה בזה יע"ן הענין כמין חומר הואיל ומצינו גבריא"ל ומיכא"ל רמזים ביוסף הצדיק שהיו עמו ועשו לו חן נמצא נשאר מאותיות ארגמ"ן אר"ן כי ג"מ שהם גבריא"ל ומיכא"ל הלא הם אתו עמו: ואפשר לכן כתיב קודם פטירתו (בראשית נ כו) וישם באר"ן במצרים חסר וי"ו לרמזו שבאו לקראת רוחו השלשה מלאכים הנשארים מתיבת ארגמ"ן כדי שלא ישאר פגום ולכן בא בבחינת רמב"ה זיע"א כי מאיר בגימטריא רנ"א הם אותיות הנשארים לו מתיבת ארגמ"ן. וק"ל וא"ש את"ם. ועיין בתיקונים שם תיקון ע'. בסופו כתב וז"ל (בראשית ה א) וזה ספר תולדות אדם דא ספרא דחנוך וכו' ודא מט"ט לקבליה יוסף לתתא ודו"ק:

(נז) **רבי מאיר** איתא במסכת חגיגה דף ט"ו ע"ב וז"ל רבי מאיר היכי גמר תורה מפומיה דאחר והא אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן מאי דכתיב (מלאכי ב ז) כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו כי מלאך ה' צבאות הוא. אם דומה הרב למלאך ה' צבאות תורה יבקשו מפיהו. ואם לאו אל יבקשו תורה מפיהו. אמר ריש לקיש ר"מ קרא אשכח ודרש (משלי כב יז) הט אונך ושמע דברי חכמים ולבך תשית לדעתי לדעתם לא נאמר אלא לדעתי. רב חנינא אמר מהכא (תהלים מה יא) שמעי בת וראי והטי אונך ושכחי עמך ובית אביך. קשו קראי אהדדי. לא קשיא הא בגדול הא בקטן. כי אתא רב דימי אמר ר"מ אכל תיחלא ושדא שיחלא לברא. דרש רבא מאי דכתיב (שה"ש ו א) אל גנת אגוז ירדתי לראות באיבי הנחל וכו' למה נמשלו ת"ח לאגוז לומר לך מה אגוז זה אעפ"י שמלוכלך בטיט ובצואה אין מה שבתוכו נמאס. אף ת"ח אעפ"י שסרח אין תורתו נמאסת. אשכחיה רבה בר שילא לאלהיה אמ"ל מאי קא עביד קובה"ו. אמ"ל קאמר שמעתא מפומיהו דכולהו רבנן ומפומיה דר"מ לא קאמר. אמ"ל אמאי משום דקא גמר שמעתא מפומיה דאחר אמ"ל אמאי ר"מ רמון מצא תוכו אכל קליפתו זרק. אמ"ל השתא קאמר מאיר בני אומר בשעה שאדם מצטער שכינה מה לשון אומרת קלני מראשי קלני מזרועי. אם כך הקב"ה מצטער על דמן של רשעים. ק"ו על דמן של צדיקים שנשפך וכו' יעו"ש. ועיין במהרש"א ז"ל שכתב וז"ל רבי מאיר אכל תיחלא ושדא שיחלא וכו' רבה דימה מה שלמד ר"מ לפרי שמבחוץ והגרעין בפנים שדייה ולקמן דימה בהיפך דתוכו של רמון אכל והקליפה שמבחוץ שדייה. וי"ל דאחר לא היה שלם לא במדות כדאמרינן לעיל אשכח זונה וכו' ולא בדעות כדאמרינן לעיל שחשב שתי רשויות הן. וקאמר דר"מ הרחיק ממנו מדותיו הרעות וגם דעותיו הרעות:

והשתא לגבי דעות קאמר דהפרי שמבחוץ אכל דהיינו התורה שלמד ממנו בנגלה אבל הטינא בדעות שהיה בלבו בפנים כגון שתי רשויות הם לא רצה לקבל ממנו ושדייה. ולגבי מדותיו ומעשיו הרעים שעשה בנגלה כגון הך דאשכח זונה וכו' ועקר פוגלא בשבת קאמר דר"מ הרחיק מהם כדאמרינן לעיל גבי תחום שבת והיינו קליפתו זרק. אבל המצות שבתורה שלמד ממנו שנמשלו לגרעין שבתוך הרמון כמ"ש מלאים מצות כרמון אותם אכל רבי מאיר דהיינו שקיים מצות התורה. ובסמוך שדימה הת"ח לאגוז והפרי הפנימי שבו לתורה שבו והקליפה שבאגוז שנמאסת למעשים היינו ודאי דהתורה שהיא מכלל הדעות היא נקראת פנימית לגבי המדות והמעשים שבאדם שהם נגלים מבחוץ עכ"ל:

אמ"ה אפשר לומר שנים ג' גרגרין בראש אמ"ר. והנה נלע"ד כי בתיבת אלישע לקח אותיות אל"י מתחילתו ואות ע' מסופו והניח אות ש' שדייה לברא כי אות ש' רומזת לשבת והוא עקר פוגלא ממשרא בשבת. וע"כ אמר בגמרא רבי מאיר אכל תיחלא. ושדי שיחלא דהיינו על שם אלישע בעצמו כמו התמרה אוכלים סביב לה ומשליכין הגרעין כך הוא לקח אותיות אל"י ע' שהם הסביב בתיבת אלישע ושדיה לגרעין שהוא אות ש' בעבור שחלל שבת. והנה אותיות אלי"ע גימטריא אל"ף ולכן כתוב בתורתו כתנות אור באות א' וק"ל ובזה יע"ן כונת הכתוב (משלי יג כח) צדיק אוכל לשובע נפשו כנז' אכל תיחלא דהיינו הפרי הסביב את הגרעין. וגם מתיבת אלישע לקח מראשו אותיות אל"י שהם קדש כמו (תהלים כב ב) אלי אלי למה עזבתני וגם מסופו אות ע' ולכן היה מאיר עיני חכמים בהלכה ושדא שיחלא רמז על אות ש' כנז' ולכן תמצא תיבת שיחלא גימטריא עם הכולל ש"ן הם אותיות הברות וניכרות מאות ש'. והוא תשלום הפסוק ובטן רשעים תחסר רומז על אות ש'. שהיא בבטן אותיות רשעים וק"ל. והרב זר"ק כמהר"ר אברהם אביחצירא נר"ו פי' על פי אופן השני שאמרו עליו על רבי מאיר רמון מצא תוכו אכל קליפתו זרק לז"א צדי"ק אכ"ל גימטריא מאיר עם ארבע אותיותיו לשובע נפש"ו אכל דוקא. ולכן תמצא נפש"ו בבטן רשעים תחסר ס"ת רמון והיינו הקליפות שהם החיצונים זרק ותוכם דהיינו מה שבבטנם חסר אותו מהם ואכלו וזהו בטן רשעים תחסר דהיינו בטן הקליפה שהוא תוך קליפת בת רמון ע"כ דבריו ודפ"ח:

אשר בזה אפשר יע"ן רמז הכתוב (משלי יא ח) צדיק מצרה נחלץ ויבוא רשע תחתיו דהיינו רומז על רבי מאיר הצדיק שהיה לו צרה גדולה שהקב"ה אומר שמועה מפומיהו דכולהו רבנן ומפומיה דרבי מאיר לא הוה אמר ואולם על ידי שאמר רבה בר שילא ר"מ רמון מצא תוכו אכל וכו' מכה זה חזר הקב"ה ואמר

מאיר בני אומר וכו'. וזהו צדיק מצרה נחליך וחזור הקב"ה לומר מאיר בני אומר וא"ת מאיזה טעם לזה רמז ר"ת מ'צרה נ'חליך ויבוא ר'שע אותיות רמז"ן שמכח זה צדיק מצרה נחליך ויש מקום להאריך ומ"מ עת לחשות ועת לדבר ודו"ק. וכן צר"ה עם הכולל גימטריא רמז"ן וזהו צדיק מכח צר"ה שהוא רמז"ן נחליך ואמר מאיר בני אומר וק"ל:

(נח) **רבי מאיר** איתא במסכת גיטין דף נ"ו ע"א אמר רבי יוחנן ענותנותו של רבי זכריה החריבה את ביתנו ושרפה את היכלנו והגליתנו מארצנו שדר מלכא עלווייהו לנירון קיסר כי קא אתי שדא גירא למזרח אתא נפל בירושלים. למערב אתא נפל בירושלים. לארבע רוחות השמים אתא נפל בירושלים. אמ"ל לינוקא פסוק לי פסוק. אמ"ל (יחזקאל כה יד) ונתתי את נקמתי באדום ביד עמי ישראל וכו'. אמר קוב"ה בעי לחרובי ביתיה ובעי לכפורי ידיה בההוא גברא ערק ואזל ואיגייר ונפק מיניה רבי מאיר יעו"ש:

אמ"ה בזה יע"ן סמיכות הכתובים בפרשת בהעלותך וז"ת (במדבר ט יג) והאיש אשר הוא טהור ובדרך לא היה וכו' חטאו ישא האיש ההוא. וכי יגור אתכם גר ועשה פסח לה' וכו'. וידוע דהלולא של רבי מאיר בע"ה זיע"א בעי"ק טבריא תוב"ב היא ביום פסח שני ולכן רמז זה הענין בפסוקי פסח שני חטאו ישא האיש ההוא. האי"ש גימטריא נירו"ן בדקדוק ומהו תיקונו. לזה רמז"ן בס"ת האיש ההוא וכו' יגור אתכם מאי"ר ר"ל שנתגייר האיש ההוא ויצא ממנו רבי מאיר בעל הנס זיע"א. וזה רמזו נמי ברישא דענינא ויהי אנשים אשר היו טמאים ס"ת בגימטריא נירון ולכן אמר ויהי לשון יחיד ולא אמר ויהיו כדי לרמז"ן על איש אחד היוצא מס"ת והוא נירון ונתקן על ידי שנתגייר ויצא ממנו ר"מ שעושים ההלולא שלו בפסח שני וק"ל:

ובזה יע"ן סמיכות הכתובים בתילים (עו יב) נדרו ושלמו לה' אלהיכם כל סביביו יובילו שי למורא יבצור רוח נגידים נורא למלכי ארץ. וידוע מ"ש לעיל על יובילו שי למורא שרומז על רמב"ה זיע"א שמביאים לו מנחות נדרים ונדבות כנז' לעיל לכן סמוך לו כתוב י' בצור ר'וח נ'גידים נ'ורא למלכי ארץ ר"ת נירון שזהו תיקונו של נירון קיסר אשר היה נגיד ושלחו מלך הארץ לצור על ירושלים לכן יבצור ר'וח נ'גידים נ'ורא ר"ת נירון וק"ל:

ובזה אפשר לרמז ענין ר"מ רמון מצא תוכו אכל וכו' על נירון קיסר כי רמון ביו"ד היא גימטריא נירו"ן. והוא בהק' מה שהיה אומר הרב מר שארינו כמה"ר אח"ד סתהון נר"ו הוא היה אומר לדב"ק טוב נישוק חיבור שם מאיר עם תיבת יראה זה לעומת זה כמ"ש הרב מהר"ש מאיסטרפולי ז"ל על ענין [יראה כל עם אהבה עם לך הכא נמי מאיר ובוזה היה מפרש ה' יראה אשר יאמר היום ושי' יר אה] ועפ"י דבריו יומתק לחכי טעם לההוא עובדא שהובא בספר עשרת הדברות ענין רבי מאיר שעלה לרגל ובא אריה בלילה ראשונה ושניה ולא אכל ממנו כלום ולילה שלישית אכל ממנו כזית יעו"ש. ועיין לעיל שרמזתי כי תיבת ארי"ה ר"ת 'אשת רבי' יהודה 'הטבח. והנה אותיות האמצעיים של נירון הם יר"ו גימטריא ארי"ה ואפשר זהו תוכו אכל ר"ל אריה שהוא תוכו של נירון אכל כזית מרמב"ה רמז"ן מצא' גימ' כזי"ת. והנה בעתה יע"ן הואיל ומחוברים בתכיפה אחת מאיר יראה לכן בעליתו לרגל נהפכה הקערה על פיה תיבת יראה לתיבת אריה: א"נ נרמז"ן כי בתיבת אלישע תוכו אותיות ליש שהוא ג"כ ארי"ה כמ"ש (משלי ל' ל') ליש גבור בבהמה וכן (שופטים ד יא) ליש אובד מבלי טרף שפירושה אריה כמ"ש רש"י ותרגום יב"ע יעו"ש ודו"ק ומ"ש בגמרא באופן השני על רבי מאיר אכל תיחלא ושדיה שיחלא אפשר לרמז"ן אכל תיחלא היינו התו' שלמד ממנו שתחילתה בראשית שפי' תחילה ושדיה שיחלא היינו אלישע כי שיחלא היינו אלישע על ידי חילוף אות ח' באות ע' באחה"ע. וזה ג"כ ירמז"ן רמז"ן מצא תוכו אכל היינו לרמזו על נירון קיסר שבא ממנו רבי מאיר ולקח תוכו היינו אותיות יר"ו גימטריא ירא"ה וקליפתו זרק היינו שני נוני"ן שהם גימטריא מ"ס וכמ"ש לעיל על ענין ארמימ"ס ועל ענין המס אשר פרע בעד אחות ברוריה לך נא רא"ה ודו"ק. וזה רמזתי במקום אחר בתילים על פסוק (א א) אשרי האיש אשר לא הלך בעצת רשעים ובדרך חטאים לא עמד וכו' האי"ש גימטריא נירו"ן אשר לא שמע לקול מלחשים והגם ששלחו המלך לצור על ירושלים מרד במלכות והלך ונתגייר והיא כעץ שתול על פלגי מים אלו טבריא וחברותיה כנז' במדרש שוחר טוב. וכל אשר יעשה יצליח שבא ברבי מאיר שהיה יושב בעה"ק טבריא ת"ו ובתורתו יהגה יומם ולילה כנז' במדרש קהלת על פסוק (קוהלת ז ח) טוב אחרית דבר מראשיתו וק"ל:

ועפ"י שבעתי באומרים לי משם הרב מהרח"ו זלה"ה על פסוק (דברים כט כא) ואמר הדור האחרון. בניכם אשר יקומו מאחריכם והנכרי אשר יבוא מ'ארץ ר'חוקה ר"ת מאיר לרמזו שבא מנירון קיסר ע"כ שמעתי:

והנה ראה תראה בסופי תיבות תמצא גימטריא רצ"ו והא בגימטריא רמז"ן. עוד תמצא ס"ת מאחריכם והנכרי אשר יבוא מאיר והטעם שנרמז שני פעמים בחד קרא הוא לרמזו שצריך האדם בעת צרה לומר אלהא דמאיר ענני שני פעמים כמ"ש הרב עתרת החיים משם ילקוט ראובני והבאתי דבריו לעיל יעו"ש.

וזה רמזנו ג"כ בפסוק (בראשית מט כב) בן פרת יוסף בן פרת עלי עין כי אמרנו פר"ת בגימטריא רבי מאיר בע"ה ולכן אמר פרת שני פעמים לרמזו שצריך לומר אלהא דמאיר ענני שני פעמים. כי רמב"ה זיע"ה הוא ניצוץ יוסף הצדיק ולכן (בראשית מט כד) ויפוזו זרועי ידיו 'משם' 'רועה' 'אבן' 'ישראל' ר"ת מאיר. ואפשר זה ירמזו הכתוב (ישעיה יד ג) והיה הנשאר בציון והנותר בירושלים קדוש יאמר לו כל הכתוב לחיים בירושלים. והדקדוק מבואר דלמה שינה הפסוק הנשאר והנותר וג"כ ציון וירושלים. ושמעתי מפי חכם אחד אשכנזי הוא היה אומר משם המקובלים בהק' מ"ש רבינו האר"י ז"ל כי פסח ראשון הוא בחינת ירושלים. ופסח שני הוא בחינת ציון:

והנה בפסח ראשון כתיב (שמות ב י) ולא תותירו ממנו עד בוקר וכו' ובפסח שני כתיב (במדבר ט יב) ולא ישאירו ממנו עד בוקר וכו' ולכן זה שאמר הכתוב והיה הנשאר בציון היינו בפסח שני והנותר דהיינו לא תותירו וכו' הוא בירושלים דהיינו פסח ראשון עכ"ל וש"י. העולה מהאמור כי ציון רומז לפסח שני וידוע כי בעיה"ק טבריא ת"ו עושים הלולא לרמב"ה זיע"ה ומדליקין את הנרות וגם הדלקה גדולה כנודע וזה רמזתי בעניתי והיה הנשא"ר אותיות הנר אש דהיינו הנרות והאבוקה בציון שהוא פסח שני. וכן ס"ת הנשא"ר אותיות הנר אש דהיינו הנרות והאבוקה בציון שהוא פסח שני. וכן ס"ת הנשא"ר בציון נר. גם והנותר אותיות והנרו"ת בירושלים ר"ל שגם בירושלים מדליקים. וא"ת בשביל מה הנרות הללו אנו מדליקין לזה אמר קדו"ש יאמ"ר לו ר"ל בעבור הלולא רבי מאיר שנקרא קדוש כנז' בגמרא ובמדרש כי רבי יוסי הוה משבח ברבי מאיר קמי צפראי שהוא קדוש וצנוע. ותשלום הפסוק לחי"ם בירושלי"ם גימטריא נירו"ן קיס"ר שבא לירושלים לצור עליה וקאמר להווא ינוקא פסוק לי פסוק וכו' כנז"ל. ערק ונתגייר ויצא ממנו רמב"ה זיע"ה. גם בציון רומז כי לפני הציון של המצבה שם יעשו הנרות. גם ציון גימטריא יוסף שהוא ניצוץ רבי מאיר בע"ה זיע"ה. גם והנותר בירושלים ס"ת ר"מ שהוא ר"ת רבי מאיר ור"ת יאמ"ר לו כל ר"ת כלי. גם ה'כתוב לחיים ב'ירושלים ר"ת להב. ר"ל אם יש לו איזה כלי כסף או זהב ישליך לתוך הלהב ואין בו משום לא תשחית כמ"ש הפוסקים וכמו שכתבו רבני עיה"ק טבריא ת"ו להשיב על שאלה שבאה מאת מע' הרב רבי חזקיה מדיני נר"ו כנודע.

והנה ס"ת קדו"ש יאמ"ר לו אותיות שו"ר שהוא רומז לחדש אייר שמזלו שור ורמב"ה זיע"ה ניצוץ יוסף דכתיב ביה (דברים לג יז) בכור שורו הדר לו וק"ל:

(נט) **רבי מאיר** איתא במסכת גיטין דף ס"ז ע"א וכן הוא באבות דרבי נתן סוף פרק י"ח וז"ל איסי בן יהודה היה מונה שבחן של חכמים רבי מאיר חכם וסופר. רבי יהודה חכם לכשירצה וכו' יעו"ש. וכן מסכת הוריות פ"ג ד"ג ע"ב וז"ל אמר רבי יוחנן בימי רשב"ג נשנית משנה זו רשב"ג נשיא רבי מאיר חכם. רבי נתן אב"ד. כי הוה עייל רשב"ג התם הוו קיימי כולי עלמא מקמיה. כי הוה ע"ל רבי מאיר ורב נתן הוו קיימי כולי עלמא מקמיהו. אמר רשב"ג לא בעו למיהב היכרא בין דילי לדידהו תקין הא מתניתא הווא יומא לא הוו רבי מאיר ורבי נתן התם למחר כי אתו חזו דלא קמו מקמיהו כדרגילא מלתא. אמרי מאי האי אמרי ליה הכי תקין רשב"ג. אמ"ל רבי מאיר לרבי נתן אנא חכם ואת אב"ד נתקין מלתא כי לידן מאי נעביד ליה לימא ליה גלי עוקצין דלית ליה וכיון דלא גמר נימא ליה (תהילים קו ב) מי ימלל גבורות ה' ישמיע כל תהלתו למי נאה למלל גבורות ה' מי שיכול להשמיע כל תהלתו. נעבריה נהוי אנא אב"ד ואתה נשיא. שמעניהו רבי יעקב בן קרשי אמר דילמא ח"ו אתיא מלתא לידי כיסופא אזל יתיב אחורי עילתיה דרשב"ג פשט גרס ותנא גרס ותנא אמר מאי דקמא דילמא ח"ו איכא בי מדרשא מידי יהב דעתיה גרסה. למחר אמרו ליה ניתי מר ונתני בעוקצין פתח ואמר בתר דאוקים אמר להו אי לא גמירנא כספתינן. פקיד ואפקינהו מבי מדרשא הוו כתבי קושייתא בפתקא ושדו התם דהוה מיפריק מיפריק. דלא הוו מיפריק כתבו פרוקי ושדו. אמ"ל רבי יוסי תורה מבחוץ ואנן מבפנים. אמ"ל רשב"ג נייעילנהו מיהו ניקנסינהו דלא נימרו שמעתא משמיהו. אסיקו לר"מ אחרים ולרבי נתן יש אומרים. אחוו ליהו בחלמיהו זילו פייסוהו לרשב"ג רבי נתן אזל רבי מאיר לא אזל. אמר דברי חלומות לא מעלין ולא מורידין. כי אזל רבי נתן אמר ליה רשב"ג נהי דאהנא לך קמרא דאבוך למיהוי אב"ד שוינך נמי נשיא. מתני ליה רבי לרבי שמעון בריה אחרים אומרים אילו היה תמורה לא היה קרב. אמ"ל מי הם הללו שמימיהם אנו שותים ושמותם אין אנו מזכירים אמ"ל וכו' הדר אתני ליה אמרו משום רבי מאיר אלו היה תמורה לא היה קרב. אמר רבה אפילו רבי דענותא הוא תנא אמרו משום רבי מאיר, אמר רבי מאיר לא אמר עכ"ל הגמרא:

אמ"ה עיין התוספות פרק ראשון דברכות ד"ט ע"ב בד"ה אחרים שכתבו שם דאחרים דהתם לאו היינו רבי מאיר. דהא רבי מאיר איירי לעיל מיניהו. ובמסכת עבודה זרה דס"ד ע"ב בתוספות ד"ה אחרים שכן כתבו ג"כ על אחרים דהתם לאו היינו רבי מאיר דהא רבי מאיר פליג עליה. וכן מצינו בכמה מקומות דאחרים במחלוקת עם רבי מאיר. ויש אומרים עם רבי נתן. ועיין בתוספות מסכת בתרא דט"ו ע"ב ד"ה ויש

אומרים. די"א דהתם לאו היינו רבי נתן דהוא פליג עליה: אמנם במסכת סוטה די"ב ע"א (ד"ה אחרים) הקשו קושיא זאת דמכל הני שמעתתא משמע דאחרים לאו היינו רבי מאיר ובשילהי הוריות אמר דאסיקו לר"מ אחרים ותיצצו וז"ל דאומר ר"י שראה בקונטרס צרפת דהיינו שמועות שקבל מאלישע בן אבויה קבעום בשם אחרים מפני שהיה שמו אחר. אבל שאר שמועות קבעום בשמו ולא מסתברא דהא לרבי נתן אסקוה יש אומרים ואית לך שכל שמועותיו קבעו כך. ולרבי מאיר נמי עשו כיוצא בו. אלא נראה דלאחר שאסיקהו אחרים חזר בו. ואמר נולד כשהוא מהול. וע"כ אמר (שמות ב ב) ותרא אותו כי טוב הוא. אבל מתחילה היה אומר כי טוב שמו. וכן בפרק קמא דברכות יעו"ש:

והנה בהיותי בזה רא'ה ראיתי להרב סדר הדורות באות מ' סדר תנאים דף קכ"ט ע"ב דהקשא דמכאן משמע דרבי מאיר אית ליה (גיטין נב ע"א) דברי חלומות לא מעלין ולא מורידין ולמה לא אמר כן לכידור כאשר בא לו אביו בחלום שיקח הכיס שמונה תחת ראשו וכשסופר החלום לרבי מאיר אמר לו רבי מאיר חלמא דבי שמשי בטילין ולמה לא אמר דברי חלומות לא מעלין ולא מורידין. ות' דהיה ירא דלא יאמין לו וילך לחפש בקבר אביו וימצא ע"כ אמ"ל דחלמא דבי שמשי בטילין וכו' אזי ימתין עד לילה שניה אולי יחלום שנית בליל חול ואזי ביני ביני יקח כיסו ר"מ במוצאי שבת וק"ל עיי"ש:

ואולם הא קשיא לי דמכאן משמע דמתני ליה רבי לר"ש בריה אחרים אומרים אילו היה תמורה לא היה קרב משמע דרבי לא למד תורה אצל רבי מאיר. ובמסכת עירובין די"ג ע"ב שם נאמר אמר רבי האי דמחדנא מחבראי דחזיתיה לר"מ מאחוריה ואילו חזיתיה מקמיה הוה מחדנא טפי דכתיב (ישעיה ל כ) והיו עיניך רואות את מוריך ופירש"י דחזיתיה לר"מ מאחוריה כשלמדתי לפניו ישבתי בשורה שלאחריו משמע דלמד אצלו. ואף דיש גורסים רב כבר הוכיחו התוספות דלגרוס רבי משום עובדא דירושלמי במסכת ביצה פרק ה' הלכה ב'. רבי הוה מיסב לרבי שמעון בריה והוון מטפחין לאחורי ידיהון בשבתא. עבר רבי מאיר ושמע קליהון אמר רבותינו הותרה השבת שמע רבי קליה אמר מי הוא זה שבא לרדותינו בתוך ביתינו ואית דאמרי הכין אמר מי הוא זה שבא לצעננו בתוך ביתינו שמע רבי מאיר קליה וערק נפקין עבדי רדפו אבתריה אפרח רוחא פקיליה לסדוריה מעל קדליה דרבי מאיר. אודיק רבי מכותא וחמא קדליה דרבי מאיר מאחוריו אמר לא זכיתי אנא לאורייתא אלא בגין דחמית קדליה דרבי מאיר מן אחוריו וכו' ע"כ יעו"ש:

ויש לומר דאע"ג שלא למד אצלו זכה לתורה משום שראה רבי מאיר מאחוריו והא ראייה לזה שר"מ אמר להם רבותינו וכו'. וג"כ פחד ורהב לבבו וברח ואילו היה תלמידו אף שיוכיחו בפניו לא איכפת ואולם לרש"י שפ"י שלמדתי לפניו וכו' ודאי דיש לו גירסא אמר רב והא איתא רב ראה עורפו של רבי מאיר בבית המדרש כשהיה לומד לפניו כמ"ש רש"י ורבי ראה עורפו בשעה שברח מן הבית והפריח הרוח הסודר מעל צווארו ושניהם זכו לחידוד מכה זה. או אפשר דהגם דניגרוס רבי ולמד לפניו מ"מ אביו רשב"ג היה אביו ורבו לא כן רבי מאיר היה רבו לבד. ועדיין צריך ישוב: ולרמ"ז ענין זה דרך רמ"ז אפשר במ"ש הכתוב (תהלים טז ד) ירבו עצבותם אח"ר מהר"ו וכו' ובל אשא את שמותם על שפתי וק"ל:

ועמ"ש רבי מאיר חכם רבי נתן אב"ד אפשר לרמ"ז בפסוק (תהלים קז מג) מי חכם וישמור אל'ה ויתבונן חסדי ה' ס"ג גימטריא מאיר והוא בהק' עוד מ"ש בזה"ק על פסוק (ישעיה ס ח) מי אלה כעב תעופינה כי עתה בגלותינו הם נפרדים אותיות מי מאלה. ובה פירשו המפז"ל מ"ש בגמרא אימתי אתי מר א"ל היום ר"ל כשתחזור ו"ה לשם הוי"ה ומי לשם אלהים דהו"ל הוי"ה בוא יבוא ברנה יעו"ש: והנה אפשר שהיה רמב"ה זיע"א נזהר לחבר את האה"ל להיות אחד וע"כ הוא היה אומר אלהא דמאיר ענני: ומעתה מ"י חכם וישמור אל"ה שר"מ שנקרא חכם הוא השומר תיבת אל"ה שלא תפרד מן תיבת מי כנו"ל וק"ל ועיין בסה"ק "אור המערכה" אות א' מ"ש בס"ד באופן אחר לך נא רא"ה:

(ס) **רבי מאיר**. איתא במסכת שבת דקל"ד ע"א תניא אין טורפין יין ושמן לחולה בשבת. אמר רבי שמעון בן רבי אלעזר משום רבי מאיר אף טורפין יין ושמן. אמר רבי שמעון בן אלעזר פעם אחת חש רבי מאיר במיעיו ובקשו לטרוף לו יין ושמן ולא הניחנו. אמרנו לו דברך יבטלו בחיך אמר לנו אעפ"י שאני אומר כך וחבירי אומרים כך מימי לא מלאני לבי לעבור על דברי חבירי עכ"ל:

אמ"ה נראה שזה רמז בפסוק שאמר שלמה המע"ה (משלי יח יד) רוח איש יכלכל מחלהו ר"ת מאיר שם רמ"ז דהגם שר"מ שהיה חולה בשבת והיה יכול להתרפא על ידי רפואה שמותרת לסברתו עם כ"ז לא רצה. יכלכל דבריו עד מוצאי שבת ולא רצה לעבור על דברי חביריו: ואפשר זה נמי ירמוז הכתוב (ישעיה ג י) אמרו צדיק כי טוב כי פרי מעלליהם יאכלו. והיה צריך לומר כי פרי מעלליו יאכל. אלא עפ"י האמור. והוא כי ידוע שתיבת כי משמש בד' לשונות. אי. דילמא. אלא. דהא. וגם תיבת אמרו עם ד' אותיות גימטריא מאיר. לז"א אמרו צדיק שהוא רבי מאיר כי טוב וכי תימא מה יש בו יותר מאחרים לז"א דהא פרי

מעלליהם יאכלו ר"ל אם סברי מרנן על איזה דבר מותר אזלי לשיטתייהו. לא כן ר"מ אפילו לסברתו מותר לא עבר על דברי חבריו מעולם כי הא דיין ושמן וק"ל. ועיין בסה"ק פרשת ראה ס' ויחי שפירשתי הפסוק הנז' באופן אחר:

(סא) **רבי מאיר**. איתא בירושלמי דנדרים פרק ט' הלכה א' וז"ל רבי שמעון לא מצא פתח לנדרו עד שבא אחד מזקני גליל אית דאמרינן רבי שמעון בן אלעזר הוה. נסיב ליה מכא ומוקים ליה הכא נסיב ליה מכא ומוקים ליה הכא עד דאוקמיה גו שמשא מפני מנוהי אמרין ליה אילו היית יודע דהדין סבא עבד לך כן היית נודר אמר לון לא. ושרא ליה. אמרין ליה מנא לך הדא אמר להן משרת רבי מאיר הייתי בשנים שעברו וממנו למדתי לעשות כן. ואית דאמרי מקלו שלי רבי מאיר היתה בידי והיא מלמדת לי דעת ע"כ. וכתב הרב מוה"ד כמהר"ח ז"ל בספר לחיים בירושלים דמ"ג ע"ג וז"ל מקלו של רבי מאיר וכו'. עיין להרב היפה. מה שפירש בשני פנים וכן פירש נמי הרב יפ"מ ז"ל והרב נחמד למראה לא הזכיר להיפ"מ ועיין בבלי בעירובין ד"ג (ע"ב) ובירושלמי לעיל דנשתבח רבי על דחזא לרבי מאיר מאחוריה. ועיין בספר פני דוד סוף סדר שמות על פסוק (שמות ד כא) בלכתך לשוב מצרימה ראה כל המופתים ועשיתם לפני פרעה דהביא מה שפירש מהר"א ששון בפסוק (מלכים ב ד נט) קח המשענת ושמת וכו' וכן צידד במטה משה ומי יודע דרבי מאיר זכה כמו אותו משענת של אלישע וכמו מטה משה וכדכתיב ביהושע ס' ד'. ומקלו יגיד לו בנביאי הבעל וגם זה לעומת זה עשה האלהים עכ"ל יעו"ש:

אמ"ה עיין בזה"ק בסוף ח"ב בתוספות אשר שם דף רע"ג ע"א וז"ל אמר רבי יוסי תנינן בשעה שהיה משה נוטל המטה ברשותו היה עד שהוקם המשכן. ומשה היה נוטלו לעשות בו נסים וכו' יעו"ש שמוכח משם שהמטה של משה היה עושה בו אותות ומופתים וקרע בו את הים ונהפך לנחש כדמוכח מן המקראות. ואמר רבי אלעזר ידע לבא דמשה בקדמיתא דדחיל כד חמא נחש דכתיב (שמות ד ג) וינס משה מפניו לבא חמא ולא ידע. אמר רבי אלעזר כתיב (במדבר כא ט) ויעש משה נחש נחושת וישימהו על הנס. על נס לא כתיב אלא על הנס בעא לאתקנא מה דחסר. אמר ליה קובה"ו כתיב (במדבר כז יד) להקדישני במים במים ולא בדבר אחר כשם שהתחלתי במים בעינא דישתלם בשמי הנס במים. אמר רבי אלעזר אתרא דחסר לא שלים אבל את מגיד נסא חדא. אמר רבי יהושע (במדבר כא ח) עשה לך שרף עשה לך לתועלתך תקין מה דחסרת ועם כל זה לא תקין אלא ראייה שהיו רואים בנחש וחיין. אבל לא נקדש שמא במים ואשתאר חסר מן השאר. ותקנת בראיה (במדבר כז יב) עלה אל הר העברים וראה. אמר רבי יצחק בשעה דאמר קובה"ו לכן לא תביאו אמר משה האי חויה לתקלא עלמא הוה אמ"ל משה לאו הכי דינא לחייבא וחיין למארי קשוט. באותה שעה דכתיב (במדבר כא ח) וראה אותו וחי ידע משה דרכב והצדיק עליו את הדין פתח ואמר (דברים לב ד) הצור תמים פעלו דא הוא דקאמרינן. אל אמונה ואין עול דכתיב וראה אותו וחי. וכתביב (תהלים יח לא) האל תמים דרכו עכ"ל בקיצור קצת. וידוע מ"ש המקובלים דהמטה רומז למט"ט המלאך ורבי מאיר ניצוץ מט"ט וגם בחינת משה רבינו ע"ה שהוא ג"כ בחינת מט"ט שר הפנים כנז' לעיל בסי' הקודמים ולכן רבי מאיר מקלו היה מלמד לאדם דעת שהיה בידו כמו מטה משה ולכן נקרא בעל הנס על דרך (במדבר כא ט) וישימהו על הנס ולכן ג"כ ר"מ נפל לים ועלה כמ"ש ביבמות כנז' בסימנים הקודמים וג"כ הרג שני נחשים בחצר רבי יהודה הענותותי כנודע לכן לקח ט"ט מטטרו"ן שהוא תוכו אכל על דרך וראה אותו וחי ואכל וחי לעולם ועתיד להיות משיח שהוא בגימטריא נח"ש על דרך מ"ש המפז"ל על פסוק (תהלים קז טז) כי שיבר דלתות נחושת"ת כי לעתיד תשבר אות נז"ן של נחש ותחזור להיות מ"י וזהו לענ"ד (שם מג) מי חכם וישמור אלה כנז"ל בסימן הקודם וק"ל:

והואיל ואתא לידן ענין הני נחשים של רבי יהודה הענותותי אפשר זה ירמוז (בראשית מט כב) בן פרת יוסף ס"ת פתן בן פרת עלי עין ס"ת תנין. ועיין להרב ג"ע ז"ל הוא כמהר"ר חיד"א ז"ל שפי' בענין אחר. ועל פי דרכינו יבוא כמין חומר שהם רומזים על שני נחשים ויהיו לתנינים דבית רבי יהודה הענותותי והרגם רבי מאיר שהוא ניצוץ יוסף הצדיק כנז' בסימנים הקודמים וק"ל. ועיין להרב האר"י החי ז"ל בספר ליקוטי תורה ע"פ הנז' הוא היה אומר פורת בגימטריא ארבע מילואים שם הויה ברוך הוא ושלשה מילואי אהיה יעו"ש. וכן כתב בפרשת מקץ על פסוק (בראשית מג יא) קחו מזמרת הארץ בכליכם גימטריא תרפ"ז והם ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן קס"א קנ"א קמ"ג גימטריא תרפ"ז והם סוד (ויקרא יב ב) אשה כי תזרי"ע והבן עכ"ל. ובספר אהבת שלום ס' תזריע דע"ו ע"ב כתב וז"ל שכוונת יעקב אבינו ע"ה שאמר קחו מזמרת הארץ דהיינו שיקחו יחוד זה עמהם למצרים שיהיה להם מגן וצינה בעת צרה וכו' יעו"ש באורך לך נא ראה ויערב לך. וזהו לענ"ד שבעת צרה אומרים אלהא דמאיר ענני יותר מצדיק אחר ובעיה"ק טבריא ת"ו הוא הודה הוא זיוה הוא הדרה ועל ידו ניזונים ומפיו אנו חיין ובכל עת צרה שלא תבוא הוא לנו למגן ולצינה יען כי רבי מאיר בעל הנס גימטריא תרפ"ז כמספר מזמרת הארץ שהוא יחוד והצלה שאמר יעקב לבניו

ודו"ק כי נכון הוא כי רמב"ה זיע"א הוא ניצוץ סמ"ך שהוא שביעי כנז' לעיל והו"ל תרפ"ז ודו"ק: ובזה יע"ן (עי' בראשית יח ל) לא אשחית אם אמצא שם שלשים גימטריא תר"ף כמספר רב"י מאי"ר בע"ל הנ"ס זיע"א שבזכותו לא יתן המשחית לבוא אל ארצינו ואל נחלת אבותינו בע"ה. וזהו נמי (שם כט) ויאמר לא אעשה בעבור הארבעי"ם תמן אותיות מאיר בע"ה שבזכות רבי מאיר בעל הנס אנחנו ניצולים ומפיו אנו חיינן וק"ל ועיין ספר מאורי אור שכתב וז"ל מטה נקרא מטטרו"ן. ומ"ט של מט"ה הם מ"ט של מטטרו"ן כנז' ברעיא מהימנא פרשת פנחס דף רנ"ה ודא מטטרו"ן מטה וכו' ועיין תיקוני הזוהר תיקון ס"ח וז"ל מטה האלהים ודאי ודא מטטרו"ן וכו' עכ"ל ודו"ק. ועיין בספר לקט שמואל שכתב משם הזוה"ק פרשת בשלח כי אדם הראשון חטא ונסתלקה ממנו נשמה שלא נגזר עליה מיתה ובא בחנוך ועלה ברוח סערה חי לגן עדן ודו"ק:

(סב) **רבי מאיר**. כתב בספר חסד לאברהם עין משפט נהר כ"ג וז"ל דע כי יסוד אברהם הוא סוד אדה"ר שעבד ע"ז ולכן נתגלגל בטיפת תרח לכפר עליו. ותרח הוא משורש נשמת אברהם בנו והיה בחינת פסולת של שורש נשמת אברהם. ולכן נתגלגל הדבר ליתקן על ידו. וכתב עוד שם כי חלק מנשמות אדה"ר נמשכה אחיך ביוסף הצדיק ולכן היופי של אדה"ר בא לו ליוסף מאותה זיהרא עילאה ויוסף זכה לזאת הנשמה באותה לילה שנגמר שיעבודו כדי לעלות למלוכה ולזה למד שבעים לשון לפי שזכה לאותה הנשמה של מטטרו"ן הממונה על שבעים אומות וידוע לשון כולם עכ"ל השייך לעניינו. הרי מפורש יוצא כי נשמת יוסף הצדיק ומט"ט ואברהם ותרח כולם בחינת נשמת אדה"ר. וא"כ רמב"ה זיע"א שהוא בחינת מט"ט ויוסף הצדיק הרי הוא בחינת אברהם ותרח כי כולם בחינת נשמה אחת לתקן עון אדה"ר. גם בספר לקט שמואל כתב משם הרב עשרה מאמרות על פסוק שנאמר באברהם (בראשית טו יא) וירד העיט על הפגרים גימטריא מטטרו"ן חנו"ך ב"ן יר"ד יעו"ש. גם בספר מאורי אור מערכת ד' כתב וז"ל דרום הוא סוד החסד מדת אברהם. ולפעמים נקרא כן אבא דרו"ם גימטריא אברהם עם הכולל וגימטריא נ"ר ולכן מנורה בדרום יעו"ש. ופי' יאיר נתיב שם וז"ל עיין זוה"ק לך לך דף פ' וז"ל (בראשית יב ט) ויסע אברם הלך ונסוע הנגבה דא דרום דהוא חולקא דאברהם. ועיין פרשת תולדות דקל"ח וז"ל פתח ר"י ואמר (קוהלת א ה-ו) וזרח השמש ובא השמש וכו' והולך אל דרום דאיהו ימינא תא חזי כד אתא אברהם וכו' יעו"ש עכ"ל. ועיין מ"ש לעיל על ענין קבורת רמב"ה זיע"א לצד דרום יעו"ש ואתה תבא"ר. ועיין מ"ש לעיל ג"כ משם התיקונים תיקון ע' ר"ת ארגמ"ן וכו' ושם רזיא"ל גמטריא רמ"ח והוא גימטריא אברהם יעו"ש. והנה אמר הקב"ה לאברהם (בראשית טו, א) אנכי מגן לך שהם ר"ת מיכאל גבריאל נוריאל ולמה לא אמר לו גם אוריאל ורפאל שריפא את אברהם. ונראה לי כי כבר הם רמוזים באותיות א"ר של אברהם והנשאר מאותיות אברהם הם אותיות מב"ה שהיא ר"ת מ'איר ב'על ה'נס. וק"ל ולכן לא אמר לו אנכי ג"ן לך כי תיבת מ' של מיכאל ג"כ רמוזה בתוך אותיות אברהם. אלא הוא הטעם כדי שישאר בתוכו אותיות מב"ה שהם ר"ת מ'איר ב'על ה'נס. לכן אמר לו מג"ן לך וק"ל:

ואפשר הואיל ורמב"ה זיע"א הוא בחינת אברהם אבינו מצד נשמת אדה"ר כנז"ל לכן אמר (בראשית טו ח) במ"ה אד"ע כי אירשנה ר"ל הואיל ואני יש לי בחינת במ"ה שהיא ר"ת מאיר בעל הנס אני אומר אד"ע שהיא ר"ת א'להא ד'מאיר ע'נני ואירשנה ולזה השיב לו הקב"ה קחה לי עגלה משולשת וכו' וירד העיט על הפגרים גימטריא מטטרו"ן חנו"ך ב"ן יר"ד כנז"ל שמצד בחינה זו של מט"ט וחנוך הוא בא אבל עדיין עד שיבוא בבחינת יוסף ומשה ואח"ך יבוא בבחינת רמב"ה ואזי יאמר אלהא דמאיר ענני ויענה. ואולם הנה בעתה עדיין לא נשלם התיקון ודו"ק. וזה רמוז ג"כ בתיבת אברהם ר"ת א'ני ר'בי מ'איר ב'על ה'נס וק"ל. וגם עפ"י האמור כי נשמת אדם היא בחינת אברהם ותרח ובאה אח"ך במט"ט ויוסף ושוב ברמב"ה זיע"א כאמור. בזה יבוא רמז נכון על מ"ש בגמרא ע"ז דיי"ח (ע"ב) כאשר הלך רמב"ה זיע"א להציל אחות ברוריה משבייה אמר לה השמע לי אמרה לו שהיא נדה אמר לה מיתרחנ"א מתר"ח ר"ל שימתין לה עד שתטהר. וקשה למה אמר לה בזה הלשון שהוא קשה יאמר לה בלשון צח. אלא עפ"י האמור הנה נכון ר"ל שאני באתי מתרח אבי אברהם וא"כ מה איכפת אם היא נדה אם לאו. לכן אמרה לו איכא שפירן מנאי וכו' וק"ל:

ובזה יבא ע"ן בפסוק (בראשית יב א) ויאמר ה' אל אברם לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך שהוא בן גרים אל הארץ אשר ארא"ך גימטריא טברי"א והנה אם תסיר חשבון לך לך מחשבון תיבת מארצך ישאר רנ"א שהוא חשבון מאיר בדקדוק ודו"ק. ואפשר זה ירמוז רמון מצא על נירון קיסר. תוכו אכל ר"ל שלקה תוכו של נירון שהוא אותיות יר"ו גימטריא יר"א"ה וישליך הנון הנשארת. או תוכו גימטריא ארי"ה שבא ואכל ממנו כזית כנז' בסדר הדורות יעו"ש. גם רמון מצא בגימטריא כזית בדקדוק. וזהו תוכו אכל ונשארת נון ראשונה ואחרונה הם קליפתו זרק וכמ"ש שישליך לך לך מתיבת מארצך כאמור ודו"ק:

ואפשר ג"כ לרמוז על קליפתו שהיא הנון אשר זרק לתקן הנון ההפוכה של (בראשית יא לב) וימת תרח בחרן שיתקן חרון אף של תרח על שנתגייר נירון שתחילתו וסופו נון נשאר באמצע אותיות ר"י הם גימטריא בח"ר שנשארו ג"כ מתיבת בחרן אחר תיקון הנון והם נמי אותיות ברח כמ"ש בגיטין פרק הנזקין (נו ע"א) שדיה גירא למזרח אתא לירושלים וכו' ערק ואיגייר יעו"ש וג"כ אפשר לומר שטעם הנון הפוכה לצד ימין כדי להחזיר אותה ג"כ לראש ואזי תהיה נון מליאה ועם אותיות בר"ח שהמה גמטריא ר"י כאשר תצרפם יחד נון ר"י היו נירו"ן. ולכן סתם משנה רבי מאיר כי הוא ניצוץ מ'טט ש"ר ה'פנים ר"ת משה וגם תיקון הנון של נירון ונון של בחרן והם יעלו אותיות משנה נון וק"ל. וא"ש את"ם:

ועפ"ז יע"ן רמז הכתוב בישעיה שנאמר על אברהם כנודע ועתה יש לרומזו עפ"י דרכינו וז"ת (ישעיה מא ב) מי העיר ממזרח צדק יקראהו לרגלו ר"ל עפ"י מה שאמרו שם שדא גירא למזרח אתא נפל לירושלים. שדא למערב וכו'. והנה הנון של תיבת בחרן היא נון ארוכה יורה כחץ שהוא גירא תרגום חץ. ולכן הנון ההפוכה שגם החץ היה הופכו לכל צד מארבע רוחות השעים כנז' שם ואולם תחילתו העיר חרבו הנז' וזרקו לצד מזרח ואח"ך למערב ולשאר הרוחות. ולכן רמז מ"י שהיא בגימטריא נון הרומז לנז' שבחרן שהוא יורה כחץ תחילתו העיר ממזרח. ולכן צד"ק יקראהו לרגלו ר"ל גר צדק שנתגייר ויצא ממנו רבי מאיר שמכח סברתו (קידושין לא ע"א) דאנן בנין אנחנו זוכים לקיים מצות צדקה דאי לאו"ה יש לצדד כמ"ש (ב"ב י ע"א) טורנוסרופוס לרע"ק משל לעבד וכו' ודו"ק:

עוד אפשר לרמוז ג"כ כי בתורתו של רבי מאיר כתוב (בראשית ג כו) כתנות אור באלף ולא בעין. והנה הפרש שיש בין עי"ן לאל"ף הוא ס"ט הם אותיות ט"ס כי על ידי אשר טס וערק נירון קיסר ואיגייר יצא ממנו האור הגדול הוא רמב"ה זיע"א. וגם אותיות בח"ר שנשארו מאותיות בחר"ן הם אח"ר עם הכולל שלמד תורה מאחר כמ"ש ז"ל תוכו אכל או"ר בעד או"ר וק"ל:

(סג) **רבי מאיר.** עיין מה שכתבתי לעיל על פסוק (דברים כב ו) כי יקרא קן צפור ס"ת גימטריא מאיר לפני"ך גימטריא קן שרומז על נשמת משיח צדקנו שהיא בקן צפור כנז"ל לך נא ראה והנה בעתה אפשר להבין כי יקרא קן צפור ס"ת גימטריא מאיר לפני"ך בדר"ך גימטריא טבריא לרמוז שהוא קבור בטבריא תוב"ב כמ"ש האר"י ז"ל בשער הגלגולים. ותשלום הכתוב בכל ע או על הארץ. יובן בהק' מ"ש בליקוטי תורה ע"פ (יחזקאל א יד) והחיות רצוא ושוב וז"ל הנה אלהים בעילוי ההי"ן גימטריא רצ"ו והוא רמו"ן דמטטרו"ן בחינת נוריא"ל ועם חמשה אותיות פשוט דאלהים וי"ג דמילוי גימט' ח"י ט"ט דמטטרו"ן. וזה פירושו והחיות רצוא ושוב כי כשח"י זה דמטטרו"ן רצים ממטטרו"ן נשאר נוריא"ל גימטריא רצו"א. וכשישובו אליו נעשה בחינת מטטרו"ן גימטריא ושו"ב כמנין שד"י:

והנה בנוריא"ל יש לפעמים אחיזה אל החיצונים. אבל הפנימיות שהוא ט"ט לא יש שם אחיזה וזהו סוד רבי מאיר רמון מצא תוכו אכל קליפתו זרק כי השר נוריא"ל שהוא גימטריא רמון כמנין עץ הדעת טוב ורע כי טו"ב ור"ע גימטריא רצ"ה עם שני המלות גימטריא נוריא"ל עכ"ל. ומעתה זהו רמז תשלום הפסוק בכל עץ שהוא רומז על רמון מצא שיוצא מעץ הדעת טוב ורע שהם בגימטריא רצ"ה. גם גימטריא רמון. וא"כ זהו בכל עץ הרומז לעץ הדעת טוב ורע. או על הארץ גימטריא רצ"ו גימטריא רמו"ן אפרוחים תמן אותיות מאיר ועל כן דרשו בהקדמת הזוה"ק אפרוחים אילין מארי משנה. מאר"י אותיות מאיר משנה ג"כ רומזת עליו כי סתם משנה רבי מאיר. עוד יש לרמוז כי תיבת אפרוחים תמן מאיר תמן אחר תמן אחרים ונשארת אות פ' יתירה לדרשא אתי אם יעזור האל והוא ידוע ע"ש בסוף מסכת חולין (קמב ע"א) על פסוק (דברים ה טז) למען יאריכון ימיו ולמען יטב לך. ובשילוח הקן כתיב (דברים כב ז) למען יטב לך והארכת ימים. הרי שאמר לו אביו עלה לבירה והביא לי גוזלות ועלה ושילח את האם והבנים ובחזרתו נפל ומת. היכן אריכת ימיו של זה והיכן טובתו של זה אלא למען יאריכון ימיו בעולם שכולו ארוך ולעולם שכולו טוב וכו' יעו"ש. וסיים שם אמר רב יוסף אלמלא דרשיה אחר להאי קרא כרבי יעקב בר ברתיה לא חטא מאי חזא כי האי מעשה חזא, ואיכא דאמרי לישנא דרבי חוצפית המתורגמן חזא דהות מוטלת באשפה אמר פה שהפיק מרגליות ילחוך עפר והוא לא ידע למען יטב לך בעולם שכולו טוב ולעולם שהוא ארוך ע"כ יעו"ש:

ומעתה רמז בכאן בזה הפסוק של שילוח הקן כי יקרא קן צפור ס"ת בגימטריא מאיר לבדו דר בלא תערובת אחר ואחרים. ואח"ך בתיבת אפרוחים אשר ראה אלישע המעשה של האפרוחים כנז'. לכן רמז בתיבת אפרוחים אותיות מאיר ואותיות אחר ואותיות אחרים כי מאותו מעשה ואילך נקרא רבו אלישע אחר והוא שלמד ממנו נקרא אחרים כמ"ש התוספות הבאתי דבריהם לעיל והוא לאיכא דאמרי קמא שאמרו כי האי מעשה חזא. ואות פ' היתירה בתיבת אפרוחים לרמוז לאיכא דאמרי בתרא שאמר פ"ה שהפיק מרגליות ילחוך עפר ואות פ' פ"ה קרינן לה ודו"ק כי נכון הוא:

(סד) **רבי מאיר**. עיין מ"ש לעיל מעשה דאחות ברוריה במס' עבודה זרה די"ח ע"ב. ומ"ש עליו בס"ד: והנה בעתה הן קו"ל חדש אנכי רואה בפסוק שיר השירים וז"ת (שה"ש ח' ח') אחות לנו קטנה ושדיים אין לה מה נעשה לאחותינו ביום שידובר בה: והנה ס"ת לאחותינו ביום שידובר ב'ה' גימטריא מאיר ור"ת ל'אחותינו ב'יום ש'ידובר אותיות לב"ש. שם רמ"ז כי ברוריה דברה עם רבי מאיר אודות אחותה שנשבעת כי זילא בה מלתא ולכן ס"ת מאיר ור"ת לב"ש שם רמ"ז כי רבי מאיר כשבא אצלה שינה מלבושיו ולבש כאחד מן הפרשים כנז' שם. ועיין ברש"י שם. ואמר (שם ט) אם חומה שאין שום אדם נכנס אצלה ולא נאסרה נבנה עליה טירת כסף דהיינו שוחד ובודאי יעשה לו נסים. לכן כסף גימטריא נסים. ואם דלת היא נפתח ונסגר המקור בעבירה נצור עליה לוח ארז ר"ל יסגור אחריה דלת בית הסוהר ונחשוב אותה לאשה זרה ולכן ארז אותיות זרא אבל היא אמרה אני חומה שלא נאסרה. גם חומ"ה גימטריא נד"ה שאמרה לו נדה אני. גם (שם י) אני חומה ו'שדי כ'מגדלות ר"ת אחו"ך ר"ל אני מגדת לך שיש שפיראן מנאי [וכמ"ה אחו"ך שמע לי באיוב] אז הייתי בעיניו כמוצאת שלום שיצאה בשלום. לכן (שה"ש ח' יא) כרם היה לשלמה בבעל המון כי כתבנו לעיל כי רמב"ה זיע"א ושלמה ענין אחד להם שלמה אמר (שה"ש ו' יא) אל גינת אגוז ירדתי תוכו אכל וכו' ורמב"ה זיע"א רמון מצא תוכו אכל וכו'. גם הקשינו לעיל דמהיכן בא לרמב"ה זיע"א תרקבא דדינרי הלא היה לעי בתלת סלעי חד לכסות וחד לאכילה וחד לפרנס ת"ח ואמרנו אפשר עשה נדבת פדיון שבויים מהמון רב:

ומעתה יע"ן כרם היה לשלמה בבעל המון שקבץ דינרים הנז' מהמון רב נתן את הכרם גימטריא דינרא. לנוטרים ר"ל לשומר דידה. ולכן תמצא ר"ת (שה"ש ח' ג) מקשיבים לקולך השמיעני אותיות מלה שיאמר מלה וינצל כי מלה גימטריא אד"ע שהיא ר"ת א'להא ד'מאיר ע'נני וס"ת מקשיב'ם לקולך השמעני מכ"י ר"ת מ'אכילת כלבים י'נצל כאשר שמעו המלכות שרבי מאיר הוא בעל האי עובדא חקקו צורתו כדי לתופסו ויברח וימלט. ולכן כתיב (שם יד) ברח דודי ודמה לך לצבי או לעופר האיילים ודו"ק. גם יש לרמוז זה בפסוק דלעיל מיניה וז"ת (שה"ש ו' ו) שנייך כעדר הרחלים שעלו מן הרחצה שכולם מתאימות ושכולה אין בהם הנה כעדר הרחלים שעלו מן ס"ת רמון שם רמ"ז לרמב"ה זיע"א אשר רמון מצא תוכו אכל. ויותר יומתק עפ"י מה ששמעתי מפי הרב המובהק רב משרשיא כמהרש"ל אבואלעפאי נר"ו הוא היה אומר רמון ר"ת ר'בי מ'איר ו'שרשו נ'ירון ע"כ:

ומעתה ידוע שכאשר אמר רבי מאיר לאחות ברוריה השמעי לי אמרה לו לך אצל אחרים שפיראן מנאי אבל אני נדה. ולכן תשלום הפסוק ההוא אמר שכולם מתאימות ושכולה אין בהם אבל היא נדה כנז' ודו"ק:

(סה) **רבי מאיר**. איתא במס' בכורות דנ"ה ע"א וז"ל זכורתא דמייא פרת דאמר רבי יהודה אמר רב הנודר ממי פרת אסור בכל מימות שבעולם, ה"ד אילימא דאמר לא שתינא מממי דפרת מי פרת הוא דלא שתינא הא מנהרא אחרינא שתינא? אלא דאמר לא שתינא מממי דאתו מפרת דאמר רבי הודה אמר רב כל הנהרות למטה משלשה נהרות. ושלשה נהרות למטה מפרת והא איכא עינתא דמדליין אמר רב משרשיא הנהו שולמי דפרת נינהו והכתיב (בראשית ב' יד) והנהר הרביעי הוא פרת. אמר רב נחמן בר יצחק ואיתימא רב אחא בר יעקב הוא פרת דמעיקרא. תניא רבי מאיר אומר יובל שמו שנאמר (ירמיה יז ח) והיה כעץ שתול על מים ועל יובל ישלח שרשיו. ולמה נקרא שמו פרת שמימיו פריין ורביין מסייע ליה לשמואל דאמר שמואל נהרא מכיפיה מבריק עכ"ל:

אמ"ה נראה לרמוז ענין רבי מאיר בכאן כי מצינו ר"מ היה עיקר שמו רבי נהוראי כמ"ל משם הרב הגדול מהרש"א ז"ל בחי' עירובין בס' ישרש יעקב דכ"ח ע"ב כמ"ש בס' אבות הרא"ש ח"ב פכ"ג דף י"ג ע"ד לך נא רא"ה. אפשר שהוא לשון נהרות על שם ד' נהרות שנפרדו מנהר פרת. כי פר"ת גימטריא רב"י מאיר בע"ל הנ"ס בדקדוק ואמרו למה נקרא שמו פרת שמימיו פריין ורביין. גם שם אמרו בעירובין (יג ע"ב) רבי נהוראי שמו ולמה נקרא שמו רבי מאיר שמאיר עיני חכמים בהלכה גם לא ירדו חכמים לסו"ד כמו מים שאין להם סוף. גם רבי מאיר עצמו אמר (בכורות נה ע"ב) על נהר פרת יוב"ל שמו לכן סומכוס תלמידו הוא היה אומר (עירובין יג ע"ב) על כל דבר הלכה מ"ח פנים טהור ומ"ח טמא. וגם רמב"ה בעצמו במסכת אבות (פ"ו מ"ה) אמר התורה נקנית במ"ח מעלות. או נימא שרמב"ה אמר על פרת יובל שמו לכן גם הוא שהוא גימטריא פר"ת היה נותן על כל דבר הלכה מ"ט פנים טהור ומ"ט פנים טמא כמספר יוב"ל עם הכולל או כמספר שנות היובל מ"ט שנה וק"ל. גם מצינו (ירושלמי כלאים פ"ט ה"ד) שצוה ר"מ בשעת פטירתו שיתנוהו על חוף הים ויעלוהו לארץ ישראל ומצינו שהעלוהו וקברוהו על כיף ימא דטבריא כנודע מהאר"י ז"ל וכאשר עינינו הרואות: והטעם אפשר כי הים נקרא י"ם כינר"ת והוא כי כינר"ת גימטריא רבי מאיר בעל הנס זיע"א. ואמרו בגמרא (עי' רש"י שבועות מז ע"ב) למה נקרא הנהר הגדול נהר פרת שהוא סמוך

לארץ ישראל וכן כתב רש"י ז"ל בחומש ע"פ הנז' גם בפסוק (תהלים א ג) והיה כעץ שתול על פלגי מים דרשו במד' שוחר טוב כגון טבריא וחברותיה יעו"ש. ואמרו בב"ר פרק ט"ז הוא נהר פרת הוא נהר כבר יעו"ש ולכן תלמידיו העלוהו לטבריא וקברוהו בחוף הים כנרת. כי כינר"ת גימטריא פר"ת וגימטריא רמב"ה זיע"א כנז' ונהר כב"ר גימטריא טבריא וק"ל:

והנה רמב"ה זיע"א נפטר בעיר אסייא וצוה להעלותו לארץ ישראל. והנה אמרו בגמרא ע"פ (בראשית ט יט) את הקני ואת הקניזי ואת הקדמוני מחלוקת בפרק חזקת הבתים (ב"ב נ ע"א) וז"ל אמר רב יהודה אמר שמואל כל שהראהו הקב"ה למשה חייב במעשר. לאפוקי מאי לאפוקי קיני וקניזי וקדמוני תניא רבי מאיר אומר נפתוחא ערבא ושלאמה. רבי יהודה אומר הר שער עמון ומואב. רבי שמעון אומר ערדיסקיס אסייא ואספמיא ע"כ. וכתב רש"י ז"ל תניא ר"מ אומר. כולוהו הני תנאי בפירוש דקיני וקניזי וקדמוני פליגי יעו"ש והתוספות כתבו לאפוקי מאי תימא מאי קאמר לאפוקי מאי. והא כל שהראהו קאמר דמשמע לאתויי. וי"ל דמשהראהו דייק דמשמע לאפוקי וא"ת ולימא לאפוקי חו"ל. וי"ל דאין זה חידוש. ולכך אמר לאפוקי קיני וקניזי וקדמוני אע"ג דמארץ ישראל הם יעו"ש: באופן לסברת רבי שמעון אסייא היא אחת משלש אלה קיני קניזי וקדמוני: ומעתה יע"ן סמיכות הכתוב (בראשית טו יח) עד הנהר הגדול נהר פר"ת הרומז לרמב"ה זיע"א שהוא נהר גדול שנקרא רבי נהורא"י ולא ירדו חביריו לסו"ד. וגם הוא נהר פר"ת כי פר"ת גימטריא רב"י מאי"ר בע"ל הנ"ס זיע"א כנז' וכי תימא היכן נפטר לז"א את הקיני ואת הקניזי ואת הקדמוני דהיינו באסייא שהיא אחת משלש אלה לסברת רבי שמעון:

ובזה פירש הרב רבי דוד שיפמאן נר"ו בספרו הנדפס מחדש זה שמו הביכורים והראיות שזה הוא כוונת ר"מ באומרו הא משיחון דידכון בשין שמאלית ר"ל זו אסייא היא אחת משלש הערים האלה ק'ק'ק'. ר"ל כפי סברה שלכם. אבל לסברת ר"מ אית ליה שהם נפתוחא ערבא ושלאמה יעו"ש לך נא ר'א'ה: ומצאתי סמך לדברי אלה ממדרש הביא הרב לקט שמואל בערך אדם סי' ד' וז"ל ארבע נהרות. מיכאל נגד פישון. גבריא נגד גיחון. רפאל חידקל. נוריא פרת עכ"ל. כבר כתבנו לעיל כי המלאך נוריא"ל הוא רמז לרמב"ה זיע"א כי נוריא"ל גימטריא רמז"ן כנז"ל. א"כ יפה רמזנו כי נהר פרת הוא רומז לרמב"ה זיע"א שהוא בגימטריא פר"ת ודו"ק היטב כי נכון הוא. גם במה שכתבנו לעיל בגמרא הנודר ממימי פרת אסור בכל מימות שבעולם וכו' יע"ן (אבות ב ח) דברי רבן יוחנן בן זכאי שהיה לו חמשה תלמידים והיה מונה שבהן. רבי אלעזר בן ערך כמעין המתגבר. כי ידוע מ"ש בעירובין (יג לב) על ר"מ רבי נהוראי שמו ואמרי לה רבי אלעזר בן ערך שמו ולכן אמר בכאן רבי אלעזר בן ערך כמעין המתגבר גם אמר אם יהיו כל חכמי ישראל בכף מאזנים ורבי אלעזר בן ערך בכף שניה מכריע הוא את כולם. יען כי נהר פרת הרומז לרמב"ה זיע"א שהוא רבי אלעזר בן ערך כלול בו כל מימות שבעולם. ואפילו מעיינות הגבוהים אשר בהרים הם סולמות של פרת. והנודר ממימי פרת אסור בכל המימות שבעולם כי כל המימות כלולים בנהר פרת ומשם יפרד. ולכן ריב"ז אמר רואה אני את דברי רבי אלעזר בן ערך מדבריכם שבכלל דבריו דבריכם. ודו"ק כי נכון אם יראה בעיני אלהים ואדם גם בזה רמזתי מה שאמר רבי אלעזר בן ערך דרך ישרה שיבור לו האדם לב טוב. והנה לב טוב בגימטריא מ"ט כי רמב"ה זיע"א הוא היה אומר על כל דבר הלכה מ"ט פנים טהור ומ"ט פנים טמא:

ובזה פירשתי בתילים בכונ"ה (תהלים נא יב) לב טהור ברא לי אלהים ורוח נכון חדש בקרבי כי רבי אלעזר בן ערך שאמר לב טוב הוא ר"מ כנז' ולכן תמצא ס"ת טהור ברא לי אלהים מאיר שהוא בעל סברת לב טוב. גם ס"ת אלהים ור"ה נכו"ן חד'ש בקרבי נחשים שם רמז' שרמב"ה זיע"א הוא שהרג שני נחשים התנינים הגדולים אשר היו הולכים להמית את רבי יהודה הענתותי שלא היה רוצה לתת צדקה כאשר נזכר ההוא עובדא באורך בספר עושה פלא לך נא ר'א'ה:

(סו) **רבי מאיר**. איתא במדבר רבה פ' ב' וז"ל אמר יעקב אבינו ע"ה דן אשר נפתלי יטענו מטתי מן הצפון. ואמרו שם צפון משם החושך יבוא לעולם ועליו שבט אשר מאיר על החושך שנאמר (דברים לג כד) ולאשר אמר ברוך מבנים אשר יהי רצוי אחיו וטובל בשמן רגלו. גם נפתלי שהוא מלא ברכה כדי לפרנס כמה דכתיב (דברים לג כג) נפתלי שבע רצון. ופי' הרב ידי משה וז"ל שהוא מלא ברכה כדי לפרנס. פי' שהיא ברכה של אכילה דכתיב שבע רצון. משא"כ באשר דכתיב ברוך מבנים אשר וטובל בשמן רגלו. נמצא הברכה של אשר רק שמן ולא פרנסה של אכילה לכן הוצרך לשכון מן צד נפתלי בשביל פרנסתו וק"ל עכ"ל:

אמ"ה עיין לעיל מה שרמזנו בר"ת מאיר בפסוק ולאנשר אמר ברוך מבנים אשר יהי רצוי והנה הרב בעל הטורים אמר על שם השמן שמאיר הפנים עי"ע. ואולם אנן בדידן עפ"י דברי המדרש הנ"ל יבוא ע"ן כמ"ש עליו שבט אש"ר מאי"ר על החושך לעולם ובפרט לצד צפון. שמשם בא החושך וזה פשוט. גם נראה מה

שרמ'ז לרמב"ה זיע"א בפסוקי אשר כי ידוע כי אנשר רומז לבינה כמ"ש בזוה"ק ובכמה ספרים. ועיין בספר נפש כל חי דף ה' ע"ב יעו"ש גם אשר רומז לגאולה כמ"ש בשמות רבה פ' א' ובמדבר רבה פ' י"ד כי אשר נקרא ע"ש גאולתם של ישראל יעו"ש ולכן רמב"ה זיע"א שאמר (ירושלמי כלאים פ"ט ה"ד) אמרון לבני ארעא דישאל הא משיחון דידכון לכן נרמ'ז בפסוקי אשר הרומז לגאולה וק"ל:

סז) **רבי מאיר**. ידוע הוא שהוא ניצוץ מט"ט שר הפנים כמ"ש האר"י ז"ל והמקובלים ז"ל וכנז"ל בכמה מקומות:

והנה בעת"ה רא"ה תראה בספר עשרה מאמרות מאמר אם כל חי חלק ג' סי' ל' שכתב כי אליעזר עבד אברהם הוא רמ'ז למטטרו"ן שר הפנים והמפרש שם כתב שאליעזר הוא בסוד מט"ט כמ"ש בזוה"ק וישב עמוד ט' בסופו. והנה לכל תפילה שלשה מדרגות פי' מחשבה דיבור ומעשה וכנגד זה נקרא עבד ג"כ בשלשה תוארין עבדו סנדלפו"ן. זקן ביתו אכתריא"ל המושל בכל אשר לו הוא האמצעי מטטרו"ן שכלול משלשתן (עב"ד ליצחק"ק גימט' מטטרו"ן) שמתקן הדיבור שכולל קצת מחשבה וקצת מעשה כענין (ב"מ צ ע"ב) עקימת שפתיו הויה מעשה. ואפשר לרמוז במלת (בראשית כד סג) ויצא יצחק לשו"ח שו"ח גימטריא שד"י כמנין מטטרו"ן שהוא אליעזר שפגע בו שיצא לקראתו עכ"ל ועיין ג"כ בספר עמודיה שבעה דל"ז עמוד ג' וע"ד כי חנוך היה מגולגל באליעזר עבד אברהם אחר כך במשה. כי משה ר"ת מט"ט שר' הפנים יעו"ש: וזוהו אמרתי דרך רמ'ז טעם שנקרא רבי מאיר משיח ר"ל מן שיי"ח הוא אליעזר עבד אברהם שהוא בא ממנו. וזהו נמי אפשר כאשר הלך אליעזר להביא רבקה ליצחק ההוא אמר (בראשית כד יד) והיה הנערה אשר אומר אליה הטי נא כדיך ואשתה וכו' ובה אדע כי עשית חסד עם אדוני. ר"ל אפשר כאשר היה משתאה לדעת ההצליח ה' דרכו אם לא ההוא אמר אלהא ד'מאיר ע'נני כי הוא נמי בחינת מאיר מסטרא דמט"ט שר הפנים כמו אברהם. כי מה שקנה עבד קנה רבו כנודע (קידושין כג ע"א). ולכן אמר ובה אד"ע שהיא ר"ת א'להא ד'מאיר ע'נני. וזהו נמי (בראשית כד נח) ויקראו לרבקה ויאמרו לה התלכי עם האיש הזה ותאמר אלך. וכתב הריב"ה ע"ס האי"ש הזה"ה ס"ת משה"ה שהלך כדת משה וישראל יעו"ש: ועפ"י דרכינו יע"ן כי אליעזר הוא בחינת משה מסטרא דמט"ט שר' הפנים וק"ל. גם זה יש לרמ'ז בפסוק (בראשית יד יד) וירק את חניכיו ילידי ביתו שמונה עשר ושלוש מאות. ואמרו ז"ל שהוא אליעזר שהוא בגימטריא שיי"ח. וכבר אמרנו שאליעזר הוא ניצוץ מט"ט שאח"ך בא ביוסף ואח"ך ברמב"ה זיע"א שעיקר שורשו מנירו"ן קיסר ולכן אמר וירק את חניכיו ויר"ק גימטריא נירו"ן שניצוץ אליעזר בא ברמב"ה על ידי נירו"ן ודו"ק:

סח) **רבי מאיר** איתא במד' רות רבי מאיר הוה יתיב ודריש בהדין מדרשא בטבריא. והוה אלישע רביה גיזי בשוקא. רכיב על סוסיא בשבתא. אמרו לר"מ הא אלישע רבך אתי גיזי בשוקא. נפק לגביה אמר ליה במה הוית עסיק. אמ"ל (איוב מב יב) וה' בירך את אחרית איוב מראשיתו. אמר ליה מה אמרת ביה אמ"ל בירך שהכפיל לו את ממונו. אמ"ל עקיבא רבך לא היה אומר כך. אלא וה' בירך את אחרית איוב מראשיתו. בזכות מצות ומע"ט שהיו בידו מראשיתו וכו'. לאחר ימים חלה אלישע בן אבויה אתון ואמרן לר"מ אלישע רבך חולה. אזל לגביה. אמר ליה חזור בך. אמר ליה ועד כידון מקבלים אמ"ל ולא כתיב (תהלים צ ג) תשב אנוש עד דכא עד דכדוכה של נפש באותה שעה בכה אלישע בן אבויה ומת והיה רבי מאיר שמח ואמר דומה שמתוך תשובה נסתלק רבי. וכיון שקברוהו באתה האור לשרוף את קברו אתון ואמרן ליה לר"מ קבר רבך נשרף יצא ופירש טליתו עליה ואמר (רות ג יג) ליני הלילה בעוה"ז שכולו לילה והיה בבוקר לעולם שכולו טוב. אם יגאלך טוב יגאל זה הקב"ה שנאמר (תהלים קמה ט) טוב ה' לכל. ואם לא יחפוץ לגאליך וגאלתיך אנכי חי ה' שכבי עד הבוקר ודמכת לו. אמרון ליה רבי לעלמא דאתי אין אמרין לך מה את בעי אבוך או רבך מה תימא אמר אבא ובתר כן רבי. אמרין ליה ושמעין לך אינן. אמר להון ולא מתניתין היא (שבת קטז ע"ב) מצילין תיק הספר עם הספר ותיק התפילין עם התפילין. מצילין אלישע בזכות תורתו עכ"ל:

אמ"ה הרי מוכח מכאן דרמב"ה זיע"א היה דרשן בעיה"ק טבריא תובב"א. וכן נמי מוכח במדרש קהלת רבתי על פסוק (קהלת ט ח) טוב אחרית דבר מראשיתו שכתוב שם בפירוש דרבי מאיר הוה יתיב ודריש בבי מדרשא דטבריא. וכן הוא בירושלמי דחגיגה. ועיין לעיל שכתבנו לשון המדרש שרבי מאיר היה דריש בעיר חמת בכל ערב שבת יעו"ש. ועיין בספר כפתור ופרח שכתב לשון המדרש שרבי מאיר הוה יתיב ודריש בבי כנישתא דטבריא. גם מלשון הגמרא במסכת חגיגה פרק אין דורשין דט"ו ע"א משמע שהיה בטבריא שהביא שם המעשה באחר שהיה רוכב על הסוס בשבת והיה רבי מאיר מהלך אחריו ללמוד תורה מפיו. אמר לו מאיר חזור לאחורך שכבר שיערתי בעקבי סוסי ע"כ תחום שבת. אף אתה חזור בך אמר לו

ולא כבר אמרתי לך ששמעתי מאחורי הפרגוד שובו בנים שובבים חוץ מאחר. תקפיה עייליה לבי מדרשא אמר ליה לינוקא פסוק פסוק וכו' עייליה לבי כנישתא אחריתי אמר לו לינוקא פסוק לי פסוק וכו' עד דעייליה לתליסר בי כנישתא כולהו פסקו ליה כהאי גוונא וכו' יעו"ש. והרי ידוע מ"ש בברכות דרבי אמי ורבי אסי הוו ליהו תליסר בי כנישתא בטבריא יעו"ש. א"כ משמע מתלמוד דידן דהמעשה היה בטבריא וכמ"ש בירושלמי ובקהלת רבתי וברות רבתי כנז'. גם שם בקהלת רבה מביא שם כמה דרשות של רבי מאיר דמשמע מהם שהיה בטבריא וכתוב שם משל לאחד שהלך ונשא אשה בכפר ואמר לה תלכי עמי. אמרה לו להיכן אמר לה מכאן לטבריא וכו' משמע שהוא דורש בטבריא ואומר במשל על הכפר הסמוך לטבריא ואמר לה לאשה תלך עמי לעיר דהיינו טבריא עיי"ש ודו"ק. ומעתה אין שום פקפוק על מה שהעלוהו לרמב"ה זיע"א מאסיא עד לטבריא והרי שם סמוך דקדקו על עולא נחותא וכו' ורבי בר קרייא וכו' ראו ארונות באים וכו'? ואולם הואיל ורמב"ה זיע"א היה מתחילתו בארץ ישראל בחיים חיתו. לית בה שום חשש פגם כלל. וכמ"ש המפרשים ז"ל להליך (עיי' ספר צור יעקב דקס"ב ע"א וב' וחומ"א ס' ויגש יצא עת"ק) בעד יעקב אבינו ע"ה ויוסף הצדיק יעויין עליהם ועיי' להרמב"ם ז"ל הלכות מלכים פרק ה' הלכה י"א וז"ל ואינו דומה קולטתו מחיים לקולטתו לאחר מיתה. אעפ"כ החכמים היו מוליכים מתייהם לשם. צא ולמד מיעקב אבינו ע"ה ויוסף הצדיק עכ"ל יעו"ש:

ונראה דכוונתו לומר דלאו כל אפיא שוין לעלות ארונות. אלא צא ולמד מיעקב ויוסף שראו ארץ ישראל קודם מותם. והלכו בתוכה ארבע אמות. אבל מי שלא ראה אותה בחייו עליה כתיב ותבואו וכו' ודו"ק. וכתב הגהות מימוניות שם וז"ל בירושלמי דפרק הנושא גרס רבי בר קרייא ור"א הו' מטיילין באיסטדין ראו ארונות שהם באים מחו"ל. אמר רבי בר קרייא לר"א מה הועילו אלו וכו'. אמר ליה כיון שמגיע לארץ היו נוטלין גוש עפר. ומניחין על ארונו דכתיב (דברים לב מג) וכפר אדמתו עמו. מכאן נראה סמך למה שנהגו להניח עפר מארץ ישראל על המתים שבחו"ל. אע"ג דההיא דירושלמי איירי בארץ ישראל עכ"ל. ופליאה דעת ממני איך נעלם לשון זה של הגהות מימוניות הנז' מהרב גאון עוזנו כמהר"ר חיד"א ז"ל שהרי בספר יוסיף אומץ סימן ס' כתב סברא זו מדנפשיה ולא זכר שר' הלא היא כתובה על ספר הישר הנז' לך נא רא"ה:

ויען שראיתי מקצת מפרשים שהקשו על תירוצו זה של מהר"ש יפה דס"ל שאין קבורת ארץ ישראל מגינה אלא למי שנכנס לה בחייו אעפ"י שלא מת בה שהרי אינו בכלל (במדבר יד כג) וכל מנאצי לא יראוה דמוכח דמי שהיה בארץ ישראל בחייו אעפ"י שמת בחו"ל ואח"ך העלו ארונו וקברוהו בארץ ישראל קבורת ארץ ישראל מגינה עליו. והרי שם בסמוך אמרו וז"ל עולא נחותא היה פירוש שהיה מארץ ישראל וירד לבבל. אידמין תמן. שרי בכי אמרי ליה מאי לך דבכית אנן מסקין לך לארעא דישראל. אמר להון ומה הנייא יש לי דאנא מוביד מרגינתא גו ארעא מסאבא וכו' ע"כ. ולפי האמור למה יצטער עולא על מיתתו בחו"ל הרי הוא היה עיקרו בארץ ישראל נכנס לה מחייו? ומכאן זה הוצרכו לתרץ תירוצים אחרים לך נא רא"ה בספר מלאכת הקדש פרשת בשלח ד"פ ע"א וע"ב שהאריך למעניתו ברוח מבינתו יעו"ש ואנן בדידן נראה לתרץ לעניינו הואיל ונפטר באסיא שהיא מאחת משלש עיירות קיני קניזי קדמוני והם דין ארץ ישראל יש להם כמ"ש התוספות שם שהבאתי דבריהם לעיל. ועיי' בספר הביכורים והראיות הנדפס מחדש שזוהו כוונת רבי מאיר באומרו אמרון לבני ארעא דישראל הא משיחון דידכון. ר"ל לבני"י ר"ת לבן יוחאי ארעא דישראל הא. והיא לפי סברתכם. וזהו משיחון דידכון לשון שיחה יעו"ש כאשר כתבנו לעיל. וכנראה שנרגש מזה הרב יפה מראה ופירש על הא דאמר אפילו כן הבו ערסי על כיף ימא כתב הרב יפה מראה הנז' דבחוף הים הוא כמו ארץ ישראל יעו"ש אפשר דר"ל אדביני ביני שיעלוהו יניחוהו על כיף ימא שהיא כא"י וק"ל:

(ט) **רבי מאיר**. כתב הרב לקט שמואל בערך אבות משום האר"י ז"ל וז"ל אחד עשר כוכבים מטטרו"ן כולל התקמ"ה רקיעין ועמו תקמ"ו יניקת אחד עשר קליפין י"א פעמים אלהים גימטריא תקמ"ו. יוסף שו"ר ת"ם גימטריא תקמ"ו זהו סוד (תהלים לד כ) רבו' רעות צדי'ק ומכול'ם יצילנו' ס"ת תקמ"ו עכ"ל יעו"ש:

אמ"ה עיי' מ"ש לעיל משם הרב ילקוט ראובני פרשת בא כי צריך לומר האדם אלהא דמאיר ענני ב' פעמים גימטריא תקמ"ד כמנין וכו' יעו"ש. הנה בעתה עפ"י האמור הנה נכון רבות רעות צדיק ומכולם יצילנו על ידי שיאמר אלהא דמאיר ענני שני פעמים גימטריא תקמ"ד ועם השני פעמים יהיה תקמ"ו וק"ל: ואפשר זה ירמוז מ"ש בגמרא רבי מאיר רמון מצא כי רמון גימטריא תקמ"ו בנו"ן ארוכה של זע"ן והכוונה הגם שלמד מאחר לא יפחד שמא ידבק במדותיו אלא ילמוד תורתו וישליך מדותיו. וכי תימא מי זה אמר ותהי ויודע נסתרות שלא ידבק במדותיו הרעים. לז"א רמון מצא שע"י סגולת רמון שהיא גימטריא

תתקמ"ו שהיא גימטריא אלהא דמאיר ענני שני פעמים ועל ידה ינצל מכל דבר רע כנז' רבות רעות צדיק וכו'.

ואפשר בעבור זה ניצול רמב"ה זיע"א מן האריות הגם שלן שלשה לילות ביער עכ"ז לא המיתו אותו בעבור שהיה אומר אלהא דמאיר ענני ולכן תמצא סיפא דאתון הנז' אותיות אר"י שבא ארי והריחו והלך לו כנז' בסדר הדורות יעו"ש:

ובזה אמרתי הנה באתי נמי לרמוז ענין זה בפסוק (תהלים כב כב) הושיעני מפי אריה ומקרני רמים דהיינו כאשר תסיר תיבת אריה ישאר ר"ת הושיעני מפי ר'מקרני ר'מים גימטריא מאיר לרמוז שבשעה שבא אליו האריה הוא היה מתפלל שיושיעוהו ה' מפי האריה כאשר אמרנו שהיה אומר אלהא דמאיר ענני ס"ת אר"י וק"ל:

ובזה פי' במקום אחר ע"פ (בראשית ה כב) ויתהלך חנוך כתב הריב"ה שלשה במס' ויתהלך חנוך שני פעמים. והשלישי (יחזקאל יט ו) (ויתהלך בתוך אריות עיי"ש מה שפי' הוא ז"ל. ואנן בדין פי' עפ"י האמור והוא דכבר אמרנו כמה פעמים דרמב"ה זיע"א הוא בחינת חנוך מטטרו"ן וז"א ויתהלך חנוך ב' פעמים כנגד שצריך לומר אלהא דמאיר ב' פעמים כנז' ועי"ז ויתהלך בתוך אריו"ת ולכן תמצא בפסוק (שה"ש ו ז) כפל"ח הרמון רקת'ך ס"ת חנוך ודו"ק: והנה עיקר דהאי מלתא במסכת עבודה זרה ד"ח (ע"ב) בענין אחות ברוריה כאשר כתבנו לעיל שלימדו רבי מאיר לשומר דידה לומר אלהא דמאיר ענני וינצל הגם שהוא גוי ונתקבלה תפילתו ונענה. וכתב הרמ"א ז"ל כי הגוי כיון לכוונת רמב"ה זיע"א איך שתהיה כוונתו של רמב"ה זיע"א הרי גם הגוי כיוון לדעתו ולכוונתו. וכתב הרב פתח עינים שם שכן דרך כל אדם כשיאמר אלהא דמאיר ענני יעשה בדעתו שהוא עפ"י כוונת רמב"ה זיע"א וכמ"ש הרמ"ע ז"ל: ובזה יע"ן כוונת הכתוב במשלי ט"ו פסוק כ"ט וז"ת רחוק ה' מרשעים ותפילת צדיקים ישמע. ר"ל רחוק ה' מרשעים שאינו מקבל תפילתם אבל אם הם מתפללים תפילה של צדיקים וכמו ההוא גוי שומר הנשים שהתפלל תפילה של רמב"ה זיע"א הא ודאי שמוע ישמע צעקתו ותפילתו וכמעשה שהיה ודו"ק:

ואפשר לע"ד שכוונת רמב"ה זיע"א באומרו אלהא דמאיר ענני ר"ל אלוה שמאיר לעולם ענני וכמו שתירץ מהרש"א ז"ל שם דאיך אומרים אלהא דמאיר ענני והרי אין הקב"ה מיחד שמו על החיים. ות' כנז' או כוונתו אלהא שמאיר לישראל בנרות חנוכה וכו' יעו"ש כמ"ש"ל: והנה על עיקר קושייתו נ"ל כמו שכתב הרא"ם ז"ל פרשת לך לך ע"פ (בראשית יב ב) ואברכך זה שאומרים אלוהי אברהם וכו' שאין הקב"ה מיחד שמו על היחיד אלא על הרבים כמו אלוהי ישראל. אלוהי העברים אלוהי העמים. אבל לאברהם אמ"ל ואעשך לגוי גדול דינו כרבים וכו'. וקשה הרי אמר קרא (מלכים ב ב יד) אייה אלוהי אליהו ואלוהי דוד אביך. ות' דהיה כמו אלהא דמאיר ענני ר"ל בלתי ציווי הקב"ה אלא אלישע מעצמו אמר וכו' יעו"ש. וממילא סרה מהר קושיית מהרש"א ז"ל הואיל ובלתי ציווי הקב"ה אין להקשות איך ייחד שמו על החיים וק"ל:

(ע) **רבי מאיר**. כתב הרב היר"ח נר"ו בקונטרס מסעי היר"ח הנדפס מחדש דף ו' ע"א וז"ל מנהג קדום בצפת"ו וכן בטבריא תוב"ב בליל פסח שני בהדלקה שעושים לכבוד רמב"ה זיע"א. ובל"ג לעומר לכבוד רשב"י זיע"א לשרוף בגדים יקרים בתוך מקום ההדלקה הגדולה. וכמו זר בעיני הגאון המפורסם בעל חקרי לב זצ"ל במהדורא בתרא חלק ח' סי' י"א כי עוברים על (דברים כ ט) בל תשחית [עיין בסה"ק ייפות מראה" מענין ב"ת יעו"ש בדרש שדרשתי על מע' שא"ב. כמהר"י ברדוגו ז"ל] ברם הרב הגדול כמהר"ר שמואל העליר נר"ו. אסף איש טהור מש"ס ופוסקים ברוח מבינתו במאמר מיוחד "כבוד מלכים" והראה לדעת כי מנהג ישראל תורה ואתו עמו הסכים הרב הגאון עט"ר רש"ל נר"ו עכ"ל.

אמ"ה עיין לעיל מה שכתבתי ורמזתי ענין ההדלקה. ובתוך דברי כתבתי אשר שאול שאל הרב כמהר"ר חזקיה מדיני נר"ו בענין זה לרבני עיקו"ת טבריא ת"ו והוצרכו לכתוב לו פסק פסקי דינים מענין זה. והנה בעת"ה נחה שקטה האר"ש כי רבני עי"ק הי"ו מצאו להם חבר טוב להתיר כאמור. ולעת עתה אין בידי הקונטרס הנז' ובע"ה כבוד מלכים חקור דבר בס"ד ויעתק משם כל דבר הצריך לענינינו יצא עת'ק אם יעזור האל. ויען כי בעיקו"ת טבת"ו שם קבורת התנא האלהי הוא הק' רבי עקיבא זיע"א. לכן אמרתי הנה באתי לכתוב את אשר נמצא אתי מה שעלתה מצודתי ואחלקהו לסעיפים דבר דבור על אופניו וזה החלי בעזרת צורי וגואלי:

(עא) **רבי עקיבא**. איתא במסכת ברכות פרק הרואה דף ס"א ע"ב. ת"ר מעשה שגזרה מלכות גזירה על ישראל שלא יעסקו בתורה. מה עשה רבי עקיבא הלך והקהיל קהלות ברבים וישב ודרש. מצאו פפוס נ' יהודה אמ"ל אי אתה מתיירא מפני אומה זו. אמר לו אתה פפוס שאומרים עליך חכם. אי אתה אלא טפש

אמשול לך משל למה הדבר דומה לשועל שהיה מהלך על שפת הנהר ראה דגים שהיו רצים לכאן ולכאן. אמר להם רצונכם שתעלו ליבשה ונדור אני ואתם כדרך שדרו אבותי ואבותיכם אמרו לו אתה הוא שאומרים עליך פקח שבחיות אי אתה אלא טפש. ומה במקום חיותינו אנו מתייראים במקום מיתנו לאו כ"ש. ואף אנו כך בזמן שאנו עוסקים בתורה דכתיב בה (דברים ל כ) כי היא חייך ואורך ימך אנחנו מתייראים. כשאנו פוסקים מדברי תורה על אחת כמה וכמה. לא היו ימים מועטים עד שתפסוהו לרבי עקיבא וחבשוהו בבית האסורים, ותפסו לפפוס נ' יהודה וחבשוהו אצלו. אמר לו פפוס מי הביאך לכאן. אמ"ל אשריך רבי עקיבא שנתפסת על דברי תורה. אוי לי שנתפסתי על דברים בטלים. אמרו כשהוציאוהו לרע"ק להריגה זמן ק"ש היה והיו סורקים את בשרו במסרקות של ברזל והיה מתכוין לקבל עליו עול מלכות שמים באהבה. אמר"ל תלמידי רבינו עד כאן. אמר להם כל ימי הייתי מצטער על הפסוק הזה (דברים ו ה) בכל נפשך. אפילו הוא נוטל את נפשך. אמרתי מתי יבוא לידי ואקיימנו ועכשיו שבא לידי לא אקיימנו. היה מאריך באחד עד שיצאתה נשמתו באחד. יצאתה בת קול ואמרה אשריך רבי עקיבא שיצאה נשמתך באחד ע"כ:

אמ"ה עיין מ"ש הרב פתח עינים משם המקובלים כי ס"ת ואהבת א'ת ה' אלהיך הם אותיות תכ"ה והוא שם קדוש ומועיל להנצל מכל צרה. וכמו שמצינו במשה רבינו כשהרג את המצרי בשם זה באומרו (שמות ב יג) ויאמר לרשע למה תכ"ה רעך. ולכן אמרו לו דתן ואבירם הלהרגני אתה אומר ר"ל באמירה דהיינו בשם תכ"ה כאשר הרגת את המצרי וכו' כידוע והנה רבי עקיבא כאשר תפסו אותו להריגה והיה מכין בשמע ומאריך באחד. אמרו לו תלמידי רבינו עד כאן? ר"ל עוד תוסיף ואהבת א'ת ה' אלהיך ותהרוג לקוסטינר בשם תכ"ה היוצא מס"ת כנז' והוא השיב כל ימי הייתי מצטער וכו' והיה מאריך באחד ולא רצה לכון בשם הנז' כדי לקדש שמו. וזה רמזו ז"ל באומרם בילקוט (תהלים ט יא) ויבטחו בך יודעי שמך מהיכן מלא עזבת דורשיך ה'. ס"ת עזבת דורשיך ה' תכ"ה ובזה יבטחו הצדיקים שלא תאונה אליהם רעה. וזה שאמר יעקב אע"ה (בראשית לב כ) כ'דבר ה'זה ת'דברון ר"ת שם הנז' אל עשו במוצאכם אותו. ואחר זה ראיתי בספר מקדש מלך בסוף פרשת משפטים דצ"ג ע"ב מהספר שכתב פרוש הנז' משם הרמ"ז. ושם כתב דרבי עקיבא אמר ג"כ ואהבת. וממ"ש יצאתה נשמתו באחד לא משמע כן. עכ"ל יעו"ש והרואה יראה בספר כסא מלך בפ' התיקונים עמ"ש בהקדמה שם על פסוק ואהבת שכתב פי' הנז' מדנפשיה. והוא לפלא יחשב בעיני איך לא זכר שר שכן פי' הרמ"ז והובא במקדש מלך כנז'. ועמ"ש הילקוט ע"פ ויבטחו בך יודעי שמך וכו'. עיין בספר בני יששכר במאמר ד'. טיול בפרדס במאמרי ר"ח ניסן בדף נ"ג ע"ב בהגה"ה הכתובה בשולי היריעה וז"ל הנה קרוב לפשט אמרתי דבר נחמד כי יש שם אחד מן ע"ב שמות הקודש שהוא שם תכ"ה והוא שם השמיני מן ע"ב ובכתבי האר"י ז"ל מבואר לכינוי בס"ת כי לא עזבת דורשיך ה' ואנחנו אומרים זה הפסוק בקדושה דסדרא אחר התפילה קודם הליכתנו לעסוק בעיסקי העולם להיות סגולתו לביטחון. ועוד יוצא שם אחד מפסוק זה בראשי תיבות 'יודעי שמך' כי יכ"ש והוא חלק שני מן השם השלישי דמ"ב 'יחודך' כ'בבת ש'מרם וכוונתנו לשמירה. הרי לך שני שמות יוצאים מפסיק זה [ושני שמות הללו נרמזים בתרה כשהרג משה את המצרי] והנה אמר הכתוב ויבטחו בך יודעי שמך היינו אותם היודעים לכיון שם המסוגל לביטחון. והנה בדבר חז"ל שאל השואל מהיכן ר"ל כוונת השם לביטחון מהיכן הוא אם נרמז בתחילתו או בסופו. והשיב מלא עזבת דורשיך ה' היינו השם הנזכר בסופו והבן עכ"ל ודפח"ח:

והנה בכוונת תלמידי רבי עקיבא באומרם רבינו עד כאן נלע"ד אם יראה בעיני מו"ר והוא בהק' הידוע מ"ש ז"ל על אות ע' שבשמע ואות ד' שבאחד הם רבתי הוא כדי לכין שמעיד עליו שמים וארץ באחדותו י"ת. וגם כן עד ה' בכס. וכמ"ש בספר ילקוט דוד פ' ואתחנן. גם ראה תראה להמקובלים שרמזו סודות עמוקים באות ע"ד הנז' וכאשר עיניך תראה במשנת חסידים מסכת דבריא דערבית פרק יו"ד יעו"ש וידוע מ"ש ז"ל דצריך כוונה בקריאת שמע ולפחות פסוק ראשון וכמ"ש הפוסקים ז"ל ולכן חתן פטור מקריאת שמע בלילה הראשון מפני שהוא טרוד ואינו יכול לכין כידוע ולכן כאשר ראו התלמידים שהם סורקים את בשרו במסרקות של ברזל ועכ"ז הוא מכין בפסוק ראשון ומאריך באחד אמרו לו רבינו עד כאן ר"ל עכשיו הוא מכין בע"ד הואיל והוא טרוד בצערו הנז' פטור מק"ש וכ"ש מכוונת ע"ד הנז' אמר להם כל ימי הייתי מצטער על פסוק זה ומרוב חשקי לקיים בכל נפשך אפילו הוא נוטל איני חושש ביסורים הנז' ואיני טרוד בכוונה הנז'. והיה מאריך באחד כנז' ודו"ק:

ואפשר שעל זה רמז הכתוב בפרשת ואתחנן (דברים ד כט) ובקשתם משם את ה' אלהיך ומצאת ר"ל קרי ליה משם ר"ל אם תבקש מאת ה' אלהיך ס"ת תמצא שם תכ"ה ומצאת את אשר תרצה. אבל צריך אתה לדרוש בכל לבבך ובכל נפשך אפילו הוא נוטל את נפשך ותיבת כ"י היא במקום אלא. ולכן סמוך לו כתיב (שם ל) בצר לך ומצאוך כל הדברים האלה באחרית הימים ושבת ע"ד ה' אלהיך ר"ל שתכוין באותיות ע"ד אשר הן בקריאת שמע ודו"ק. ובקשת"ם ר"ת ובק"ש ת'היה מ'כוין ודו"ק ואתה תבאר. וטעם שהיה מאריך

באחד הוא עפ"י מה שידוע מ"ש בכתבי האר"י והובא בספר אור זרוע וז"ל כי רבי עקיבא בן יוסף מקום אחיזה שורש נפשו הוא בזרועות בסוד (בראשית כה כו) וידו אוהזת בעקב עשו וכו' יעו"ש: והנה כתוב בספר הקנה על המצות בכוונת קריאת שמע דף ל' ע"ב וז"ל ויארץ באות ד' של אח"ד כל כך עד שיעלה במלת שמע עם הד' כי הד' כנסת ישראל ושמע הוא חסד שהחסד הוא יורד וזהו שאמרו רז"ל כדי להמליכו בשמים ובארץ ובד' רוחות העולם שמים וארץ הם הד"ו פרצופים. וארבע רוחות העולם הם זרועות ושוקיים. וכו' יעו"ש. הרי לך מבואר שהד' הרומזת לד' רוחות העולם שהם הזרועות ושוקיים כנז'. לכן רבי עקיבא שהוא אחוז בזרועות לכן היה מאריך באחד כנז' ודו"ק וא"ש את"ם. ואפשר דהיינו טעמא שמגביהם זרועותינו ומניחים ידינו על עינינו בשעת אמירת פסוק שמע ודו"ק:

ואפשר שבזה יובן דברי ספר הקנה שם דף ג' ע"ד וז"ל מלא ישראל יוד' שין' ריש אלף' למד י"ד אותיות הוא יד החזקה. והיינו מה שאמרנו ישראל רומז בגבורה הנקרא' י"ד לך נא ראה' ודו"ק. וזה רמזתי בכונת הפסוק שאמר (קהלת ז כח) אדם אחד מאלף מצאתי ר"ל מאות אלף והוא בהק' מ"ש הרב מגלה עמוקות ע"פ ויקרא אל משה באלף זעירא כי משה רבינו ע"ה לא הגיע לשער החמשים של שערי בינה דכתיב ביה (תהלים ח ו) ותחסריהו מעט מאלהים דהיינו חלק אחד ובזה פי' הוא אם יש עליו מלאך מליץ אחד מני אלף יעו"ש והבאתי דבריו לעיל ולכן אלף זעירא גימטריא רבי עקיבא שהוא הגיע לשער החמשים כנז'. וג"כ יצאה נשמתו באחד בעבור אחד היא השכינה אשר שיתפו עמהם אחי יוסף למ"ד שעשרה הרוגי מלכות בעבור מכירת יוסף ולכן יצאה נשמתו בשביל אחד היא השכינה כנז' במקובלים עיין בספר ילקוט חדש ערך עשרה הרוגי מלכות יעו"ש:

ומעתה יע"ן אדם אחד ר"ל שיצאה נשמתו באחד מאלף, מצאתי ר"ל מאות אלף זעירא כנז' ודו"ק. וזה רמזתי בתיבת עקיבא ר"ת עבור קב"ה יהרג. גם ר"ת ע"ת קריאת יחודו ב'מסרקות ה'רגוהו. כנז' בגמרא הנז' וק"ל ובזה ראיתי להמפז"ל (ב"ק מא:): שנתנו טעם על מה שפירש שמעון העמסוני ולא דרש (דברים י יג) את ה' אלהיך לרבות ת"ח עד שבא רבי עקיבא יען כי רבי עקיבא יצאה נשמתו באחד בשביל השכינה ששיתפו עמהם אחי יוסף כנז' וק"ל כפי הדין שהשותפים כשם שהם שותפים בריוח כך הם בהפסד וע"כ רבי עקיבא שהיה מן הגרים שהם חלק אלוה ממעל והיה שותף עם הקב"ה מצא מקום לדרוש ולומר את ה' אלהיך תירא לרבות ת"ח שהוא הריוח כמו שהוא שותף עמו בהפסד כנז"ל. אמנם שמעון העמסוני לא מצא כח לעשות חיל לדרוש הדרשה הנז"ל ע"כ יעו"ש:

ובזה נמי יע"ן כוונת הכתוב הנז"ל (דברים ד כט) ובקשתם משם את ה' אלהיך ומצאת ר"ל שיכול לדרוש את ה' אלהיך לרבות ת"ח וזהו כי תדרשנו. ואולם זה דוקא למי שידרוש נמי בכל לבבך ובכל נפשך אפילו נוטל את נפשו כמו רבי עקיבא כשם שהוא בריוח כך הוא בהפסד לא כן אדם אחר כמו שמעון העמסוני אינו יכול לדרוש אחת ולהניח אחת ולזה פירש ודו"ק כי נכון הוא:

ובזה רמזתי בימי חורפי בדרשוני פרשת בראשית ע"פ (בראשית ד א) קניתי איש את ה' והוא בהק' מ"ש חכמי המקובלים משם האר"י זצ"ל כי רבי עקיבא הוא משורש קין יעו"ש בספר של"ה ומדבר קדמות מערכת העי"ן אות כ' שכתב כן משם צמח דוד משם האר"י ז"ל וכן תמצא כתוב בספר אור זרוע הנדפס מחדש דף נ"ח ע"א וע"ב ומעתה יבוא על נכון מ"ש חוה קניתי איש שהוא קין שעתידי לדרוש את ה' לרבות ת"ח ודו"ק:

(עב) **רבי עקיבא**. כתב בשער הגלגולים הקדמה ל"ז וז"ל מחוץ לטבריא תעלה במעלה ההר ההוא לצד מערב ונוטה לצד דרום ושם מערת רבי עקיבא וכבר הזכירו חז"ל כי כשנכנסו אליהו ז"ל ויהושוע הגרסי נפתחה להם המערה הפנימית וקברוהו. וכשיצאו נסתמה ולא נשארה אלא המערה החיצונה הזאת אשר כל העולם נכנסים לתוכה. והנה המקום האמיתי המכוון כנגד קברו אשר בתוך המערה היא הפנימית שנסתם פתחה הוא כי הנה פתח המערה הזאת היא במזרחת ובקרון דרומית מערבית ממש באותו זווית הוא המכוון כנגד קברו אשר בתוך המערה ההיא הפנימית שנסתם פתחה עכ"ל יעו"ש:

אמ"ה מה שכתב הרב משם חז"ל ענין אליהו ז"ל ויהושוע הגרסי אכתבנו לקמן בע"ה ואתהלכה ברחבה. ומ"ש מקום המכוון כנגד קברו וכו' שמעו נא דברי אשר שמעתי מזה כמה שנים מפי הזקן הכשר כה"ר אברהם סתהון נ"ע אשר היה שמש לרבנים הראשונים כמלאכים ומפיו ממש שמעתי מעשה שהיה בישמעאלי אחד בעיה"ק טבריא תוב"ב שהיתה לו שפחה אחת חרשת שדברו בה חכמים לא שומעת ולא מדברת והישמעאלי הנז' איש וביתו הרבה הכבידו עולם עליה בשירות ותצוחות והכאות וכיוצא וכל דבר הקשה יתנו לה. וכל דבר הקטון ישרתו אותו שאר המשרתים באופן פעם אחת הכיתה אותה גבירתה מכות אכזריות והיא אין לה פה לדבר ותברח מפניה אל מחוץ לעיר וכאשר נטו צללי ערב עלתה אל ההר חמ"ד אלהים הנז' וישבה בתוך המערה הנז' ויהי בחצי הלילה ותראה איש אלהים קדוש הוא רבי עקיבא זיע"א

ויאמר לה מי את ולא השיבה אותו דבר לבעבור שהיא חרשת כנז' ויען ויאמר לה דברי תכף אזי פיה פתחה וענתה ואמרה אני שפחת פלוני ומפני שר' גברתי אנכי בורחת כי הכבידו עלי הרבה ולא יכולתי לסבול אזי אמר לה רבי עקיבא זיע"א בואי לקטי אבנים ותכף עמדה ונשאת ולקטה משם אבנים. אמר לה עשי שורת אבנים בכאן במקום הזה וגם הוא זיע"א כנגדה עשה לו שורה אחרת ויען ויאמר אליה שמעי בת וראי והטי אזנך והיה בבוקר השכם תלך לאדונייך והשתחוי לו ותאמרי לו שילך עמך אצל הרב של העיר ויאמר לו יביא אומן ויבנה בכאן צורת קבר כי זה הוא המקום המכוון כנגד מקום מנוחתי למטה בתוך המערה. ויהי בבוקר בטרם יכיר איש את רעהו ירדה מההר והלכה בזריזות גדולה לדפוק על שער חצר אדוניה והמה קמו עמדו ופתחו השער והנה היא לא"ה שפחתם ותדבר אליהם כדברים האלה דבר אלי אדוני הארץ והוא גרמא למשיח אלמים וכך וכך היה המעשה. ואזי תכף עמד על עמדו אדוניה והולכה בידו אצל הרב והיה קדוש ה' נורא מאד שכל הגוים יודעים כי שפחתו אלמת זה ידוע לכל באי שער עירו. ותכף אחר תפילת שחרית עלה הרב בעצמו ויעלו עמו כמה רבנים והאומן ג"כ עמם ומצאו שתי שורות אבנים במקום ההוא כאשר אמרה ותכף בנו המצבה הזאת הנראית בראש ההר ע"כ שמעתי מפיו שזה היה בימיו. ועוד זאת אות ומופת אשר שמעתי מפי הרב מר שארינו כמהר"ר משה בהלול ז"ל כי בימים הראשונים אשר עלה לעי"ק טבריא ת"ו אשתו עמדה מלדת. (או היו בניו מתים) פעם אחת עלו להשתטח איש וביתו על קבר הצדיק הנז' ובקשו רחמים שהקב"ה יפקדם בבן זכר ויקראו אותו על שם הצדיק הם גמרו בתפילה ובקשו ורצו להלך למערת רבי חייא ובניו זיע"א והם תעו במדבר ולא ידעו אנא יפנו לעזרה ויהי הם נבוכים בארץ והם ראו צפור אחד מצפצף בקולו והולך לפניו אז אמרו נלך למקום שהצפור הולך אנחנו נלך אחריו וכן היה עד שהגיעו למערת רבי חייא ובניו זיע"א והלך הצפור לדרכו אזי ידעו כי זכות התנא האלהי היא שעמדה וברוך ה' נענו ונולד להם בן זכר וקראו אותו עקיבא חייא על שם רבי עקיבא ורבי חייא זיע"א ומשם ואילך היתה יולדת ברוך ה' ע"כ שמעתי מפיו בהיותו בעי"ת מקנסא יע"א כאשר הלך למכור אחוזתו כנודע לכל באי שער עירו למ"ר. ואני בענייני רמזותי בהיותי בדרך בוכרא יע"א בפסוק (תהלים קיח ה) מן ה'מצר ק'ראתי י'ה ע'נני ב'מרחב י'ה ר"ת עקיבה לרמוז אם היה אדם בצרה והתפלל אל ה' על ציון גדול אדונינו התנא אלהי רבי עקיבה הוא נענה וכמעשה שהיה. ובזה רמזתי ג"כ ר"ת עקיבה. על ק'בורתו י'תחננו ב'עבור ה'ילדים (או החולים) וק"ל:

וטעם שנקבר בעיה"ק טבריא ת"ו ולא בעיר אחרת מארץ ישראל כתב הרב החסיד אמת ליעקב ז"ל דף ק' ע"ד והוא בהק' מ"ש הרב חסד לאברהם ז"ל בעין הארץ בבחינת ד' ארצות באיזה ספירה הם אחוזים כתב בעיה"ק טבריא תוב"ב היא אחוזה בספירת הו"ד יעו"ש. גם ידוע דרבי עקיבא לבוש נשמתו היתה. מהו"ד דאבא כמ"ש הוא ז"ל בעצמו במערכת ר' אות כ"ח ובאות ע"ד. וא"כ משום הכי כיון דשורש נשמתו היתה מספירת הו"ד לכן נקבר שם במקום שורש נשמתו לך נא רא"ה:

(עג) **רבי עקיבא.** אמר רב יהודה אמר רב בשעה שעלה משה למרום מצאו להקב"ה שיושב וקושר כתרים לאותיות אמר לפניו רבונו של עולם מי מעכב על ידך אמר לו אדם אחד שעתיד להיות סוף כמה דורות ועקיבא בן יוסף שמו שעתיד לדרוש על כל קוץ וקוץ תילי תילין של הלכות אמר לפניו רבש"ע הראהו לי. אמ"ל חזור לאחורך הלך וישב בסוף שמנה שורות ולא היה יודע מה הן אומרים. תשש כוחו כיון שהגיע לדבר אחד אמ"ל תלמידיו רבי מנין לך אמ"ל הלכה למשה מסיני נתישבה דעתו חזר ובא לפני הקב"ה אמר לפניו רבש"ע יש לך אדם כזה ואתה נותן תורה על ידי. אמ"ל שתוק כך עלה במחשבה לפני. אמר לפניו רבש"ע הראיתני תורתו הראני שכרו אמ"ל חזור לאחורך חזר לאחוריו ראה ששוקלין בשרו במקולין. אמר לפניו זו תורה וזו שכרה אמ"ל שתוק כך עלה במחשבה לפני עכ"ל הגמרא במסכת מנחות דף כ"ט ע"ב ובמסכת ברכות דף ס"א ע"ב אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה כאשר יצאתה נשמתו באחד והיו סורקים את בשרו במסרקות של ברזל אמרו זו תורה וזו שכרה (תהלים יז יד) ממתים ידך ה' ממתים מחלד אמר להם חלקם בחיים יצאתה ב"ק ואמרה אשריך רבי עקיבא שיצאה נשמתך באחד ואתה מזומן לחיי העוה"ב ע"כ יעו"ש:

אמ"ה הואיל ואתא לידן נימא ביה מלתא מה שהיה כתוב אצלי בימי חורפ"י על כוונת הגמרא במסכת שבת (נה ע"ב) אמרו מלה"ש לפני הקב"ה רבש"ע מפני מה קנסת מיתה על אדה"ר. אמ"ל מצוה קלה צויתיו ועבר עליה. ע"כ: והנה כל המפז"ל אחזו שע'ר ככוונת המאמר הנז' ואענה גם אני חלקי בדרך אפשר אם יראה בעיני מו"ר בהק' מה שראתי להרב יושב אוהלים ז"ל ד"ג ע"ב בכוונת מאמרם ז"ל (ע"ז ה ע"א) וז"ל (בראשית ה א) זה ספר תולדות אדם מלמד שהראהו הקב"ה לאדם דור דור ודורשיו. דור דור וחכמיו כיון שראה לרע"ק שמח בתורתו ונתעצב במיתתו ע"כ. ואיכא למידק דלמה לא שמח כ"א בתורת רבי עקיבא. ועוד למה נתעצב במיתתו הלא הוא גופיה אמר מתי יבוא לידי מקרא זה ואקיימו: אמנם יובן בהק' מ"ש

בגמרא פרק ג' שאכלו (ברכות מט ע"ב) דרבי עקיבא דרש (דברים ח י) ואכלת זו אכילה. ושבעת זו שתייה הרי דס"ל לרבי עקיבא דאין שתייה בכלל אכילה. וכן איתא במסכת בכורות (ו ע"ב) דרבי עקיבא ס"ל דאין שתייה בכלל אכילה גבי חלב בהמה טמאה דאסור מדכתיב (דברים יד ז) את הגמל לרבות חלב. מדאצטריך לרבוויי שמע מינה דשתייה לאו בכלל אכילה. וידוע דרבי עקיבא הוא דדריש אתין שבתורה. עוד נקדים מ"ש המפז"ל דהוה סחטה ענבים ונתנה לו. וא"כ אליבא דרבי עקיבא אין חטא בידו בעץ הדעת שהרי נזהר באכילה אבל לא בשתייה והכתוב אמר (בראשית ב יז) ביום אוכלו ממנו והוא לא אכל וכן מתורת רבי עקיבא בדין אחר יוצא שאין חטא לאדם באכילת עץ הדעת והוא כי ידוע להמפז"ל שכתבו דהיינו טעמ' שאכל בלא ברכה משום שאכל פחות מכזית אינו חייב לברך. דהא כל חיוב ברכה ראשונה הוא מק"ו דכשהוא שבע הוא מברך כשהוא רעב לאו כ"ש ודיו לבא מן הדין להיות כנדון. מה אחרונה בכזית אף ראשונה בכזית וכבר ידוע פלוגתא דתנאי במס' קמא (כה ע"א) אי אמרינן דיו דלת"ק אליבא דרע"ק אמרינן דיו ולרבי טרפון לא אמרינן דיו. וכבר כתב רש"י ז"ל בריש מסכת מגילה (ה ע"א ד"ה) דכולהו סתמי דמתני' נסתמו אליבא דרע"ק ע"כ:

נמצא מתורת רבי עקיבא זו יוצא ריוח לאדם הראשון שאכל פחות מכזית בלא ברכה. ומעתה יתבאר המאמר שפיר דכיון דראה לרע"ק ולחכמתו הנפלאה שכולהו משניות נסתמו אליביה והלכה כרבי עקיבא מחבירו שמח מאד בתורתו שמתורתו הוראה יוצאה שלא חטא אדה"ר בעץ הדעת. אם מפני שהוא שתה משקין ושתייה אליבא דרע"ק לאו בכלל אכילה. ואם משום שאכל בלא ברכה הרי אכל פחות מכשיעור ואליבא דרע"ק דאית ליה דיו א"כ בעינן כזית כמו ברכה אחרונה. משו"ה שמח מאד בתורתו ובפרט שהלכה כמותו. אכן תכף נתעצב במיתתו זו תורה וזו שכרה? ומוכרח לומר שכך היא המדה ענוש לצדיק אפילו על דבר קל כדי להתקיים מחשבתו יתברך שרצה לברוא העולם במדת הדין. ומחשבתו קיימת בחסידי עליון שדנם עפ"י דין הגמור. כמ"ש הרב תורת חיים בחידושיו במס' קמא עמ"ש ז"ל (בראשית נא א) בראשית ברא אלהים וכו'. וממילא לא יועילו כל התירוצים שתירצנו בעדו משום דעכ"פ כיון שהוא חסיד עליון ויציר כפיו היה ראוי לו להחמיר ולתפוס סברת המחמירין. ושפיר ענוש יענש אפילו על חוט השערה. משו"ה נתעצב על מיתתו. דהשתא נפיק מינה חורבה לדידיה דיענש ואין מציל מפי מדת הדין הקשה עכ"ל יעו"ש:

ובזה הבוא נבוא אל הבא"ר אמרו מלה"ש לפני הקב"ה רבש"ע מפני מה קנסת מיתה על אדה"ר כיון דהדין כרע"ק דסבירא ליה דאין שתייה בכלל אכילה והוא לא אכל אלא סחטה ענבים ונתנה לו וגם אכל פחות מכשיעור דאינו חייב בברכה ראשונה כסברת רע"ק דאית ליה דיו וכו' א"כ מפני מה קנסת בתורת קנס דהא כפי הדין פטור. ע"ז השיב הקב"ה מצוה קלה ר"ל הגם שהיא מצוה קלה מ"מ אני צויתיו שהוא יציר כפי וחסיד עליון ועבר עליה. ולכן קנסתי עליו מיתה כדי להתקיים בו המחשבה כנ"ל ודו"ק. ועיין בספר אבות הרא"ש חלק שני דף י"ו ע"ד שכתב משם הרב צמח דוד ז"ל פרשת וישב מן שבעה מילי נהרג רבי עקיבא ואחת מהנה מפני חטא אדה"ר במחשבה בסוד כך עלה במחשבה יעו"ש. ועל מה שהשיב לו הקב"ה חלקם בחיים נלע"ד אם יראה בעיני מו"ר בהק' מ"ש המקובלים כי רבי עקיבא גלגול יעקב אבינו ע"ה כמ"ש האר"י ז"ל והוב"ד בספר ילקוט ראובני פרשת וישב וז"ל כי הנה עקיבא' הם אותיות יעקב ויעקב אבינו ע"ה כאשר שלח את יוסף שהוא סוד הצדיק בלא לוייה עשה עון שהפריד היחוד. ולכן אמז"ל (רש"י בראשית מו כט) כאשר ראה את יוסף ירד למצרים נשקו ובכה והוא לא דיבר כלום מפני שהיה אומר קריאת שמע ומיחד את ה' וע"כ לא הפסיק והוצרך להתגלגל ברבי עקיבא. ולכן אמר כל ימי הייתי מצטער על פסוק זה. וזהו אשריך רבי עקיבא שיצאתה נשמתך באחד בשביל היחוד עכ"ל. וכתב בפרשת וישלח שזהו סוד (בראשית לה א) ויאמר אלהים אל יעקב 'קום' עלה' בית' אל' אותיות ר"ת עקיבא יעו"ש. ועיין בספר מדבר קדמות ובדבש לפי ומדרש תלפיות ענף בחינות שרע"ק הוא גלגול קין וגלגול יעקב אבינו ע"ה ואותיות עקיבא הם יע'ק'ב אבינו וגלגול יוסף יעו"ש: והנה ידוע מ"ש ז"ל בסנהדרין (לז ע"ב) אמר רב יהודה בריה דרב חיאי מלמד שעשה קין בהבל אחיו פצעים פצעים חבורות חבורות שלא היה יודע מהיכן נפשו יוצאת עד שהגיע לצווארו ע"כ:

ואפשר שזהו טעמא שסרקו את בשרו לרבי עקיבא במסרקות של ברזל כיון שהוא גלגול קין כאשר עשה בהבל אחיו כן נעשה לו לתקן את אשר עיוות. וק"ל דאי משום צד גלגול יעקב ויוסף לא היה נעשה לו כן כי הם סוף התיקון של אדם הראשון. וידוע מ"ש המקובלים ז"ל דיעקב אע"ה היה בתוך קנה של אדה"ר והקנה לא נהנה מעץ הדעת וע"כ יעקב אע"ה לא מת יעו"ש:

ובזה פירשתי במקום אחר כוונת המאמר שהראהו הקב"ה לאדם הראשון דור דור ודורשיו דור דור וחכמיו וכשראה לרע"ק שמח בתורתו ונתעצב במיתתו. ולכאורה קשה דלמה לא נתעצב כ"א במיתת רבי עקיבא ולא במיתת צדיקים אחרים:

ועפ"י האמור ניהא שמח בתורתו יען כי רבי עקיבא תחילתו כשהיה בנשמת יעקב היתה בקנהו של אדה"ר והקנה לא נהנה שבו לומדין תורה והקול קול יעקב ועל כן שמח בתורתו. ומטעם זה נתעצב במיתתו הואיל והיה בקנהו והקנה לא נהנה לכן ראוי לו שלא ימות כמו יעקב אע"ה ודו"ק. אבל אחר האמת טעם שמת הוא משום שבא לתקן ג"כ עון קין כנז' ועל כן סרקו את בשרו כאמור ודו"ק: ואפשר זהו מ"ש הש"ס אשריך רע"ק שיצאתה נשמתך באחד ר"ל בשביל קין והוא באחד ולא בשביל יעקב ויוסף יען הם גמר התיקון ומצידם לא היה ראוי למות אלא מטעם קין כנז'. וזה רמזתי בכוונת הכתוב עצמו שאמר דוד (תהלים יז יג יד) פלטה נפשי מרשע חרבך ממתים ידך ה' ממתים מחלד ר"ת גימטריא קפ"ח כמנין עקיב'ה עם הכולל שם רמז למיתת רבי עקיבא וכמ"ש שם בגמרא מלאכי השרת לכן אמרו דוד דרך כינוי לעצמו יען כי רבי עקיבא הוא בחינת יעקב אבינו ע"ה כידוע. ויעקב ודוד בחינה אחת להם. כאשר אמרתי בענייני במקום אחר ע"פ (ירמיהו לג כו) גם זרע יעקב ודוד עבדי כי יעקב אבינו לא מת ודוד מלך ישראל חי וקיים. ולכן כתיב יעקב בוי"ו כי הוי"ו סימנא דחיי כנודע לך נא ראה: ובזה יומתק תשלום הפסוק חלקם בחיים ר"ל על יעקב ודוד שלא מתו כנז' ודו"ק:

(עד) **רבי עקיבא**. נראה לתת טעם מדוע פסקו הכ"ד אלף תלמידיו של רע"ק מלמות ביום ל"ג לעומר ואותו יום סמך לחמשה תלמידיו הגדולים כנודע. ולמה היה ביום זה ולא ביום אחר. אבל כבר נודע מכוונת העומר דיום ל"ג לעומר הוא בספירת הו"ד שבהו"ד. וא"כ כיון דשורש נשמתו הוא מזה הספירה לכן בכח נשמתו של רבי עקיבא שהוא מספירת הו"ד לכן האיר להם והגין להם ופסקו מלמות ביום זה וסמך החמשה תלמידים עכ"ל הרב החסיד אמת ליעקב דף ז' ריש עמוד ד' יעו"ש. ועיין להרב גאון עוזנו בספר מראית העין בסופו שכתב דמשום כן עושים הילולת רשב"י זיע"א ביום הנז' הואיל ונסמכו רשב"י וחביריו ביום זה יעו"ש:

ומעתה זהו לענ"ד טעם לשב"ח שעושים הילולת רבי עקיבא זיע"א בעיה"ק טבריא תובב"א ביום ל"ג לעומר הואיל והיום הזה הוא הו"ד שבהו"ד ונשמת רבי עקיבא היא מספירת הו"ד. וקבור בטבת"ו הרומזת להו"ד נמצא רע"ק הו"ד שבהו"ד. וגם ביום הנז' פסקו מלמות תלמידיו והוא בעצמו סמך לחמשה תלמידים הגדולים זו היא שמחת לבבו והילולא דיליה ביום הזה. ושמעתי מפי עט"ר וצ"ת רב חמ"א הד"ר הוא כמהר"ר דוד רופא נר"ו. הוא היה אומר כי הרב נר המערבי כמהר"ר בן עטר ז"ל כאשר היה עולה לההר הנז' להשתטח על קבר התנא האלהי רבי עקיבא זיע"א אורח ברגליו ל' יבא עלה יעלה על ידיו ועל רגליו כי המקום ההוא אדמת קדש הוא יען כי כ"ד אלף תלמידיו שמה הם קבורים בהר ההוא כמ"ש בתלמוד דידן:

(עה) **רבי עקיבא**. א"נ נלע"ד לתת טעם למה שעושים הילולת רבי עקיבא זיע"א בל"ג לעומר כי ידוע שרבי עקיבא זיע"א היה זהיר בק"ש ואפילו בשעת נטילת נשמה קרא את שמע בכוונה. ועיין לעיל שכתבתי בענייני שהוא היה מכויין בעי"ן ודלית רבתי שבק"ש ויצאה נשמתו בד' של אחד. ואמרנו שזהו כונת תלמידיו באומרם רבינו עד כאן עי"ש: והנה אם תסיר אות ע' ואות ד' מתיבות שמ"ע אחד ישאר אותיות אשמ"ח וכמ"ש ז"ל ועין בילקוט דוד פרשת ואתחנן שכתב משם הזוה"ק וז"ל בפ' (דברים ו ד) שמע עי"ן ודלית רבתי זהו ע"ד ה' בכס. ואשתאר אותיות ש"ם א"ח זהו אשמח אנכי בכס. ואנכי אשמח בה' עכ"ל. ואנן בדידן יע"ן כמין חומר כי ידוע מ"ש המקובלים כי יום ל"ג לעומר הוא יום קדוש והוא הו"ד שבהו"ד ורומז למיתוק הדינים כמ"ש הרב מאור ושמש כי כאשר שם אלהים יתחלף באותיות הקודמות דהיינו שם אכדט"ם יתמתק. והנה אותיות א"ם אינה מתחלפת כי האל"ף לא יש אות קודם ממנה. ואות מ' סתומה מתחלפת באות מ' פתוחה. וכאשר תעשה אותה בסוף תיבה תחזור להיות סתומה. נמצא אינם מתחלפים כ"א אותיות לה"י באותיות כד"ט והנה אותיות הנז' הם גימטריא ג"ל ואם תחשוב כל השם יעלה גימטריא ע"ד. וזהו גלע"ד (בראשית לא מז) הנאמר ביעקב אבינו ע"ה וכמ"ש באורך ברמב"ה זיע"א משם הרב באר מים חיים והמקובלים זיע"א עיין לעיל: ומעתה מפורש יוצא כי יום ל"ג לעומר מתחלף שם אלהים שהוא דין בשם אכדט"ם שהוא גימטריא ע"ד:

ובזה יע"ן תיבות הנז' אשמ"ח ע"ד ר"ל נעשה שמחה והילולא ביום ע"ד שאמצעיתו ל"ג כנז' וכי תימא למי הנהר"א הזאת לז"א ברוך שם ר"ת בשכמל"ו גימטריא רב"י עקיב"ה ודו"ק כי נכון הוא. ועיין לקמן מ"ש בזה בס"ד:

(עו) **רבי עקיבא**. א"נ טעם שעושים בעיה"ק טבריא ת"ו הילולא לרבי עקיבא זיע"א בל"ג לעומר בהק' מה שכתב בספר בני יששכר בחדש אייר כי חדש זיו הוא בחינת הרהור כידוע מספר יצירה. והוא ג"כ בחינת

בינה כי החדש הזה צירוף הוי"ה שלו הלא היא (ירמיה ט כג) 'יתהלל' המתהלל 'השכל' וידוע יעו"ש: והנה ידוע שרבי עקיבא הגיע לשער החמשים שערי בינה ובוזה נתן טעם לשב"ח הרב החסיד אמת ליעקב דף ק' ע"ד דזהו טעם שנקבר רבי עקיבא בעיה"ק טבריא תוב"ב כי עיי"ק טבריא תוב"ב היא בטיבורה של ארץ ישראל ורומזת לבינה ואינו סותר למ"ש הרב חסד לאברהם דטבריא אחוזה בהו"ד כי נודע דבינה עילאה עד הו"ד אתפשטת ודו"ק: א"כ היינו טעמא רבי עקיבא שהוא בחינת בינה נקבר בטבריא שהיא רומזת לבינה. וא"כ אנן בדידן היינו טעמא שעושים הילולא לרבי עקיבא בחדש אייר הואיל והוא רומז לבינה כנז' [עוד נראה כפי מ"ש בסי' כוונת העומר בל"ג לעומר מצד ימין נהל ומצד שמאל אלהים ו' והנה תיבת נהל ר"ל נעשה הילולא לשון אור כי יהל ואם תחשוב נה"ל אלהים ו' המה יעלו לחשבון קי"ן טו"ב ודו"ק כי רע"ק בא לתקן קין כנז' לקמן וק"ל ר"א ה] א"נ לאידך גיסא כי החדש הנז' הוא בחינת הרהו"ר וידוע מ"ש ז"ל שאמרו מלה"ש על מיתת רבי עקיבא זו תורה וזו שכרה אמר להם כך עלה במחשבה. יעו"ש ולכן עושים לו הילולא בחדש הזה שהוא בחינת הרהור ומחשבה. וזהו לענ"ד סמיכות הכתובים (תהלים קיט יח-יט) גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך. גר אנכי בארץ שם רמז להילולת רבי עקיבא זיע"א כי הוא מסוד הדעת כנז' במשנת חסידים במסכת אייר משנה ב' יעו"ש. ולכן רבי עקיבא שהוא מסוד הדעת לכן בחדש אייר שהיה שלו היא השכל וידוע עושים לו הילולא בזה החדש הרומז לדעת. וטעם יום ל"ג על שם גל עיני ואביטה. כי גם ואביטה גימטריא ג"ל כי ביום ל"ג נגיל ונשמח וכדי לרמוז על רע"ק שהוא בן גרים לכן סמוך לו אמר גר אנכי בארץ. תיבת בארץ רומזת על טבריא שנקראת ארץ כמ"ש ז"ל על פסוק (ישעיה כט ד) ושפלת מארץ תדברי וגר אנכי רומז על רבי עקיבא שהוא בן גרים שעליו נאמר גל עיני ואביטה נפלאות נו"ן פלאות ודו"ק:

עז) רבי עקיבא אומר מנין שכל מכה ומכה שהביא הקב"ה על המצריים במצרים היתה של חמש מכות שנאמר וכו' אמור מעתה במצרים לקו חמש מכות. ועל הים לקו מאתיים וחמשים מכות עכ"ל ההגדה של פסח:

אמ"ה הנה ידוע הסוד שכתב רבינו האר"י ז"ל וז"ל ומצד השם אשצ"ה לקו המצריים במצרים חמשים מכות ופי' הרב מהר"ש מאיסטרפולי ז"ל שהוא רמז לרבי עקיבא שהוא בגימטריא שצ"ו עם הכולל ועיין בספר הנדפס מחדש להרב החסיד כמהר"י סיגורא ז"ל על ההגדה וזה שמו מגיד דבריו שביקר שיעקר השם הוא שצ"ה והוא בדקדוק גימטריא רבי עקיבא בלתי כולל יעו"ש:

והנה נראה טעם כעיקר שאמר רבי עקיבא שלקו המצריים חמשים מכות יען הוא הגיע לחמשים שערי בינה, וירד לעומקה של תורה. ולכן תמצא רבי עקיבא בה"א לבסוף וכמ"ש האר"י ז"ל על פסוק (תהלים צז יא) אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה. יעו"ש. וא"כ יעלה רבי עקיבא בגימטריא שצ"ט כמנין חמשים עה"כ בדקדוק. שהוא שאמר שלקו המצריים במצרים חמשים מכות. וג"כ הוא הגיע לשער החמשים והוא האיר עיניו ושימח את לבבו בנקמת המצריים שלפי סברתו לקו המצריים הרבה יותר ממה שאמרו רבי אליעזר ורבי יוסי הגלילי הוא לדעתי כוונת מדרש תמוה שהביאו אותו המפז"ל וכנז' בספר מעטה תהלה וזה תוארו. (תהלים כז א) לדוד ה' אורי וישעי ממי אירא. אורי בפסח וישעי ביום הכיפורים. והנה ידוע דמיתת הצדיקים הוא לכפר על הדור ובפרט מיתת רבי עקיבא זיע"א הוא לכפר על עון מכירת יוסף וידוע מ"ש בילקוט והבאתי דבריו לקמן כי רבי עקיבא נהרג ביום הכיפורים ולכן תמצא תיבת וישעי"י גימטריא שצ"ו כמנין רבי עקיבא עם הכולל. וזהו אומרו אור"י בפסח כי ע"י סברת רבי עקיבא אורו עיניו ושמח לבבנו בפסח וישעי ביום הכיפורים על ידי פטירתו ביום הכיפורים כיפר על הדור ובפרט מעון מכירת יוסף וק"ל:

עח) רבי עקיבא. איתא במדרש משלי פרשה ט' וז"ל מעשה ברבי עקיבא שהיה חבוש בבית האסורים והיה יהושע הגרסי משמשו בכל יום והיה מכניס לו מים במדה יום אחד מצאו שומר האסורים. אמר לו היום מימך מרובים שמא לחתור בית האסורים אתה מבקש שפוך חציין ותן לו חציין. כיון שבא אצל רבי עקיבא אמר לו תן לי מים ליטול ידי אמר לו רבי כדי שתיה אין מספיקי' וליטול ידיך מספיקין. אמר לו ומה אעשה שהרי אמרו חכמים כל המזלזל בנטילת ידיים נעקר מן העולם מוטב שאמות מיתת עצמי ואל אמות שתי מיתות כשהגיע יום הכיפורים היה יהושע הגרסי נפטר ממנו והלך לביתו. אותו היום היה רבי עקיבא מתדיין קמיה טורנוסרופוס. ואתא עונתא דק"ש והוון מסרקין לבשריה במסרקא דפרזלא. ותקלין לבשריה במקולא, וקרי ק"ש וגחין. אמ"ל סבא סבא או חרש אתה או מבעט ביסורין אתה. אמ"ל תפח רוחיה דההוא גברא לא חרש ולא מבעט ביסורין אני אלא כל ימי היתי קורא את הפסוק הזה (דברים ו ה) ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך. רחמתיא בכל לבי. רחמתיא בכל ממוני. אבל בכל נפשי לא

היה בדיקא לי. כיון דמטית לי בכל נפשי ואתא עונתא דקריאת שמע לא אפליגת עליה בגין כך אנא קרי ק"ש וגחין. ואף תלמידיו אמרו רבינו עד כאן אמר להם כל ימי הייתי מצטער על פסוק זה ובכל נפשך וכו'. יצאתה נשמתו באחד יצאתה בת קול ואמרה אשריך רבי עקיבא שיצאה נשמתך באחד. לאחר שהיה מת לא הניחוהו לקבורו והחזירוהו לבית האסורין ושכב שם שר בית הסוהר לשומרו בא אליהו הצדיק ועמד על פתח יהושוע הגרסי אמר לו שלום עליך רבי אמ"ל לו שלום עליך רבי ומורי. אמ"ל מי אתה כלום אתה צריך אמ"ל כהן אני ובאתי להגיד לך שרבי עקיבא מת בבית האסורים מיד הלכו שניהם לבית האסורים מצאו דלת שערי בית האסורים פתוח ושר בין האסורים היה ישן וכל שהיו בבית האסורים היו ישנים. והושיב את רבי עקיבא על המטה ויצא מיד נטפל לו אליהו ז"ל ונטלו על כתיפו. וכשראה יהושוע הגרסי כך אמר לאליהו רבי והלא אמרת לי כהן אתה. והלא כהן אסור להטמא למת. אמר לו חייך רבי יהושוע בני חס ושלום שאין טומאה לצדיקים. אף לא בתלמידיהם. והיו מוליכים אותו כל הלילה. עד שהגיעו אצל אנטפטרס של קוסרין. כיון שהגיעו לשם עלו שלש מעלות וירדו שלש מעלות ונפתחה המערה לפניו וראו שם במערה כסא וספסל ושולחן ומטה ומנורה והשכיבו לרבי עקיבא על המטה ויצאו. כיון שיצאו נסתמה המערה ודלקה הנר על המטה. וכשראה אליהו ז"ל כן פתח ואמר אשריכם צדיקים ואשריכם עמלי תורה ואשריכם יראי שמים שגגו לכם וטמון לכם ומשומר לכם מקום בגן עדן לעתיד לבוא. אשריך רבי עקיבא שנמצא לך מלון טוב בשעת מיתתך ועליך נאמר חכמות נשים בנתה ביתה חצבה עמודיה שבעה. וישבה לפתח ביתה על כסא מרומי קרת טבחה טבחה מסכה יינה אף ערכה שולחנה על ענין השולחן ומטה ומנורה הערוכים שם בתוך המערה עכ"ל:

אמ"ה מזה מוכח שרבי עקיבא נפטר ביום הכיפורים וכן כתב הרב סדר הדורות בשם הראב"ד דף מ"ג ע"ג וכן כתב שם מערכת עי"ן דף ק"מ ע"ג וז"ל בספר שנות חיים פרשת חיי שרה דף כ"ה ע"ב משם מדרש שיום הריגת רבי עקיבא היתה ביום הכיפורים והחזירוהו לבית הסוהר, ומינו שומרים עליו כדי שלא יקברו אותו וכו'. ובמוצאי יום הכיפורים בא אליהו וביטל כהונה לכבודו וקברו. ובמדרש משלי ס' ט' כתב באריכות ונקבר במערה באנטיפרס. ובגא"י כתב שנקבר בטבריא במערה וכ"ד אלף תלמידיו מפוזרים בתחום טבריא עכ"ל. וכבר כתבתי לעיל מה שאמר לו רבינו האר"י ז"ל להרב מהרח"ו ז"ל על קבורת רבי עקיבא שהי' בטבריא. ואפשר שהמקום ההוא אשר קבור רע"ק הגם שהוא בטבריא עכ"ז למקום ההוא קראו גויי הארץ אנטפטרס כדי לידע כל איש את ארצו קראו בשמותם עלי אדמות כמו שאמרו ג"כ על קבורת האמהות שהיא סמוכה לטבריא. קראו אותה ראס בן עמיס כי סמוך לה שם נחל קוראים אותו ואדי לעמיס וכו' וכתוב לקמן בס"ד. באופן נחזור למאי דאתן עלה שרבי עקיבא נהרג ביום הכיפורים כנז' וכן כתבו המקובלים כנז' משם הרב אמת ליעקב שנתן טעם לשבח על מה שנהרג רבי עקיבא ביום הכיפורים הואיל ויום הכיפורים הוא רומז לבינה ואת זו דרש רבי עקיבא (יומא פ"ח מ"ט) אשריכם ישראל לפני מ"י אתם מטהרים ומ"י מטהר אתכם. דהיינו חמשים שערי בינה ואתה תבא"ר יעו"ש:

וא"כ אמור מעתה מה שכתוב בילקוט משלי שהיה יהושוע הגרסי תלמידו ומשמשו וערב יום הכיפורים נפטר ממנו והלך לביתו בא אליהו ז"ל ועמד על פתח ביתו ואמ"ל שלום עליך רבי וכו' ר"ל לא בערב יום הכיפורים בא אצלו אליהו הנביא אלא הכוונה ערב יום הכיפורים נפטר ממנו יהושוע הגרסי והלך לביתו ובא אליהו ז"ל ביום הכיפורים ועמד על פתחו. וזה פשוט. ומעתה אין מקום לקושיית הרב אבות הרא"ש ז"ל מה שהקשה בדף י"ו ע"א. בחלק ב' על אבות דרבי נתן פרק כ"ה. יעו"ש שהאריך עפ"י האמור הנה נכון והרי הוא כמבוא"ר מעצמו וק"ל:

וזה רמזתי בתיבת עקיב"ה ר"ת ע'ת ק'בורתו י'שנו ב'בית ה'אסורים. ועוד ע'ת ק'בורתו ב'מוצאי יום הכיפורים עוד ע'שה ק'דוש ה' ב'יום הכיפורים. עוד ע'קידת י'צחק ב'יום ה'ריגתו. עוד ק'בורתו ה'יתה ב'יום ע'קידת י'צחק. אי נמי ע'בור ק'בורתו י'צא ב'כתף א'ליהו או ע'ת ק'ברוהו י'הושוע ב'צירוף א'ליהו או ע'בור ק'דושתו י'כנסו ב'תוך ה'מערה:

ובזה יע"ן המשך הכתובים הנאמרים באמת וז"ת (דברים ו' ד) שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד שצריך להאריך באחד ולכוין בה כמו שמצינו לרבי עקיבא. ולכן סמוך לו כתיב ברוך שם וכו' ר"ת בשכמל"ו גימטריא רבי עקיב"א כנז"ל. וטעם שנרמז בפסוק זה כי פסוק זה יעקב אע"ה אמרו וכמ"ש בגמרא (פסחים נו ע"א) נימריניה לא אמרו משה. לא נמריה אמרו יעקב ולכן אומרים אותו בלחש. וכבר נזכר לעיל משם המקובלים כי רבי עקיבא הוא גלגול יעקב אבינו ע"ה יעו"ש. וא"כ לכך נרמז רבי עקיבא בר"ת בפסוק זה הואיל והוא אמרו בגלגול ראשון:

אי נמי עפ"י מ"ש במסכת חגיגה דט"ו (ע"ב ט"ז ע"א) כי מלה"ש רצו לדחוף גם לרבי עקיבא בשעה שעלו לשמים. אמ"ל הקב"ה הניחו לזקן זה שראוי להשתמש בכבודי ופי' הרב מהרש"א ז"ל בחידושי אגדות בכבודי. בכבוד ה' שראוי להשתמש בשמות הקדש יעו"ש. גם אמרו בגמרא משמת רבי עקיבא בטל כבוד"ד

התורה ולכן נרמז רבי עקיבא בר"ת ברוך שם כבוד וכו' ודו"ק:

וא"כ יאמר האומר הואיל ורבי עקיבא הרמוז בברוך שם הוא שהאריך באחד ויצאה נשמתו באחד ראוי לשאול עד כאן כמו ששאלוהו תלמידיו רבינו עד כאן. לכך כתיב סמוך לו ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך שמשום פסוק זה שהיה קורא תמיד והיה מצטער אימתי יבוא לידו ויקיימנו לכך האריך וכיוון באחד [ועפ"ז יע"ן כוונת המדר'] (בראשית א ה) ויהי ערב זה עשו ויהי בקר זה יעקב יום אחד זה יום הכיפורים ודו"ק ועיין במ"א בס"ד מ"ש באופן אחר לך נא ראה: [ובזה יע"ן כוונת מדרש תמוה הנז"ל אורי בפסח וישעי ביום הכיפורים. כי ידוע מ"ש באגדה שרבי אליעזר ורבי יהושע ורבי עקיבא היו מספרים ביציאת מצרים כל אותו הלילה ובאו תלמידיהם ואמרו להם רבותינו הגיע זמן ק"ש של שחרית והגם שהיו מספרים ביציאת מצרים וגם ק"ש היא סיפור יציאת מצרים. עכ"ז היו זהירים בק"ש בעונתה כדי לקבל עול מלכות שמים. גם הנה ביום הכיפורים בשעת הריגתו היה זמן ק"ש ולא ביטל אותה ואדרבא קרא אותה בכוונה שלימה כנז"ל:

ומעתה ז"א אורי בפסח וישעי ביום הכיפורים להראות על זריזות רבי עקיבא שהיה זהיר בק"ש כי ביום פסח הבוקר אור קרא את שמע. וגם עתה ביום הכיפורים הוא היה אומר קריאת שמע. וכדי לידע שהוא רמז על רבי עקיבא לכן אמר וישעי"י שהיא גימטריא רב"י עקיב"א כנז"ל. אי נמי על דרך אומרם ז"ל ע"פ (ישעיה מט כו) וגואליך אבי"ר יעק"ב וגואליך רב"י עקיב"א ודו"ק. ואל תתמה שדרשנו דרשא זאת על רבי עקיבא והפסוק אמר ה' אורי וישעי. כי מצינו שיעקב אבינו ע"ה נקרא אל כמ"ש ויקרא לו (בראשית לג כ) אל אלהי ישראל [רבי יוחנן אמר ג' נקראו ע"ש של הקב"ה צדיקים ומשיח וירושלים בתרא דע"ה ע"ב]: או עפ"י מ"ש ז"ל שבא רבי עקיבא ודרש (דברים ו יג) את ה' אלהיך תירא לרבות ת"ח והוא דוקא דרש דרשא זו כי הוא היה במקום שכינה כמ"ש המקובלים כוונת יצאה נשמתו באחד בשביל אחד ודו"ק. וטעם שנהרג ביום הכיפורים. נראה לענ"ד בהק' מה שראיתי להרב מעטה תהלה במזמור כ' שכתב משם הרב מגלה עמוקות ז"ל וז"ל יצחק כנגד ראש השנה. יום כיפור שהוא יום גדול ונורא כנגד יעקב דאתמר ביה מה נורא המקום הזה. הושענה רבה כנגד אברהם יעו"ש:

ובזה פי' הוא ז"ל כוונת המדרש שאלו תלמידיו את רבי אליעזר היאך נעשה תשובה ונחיה פתח ואמר (תהלים כ ב) יענך ה' ביום צרה ישגבך שם אלהי יעקב. והכוונה באיזה זכות יקבל תשובתינו וימחול ויסלח ויכפר עונותינו. אז פתח ואמר יענך ה' ביום צרה מהעוונות ישגבך שם אלהי יעקב. כי יעקב נגד יום כיפור ובזכותו נתן לנו יום זה שיקובל תשובתינו עכ"ל יעו"ש: ואני בעניותי פירשתי כמין חומר בכמה אופנים בדרוש לשבת תשובה בסה"ק "יפות מראה" לך נא ראה ומעתה יע"ן טעם הריגתו לרבי עקיבא ביום הכיפורים הואיל ורבי עקיבא הוא גלגול יעקב אע"ה יום הכיפורים הוא כנגד יעקב. ולכן באותו יום נזדמן לו מקום נורא במטה ושולחן וכסא ומנורה וכנז"ל וק"ל:

ע"ט) **רבי עקיבא**. טעם שעושים הלולא דיליה ביום ל"ג לעומר שהוא ח"י אייר עיין לעיל בסימנים הקודמים שכתבתי באופנים שונים. וה"ן קו"ל חדש גלע"ד בהקדים מ"ש במשנת חסידים במס' חדש אייר כי אייר הוא און ימין יעו"ש ועיין מה שכתבתי בזה בענין רמב"ה זיע"א בס"ד: והנה בעת"ה הבט ימין וראה מה שכתב בספר דבש לפי מערכת עי"ן משם הרב ארץ החיים. דשבעה שערים בנפש שתי עינים שתי אזנים שני נחירים והפה. והעולם עומד על שבעה צדיקים והאדם עולם קטן ובו רמוזים שבעה צדיקים אברהם עין ימין יצחק עין שמאל. יעקב און ימין. משה און שמאל אהרן נחיר ימין יוסף נחיר שמאל. דוד פה. וכדי להנצל מעין הרע דיליה ליחזי אטרפא דנחיריה דשמאל הרומז ליוסף. ע"כ דבריו במזמור קט"ו. וכתב עליו הרב ז"ל וז"ל ונראה דלהנצל מעין הרע דעלמא מועיל לומר אנא מזרעא דיוסף קא אתינא. אבל מעין הרע דידיה צריך לרמוז ליוסף עצמו ולכן נחזי אטרפא דנחירי' הרומז ליוסף עצמו. וזה רמז בן פרת יוסף על העי"ן הרע דעלמא. בן פרת עלי עי"ן סתם אפי' עינא בישא דידיה ינצל יוסף הצדיק. וכל מי שמכוון לו ורומז אטרפא דנחיריה ינצל ודו"ק עכ"ל:

אמור מעתה הואיל ורבי עקיבא שהוא גלגול יעקב אבינו ע"ה הוא רומז לאון ימין לכן עושים הלולא דיליה בחדש אייר הרומז לאון ימין. וקרא כתיב (תהלים קיח כז) אל ה' ויאר לנו כי אז"ן בגימטריא אל ה' עם הכולל. וכמו שכתבנו לעיל בענייני רבי מאיר זיע"א עי"ש. ועוד זאת כבר כתבנו דהחדש הזה הוא רומז לחכמה ולכן צירוף הוי"ה שלו (ירמיה ט כג) יתהלל המתהלל השכל וידוע. ורבי עקיבא ג"כ הוא מעיין חכמה וכמ"ש בגמרא (סוטה מ"ט ע"ב) משמת רבי עקיבא בטלו זרועי תורה ונסתמו מעיינות החכמה. ולכן נקבר בטבריא שהיא מסוגלת לחכמה וכמו שכתבנו לעיל על מאי דאמרי אינשי טבריא לתורה כמו שמצינו לרבינו האר"י זלה"ה כאשר רצה ללמד למהרצ"ו זלה"ה חכמת הקבלה הוצרך להביאו לטבריא להשקותו מן המים לשתות מי באר בארה של מרים שהוא בתוך ים כנרת וק"ל. וזה רמזתי בתיבת עקיב"ה ר"ת

עושים ק'הלת ישראל ב'טבריא ה'לולא. וכן נמי ר"ת על ק'ברו ב'טבריא י'דליקו ה'נרות וק"ל:

פ) **רבי עקיבא**. איתא במסכת יבמות דקכ"א ע"א וז"ל תניא אמר רבן גמליאל פעם אחת הייתי מהלך בספינה. וראיתי ספינה אחת שנשברה והייתי מצטער על ת"ח שבה ומנו רבי עקיבא. וכשעליתי ליבשה בא וישב ודן לפני בהלכה אמרתי לו בני מי העלך אמר לי דף של ספינה נזדמן לי וכל גל וגל שבא עלי נענתי לו ראשי. מכאן אמרו חכמים אם יבואו רשעים על אדם ינענע להם ראשו. אמרתי באותה שעה כמה גדולים דברי חכמים שאמרו מים שיש להם סוף אשתו מותרת מים שאין להם סוף אשתו אסורה עכ"ל:

אמ"ה בזה נלע"ד רמז הכתוב בתילים וז"ת (תהלים צג ד) מקולות מים רבים אדירים משברי ים אדיר במרום ה' עדותיך נאמנו מאד ר"ת מ'שברי ים א'דיר ב'מרום ה' ע'דותיך נ'אמנו. גימטריא קפ"ג כמספר עקיב"א. בא לרמזו שהגם שהיו אדירים משברי ים ונשברה הספינה. עם כ"ז אדיר במרום ה' והצילו לרבי עקיבא. ומה נודע ונתאמת להם לחכמים למים שאין להם סוף שאשתו אסורה ומים שיש להם סוף אשתו מותרת וזהו עדותיך נאמנו מאד ודו"ק. וגם תשלום הכתוב אפשר יבא ע"ן שרומז לאשת רבי עקיבא שלא הותרה להנשא לאחרים כלי שנשתמש בו קדש לא ישתמש בו אדם אחר וזהו לביתך נאווה קדש שהוא רבי עקיבא ולא תנשא לאחר והטעם משום ה' לאורך ימים שהשי"ת עשה עמו נסים זימן לו דף של ספינה כדי להאריך ימים ודו"ק:

וזה ירמזו ג"כ הכתוב (תהלים קיח ה) מ'ן ה'מצר ק'ראתי י'ה ע'נני ב'מרחב י'ה ר"ת אותיות עקיב"ה י"ם שם רמז שרבי עקיב"ה נפל לים ועלה משום שהתפלל מתוך צרה ונענה. וזהו מן המצר קראתי י'ה ענני במרחב י'ה. ומי הוא זה לכן נרמז עקיב"ה בר"ת. כי תפלת רבי עקיבא זיע"א תפלתו עושה פירות ופירי פירות כמו שמצינו מ"ש בגמרא (תענית כה ע"ב) שירד רבי אליעזר לתיבה להתפלל ולא נענה ירד רבי עקיבא ונענה וכן מצינו בירושלמי בסוף מסכת הוריות. וכן במדרש רבה פרשת ויקרא פרשה ה' וז"ל. מעשה ברבי אליעזר ורבי יהושע ורבי עקיבא שהלכו לחולת אנטוכיא לעסק נדבת צדקה לחכמים. והוה תמן חד בר נש והוה שמיא אבא יודן. והוה יהיב פרנסה בעין טובה. פעם אחת ירד מנכסיו וראה רבותינו שם ונתכרכמו פניו הלך לו אצל אשתו. אמרה לו אשתו מפני מה פניך חולניות. אמר לה רבותי כאן ואיני יודע מה לעשות. אשתו שהיתה צדקת ממנו. אמרה לו לא נשתייר לנו אלא שדה פלונית בלבד לך מכור חצייה ותנה להם. הלך ומכר ונתנה להם ונתפללו עליו ואמרו המקום ימלא חסרונך. לאחר ימים הלך לחרוש בחצי שדהו עם כשהוא חורש נפתחה הארץ לפניו ונפלה פרתו שם ונשברה רגלה ירד להעלותה והאיר הקב"ה עיניו ומצא שם סימא אמר לטובתי נשברה רגל פרת. בחזרת רבותינו לשם שאלו עליו ואמרו מה אבא יודן עביד. אמרו להם הוא אבא יודן דעבדי הוא אבא יודן דעזי. אבא יודן דגמלי. אבא יודן דתורי מן יכול למחמי סבר אפוי דאבא יודן? כיון ששמע יצא לקראתן אמרין ליה מה אבא יודן עביד. אמר להם עשיתם תפלתכם פירות ופירי פירות אמרו לו חייך אעפ"י שנתנו אחרים יותר ממך לך כתבנו בראש. נטלוהו והושיבוהו אצלן וקראו עליו זה הפסוק (משלי יח טז) מתן אדם ירחיב לו ע"כ. וזהו מן המצר קראתי י'ה ענני במרחב י'ה ר"ת עקיב"ה אם יהיה אדם בצרה כמו אבא יודן יתפלל עליו רבי עקיב"ה ה' יענהו במרחב וכמעשה שהיה : ואפשר טעם שתפי' עושה פירות. משום שהגיע לשער החמשים וכמ"ש ז"ל (איוב יג א) הן כל יקר ראתה עינו זה רבי עקיבא כאשר אכתוב לקמן בס"ד. ועפ"י ההוא עובדא דאבא יודן הנז' שמעתי מפי הרב מר שארינו כמהר"ר מנשה ארזי הכהן נר"ו ארי דר"ש משם הרב מר אביו זלה"ה כוונת הפסוק (משלי לא י) אשת חיל חי ימצא ורחוק מפנינים מכרה. ר"ל אשת חיל רומז על אשת אבא יודן שהיתה אשת חיל וצדקת יותר ממנו ועל ידי צדקתה החצי שהיה לה שהוא רחוק מפנינים הוא שמכרה. אבל החצי שיש בו מטמון נשאר אצלם. ועליהם נאמר (משלי לא יא) בטח בה לב בעלה ושלל לא יחסר ודפח"ח. וא"כ הואיל ותפי' עושה פירות מכח החמשים שערי בינה שהגיע וכאמור לכן ר"ת מן המצר וכו' עקיב"ה י"ם וק"ל:

ואפשר זה ירמזו כונת הכתוב (משלי ל' ד') מ"י עלה שמים וירד רומז לרבי עקיבא שהוא הגיע לשער החמשים גימטריא מ"י והוא עלה שמים וירד שהוא מארבעה שנכנסו לפרד"ס ורבי עקיבא נכנס בשלום ויצא בשלום ולכן ר"ת עלה שמים וירד גימטריא שלו"ם שיצא בשלום מן הקדש כמ"ש בחגיגה דט"ו וכמ"ש ל. ולכן תמצא השמי"ם גימטריא רב"י עקיב"ה. מי אסף רוח בחפניו שם רמז על רבי עקיבא שהיה לו רוח הקדש כמ"ש במסכת כלה די"ח (פרק א) פעם אחת היו יושבים זקנים בשער ועברו שני תינוקות אחד כסה ראשו ואחר גילה ראשו. אמר ר"א ממזר. רבי יהושע אמר בן הנדה. רבי עקיבא אמר ממזר ובן הנדה וכו' וכן היה באותה שעה אמרו ברוך ה' אלהי ישראל אשר גילה סודו לרבי עקיבא בן יוסף עכ"ל. עוד ידוע מ"ש בפ' הנודר מן המבושל (נדרים נ ע"ב) שנתבא שעתיד לישא אשת טורנוסרופוס יעו"ש. מי צרר מים בשמלה שם רמז ג"כ לרבי עקיבא שנפל למים שאין להם סוף ועלה. או זיל לאידך גיסא שהמים

רומזים לתורה ואסף איש טהור סיפרא וספרי ומכילתא וכו' וכולהו סתמי אליבא דרבי עקיבא וכן הגיע לשער החמשים שערי בינה וירד לעומקה של תורה. וזהו מ"י אסף מים בשמל"ה מ"י בגימטריא חמישים שהגיע לחמשים שערי בינה שהשיג שערי תורה בשלימות ולכן תמצא תיבת שמל"ה היא שלמ"ה:

א"נ למ"ש רבי עקיבא כשתגיעו לאבני שיש טהור אל תאמרו מים מים. ולכן הוא אשר הסתיר הענין ולא אמר מים מים יצא בשלום מן הקדש וזהו מי צרר מים בשמלה כאדם המחביא איזה דבר בתוך שמלתו לבל תשורנו עין רואי. ולכן בשמל"ה גימטריא שלו"ם עם הכולל שמשום זה יצא בשלום מן הקדש. וכן מי הקים כל אפסי ארץ שם רמ'ז נמי לרבי עקיבא שהגיע לשער החמשים גימטריא מ"י כאמור. הקים כל אפסי ארץ כמ"ש בגמרא (יבמות ט"ז ע"א) שאמר עליו רבי דוסא בן הרכינס אתה הוא רבי עקיבא ששמך הולך מסוף העולם ועד סופו וכן מצינו ברבי עקיבא שהוא גלגול יוסף כמ"ש הרב גאון עוזינו הרב חיד"א זלה"ה במדבר קדמות ולכן נקרא עקיבא נ' יוסף ר"ל גלגול יוסף. וכן מצינו להרב חיד"א ז"ל הנז' בס' נח ובמקומות אחרים שגלגול ראשון נקרא אב וגלגול שני נקרא בן. וזהו בן יוסף. גם אמרו המקובלים ז"ל שרבי עקיבא הוא אחוז בזרועות:

ובזה פירש הרב אור זרוע הנדפס מחדש על מאמרי רבי עקיבא דהיינו טעמא שנקרא רבי עקיבא זרועי תורה כמ"ש בסוטה דף מ"ט (ע"ב) משמת רבי עקיבא בטלו זרועי תורה. ולכן נרמ'ז בפסוק (תהלים צז יא) אור' זרוע לצדיק ס"ת רבי עקיבא הואיל והוא אחוז בזרועות:

ומעתה אם מצד שהוא גלגול יוסף הצדיק הרומז ליסוד וקרא כתיב (משלי י כה) וצדיק יסוד עולם וכמ"ש בגמרא (חגיגה יב ע"ב) שהעולם עומד על עמוד אחד דכתיב וצדיק יסוד עולם. ואי משום שהוא אחוז בזרועות והתורה אמרה (דברים לג כז) מעונה אלהי קדם ומתחת זרועות עולם ולכן יבוא כמין חומר כוונת מי הקים כל אפסי ארץ שעל זכות רבי עקיבא שהוא צדיק יסוד עולם העולם עומד. ובפרט שהוא אחוז בזרועות עולם לכן אמר עליו הקים כל אפסי ארץ:

ומעתה זהו תשלום הפסוק מה שמו ומה שם בנו כי תדע. ר"ל אם אתה רוצה לידע על מי נאמר זה מי עלה שמים וירד. ומי אסף מים בחפניו ומי הקים כל אפסי ארץ לכן אמר מ"ה שמ"ו גימטריא עם האותיות שצ"ו הוא כמנין רב"י עקיב"א באל"ף עה"כ כנז"ל. ומה שם בנו. שם בנו גימטריא שצ"ח שהוא כמנין רב"י עקיב"ה בה"א ואזי תדע שעליו נאמר כל האמור לעיל מ"י ומ"י.

ואפשר שרמז באומרו מה שמו ומה שם בנו כי תדע לרמזו שצריך ליחסו משמו ומשם בנו ואילך ולא על שם אבותיו כי היה בן גרים: ועל פי מ"ש הרב חיד"א ז"ל כוונת עקיבא בן יוסף ר"ל גלגול יוסף נמצא אותו ואת בנו היינו הך היינו יוסף היינו רבי עקיבא שהם גלגול אחד. האב שהוא יוסף. והבן שהוא רבי עקיבא הכל נשמה אחת ולכן עתה מצאנו ראינו מ"ה שמ"ו גימטריא רב"י עקיב"א גם ש"ם בנו גימטריא רב"י עקיב"ה כנז"ל ודו"ק כי נכון הוא:

פא) רבי עקיבא. כתוב בספר ליקוטי תורה מרבינו האר"י ז"ל ע"פ (תהלים צז יא) אור זרוע לצדיק וז"ל אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה ס"ת עקיב"ה הרמז שצריך לכתוב עקיבה בה"א ע"כ:

אמ"ה עיין בספר אור זרוע הנדפס מחדש על מאמרי רבי עקיבא בדף ס' ע"ב וז"ל הנה אותיות רב"י רמזים באותיות אמצעיות של או"ר זרוע"ש שהם גימטריא רב"י ע"כ יעו"ש. ואני ראיתי בספרים כי אות ר' בעצמה לבדה היא רבי כי רי"ש במילוי (רי"ש) כזה היינו רבי. כי השי'ן באתב"ש הוא ב' וק"ל: [הנה יש לי תמיהה גדולה דאיך הרב רבי יצחק אור זרוע הוא היה מצטער איך לכתוב בגט עקיבה בה"א או באל"ף עד שהראו לו בחלום פסוק אור זרוע לצדיק וכו' שהוא ס"ת עקיב"ה בה"א כמ"ש שם בהקדמה]. ועיין בהקדמת ספר אור זרוע להרי"א ז"ל בהקדמה שטעם שנקרא רבי יצחק אור זרוע בשביל שהיה מצטער ומסתפק איך יכתוב עקיבה בגט בהא או באלף עד שהראו לו בחלום פסוק אור זרוע וכו' ועיין מה שהארכתי בזה בסה"ק יסוד מערבי לך נא ראה:

והנה בעתה מצאתי ראיתי להרב גאון עוזנו רב חיד"א זלה"ה בשם הגדולים מערכת גדולים אות יו"ד סי' ש"ד וז"ל רבינו יצחק מוויינא תלמיד רבינו יהודה מפאריש וראבי"ה ותלמידיו הרמ"ה ומהר"מ ב"ר ברוך ודע דהפוסקים זמנין דקרו ליה הר"י מוויינא וזמנין קרו ליה רבינו יצחק אור זרוע. וזמנין קרו ליה ריא"ז והוא ר"ת רבי יצחק אור זרוע שהרב הוא המחבר ס' אור זרוע. ואני הצעיר חזי הוית ס' אור זרוע כתב יד על ס' נשים ונזיקין כסוגיית התוס' באריכות. וגדול האיות והכמות וקרא שם הספר אור זרוע על ידי סיבה כמ"ש בספר שמות הגיטין דנ"ז ע"ב וז"ל הר"ר יצחק אור זרוע מאיסטרוויך חולק דאומר במדרש אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה ס"ת רב"י עקיב"ה א"כ, שמע מינה דכותבין ליה בה"א ולא באל"ף ומרוב שמחה שמצא אותו צדיק רמוז באותו פסוק קרא הר' יצחק הנז' הספר שלו שחיבר אור זרוע עכ"ל. ואני הצעיר עתה בא לידי ספר כתוב על קלף ישן נושן והוא ספר גימטריאות מרבינו יהודה החסיד ושם כתוב

עקבי הצאן. תיבת עקבי ואות ה' מאות הצאן. הוא עקיב"ה רומז לרבי עקיבה על משכנות הרועים שסידר משניות וברייתות במשכנות ישראל ע"כ דבריו. וקצת קשה דהוה ליה לרבינו יצחק להביא מרב יהודה החסיד שכך סובר דנכתב בה"א ואסמכיה אקרא (שה"ש א ח) בעקבי הצאן כמדובר? ואפשר דאלימא ליה לאתויי ראייה ממדרש רז"ל (וספר שמות הגיטין איננו פה עמנו) וראיתי להרב מהרי"מ חאגי"ז בהלכות קטנות בקונטרס גיטין שכתב וז"ל עקיבה בה"א צמח. כתוב בגלגולים אור זרוע וכו' ס"ת עקיב"ה מכאן נראה לכותבו בהא עכ"ל. ונעלמה מהם שהרמ"ז מרז"ל במדרש והראיה מרבינו יצחק מוויינא:

ועוד אני מוסיף להעיר להרב הנזכר דמייתי מספר הגלגולים אמאי לא זכר דרבינו האר"י ז"ל רמ"ז בפסוק (בראשית מט כד) מידי אביר יעקב סוד גדול כי אביר יעקב אותיות רב"י עקיב"א והוא סוד מ"ש ז"ל משמת רבי עקיבא בטלו זרועות עולם כמ"ש בליקוטי תורה שנדפס מחדש. והרי מזה נראה שנכתב באל"ף: וראיתי להרב יד אהרן בשמות דף קט"ו ע"ב בשם עקיבא שהביא משם מהר"ש וויטאל ז"ל דצריך שני גיטין אחד באל"ף ואחד בה"א מפני שיש סמך בפסוקים לשניהם. אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה. ס"ת ר' עקיב"ה וכתוב וגואלך אביר יעקב שהוא אותיות רבי עקיבא באל"ף וכמדומה שהמנהג שאין כותבים אלא גט אחד בה"א: ונראה לי שכן הוא האמת מאחר שה"א ואל"ף ממוצא אחד עכ"ד וכעת לא מצאתי רמ"ז זה בפסוק (ישעיה מט כ) וגואלך אביר יעקב שהוא אותיות רבי עקיבא באל"ף לא בשער הפסוקים שסידר מהר"ש וויטאל גופיה. ולא בליקוטי תורה שסידר מהר"מ פאפיראש ז"ל:

אך ראיתי בספר הגלגולים כתב יד פרק מ' ופרק מ"א שדורש הרב ז"ל עקיב"א באל"ף ופרק מ"א כתב דעקיבא אותיות יעקב ואל"ף רומז לאדם הראשון. ושם בפרק מ"א הביא משם מהר"ו (בראשית מט כד) ויפוזו זרועי ידיו מידי אביר יעקב שהוא רב"י עקיב"א כמ"ש בליקוטי תורה שהבאתי וכל זה הו"ל להזכירו למהר"י צמח ז"ל ולמהר"ש וויטאל ז"ל עכ"ל. ועיין מ"ש בענייני בסה"ק יסוד מערבי בתיקון ז' ומשם באר"ה לך נא רא"ה:

ובהיותי בזה ראה ראיתי להרב החסיד העניו המזכה את הרבים כמהר"ר רחמים שאלתיאל יעקב ניניו נר"ו בספרו הבהיר הנדפס מחדש חן וכבוד דף קצ"ו ע"ב שהביא משם גאון עוזנו מהר"ר חיד"א ז"ל בספר פני דוד על פסוק (ישעיה מט כו) וגואלך אביר יעקב הוא רבי עקיבא דמאי שייטיה דרבי עקיבא הכא ופ' הרב הנז' בהקדים דבענין הצדקה שאנחנו נותנים לעניים הוא מכה סברת רבי עקיבא דדחה לסברת טונוסרופוס הרשע (ב"ב י ע"א) וא"ל משל לבן דאנחנו בנים למקום עוד הקדים ממ"ש ז"ל דטעם דהקב"ה ירד בכבודו ובעצמו להוציאנו ממצרים מטעם דאנחנו אומה יחידה בכל העולם ונאה ליחיד להציל את היחיד עכ"ל. אבל אינו כדאי טעם זה שירד למקום טומאה כבר יכול להוציאנו דהוא כהן ואולם באנו לסברת רביע קיבא דסבר דע"י הצדקה וחסד דאנחנו עושים זה עם זה משם הוראה יוצאה דאנחנו בנים למקום. וז"ל וידעת בבירור כי אני ה' מושיעך מטעם דנאה ליחיד להציל את היחיד. אבל וגואלך הוא אביר יעקב דהיינו ר' עקיבא זיע"א דהוא סבר דאנן בנים למקום משום הכי הותר לו כביכול לירד למקום טומאה ארץ העמים לגאול אותנו. ועוד פירש שם בכמה אופנים לך נא ראה. וראוים הדברים למי שאמרן. ובסוף דבריו כתב בדקצ"ז ע"ב על פסוק (ישעיה נח ח) והלך לפניך צדקך כבוד ה' יאספך. ויתכן לפרשו על רבי עקיבא דדרש (דברים ו יג) את ה' אלהיך תירא לרבות ת"ח וסילק טענת המינים. ועוד תנן בשילהי דסוטה (מט ע"א) משמת רבי עקיבא בטל כבוד התורה. ופירש רבינו עובדיה שהיה נותן לב לדרוש על כל קוץ וקוץ וזהו כבוד התורה שאין בה דבר לבטלה. ונודע נמי דרבי עקיבא היה גבאי גדול של צדקה (עי' קדושין כ"ו ע"ב וכו' ע"א) ועיין להגאון יושב אהלים ז"ל וביקרא רבה פ"ה וכן בפרשת ראה פ"ד מעשה על ר"ל וכן מעשה על רבי חייא שנתנדב איש אחד נדבה גדולה ונטלו ר"ל והושיבו אצלו וקראו עליו המקרא הזה (משלי יח טז) מתן אדם ירחיב לו ולפני גדולים ינחנו. ואין ספק דרבי עקיבא דהיה גבאי צדקה היה עושה כן וז"ל והלך לפניך צדקך כבוד ה' דהינו רבי עקיבא יאספך דהוא היה גבאי צדקה וכמ"ש הכתוב מתן אדם ירחיב לו ולפני גדולים ינחנו עכ"ל יעו"ש:

והנה מ"ש הרב נר"ו דאין ספק דגם רבי עקיבא היה עושה כן דבר ה' בפיהו אמת כן הוא בירושלמי סוף הוריות ובמדרש רבה פרשת ויקרא מעשה ברבי אליעזר ורבי יהושע ורבי עקיבא שהלכו למגבי נדבה לחכמים וכו' וכמ"ש לעיל ונטלו לאבא יודן הנז' והושיבוהו אצלן וקראו עליו פסוק זה מתן אדם ירחיב לו וכו' והגם שהרב הנז' רמז על המדרש הנז' בויקרא רבה פ"ה אפשר שהיה זוכר אותו בעל פה ולא חזר עליו לפותחו. או אפשר שלא ראה כ"א מ"ש בפרשת ראה אשר שם לא זכרו עמהם את רבי עקיבא אבל האמת הוא שהיה עמהם רבי עקיבא כמ"ש בויקרא רבה פ"ה והא ראייה שהוזכר בירושלמי סוף הוריות שממש הובא למדרשים הנז' וזה פשוט:

ואנן בדין אפשר לומר הא דרמז הגאולה ברבי עקיבא כמ"ש וגואלך אביר יעקב כנז' אפשר כמ"ש הרב החסיד בספר אמת ליעקב והבאתי דבריו לעיל דהיינו טעמא דנקבר רבי מאיר בעיה"ק טבריא ת"ו וקרא על

עצמו הא משיכון דידכון הוא עפ"י מ"ש המדרש דטען עוזא וכו' ואמר הקב"ה למיכאל כאשר נשתתק אני מדבר בצדקה רב להושיע כפי סברת רבי מאיר (קידושין לו ע"א) דאנן בנים הצדקה מועלת ומקרב את הגאולה עיין לעיל באו"ב:

ואנן נלך בעקבותיה דמר דהיינו טעמא נמי ברבי עקיבא כי כפי שיטת רבי עקיבא אנחנו בנים והצדקה מועלת לקרב הגאולה כמ"ש הקב"ה למיכאל כנז' ולכך אמר וגואלך רבי עקיבא דכפי שיטתו אנחנו נגאלים: ואפשר דהיינו טעמא דנקבר רבי עקיבא בעיה"ק טבריא תוב"ב הואיל ומשם עתידין להגאל בחסד אל ודו"ק:

(פב) רבי עקיבא. איתא בפרק הנודר מן המבושל ד"ן ע"א וז"ל מן שית מילי איעתר רבי עקיבא. מן כלבא שבוע. מן אילא דספינתא דכל ספינתא עבדין לה מן עינא זימנא חדא אנשייהו על כיף ימא אתא הוא אשכחיה. ומן גוזא דזמנא חדא יהיב ארבעה זוזי לספונאי אמר להו אייתי לי מדעם ולא אשכחיה אלא גוויא על כיף ימא אתיהו ליה. אמרו ליה עביד מרנא עליה אשתכח דהוה מלי דינרי דזמנא חדא טבעת ספינתא וכולי עיסקי הוה מחת בההוא גוזא ואשתכח בההוא זמנא דמן דסרוקיתא. ומן מטרוניתא ומן אשתו של טרונסרופוס ומן קטיעא בר שלום ע"כ. פירש"י ז"ל מן כלבא שבוע דפליג ליה בנכסי. ומן אילא דספינתא דכל ספינה עושין לה כמו איל ופי' הר"ן כדי שתהא ספינה קלה בהליכתם כאיל והיו ממלאין אותו דינרי זהב והוא לסי' ולניחוש אנשייהו על כיף ימא ששכחו לאותו איל על שפת הים ומצאו רבי עקיבא. ומן גוזא תיבה. ומן מטרוניתא שפעם אחת הוצרכו חכמים ממון הרבה לבהמ"ד ושיגרו את רבי עקיבא אצל מטרוניתא חדא ולוה ממנה ממון גדול וכשנתנה לו אמ"ל מי יהיה לי ערב שתפרע לי לזמן קבוע אמר לה מי שתמצא אמרה לו הקב"ה והים שהיה ביתה על שפת הים. אמר לה רבי עקיבא כן יהיה. כשהגיע הזמן חלה רבי עקיבא ולא היה יכול להביא הממון. יצתה אותה מטרוניתא על שפת הים ואמרה רבונו של עולם גלוי וידוע לפניך כי לך ולים הזה האמנתי מעותי הכניס הקב"ה רוח שיטות בלבו של קיסר ונכנס לבית גנזיו ונטל קרטלית וזרקה לים. והשליכה הים לפתח ביתה של אותה מטרוניתא ונטלתה ולאחר זמן הביא לה רבי עקיבא הממון ואמר לה אל יחר לך שלא הבאתי לך הממון בזמן שקבענו. שחליתי. אמרה לו יהא הכל שלך שממוני בא לידי בזמני וסיפרה לו כל המעשה ונתנה לו מתנות גדולות ופטרות לשלום. והר"ן והרא"ש ז"ל פי' שאמרה לו חזרתי אצל הערב והוא פרע כל החוב והרי לך מה שנתן לי יותר ומאותו ממון שהחזירה לו נתעשר רבי עקיבא. ומאשתו של טרונסרופוס אדון אחד ששמו רפוס והיה מפטפט בדברי תורה כנגד רבי עקיבא והיה ר' עקיבא מנצחו בכל פעם והיה אותו אדון מתבייש ובא וסיפר לאשתו אמרה לו אני אפתהו ואכשילהו לפי שהיתה יפת תואר ביותר באה אצלו וגילתה שוקה כנגדו. ורבי עקיבא רק ושחק ובכה. אמרה לו מדוע עשית כן. אמר לה השנים אומר לך מה שרקתי בשביל שמטיפה סרוחה באת. ובכיתי בשביל שיופייך עתיד לבלות בארץ. ומה ששחק לא רצה לומר לה אעפ"כ הפצירה בו עד שאמר לה שעתידיה להתגייר ותנשא לו. אמרה לו וכי יש תשובה אמר לה הן ונתגיירה לאחר שמת בעלה ונשאת לו והביאה לו ממון גדול. מן קטיעא בר שלום מפורש במסכת עבודה זרה דף יו"ד ע"ב דההוא קיסרא דהוה סני ליהודאי אמר להו לחשיבי דמלכותא מי שעלה לו נימא ברגלו יקטענה ויחיה. או יניחנה ויצטער. אמרו לו יקטענה ויחיה אמר להו קטיעא בר שלום חדא דלא יכלת להו לכולהו דכתיב כי כארבע רוחות השמים פירשתי אתכם כשם שאי אפשר לעולם בלא רוחות כך אי אפשר לעולם בלא ישראל. ועוד קרו לך מלכותא קטיעא אמר ליה מימר שפיר קאמרת מיהא דזכיה למלכא [נוצח למלך] שדו ליה לקומנויאי חלילא (בית מלא עפר) כד הו נקטין ליה ואזלין אמרה ליה ההיא מטרוניתא וי לה לאילפא דאזלא בלא מיכסא נפל על רישא דעורלתיה קטעה. אמר יהבית מכסי חלפית ועברית כי קא שדו ליה אמר כל נכסי לרבי עקיבא וחבריו יצא רבי עקיבא ודרש והיתה לאהרן ולבניו מחצה לאהרן ומחצה לבניו. יצאתה בת קול ואמרה קטיעא בר שלום מזומן לחיי עוה"ב עכ"ל:

אמ"ה אפשר זה ירמוז הכתוב בתילים מזמור קל"ב (פס' ב) אשר נשבע לה' נדר לאביר יעק"ב. והנה ס"ת אש'ר נשבע' לה' רע"ה לאביר יעק"ב אותיות לרב"י עקיב"א שם רמז שכשיהיה האדם בצרה וברעה ידור נדר לאביר יעקב שהוא רבי עקיבא וכמו שמצינו לקטיעא בר שלום כאשר היה ברעה ורצו להשליכו למחילות עפר נדר ממונו לרבי עקיבא וחבריו ועל ידו זכה לעולם הבא כי רבי עקיבא מסוגל לזכות את הרבים לחיי העוה"ב וכנודע (עי' ראשית חכמה שער גידול בנים שהביא בשם מדרש תנחומא ואינו לפנינו ועי' מסכת כלה רבתי פרק ב' ובמדרש עשרת הדברות דבור שביעי וכע"ז) הובא בתנא דבי אליהו זוטא י"ז, ועיין עוד בזהר חדש רות פד, א-ב. בההוא איש שהיה שחור כעורב והיה נושא משאוי של עצים כדי לישרף בגהינם ומצא אותו רבי עקיבא וכו' ואמ"ל שהניח אשתו מעוברת והלך רבי עקיבא ולימדו תורה לאותו הבן ועלה לספר תורה ואמר ברכו את ה' המבורך ועל ידו זכה אביו בגן עדן שאמר בנו עליו קדיש

וכו' יעו"ש בספר מדרש עשרת הדברות ובסדר הדורות ובספר עושה פלא לך נא רא"ה. גם יש לרמוז גם כן בר"ת (תהלים קיח ה) מן המצר קראתי יה ענני במחב יה ר"ת עקיב"ה י"ם ששם רמז למעשה הנ"ל שבשעה שהיה רבי עקיבא חולה בא הים ופרע בעדו החוב ואדרבא נשאר לו ממון גדול ונתעשר ממנו וכנז"ל ודו"ק: והנה מזמור הנז' עיין לעיל שרמזתי פסוקים האחרונים על עניני טבריא ורמב"ה זיע"א. והנה גם עתה רמזתי בתחילתו אשר נשבע לה' נדר לאביר יעקב על ענין רבי עקיבא כנז' ולכן עתה באתי לרמוז גם כן הכתובים הנז' שם וז"ת (פס' ה ו) עד אמצא מקום לה' משכנות לאביר יעקב. הנה שמענוה באפרתה מצאנוה בשדי יער: והנה כתבנו לעיל שיעה"ק טבריא ת"ו תמן שכינתא שריא וה' עליהם יחיו כי טבריא כותבין אותה בגט יו"ד ה"א לבסוף ובשאר מקומות כותבין אותה י"א שהיא גימטריא וה' לבסוף שהיא שם הוי"ה ב"ה וכבר כתבנו ג"כ שרבי עקיבא זיע"א היתה מנוחתו כבוד בעיה"ק טבריא ת"ו כמ"ש האר"י ז"ל והמדרשים הנז"ל ולכן יע"ן עד אמצא מקום לה' שהוא רמז על עי"ק טבת"ו דתמן שכינתא שריא שם משכנות לאביר יעקב שהוא רבי עקיבא. הנה שמענוה באפרתה שם רמז שרבי עקיבא זיע"א הוא קבור לצד מערב והוא בחינת אפרים כנז' בספר זוה"ק על פסוק (במדבר ב ב) איש על דגלו באותות וכו' אפרים לצד מערב וכו' וכבר הארכתי בזה בהקדמת סה"ק יסוד מערבי לך נא רא"ה.

או אפשר לרמוז הנה שמענוה באפרתה שם רמז כי בעיר אשר קבור רמב"ה זיע"א שמה קבור רבי עקיבא כי כתבנו לעיל משם סדר הדורות כי בעיה"ק טבריא ת"ו שם בהכ"נ של כלב בן יפונה בהר אפרים וכתב הרב חיבת ירושלים שאפשר היינו בהכ"נ של יהושוע בן נון ג"כ שהוא משבט אפרים יעו"ש:

והנה לא ראינו ולא שמענו שיש הר אפרים בטבריא ת"ו אלא הר הישימון? ואפשר שאותו צד הר שבצד מערב נקרא הר אפרים אבל אותו צד שכנגד היה הוא דוקא נקרא הר הישימון:

ואפשר שיש סמך לזה במה שכתבנו לעיל שיש למעלה מהר הקבור שם רבי עקיבא גלי אבנים שקורים אותם (חגאר אנצ'רא) כידוע: והנה קרא כתיב בנביא (ירמיה לא ו) ביום ההוא קראו נוצרים בהר אפרים יעו"ש: ואפשר דהיינו טעמא שנקבר שם רבי עקיבא הוא כדי להכניע אותה קליפה אשר באים הערלים ומשתטחים שם אל גבעת הערלות כנז':

וא"כ זהו הנה שמענוה באפרתה שהוא הר אפרים אשר שם בהכ"נ של יהושוע בן נון וכלב בן יפונה: או אפשר הנה שמענוה באפרתה מצאנוה בשדי יער שם רמז למ"ש בילקוט משלי סי' ט' אשר כתבנו לעיל כי רבי עקיבא נהרג ולקחו אותו לבית האסורים ואלהיו הנביא ויהושוע הגרסי הם שהביאוהו לעיה"ק טבריא תוב"ב אל המערה אשר באנטפרס כנז"ל. והנה ידוע מ"ש הש"ס (ב"מ קיד ע"ב) כי פעם אחת היו חכמים בבית המדרש נחלקים אם אליהו כהן אם לאו. ובא אצלם אליהו הנביא בעצמו ואמר להם אני מבני בניה של רחל וכו' יעו"ש בפרק המקבל בתוס' שם: ובזה רמזו ז"ל (ישעיה מא כז) ולירושלים מבשר אתן ר"ת מבשר"ר מבני בניה של רחל. והנה רחל אמנו ע"ה מתה בדרך אפרת כמ"ש בפרשת ויחי (בראשית מח ז) גם אותיות בשדי יער אם תצרפם הבי"ת עם הדלי"ת ויהיו וי"ו אזי יהיו אותיות ר' יהושוע ומעתה זהו הנה שמענוה באפרת"ה שהוא אליהו הנביא שהוא מבני בניה של רחל שמתה בדרך אפרת. מצאנוה בשדי יער תמן אותיות ר' יהושע כנז' וה"א היותרת היא הגרסי כי על ידם הנה זה בא ונקבר בעיה"ק טבריא תובכ"א וק"ל:

(פג) **רבי עקיבא**. כתב הרמ"ע ז"ל במאמר חקור דין חלק ה' סוף פ' יו"ד ובפרק י"א וז"ל רבי עקיבא בא מסיסרא. ואותיות שמו הם ס"ת (תהלים צז יא) אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה שהוא מיסוד תורה שבע"פ מן המקור שיש לה בפלא העליון מהארתו בה. וזהו שאמר סיסרא ליעל (שופטים ד כ) היש פה איש ואמרת אין. ולרמוז לזה מחליפין הה"א באל"ף: ואולם לא עבר בן עזאי על הלכות דרך ארץ כשאמר בפ' תרא דבכורות (נח ע"א) כל חכמי ישראל דומים עלי כקליפת השום חוץ מן הקרח הזה אלא כבוד גדול נתכבדו אצלו כל חכמי ישראל ורבי עקיבא בראש לפי שהנחש להוט אחר השום כדאיתא בב"ר ותומא שחיקא סכנתא לגלויא. [וביום טוב פרק קמא]. ומזה למדנו בכוננת בן עזאי שכל חכמי ישראל הם שומרים לתורה ומצילין אותה מדרשת צדוקין ואגדות של דופי כמו הקליפה לשום שהוא פרי מסוגל להרבות את דמות והיא מגינה עליו מן הנחשים חוץ מרבי עקיבא קרח הוא טהור מטמא שהוא בעל הפרי עצמו תורה שבע"פ שום הדיינים שו"ם באתב"ש בפ"י וזה כוחו לאלהיו הלכה למשה מסיני כי הכל נאמר למשה. באמת אמרו חז"ל דברים שלא נגלו למשה אלא כללים כללים. נגלו לרבי עקיבא שזכה לדרוש אותם מדעת עצמו ומכוון להלכה כי כשם שנפש מרע"ה היא ממחצב התורה שבכתב ונקראת תורת משה כן נפש רבי עקיבא ממחצב התורה שבע"פ ונקראת על שמו לפי דעתינו שהרי סתם משנה רבי מאיר. סתם תוספתא רבי נחמיה. סתם סיפרא רבי יהודה סתם סיפרי רבי שמעון. סתם סדר עולם רבי יוסי וכולהו אליבא דרבי עקיבא. והעמידו הקב"ה בדור החורבן להגין על העולם ועל התורה שלא תשתכח לפיכך (שופטים ה כו)

בעד החלון נשקפה שכונה שלא יאבד סיסרא בשביל שלשלת יוחסין שהיתה גנוזה בו עד שנתעברה ממנו יעל בביאה שלישית משבע ביאות של סיסרא שש הנה שנה ה' לא נזכרה לשבח אלא זאת דכתיב בה שכב דרך כבוד כמה דאת אמר (בראשית ל טז) וישכב עמה בלילה הוא. (שופטים ה כח-לא) ותיבב שכונה על איחור הצירוף מדוע בושש רכבו לבוא שהטעינו אותו רשע צירוף מרובה ברוב זוהמה שהטיל בה תחילה וסוף חכמות שרותיה תענה והן עלמו"ת תופפות, אף היא תשיב אמריה לה הלא ימצאו יחלקו שלל להפשיט הבגדים הצואים בצירוף אחר צירוף. והוא רחם חד. רחמתיים תרי. הא תלת לראש גבר אשר דרכו נסתרה ויסך אלוה בעדו על אלה נאמר כן יאבדו כל אויביך ה' ועל רבי עקיבא וחביריו כתיב ואוהביו כצאת השמש בגבורתו עכ"ל. ופירש המפרש שם וז"ל מיסוד תורה שבע"פ וכו'. מלכות נקראת תורה שבע"פ והיה לרבי עקיבא מצד הארת הכת"ר שבה וזהו שרמ'ז באומרו אי"ן מכתר דאיהו אין סוף ושאלתו היש פה איש זה רבי עקיבא יש לפרשו על דרך הידוע דמשנ"ה גימטריא רב"י עקיב"א יש פ"ה ג"כ גימטריא רב"י עקיב"א. ועל כן השיבתו אין מפלא עליון כנ"ל. וזהו שתוק כך עלה במחשבה רבי עקיבא מאותה מחשבה עליונה שהוא כת"ר אבי"ר יעק"ב אותיות רב"י עק"יבא. עיין במגלה עמוקות ועל כן מחליפין לפעמים ה"א באל"ף שלפעמים נכתב עקיבא: ולפעמים עקיבא וזהו שאמרו בגמרא חד אמר שוהם וחד אמר ישפה שוה"ם תמן משה תורה שבכתב כי שוהם ליוסף בחשן. ומשה ויוסף כחדא אזלין. ישפה תמן רבי עקיבא תורה שבע"פ. ובחשן לבנימין ישפה וכל עשרה הרוגי מלכות היו מבנימין וזהו (שה"ש ז יד) הדודאים נתנו ריח אלו הדודאים שהביא ראובן ומכאן זה נולד (בראשית מט יד) יששכר חמור גרם. ורבי עקיבא היה קצת מיששכר על כן אמר (פסחים מ"ט ע"ב) מי יתן לי תלמיד חכם ואנשכנו כחמור. ועיין במאמר אם כל חי סי' ג' ואמר חדשים גם ישנים דודי צפנתי לך ישנ"ם נוטריקון יוסי ש'מעון נ'חמיה י'הודה מ'איר. דודי גימטריא כ"ד שם רמ'ז לכ"ד אלף תלמידים שמתו בפרק אחד ולא נשאר מהם אלא חמשה הנזכרים וזהו צפנתי לך. שומרים לתורה וכו'. כמו קליפה לשום שהוא פרי מסוגל להרבות הדמות וכו'. (דברים כז טו) ארור האיש אשר יעשה פסל ומסכה (אויב יט כו) כי מבשרי אחזה אלוה כשם שהשום הוא מושך ומרבה כח הזרע מן המחשבה לפועל להבדיל אלף אלפי הבדלות. שום העליון גימטריא שמו גימטריא רצון הוא רצונו מן המקור העליון משם הוא הארת והשפעת כתר עליון הוא ממלכות בבחינת שו"ם המושך מלמעלה ממחשבה העליונה והוא הפרי בעצמו ועיין זוהר בראשית עמוד קל"ד רבי עקיבא אעל במוחא וכו' ושאר חכמי ישראל הם כקליפת השום שמגינים על השום וזהו חוץ מן הקרח הזה על דרך (ויקרא יג מ) ואיש כי ימרט ראשו קרח הוא טהור שהוא טהור מטמא ולכן כחו גדול להכניע הקליפה יותר כשהוא טהור מטמא כענין מקום שבעלי תשובה עומדים וכו' ורבי עקיבא היה טהור מטמא זה סיסרא ודו"ק. וכולהו אליבא דרבי עקיבא הוא מסוד תורה שבע"פ מלכות ועל כן זכה יותר ממשה. כי הארת משה היתה דוקא מתורה שבכתב מתפארת ועל כן לא היה מתורה שבע"פ וזה שמעתי בשם חכם אחד את כל יקר ראתה עינו זה רבי עקיבא שמשא לא ראה אלא קשר של תפילין כדכתיב (שמות לג כג) וראית את אחורי. ורבי עקיבא ראה כל התפילין יקר גופיה כדאיתא בגמרא (מגילה ט"ז ע"ב) ויקר אלו תפילין. וזהו את כל דייקא. (בראשית ל טז) וישכב עמה בלילה הוא. הקב"ה סייעו ויששכר חמור גרם הוא רבי עקיבא לכן אמר מי יתן לי ת"ח וכו' כנ"ל. צירוף אחר צירוף ממש בעילות אחרות. חוץ מאותה בעילה שנאמר בה שכב הוציא הזוהמה וזהו תחילה וסוף קודם בעילת שכב ואחריה. (שופטים ה כח) מדוע בושש רכבו וכו'. אפשר לפרש ע"ד המד' ילקוט ג' לא המתנינו שש ואחד מהם סיסרא. ולפי"ז יבואר שפיר כי מבין ששה בעילות נולד רבי עקיבא. והם עלמות תופפו"ת על דרך הסוד שבעה נערות הראויות לתת לה מבית המלך. רחם רחמתיים לראש גבר וכו' הא תלת רמ'ז לביאה שלישית על אלה נאמר וכו' פי' על שש בעילות נאמר כן יאבדו כל אויביך ה' ואוהביו זה רבי עקיבא נאמר כצאת השמש בגבורתו. כשקרא ק"ש עם דמדומי חמה בשעת קריאת שמע. ואיתא בכוונת האר"י ז"ל שרבי עקיבא הוא יעקב ולפי שיעקב פגם באחדות כששלח את יוסף אל אחיו ועל כן קרא ק"ש כשראה את יוסף. ולפי שרבי עקיבא בא גם כן מזמרי שהוא שכם בן חמור כנ"ל ובמאמר אם כל חי סי' ג' ובעשה זמרי כתיב (במדבר כה ד) והוקענום לה' נגד השמש, ורבי עקיבא תקן זה בקריאת שמע עם השמש. ועל כן נאמר בתרגום יונתן גב מעשה פנחס והמה בוכים ואינון בכיין וקריין את שמע עכ"ל:

אמ"ה הגם שכל מה שכתוב הוא חידוש בעיני ואין לך בו אלא חידושו. מ"מ לפוטרו בלא כלום אי אפשר: ונראה לרמז"ז עפי"ד אם יעזור האל תחילה וראש אפשר זה רמ'ז הכתוב בתילים (תהילים צב ג) צדיק כתמר יפרח כארז בלבנון ישגה והנה ר"ת צדיק כתמר יפרח גימטריא ק"ך שם רמ'ז על רבי עקיבא שחיה ק"ך שנים כמ"ש בגמרא. גם ס"ת קרח שהוא רומז על רבי עקיבא גם כן וכמ"ש בן עזאי כל חכמי ישראל בעיני כקליפת השום חוץ מן הקרח הזה ולכן נקרא בנו רבי יהושע בן קרחה ועיין (בס' הדורות מערכת ע' שפי' חוץ מן הקרח הזה בענין אחר) כארז בלבנון ישגה תיבת ישגה גימטריא שדי עם ג' אותיות והתיבה

שם רמ'ז למ"ש הרב חיד"א ז"ל בדבש לפי מערכת ק' וז"ל קשר של תפילין הראה לו למשה רבינו ע"ה שהוא אות ד' כן אמרו רז"ל ע"פ (שמות לג כג) וראית את אחורי ובתרגום יב"ע אמר שהראה לו קשר של יד שהוא אות יו"ד נמצא שלא השיג משה לשון של תפילין ולכן אמרו רז"ל (איוב יג א) כל יקר ראתה עינו זה רבי עקיבא להשלים שם שדי כי התפילין נקראו יקר כמאמרם ז"ל ויקר אלו תפילין. ולכן אמר כל יקר התפילין בשלימות שדי ראתה עינו של משה כאשר בא ברבי עקיבא ספר קדמון רמזי התורה כתב יד פרשת תשא: ואני עני נראה לפי קוצר דעתי דיש לרמוז כל יק'ר גימטריא שי"ן שהוא החידוש עכ"ל:

ואפשר שעל זה רמז המפרש שעל הרמ"ע ז"ל שכתב משם חכם אחד יעו"ש. וזה רמזתי ר"ת עקיב"ה ע"נו יחזו ק'שר בתפילין ה'מקום שהוא רומז על השי"ן שלא ראה משה וק"ל. גם עקיב"א ר"ת ע'שה ק'וראים י"ב א"לף ר"ל על כל פעם כי הכ"ד אלף תלמידים היו לו על שני פעמים י"ב וי"ב.

והנה כתבנו לעיל בר"ת פסוק ברוך שם גימטריא רע"ק עיי"ש. ואיתא בזה"ק ואתחנן כי בפסוק זה יש בו כ"ד אתון וצריך לכוון לחברם עם כ"ה של פסוק שמע ויהיו מ"ט לקבל מ"ט תרעין ברזא דיובלא וחשיב קוב"ה לההוא בר נש כאילו קיים אורייתא כולא דהיא איתא במ"ט פנים ע"כ יעו"ש. גם ידוע מ"ש הש"ס ביבמות (סב ע"ב) או בסנהדרין דהכ"ד אלף תלמידים מתו מפסח ועד עצרת ולבסוף העמיד חמשה שהם ר"ת שניי"ם ורב אייא מוסיף אף רבי אחר נמצא ששה ולכן בפסוק הנז' ברוך שם שר"ת שלו גימטריא רב"י עקיב"ה והאותיות כ"ד כנגד כ"ד אלף תלמידיו והתיבות ששה כנגד ששה תלמידים שהעמיד לבסוף כנז' וק"ל. ובפרשה ראשונה של שמע יש בה חמשה פסוקים מלבד פסוק שמע הרומז לרע"ק כנגד חמשה תלמידים שהעמיד לבסוף כפי סברת מ"ד הראשון. ולכן רמז אותם בפ' שמע שהם תלמידי רבי עקיבא שקרא את שמע ויצאה נשמתו באחד. גם ידוע מ"ש המקובלים ז"ל כי רבי עקיבא גלגול יעקב אבינו וכנז"ל. והוסיף לבאר ענין זה הרב זרע בירך בפרשת ויחי וז"ל אפשר רמזו לנו בפסוק הנז' כאשר ירד מצרים יעקב אבינו (בראשית מו ב) ויאמר אלהים לישראל במראות הלילה ויאמר יעקב יעקב שם רמ'ז שיחזור ויתגלגל ביעקב היינו ברבי עקיבא כי אתון דדין כאתון דדין וזהו שפתח בשם ישראל ומסים בשם יעקב ר"ל אעפ"י שיתוקן קצת מן אותו חטא על ידי קריאת שמע מכל מקום לא יתוקן לגמרי עד תיקון רבי עקיבא. ולפי שנתבאר מתוך דברי הרב האר"י ז"ל שגם במיתת הצדיקים עושה זיווג וכו'. לכן יעקב אבינו ע"ה כשהגיע למצרים וקרא קריאת שמע סבור היה ששניים אלה דהיינו קריאת שמע ומיתה יעשה זיווג גמור ולא יצטרך להתגלגל ברבי עקיבא לז"א (בראשית מו ל) אמותה הפעם אחרי ראותי את פניך ר"ל שמסר עצמו למיתה בשביל היחוד וזה שאמר אמותה הפעם ר"ל יודע אני שלא נתקן לגמרי ע"י קריאת שמע זו שאני קורא עכשיו אלא אצטרך עוד למות לצורך זיווג והיחוד אבל אקוה שלא אמותה רק פעם אחד אמותה הפעם דייקא זה הנראה לפי עניות דעתי בדרך אפשר וכמדומה לי שעפ"י דרך זה שמעתי ממורי מוהר"ן ז"ל שרמז להם יוסף זאת בגבי"ע שהוא ר"ת גלגול עקיבא בן יוסף עכ"ל יעו"ש:

עוד נקדים מ"ש הגמרא במסכת פסחים דף נ"ו ע"א וז"ל (בראשית מט א) ויקרא יעקב לבניו ויאמר האספו ואגידה לכם בקש יעקב לגלות לבניו קץ הימין ונסתלקה ממנו שכנה אמר שמא ח"ו יש במיתתי פיסול כמו אברהם שיצא ממנו ישמעאל ואבי יצחק שיצא ממנו עשו. אמרו לו בניו (דברים ו ד) שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד אמרו כשם שאין בלבך אלא אחד כך אין בלבנו אלא אחד באותה שעה פתח יעקב אבינו ע"ה ואמר ברוך שם וכו' אמרי רבנן היכי נעביד נומרוהו לא אמרו משה לא נומרוהו אמרו יעקב התקינו שיהיו אומרים אותו בחשאי עכ"ל:

נמצא פסוק ברוך שם דין תורה שבע"פ יש לו כי לא אמרו משה ולא נכתב בתורה ולכן נרמז בר"ת שלו רבי עקיבא כי רבי עקיבא רומז לתורה שבעל פה. וכמש"ל משם הרמ"ע ז"ל על קליפת השום וכן היש פה איש אם אין וכו' שרבי עקיבא רומז לתורה שבעל פה ולכן נרמז בפסוק הנז' שלא נכתב בתורה שבכתב ואמרו יעקב אבינו ע"ה שהוא רבי עקיבא. וזה רמזתי בפסוק (דברים לג כג) נפתלי שבע רצון ר"ל כי נפתלי שנקבר בחלקו רבי עקיבא שהוא הרומ'ז לפרי עצמו שהוא שו"ם באתב"ש בפ"י ושו"ם בגימטריא רצו"ן וכמ"ש המפרש לדרכו כנז"ל וק"ל: ואפשר זה ירמוז כוונת הכתוב מי יתן טהור מטמא לא אח"ד ר"ל לא דוקא אדם אחד יצא טהור מטמא אלא הרבה כמו שמצינו בגמרא רב שמואל בר שילת מבני בניו של המן. (גיטין נו ע"א) ורבי מאיר מנירון קיסר (גיטין נו ע"ב) ואונקלוס הגר בר אחתיה דטיטוס ושמועיה ואבטליון (סנהדרין צו ע"ב) מסנהריב ורבי עקיבא מסיסרא וכיוצא ודו"ק:

אי נמי בתמיהה ר"ל מי יתן טהור מטמא לא הוא רבי עקיבא שיצאה נשמתו באחד? וזהו לא אחד בתמיהה ודו"ק ובמקום אחר פירשתי באו"א בס"ד. והנה רב"י עקיב"ה גימטריא שלו"ם ב"ך שם רמ'ז דרבי עקיבא נכנס בשלום ויצא בשלום מן הקדש כאשר עלה שמים וירד ולכן נקבר בטבריא שהם כולם אהובים כולם ברורים וכו' וכמש"ל לעיל משם הרב כמהר"ח ז"ל ופשוט:

ובהיותי בזה ראה ראיתי בספר שם הגדולים החדש שכתבו אחד מרבני אשכנז וכתב במערכת גדולים

מערכת מ"ם אות קל"ח וז"ל הגאון הקדוש רבי משה חיים לוצאטו ז"ל העיד עליו הרב הגדול והקדוש מהר"ר יעקב יוסף מאוסטרא בעל המחבר ספר רב יבא ששמע בעצמו מפה קדוש הגאון האלהי שר התורה קדש קדשים רבינו הגדול מו"ה דוב בער מ"מ דקהל קדוש מעזרייטץ ורוונאע נבג"ם שאמר על הגאון הקדוש הזה שלא היה דורו כדאי להבין צדקתו ופרישותו ולכן רבים מבני עמנו מגודל חסרון דעתם דברו על צדיק עתק אשר לא כדת וחזי מאן גברא רבא קא מסהיד עליו עכ"ל הטהור:

והנה הגאון החכם ח"ק מהו' משה חיים לוצאטו. חיבר ספרים הרבה בנגלה ובנסתר ומה שנדפסו המה. מסילת ישירים קל"ח פתחי חכמה. חוקר ומקובל. דרך חכמה. מאמר החכמה. מאמר על האגדות. מאמר העיקרין. דרך תבונות. לישרים תהלה. לשון לימודים. אולם אהה לא ארכו ימי האדם הגדול והקדוש הזה על פני תבל כי בכ"ו אייר שנת תק"ו היא שנת הארבעים לימי חלדו ע"פ האדמה גוע עם כל ב"ב בעי"ת עכו בעת הזעם וחרון אף ה' אשר יצא אש הדבר אז על כל הארץ לא תפ"ץ ויובילוהו לעי"ק טבריא ת"ו ויקבר אצל קבורת התנא האלהי רבי עקיבא זיע"א:

(פד) **רבי עקיבא** הוא בחינת תורה שבע"פ וכמ"ש הרמ"ע ז"ל כנז' לפנים ע"פ היש פה איש ויאמר אין יעו"ש ובזה יע"ן תשלום התלמוד (תהלים כט יא) ה' יברך א'ת ע'מו ב'שלום ר"ת אבי"ע היא ג"כ ר"ת 'אני ע'קיבא' בן 'יוסף כי כולוהו סתמי אליבא דרבי עקיבא ז"ל וק"ל. רא"ה אנכ"י:

(פה) **רבי עקיבא** יד עניים הוא מוכח ממ"ש הש"ס בקידושין דף כ"ז ע"א מעשה בר"ג וזקנים שהיו באים בספינה אמ"ל ר"ג לזקנים עישור שאני עתיד למוד נתון ליהושע ומקומו מושכר לו ועישור אחר שאני עתיד למוד נתון לעקיבא בן יוסף כדי שיזכה בו לעניים ופירש"י שם שנת מעשר עני היתה. ורע"ק גבאי עניים הוא ובספינה היו שניהם כמו עכ"ל ועיין בש"ס במסכת קמא דף ל"ו סוף ע"ב ובפרק החובל דף צ"ג ע"א יעו"ש:

ובזה יע"ן רמז המדרש וז"ל (שמות ד ג) שלח נא ביד תשלח ביד רבי עקיבא בן יוסף ע"כ. והדקדוק מבואר מהיכא יצא יצא רמז תיבת ב"ד הוא על רבי עקיבא בן יוסף אימא על תנא אחר. ועפ"י האמור ניהא הואיל ורבי עקיבא הוא יד הענים ובמצרים ראה ה' את ענים ואת לחצם ואת דחקם כמ"ש (דברים כו ז) וירא את עניינו וכו' ורצה להצילם ולהוציאם מעוני מצרים לכן אמר לו משה להקב"ה שלח נא ביד תשלח רומז לו על רבי עקיבא שהוא יד עניים והוא נאה להוציאם וק"ל רא"ה:

(פו) **רבי עקיבא** איתא במדרש שלח נא ביד תשלח ביד רבי עקיבא בן יוסף עכ"ל. וכל המפרשים אחזו שע"ר בכונת מאמר זה ועיין בשיטה למס' ביצה שמן הטוב בסופו שפירש בכמה אופנים בפלפול חריפתא ועיין מ"ש בענייניו בס' הקודם בס"ד. והנה ראה פשוט בדרך רמז כי אותיות עקיב"ה במילוי המה יעלו י"ד אתון כזה 'עין' קוף 'יוד' בית 'הא ולכן כפל תיבת ב"ד ב' פעמים לרמז דמתיבת ביד עולה הרמז יפה על רבי עקיבא בן יוסף. ולכן אמר שלח נא ביד תשלח ביד רבי עקיבא בן יוסף וק"ל:

א"נ אותיות רב"י עקיב"א ב"ן יוס"ף המה י"ד ולכן אמר שלח נא ביד תשלח ב"ד רבי עקיב"א בן יוסף ולא אמר רבי עקיבא לבדו בלא ב"ן יוס"ף וק"ל רא"ה:

(פז) **רבי עקיבא** איתא במסכת שבת דף קנ"ו ע"ב דרבי עקיבא הוא ליה ברתא אמרה ליה כלדאי ההוא יומא דעיילא לבי גיננא טריק לה חויא ומיתא הוה דאיגא לה מילתא טובא ההוא יומא שקלתא למכבנתא דצתא בגודא איתרמי איתב בעיניה דחויא לצפרא כי קא שקלא לה הוה קא סריך ואתי חויא בתרה אמר לה אבוה מה עבדת אמרה ליה בפניא אתא עניא קרא אבבא והוה טרדי כולי עלמא בסעודתא וליכא דשמעיה קאימנא שקלתי ריסתנאי דיהבת לי יהבתיה ניהליה אמר לה מצוה עבדת נפק רבי עקיבא ודרש (משלי י ב) וצדקה תציל ממות ולא ממותה משונה אלא ממותה עצמה ע"כ:

אמ"ה נראה יע"ן דרבי עקיבא אזיל לשיטתיה דשאל ליה (ב"ב י ע"א) ההוא טורנוסרופוס הרשע אם אליהם אוהב את העניים מפני מה אינו מפרנסם משל לעבד וכו' אמר לו רבי עקיבא משל לכן וכו' וא"כ ראוי ליתן לו צדקה ולכן דרש רבי עקיבא וצדקה תציל ממות אפילו ממות עצמה ועיין מ"ש לעיל דהיינו טעמא שהלכה כרבי מאיר נגד רבי יהודה שאפילו בזמן שאין אנו עושין רצון המקום נקראים בנים משום דרבי עקיבא אזיל לשיטתיה כנז' והלכה כרבי עקיבא מחבירו ולדעת התוספות והרא"ש ורבינו פרץ דרע"ק מבית הילל כמ"ש הרב יעיר און דל"ב ע"ג סי' מ"ו ודו"ק:

(פח) **רבי עקיבא** עיין בספר אבות הרא"ש חלק ב' דט"ז ע"א שהקשה איך רבי עקיבא נפטר ערב יוה"כ הרי

המת בערב יום הכיפורים סימן רע לו (אדר"נ נה ב) יעוש"ב שתירץ כמה תירוצים לך נא ראה. ועיין תוספות יבמות דף ס"א ע"א דיבור המתחיל ממגע ותוספות בבא מציעא דף קיד (ד"ה בע"א) דיבור המתחיל מהו שיסדרו לבעל חוב ענין פטירת רבי עקיבא אימתי היתה ועיין מדרש משלי על פסוק (משלי ט טבחה טיבחה וכו' אף ערכה שולחנה הביטה ורא"ה):

(פט) **רבי עקיבא** ניצוץ משה רבינו עליו השלום כן כתב בספר ליקוטי שם טוב משם מהרח"ו ז"ל יעו"ש. אמ"ה עיין מ"ש לעיל דרבי עקיבא הוא מבית הילל לדעת התוס' והרא"ש ורבינו פרץ ומעתה יע"ן רמז הכתוב (דברים לד יב) ולכל היד החזקה ולכל המורא הגדול אשר עשה משה לעיני כל ישראל דהיינו ולכל היד החזקה הוא רמז על רבי עקיבא שהיה יד העניינים כנז"ל וגם כן היה אחוז בזרועות כמ"ש רבינו האר"י ז"ל ולכן (סוטה מט ע"ב) משמת רבי עקיבא בטלו זרועי תורה. ולכל המורא הגדול רמז על רבי מאיר שהיה מאור גדול שמאיר עיני חכמים בהלכה וכן שלחו המלכות לחכמים תשלחו לנו גדול שבפנסים שלחו להם רבי מאיר שהוא פנס גדול כמ"ש"ל אשר עשה משה לעיני כל ישראל כי שניהם רבי עקיבא ורבי מאיר בעל הנס הם ניצוץ משה רבינו ע"ה. רבי עקיבא כנז' ורמב"ה זיע"א מצד מט"ט שר הפנים וכמ"ש"ל בסי' הקודמים. ועתה תראה משם לעיני כל ישראל ס"ת הילל וראש התורה ב"ת שם רמז למרע"ה שהוא רבי עקיבא הוא מבית הילל זיע"א כמ"ש התוס' והרא"ש ודו"ק:

(צ) **רבן יוחנן** בן זכאי הוא קבור בטבריא ת"ו וכמו שכתב סוף שער הגלגולים וז"ל מחוץ לטבריא תלך משם בשדה לצד מערב החומה נוטה באלכסון קצת לצד דרום ושם חצר אחת מוקפת כותלים ובתוכו ציונים וארונות רבים ובכרך הסמוך לפתח החצר שם קבור ריב"ז עכ"ל: אמ"ה אשרינו מה טוב חלקינו שאנחנו זכינו שרבי יוחנן בן זכאי קבור אצלינו. הנה זה עומד אחר כתלינו שאמרו עליו (סוכה דכ"ח ע"א) מימיו לא שח שיחת חולין וכו' ולא הניח מקרא משנה וכו' ושיחת שדים וכו' גם אמרו עליו (ברכות ד"ז ע"א) שלא הקדימו אדם שלום מעולם ואפילו נכרי בשוק ומשמת בטל זיו החכמה (סוטה מ"ט ע"א) ויחיה ק"ך שנה כמ"ש בסנהדרין (דמ"א ע"א) וכן איתא במד"ר פרשת ויחי וז"ל ששה זוגות שנתייהם שוות. רבקה וקהת. לוי ועמרם. יוסף ויהושע. שמואל ושלמה. משה והלל הזקן. רבן יוחנן בן זכאי ורבי עקיבא. משה עשה בפלטיין של פרעה ארבעים שנה ובמדין ארבעים שנה ושימש את ישראל ארבעים שנה. רבן יוחנן בן זכאי עשה פרקמטיא ארבעים שנה ולמד תורה ארבעים שנה ושימש את ישראל ארבעים שנה. רבי עקיבא עשה בור ארבעים שנה ולמד תורה ארבעים שנה ושימש את ישראל ארבעים שנה עכ"ל יעו"ש. והנה מזה כמה הייתי רומז בסוף התו' משה לעיני כל ישראל ס"ת הילל שם רמז כמו שמשה חי ק"ך שנה כך הילל וכו'. ושוב מצאתי שקדמני הרב השל"ה הביא דבריו ילקוט דוד וז"ל הילל נשמתו היה משה לכן היה עניו כמשה ויחיה ק"ך כמשה וכן בע"ב שמות יש לל"ה מה"ש זה הל"ל מ"ה וכן מסיים משה' לעיני כל' ישראל' ס"ת היל"ל עכ"ל ושתי שזכיתי לדעת קדושים רק את זה הייתי מסיים בעניויות ר"ת 'לעיני כל' ישראל גימטריא הלכ"ה רומז ג"כ כמו שהלכה למשה מסיני כך הלכה כבית הילל ועפ"י קוטב זה הייתי אומר סמיכות התו' נעוץ סופה בתחילתה כי ידוע מ"ש המקובלים כי אמרו ז"ל אלו ואלו דברי אלהים חיים וכו' ואמרו כי בבית דין של מטה הלכה כבית הילל ובבית דין של מעלה הלכה כבית שמאי ולכן בסיום התורה כתוב הלכ"ה היל"ל והתחילה ב"ראשית אותיות ב"ת רא'ש לערבינהו ולתנינהו הלכ"ה ב"ת היל"ל רא'ש אבל לעתיד לבא הלכה כב"ש וק"ל. או נימא באופן אחר עפ"י הקדמה הנז' ובהקדים עוד מ"ש בספר עמודיה שבעה משם ז"ל דטעם שחיה משה רבינו ע"ה ק"ך שנה משום שהוא תרומתו של עולם ושיית אלפי שני הוי עלמא יעו"ש תרי ממאה יעלה ק"ך לשית אלפי שני. גם ידוע כי ששה אות אלף יש בפסוק בראשית רומז לשית אלפי שני. ומעתה יפה נדרשת משה וכו' בראשית וכו' וק"ל:

(צא) **רבן יוחנן** (אבות פ"ב מ"ט) בן זכאי קבל מהלל ומשמאי וכו' אם למדת תו' הרבה אל תחזיק טובה לעצמך כי לכך נוצרת עכ"ל. עיין במדרש שמואל שהביא כמה פירושים. ולעד"ן בהקדים מ"ש בשבט מוסר משם האר"י ז"ל שיש בני אדם שיש להם חשק בפשט ויש בדרש ויש ברמז ויש בסוד ויש בב' אופנים וכו' בשביל שקיימו אותם אופנים בגלגולי א' ועתה בא להשלים שאר אופנים ובהם חשקה נפשו וכו' ואם כן אם אדם קיים אופן א' בגלגול א' ועדיין ג' אופנים או לא קיים כלל בפעם א' לעת עתה חושק בד' אופנים של פרד"ס. ומעתה זה אומרו אם למדת תורה הרבה דהיינו בד' האופנים ות"ח אחר לא למד כי אם אופן אחד באר"ש אל תחזיק טובה לעצמך כי מכחך ועוצם ידך עשית את החיל הזה בתורה? יען כי לכך נוצרת וק"ל:

(צב) **רבן יוחנן** בן זכאי קבל מהלל ומשמאי הוא היה אומר אם למדת תורה הרבה אל תחזיק טובה לעצמך כי לך נוצרת ע"כ: אמ"ה השאלות אשר יצטרך לשאול כבר קדם הרב תולדות שמשון ולדעתי המעט נראה בהקדים חקירת הרב מתתיה הובאה בספר שער החצר איך אנו זוכים בתורה הלא ארוכה מארץ מדה ורחבה וכו' והרי פסק הרמב"ם ז"ל (פי"א מהלכות מכירה הט"ז ועי' בהשגות) אין אדם מקנה לחבירו אלא דבר קצוב וכו'? ותירץ הרב הואיל ואין מוטל עליו לבוא אל תכליתה אלא ללמוד כל ימי חייו נחשב לו כאלו בא אל תכליתה וכו' יעו"ש בשער החצר ובדרשוני בס"ד. ובזה פירש הרב הנז' כוונת התנא (אבות פ"ב מ"כ) רבי טרפון אומר היום קצר והמלאכה מרובה וא"כ איך אנו זוכים בה וכל אדם יכול לפטור עצמו וכו'? לזה תירץ הוא היה אומר לא עליך המלאכה לגמור אלא ילמוד כל ימי חייו דוקא וא"כ לא אתה בן חורין ליבטל ממנה. ומעתה יפה נדרשת דברי התנא רבן יוחנן בן זכאי אם למדת תורה הרבה אל תחזיק טובה לעצמך באומרך שיש לך טענה לפטור עצמך ממנה מפני שהיא הרבה ודשא"ק אינו נקנה ואפי"ה אתה לומד אל תאמר כן והטעם הוא כי לכ"ך גימטריא שבעים ר"ל ע' שנה ימי האדם הוא שילמוד ואינו מחוייב לבוא אל תכליתה וכמ"ש בדברי רבי טרפון וק"ל. ודרך רמז אפשר כי אמרו ז"ל על משה רבינו ע"ה (שמות לד כה) ויהי שם עם ה' ארבעים יום וארבעים לילה אח"ך הוריד התורה כנגד יצירת הוולד ארבעים יום יעו"ש וזהו כי לכ"ך נוצרת כ"ך היא דרכה של תורה (כ"ך גימטריא מ') וק"ל. או אימא כנגד מ' שנה למד אמר כן שנגזר עליו משעת יצירה מ' שנה ילמוד ארבעים שנה ילמד ובמקום אחר הארכנו על פי הקדמה הנז' לך נא רא'ה:

(צג) **חמשה תלמידים** (אבות ב י) היו לו לרבן יוחנן בן זכאי ואלו הם. רבי אליעזר בן הורקנוס. ורבי יהושע בן חנניא. ורבי יוסי הכהן. ורבי שמעון בן נתנאל. ורבי אלעזר בן ערך: הוא היה מונה שבחן. רבי אליעזר בן הורקנוס בור סיד שאינו מאבד טפה. רבי יהושע בן חנניא אשרי יולדתו. רבי יוסי הכהן חסיד. רבי שמעון בן נתנאל ירא חטא. ורבי אלעזר בן ערך כמעין המתגבר ע"כ. עיין ברע"מ ובתוי"ט ומד"ש ורש"י ז"ל שפירשו בדרך נאות מדב"ר:

ואולם רא"ה זה מצאתי ראיתי להרב תולדות שמשון שכתב וז"ל השייך לנו התלמידים הללו נאים לרבם ורבם נאה להם ויצאו מכלל שאר התלמידים אשריהם ואשרי חלקם בחיים. והפשטנים הקשו שכמה תלמידים היו לו? אבל סוד ה' ליריאיו ונכבדות נדבר בו שמצאנו בכתבי האר"י זלה"ה שרבי יוחנן בן זכאי ורבי עקיבא הם שני זרועות דמשה ולכן חיו ק"ך שנה יעו"ש והזרוע מתפשט עד היד ובכל יד יש חמשה אצבעות ומש"ה חמשה תלמידים היו להם ואפילו שהיו להם תלמידים אחרים אינו מונה אלא אותם שהיו במדריגה של זאת היד הגדולה ואח"כ הוא היה מונה שבחן לפי שעל כרחין לומר שלא היו כולם שווים במדריגה כשם שכל אצבע משונה מחבירו כדאמרינן פ"ק דכתובות (ה' ע"ב) דאצבעות היד כל חדא וחדא למלתיה עבידא דאמר מר זו זרת זו קמיצה זו אמה זו אצבע זו גודל ופרש"י זו זרת מן הקטנה מודדין זרת של חושן. זו קמיצה מאצבע שאצל הקטנה מתחילין לקמוץ המנחה. זו אמה מהגדולה מודדין אמת הבנין והכלים. זו אצבע למתן דמים של חטאת. זו גודל לכהן יד דאהרן ודמצורע עכ"ל. וצריך לדקדק אמאי נקטיננהו הש"ס להיפך שהי"ל להתחיל מן הגדול? וי"ל דהואיל שהגודל אינו בסדר שאר אצבעות משום הכי לא רצה להתחיל ממנו דדילמא הוא אצבע בפני עצמו ואין לו להמנות ראשון לאחרים שאינו כסדרן. וגם באצבע לא רצה להתחיל לפי שבאמת אינו הראשון שהרי הגודל קדם לו אעפ"י שאינו כסדרו ומש"ה התחיל בזרת ואחר שמנה הארבעה ההולכים כסדר מנה גם הגודל. ואף רבי יוחנן בן זכאי נמי שמר זה הסדר ומנה שבחן של תלמידיו מכון לאלו המעלות שיש באלו החמשה אצבעות וכנגד הזרת מנה שבחו של רבי אליעזר שהיה בור סיד שאינו מאבד טפה והענין הוא שהרי החשן הוא תכשיט נגד הלב ובחשן היו בו כל כ"ב אותיות הקדש וע"ב אותיות כדאיתא במפרשים ובתוכו היו אורים ותומים מכחם יבא בלב הכהן הכח לדעת להצמיד ולחבר האותיות ולכוין בתשובת השאלה ואף ר"א כשחלה אמרינן [בפ"ז דסנהדרין] (ס"ח ע"א) שנטל שני זרועותיו והניחם על לבו ואמר שהם כשני ספרי תורות שנגללין. הרבה תורה למדתי והרבה תורה לימדתי ולא חסרתי מרבתי וכו' ולא חסרוני תלמידי וכו' וזהו בור סיד שאינו מאבד טפה. והניח ב' זרועותיו על לבו דוקא והחשן היה כנגד הלב. רבי יהושע בן חנניא אשרי יולדתו כנגד הקמיצה שבה מתחילין לקמוץ המנחה. ומי דרכו להתנדב מנחה עני. וריב"ח היה עני (כדאמרינן בברכות) (כח ע"א) שאמר לר"ג אי אתה יודע צערן של תלמידי חכמים במה הם עסוקים וממה הם ניזונים. ואיתא בזוה"ק ובספרי המוסר שאשה שאינה צנועה גורמת עניות לבעלה ולבניה ובניה אינם נחשבים בעולם לכלום. ואם כן מי שרואה רבי יהושע בן חנניא עני יוכל לתלות שאמו גרמה לו בשביל שלא היתה צנועה משום הכי קאמר אשרי יולדתו שזכתה שבנה יהיה חכם גודל וחשוב שאם לא היתה צנועה לא היתה זוכה לבן כזה.

כמ"ש במסכת יומא במעשה דקמחית. (מז ע"א) רבי יוסי הכהן חסיד והוא כנגד האמה שבו מודדין האמות ואמרינן בפ"ב דקמא (ל ע"א) האי מאן דבעי למהוי חסידא לקיים מילי דברכות ואיתא בר"מ פ' קרח (דף קע"ט) מאה באמה אמה באתווי מא"ה איהו ואיהו בהיפוך אתון הא"ם לקבל מאה ברכאן וכו' עכ"ל וכן במשכן היה (שמות כז יח) אורך החצר מאה באמה והיו שם מאה אדנים כדמיון מאה ברכות המתמלאים מהבריכה העליונה ולפיכך אדם חייב לברך מאה ברכות בכל יום כדי למשוך מכל אחד מאלו הברכות. ועוד איתא בר"מ פ' פנחס דף רפ"ב איזהו חסיד המתחסד עם קונו כגון דוד דהוה מחבר אורייתא דלעילא עם קב"ה עכ"ל וא"כ נגד האמה שרומז מאה ברכות היה הוא זריו וחסיד והיה מחבר בתורתו שם הוי"ה עם שם אהי"ה בגימטריא אמ"ה עם הכולל ואתי שפיר דדוד דהוה חסיד הוא מעצמו תיקן הק' ברכות בכל יום כדאיתא בטא"ח סי' מ"ו. ובאמה בו מודדין אמת הבנין והכלים שהבנין היא התורה והכלים הם ק' ברכות והכל הוא סוד של ק' באמה והוא החסיד רשב"ג ירא חטא נגד האצבע שהוא למתן דמים של חטאת היה הוא ירא חטא. רבי אלעזר בן ערך כמעין המתגבר לפי שהיה הגודל לתחלת קדושתו של אהרן ולמילוי ידיהו להתחזק בכהונת עולם ועוד צורת הגודל הוא יותר עב מכל האצבעות אעפ"י שהוא יותר קצר מכולם ואף רבי אלעזר בן ערך שלא הי"ל כ"כ זכרון ובקיותא הואיל שבחריפותו ובפלפולו היה מכריע את כולם נקרא מעיין המתגבר והולך תמיד שהרי עם הפלפול גורם שהתורה לא תשתכח ותהיה מוחזקת לעולם ככהונתו של אהרן עכ"ל. ועיין מה שאכתוב לקמן בס' שאחר זה:

צד) רבי אלעזר בן ערך הוא היה אומר אם יהיו כל חכמי ישראל בכף מאזנים ורבי אלעזר בן הורקנוס בכף שניה מכריע הוא את כולם אבא שאול אומר משמו אם יהיו כל חכמי ישראל בכף מאזנים ורבי אלעזר בן הורקנוס אף עמהם ור' אלעזר בן ערך בכף שניה מכריע הוא את כלם:

אמ"ה גם את זה פ' הרב הנז"ל על פי אופן הראשון וז"ל מי הביאו לענין זה לראות מי הגדול ומי הקטן ומהו המוסר שאנו למדים מזו המשנה? אדרבא הוא דבר המביא לידי קנאה ח"ו ועוד איך נפל מחלוקת בדבריו שאבא שאול אומר להפך משמו:

אמנם כבר אמרנו במשנה הקודמת שאלו החמשה תלמידים רומזים לה' אצבעות שביד והנה אנו רואים שאצבע אחד דהיינו הגודל נתרחק מחבריו א"כ שמע מינה שאחד מהם הוא יותר גדול וחשוב כמו כולם יחד שהרי קבע מקום לעצמו בייחוד ולפי שיש מחלוקת בשם הגודל והזרת שיש אומרים שהעב שבכולם נקרא זרת והוא הבהן האמור בתורה והקטן שבכולם נקרא גודל כמ"ש הבחיי בפ' צו את אהרן יע"ש מש"ה רצה רבי יוחנן בן זכאי לומר שמי שהוא רומז נגד אותו האצבע שקבע מקום לעצמו הוא סימן שהוא יותר גדול ולפי שאין אנו יודעים אותו בבירור לפיכך אבא שאול אומר להפך ואם תאמר הא רבי אלעזר בן הורקנוס אמרנו שהוא כנגד החשן שהוא נגד הלב וזה ודאי מודדין מן הקטנה? וי"ל דגם זה לא דוקא שהרי הערוך בערך אצבע פ' שמדידת החשן היה מהאצבע הקטנה שקורין זרת עד האצבע הנקרא גודל ואם כן בזה מתחיל המדה היתה מזה לזה ואף ראב"ע שהוא כמעין המתגבר יכול להיות נגד הקטנה שיתגבר ויעשה גדול כדכתיב (ישעיה ס כב) הקטן יהיה לאלף ועוד כלכל דבריו במשפט המוסר דאע"ג דאסיקנא [בסוף הוריות (יד ע"א)] סיני ועוקר הרים סיני עדיף ה"מ למנותו לראש ישיבה מטעם דהכל צריכין למרי חטיא אבל מ"מ מי שהוא מפולפל ביותר יש לו מצד אחר שבח גדול כמוהו ויותר ממנו כדחזינן התם שאעפ"י שרב יוסף היה סיני לא קביל עליה למיהוי רישא משום יקריה דרבה וכן מצינו בכתובות (קג ע"ב) הו מינצו ר"ח ור"ח א"ל בהדי ידי קאי מנצית דאי ח"ו תשתכח תורה מישראל מהדרנא לה מפלפולי וזהו המוסר שבא להודיענו דמאי דאמרינן סיני עדיף לאו לגמרי משמע ומתחלה נתן השבח הראוי לר"א שהי"ל הרבה בקיות וזכרון שהוא כמו סיני ואח"כ מצד אחר נתן השבח לראב"ע שהיה חריף ביותר ועולה שבחו אף על שבחו של רבי אלעזר בן הורקנוס:

ועפ"י ההקדמה הנז' אם כן מה שכתב רבינו האר"י שחמשה תלמידים של רבי עקיבא הם כנגד ה' אצבעות וידוע שהם סימנים שניי"ם ועיין מ"ש בספר תוקפו של נס חלק ראשון הנד"מ מה שרמז על פסוק (בראשית מט) ולבן שניי"ם מחלב יעו"ש וידוע מ"ש ז"ל בש"ס גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שאין בדורו של רבי מאיר כמוהו ולמה לא קבעו הלכה כמותו מפני שלא ירדו חבריו לסוף דעתו וכמ"ש לעיל יעו"ש אם כן הגדול שבחמשה תלמידים של רבי עקיבא הנז"ל הוא רבי מאיר ואם כן הוא כנגד הגודל וכנז"ל ולפי זה דברי חכמים כדרכונות וכמסמרות נטועים יפה כווננו [בעירובין דף י"ג ע"ב] וז"ל לא רבי מאיר שמו אלא רבי אלעזר בן ערך שמו וכו' יעו"ש מפני ששקולים הם ויבואו שניהם כנגד הגודל המיוחד שבחמשה אצבעות וק"ל וגם יבוא על נכון משז"ל במדרש והבאתיו לעיל וז"ל (שמות ד יג) שלח נא ביד תשלח ביד רבי עקיבא בן יוסף כי ר' עקיבא כנגד היד והתלמידים כנגד האצבעות ולכן דרשו ב"ד תשלח ב"ד רבי עקיבא בן יוסף ודו"ק ועיין לעיל ובדרשותי בס' יפות מראה שפירשתי בכמה אופנים בס' ד ועיין בס' חומת

אנך במשלי כ"ב מה שכתב על פסוק (משלי כא כג) שומר פיו ולשונו וכו' שהביא מ"ש ז"ל (שבת קמז ע"ב) שרבי אלעזר בן ערך שכח תלמודו והיה קורא (שמות יב ב) החדש הזה לכם החרש היה לכם ומ"ש הרב שמשון מאיסטרפולין ז"ל כי קליפת ריב שגורמת השכחה גברה עליו וכו' יעו"ש ובספר ילקוט ראובני פרשת בא על פסוק הנז"ל. ומעתה על פי מה שאמרו ז"ל לא רבי מאיר שמו אלא ראב"ע שמו וגם על פי הקבלה שקולים הם כנגד הגודל כנז"ל וא"כ יפה נדרשת ר"ת (משלי ל לג) מ'יץ א'פים י'וציא ר'יב ר"ת מאיר כי רבי מאיר הוציא קליפת רי"ב שגברה עליו בהיותו בבחינת שם רבי אלעזר בן ערך ועיין לעיל בסימנים הקודמים בעניני רמב"ה זיע"א ויערב לך שא נא עיניך ורא'ה. ועין מה שכתב הרב מר שארינו כמהר"ר יעקב אוהנא ז"ל בדרשותיו כתב יד עמ"ש ז"ל כשמת רבי יוחנן בן זכאי נכנסו תלמידיו לנחמו וכו' ולא קבל תנחומין כי אם מראב"ע יען שהוא שקול כנגד כולם ובכלל דבריו דבריהם יעו"ש ועיין בספרי הקטן "יפות מראה" לך נא רא'ה:

צה) רבי שמעון בן נתנאל הוא מחמשה תלמידי רבן יוחנן בן זכאי והוא קבור בטבת"ו ארץ נפתלי כמקובל בידינו ונראה לי שזה רמז בסמיכות הכתובים בפ' וזאת הברכה בברכת דן כתיב (דברים לג כב) דן גור אריה יזנק מן הבשן ולנפתלי אמר הכוונה בהקדים הידוע מ"ש הרב חס"ל בעין משפט נהר כ"ה וז"ל דע כי משה הכה לעוג מלך הבשן כי בעוג היה קדושה והוא ניצוץ שמעון בן נתנאל ר"ת בש"ן וניתן ביד משה כי כן ר' שמעון בן נתנאל היה תלמידו דרבי יוחנן בן זכאי שהוא שורש זרוע ימין משה וכו' יעו"ש: ומעתה עפ"י ד אתה תבא"ר מה זו סמיכה יזנק מן הבש"ן ולנפתל"י שם רמז התנא רבי שמעון בן נתנאל הלא הוא כמוס בחלק נפתלי שיהא בטריא תובב"א וק"ל: ומעתה עפ"י ד אתה תבא"ר מה זו סמיכה יזנק מן הבש"ן ולנפתל"י שם רמז התנא רבי שמעון בן נתנאל הלא הוא כמוס בחלק נפתלי שהוא טבריא תובב"א וק"ל:

צו) הרמב"ם קבלה בידינו שהוא קבור בטבריא ת"ו וכן כתב בשער הגלגולים וז"ל מחוץ לטבריא ת"ו לצד מערב החצר אשר שם תמצא קבר הרמב"ם ואביו כמו שאומרים העולם ע"כ יעו"ש וכ"כ בס' ש"י והא לך מ"ש הרב ח"י וז"ל בס' קורא הדורות איתא שבהיות הרמב"ם בן כ"ג שנה התחיל לחבר פ' המשנה והשלימו אחר שבע שנים בהיותו בן שלשים וכתב בספר שם הגדולים ז"ל וז"ל מצאתי בסוף פ' ר"ה להרמב"ם ז"ל מכתבי נכדו הנגיד רבינו דוד וז"ל:

צז) הרמב"ם נולד לרבינו מיימון אביו ד"א תתצ"ג יד בחדש ניסן ונפטר ד"א תתקס"ג נמצא חי ע' שנה ובסדה"ד מביא מעשה כשנפטר הרמב"ם במצרים אחר ימים העלוהו לארץ ישראל ת"ו פגעו אותם הלסטים וברחו העולים עמו והניחו הארון והלסטים רצו להשליך הארון בים ולא יכלו בכל כחם להעתיקו מן הארץ והיו יותר משלשים איש וכשראו כך אמרו איש אלהים קדוש הוא והלכו והבטיחו ליהודים שיוליכוהו למחוז חפצם והם ליוו אותם גם כן ונקבר בטבריא עכ"ל ובס' מד"ת ענף הרמב"ם משם ספר תיקון יששכר וז"ל הרמב"ם ז"ל נולד בשנת ד"א תתצ"ג ליצירה וכשהשלים החיבור הנקרא משנה תורה היה בן ל"ז שנים וחיה אחריו ל"ה שנים נמצאו כל שנותיו ע"ב ונפטר לחיי עוה"ב בסימן (שמות יט ט) הנה אנכי בא אליך בע"ב הענן ונמצאת אותה שנה ליצירה דתתקס"ה וסימן פרט אחרונה ימ"י בני אב"ל ע"כ. ונראה לי שכוונת זה הסימן בני עולה ס"ב ואב"ל שלשה אותיות בין הכל ס"ה עכ"ל וכל הרואה תמ"ה יקרא איך נעלם מהם מקרא מלא בפ' וזאת הברכה וז"ל (דברים לד ח) ויתמו ימי בכי אבל משה והוא שמו משה כשם מרע"ה ואם תמנה בכ"י אב"ל יעלה ס"ה בדרך פשט ומן התימה על הרב מד"ת ז"ל שהגם שהספר הנז"ל אכלו עש ונאכל ראש אות כא"ף ונעשית נו"ן מ"מ הו"ל לתקנו דברים ככתבן רצוני לומר כמו שכתוב בתורה בפרשת וזאת הברכה מקרא מלא דיבר הכתוב ודו"ק ובמקום אחר כתבתי בזה בס"ד לך נא רא'ה:

צח) הרמב"ם ז"ל כתוב אצלי בקונטרס המערכות מערכת ה"א כי הרמב"ם חי ע"ב שנה נולד דתתצ"ג ליצירה ונפטר דתתקס"ה ליצירה יעו"ש שוב ראיתי בס' שלשלת הקבלה להרב גדליה בן חיון דפוס ויניציאה דמ"ב ע"ב וז"ל ראיתי בספר יסוד עולם שחיבר ר' יצחק בר ישראל ובחבור של ר' שלמה בן חיון שהרמב"ם נולד בשנת דתתצ"ה ליצירה שהיא שנת אלף תמ"ו לשטרות ונפטר שנת דתתקס"ה ע"כ ועיין גם במדרש תלפיות שכתב מכתב יד מהר"י שמואל בן סיד ז"ל כנז"ל ממש שנולד שנת דתתצ"ה ונפטר שנת דתתקס"ה יעו"ש ובס' יוחסין אומר שנולד שנת דתתצ"ה יום שב"ק שעה ושליש אחר חצי היום ובקונטרס ישן הובא בספר שלשלת הקבלה הנז"ל כתב שנולד שנת דתתצ"ב ונמצא בסוף פ' מסכת ר"ה להרמב"ם ז"ל

חתימת יד רבי דוד בן בנו האומר הרמב"ם זקני נולד יום י"ד ניסן שנת אלף תמ"ו לשטרות בעיר קורדובא ונפטר שנת אתקי"ו לשטרות יום ב' עשרים טבת ע"כ. נמצא העולה מכל התורה שבכתב מכל הספרים שפטריו ז"ל שנת דתתקס"ה שהיא אלף תקי"ו לשטרות כי אלף תמ"ו היא שנת דתתצ"ה נמצא אלף תקי"ו לשטרות היא דתתקס"ה כנז' וזה פשוט אלא ההפרש הוא על עת הלידה יש אומרים ויש אומרים דהיינו ס' יוחסין שאמר שנת הלידה דתתצ"א ושנת הפטירה ידוע לכל באין חולק שהוא דתתקס"ה נמצא חי ע"ד שנה ובקונטרס הישן הנז"ל בספר שלשלת הקבלה הנז' שאמר שנולד שנת דתתצ"ב נמצא חי ע"ג שנה ולפי ספר יסוד עולם ומהר"ש חיון ומהר"י בן סיד הנזיל חי שבעים שנה ולפי דברי הרב תקון יששכר המובא במדית הנז"ל מוכח שחי ע"ב שנה ומן התימה על הרב חיד"א זלה"ה בספרו הבהיר שם הגדולים איך לא זכר ש"ר כי אם סברת היוחסין והרשב"ץ ופי' הרמב"ם לר"ה כת"י דווקא ולא כתב כמנהגו אס"פ המזכיר כל הספרים והסברות השייכים לכל חד וחד כפום אורחיה ובפרט בזה שיש חילוקי דעות ומה גם המעיין בדבריו ז"ל מערכת מים שהביא סברת ספר יוחסין הנז' או נוסחא מוטעית או דאגב שיטפיה לא דק שהוא כתב שמספר יוחסין משמע שהרמב"ם חי ע"ה שנה ולפי האמור לא חי כי אם ע"ד אלא ודאי צ"ל ע"ד ומה שלא כתב סברת יסוד עולם ומהר"ש חיון ומהר"י בן סיד אפשר לומר הואיל והביא דברי הרשב"ץ דאזיל בסברתם שהרמב"ם חי שבעים שנה לא הוצרך להיות מעלה ארוכ"ה הואיל וכולם סברא אחת די להביא אחת מהנהגה. ואולם זו היא שקשה בעיני איך לא זכר סברות החולקים שמשמע מהם שחי ע"ב או ע"ג לכל חד כדאית ליה ואם נאמר דלא נתן זיו עינו בספר תקון יששכר ולא במד' שהביאו מכל מקום הו"ל להביא סברת קונטרס הישן שהובא בשלשלת הקבלה? שהרי ס' שלשלת הקבלה הנז"ל לו רגל על לשונו ולעיל מיניה סמוך ונראה במערכה זו כתב וז"ל הרמב"ם היה ספר יוחסין מזרע רבינו הקדוש כן כתב מהר"י אברבנאל ושלשלת הקבלה הרי סמוך ונראה באותו פרק ובאותו דף כתוב כך ומערכה אחת והוא פלא ועיין בספר צמח דוד אלף החמישי סימן תתקכ"ז וסימן תתקל"ל יעו"ש:

והנה סמוך לו בחצר שקבור שם רבי יוחנן בן זכאי וחמשה תלמידיו שם קבורים רבי אמי ורבי אסי שהם כהני חשיבי דארץ ישראל כמ"ש [במגלה דף כ"ב ע"א] גם במסכת ברכות (ד"ה ע"א) אתמר:

צט) רבי אמי ורבי אסי אע"ג דהוה להו תליסר בי כנשתא בטבריא לא הוו מצלו אלא ביני עמודי יעו"ש. גם שם קבר הגאון הקדוש **רבי ישעיה** הלוי הורוויץ בעל ספר של"ה כמ"ש בספר חיבת ירושלים ובספר מבשרת ציון ועיין בספר צמח דוד חלק ג' וזה לשונו רבי ישעיה בן רבי אברהם הלוי הורוויץ הגאון הקדוש המפורסם לשם ולתהלה בכל תפוצות ישראל והיה רב בפראג פראנקפורט דמיין ופוזנא וקראקא ואח"ך נתקבל לנשיא ארץ ישראל ועלה לירושלים הקדושה וחיבר שם ספרו המפואר של"ה ושלחו לבניו דרך צוואה ונפטר בטבריא בשנת שפ"ג עכ"ל ועיין בספר חיבת ירושלים במאמר גולות תחתיות סי' ו' ודבריו נאמנו מאוד והובאו בס' הדורות דקנ"ט ע"ג והביא דבריו הרב חיד"א ז"ל בספרו הנחמד שם הגדולים מערכת י' וז"ל מהר"ר ישעיה סג"ל הורוויץ הוא הקדוש המפורסם בתפוצות ישראל היה אב"ד בק"ק פראג ובק"ק הראשיות שבאשכנז ועלה לעה"ק ירושלים תוב"ב והיה לו צער שם מתגרת צר הצורך על הארץ ככתוב בספר חרבות ירושלים ועלה לעיר הקודש טבריא תוב"ב ושם היתה מנוחתו כבוד וכתב בס' הדורות דקנ"ט ע"ב שמצא בכתבי החסיד רבי ליב מסלוצק שהגאון בעל של"ה נתעברה בו נשמת רות וסמניך כל פסוקי רות בווי"ן חוץ משמונה ור"ת הפסוקים ההם הוא ישעיה"ה בא"ה ר"ת ב'ן א'ברהם ה'לוי עכ"ל והוא ט"ס וצריך לומר בא"ל והוא ר"ת ב'ן א'ברהם ל'וי והוא פלא יעו"ש ואני בעניותי נתתי טעם לשבח בספרי הקטן "יפות מראה" משום דרות יצא ממנה דוד שנתברך בששה ברכות ומלך המשיח שנתברך גם כן בששה ברכות רוח חכמה ובינה וכו' כמ"ש בש"ס בסנהדרין בפרק חלק (צג ע"ב) ומהם ישוע"ה בא"ה וק"ל:

ק) רבי חייא הוא קבור בטבריא כמ"ש רבינו האר"י ז"ל וכמ"ש בשער הגלגולים בסופו וז"ל מחוץ לטבריא תלך מעט לצד צפון ונוטה לצד מערב שם בהר ההוא יש אכסדרא אחת בנויה בשלשה כתלים וקורין אותה העולם מערת רבי חייא ובניו ודע כי באותם החלונות שיש בכותל הצפוני שם קבורים רבי חייא ויהודה וחזקיה ורב המנונה סבא הנז' תמיד בספר הזוהר ורב הונא ריש גלותא שהיה בזמן רבינו הקדוש זיע"א והעלו ארונו למערת רבי חייא זיע"א כנז' בתלמוד. ועיין בס' הדורות דף צ"ו ע"ג ובספר חיבת ירושלים מ"ש בזה:

אמ"ה נראה לענ"ד דהיינו טעמא שנקבר רבי חייא בטבריא כי רבי חייא אמר (כתובות ק"ג ל"ב) אם תשתכח תורה מיישראל ח"ו אחזיר אותה בפילפולי לכן בהר בטבריא ת"ו הרומזת לבינה ופוק חזי מאי עמא

דבר טבריא לתורה עיין במד"ר מעשה בר' חייא שעשה נדבה בבית המדרש שבטבריא יעו"ש:

קא) **רבי חייא** נראה הטעם שקראו אותו אביו ואמו רבי חייא אפשר לע"ד משום שהיו חיייו מסורים בידו כדאית' בפרק מגלחין (מו"ק כ"ח ע"א) וז"ל רבי חייא לא הוה מצי מלאך המות למיקרביה ואדמי ליה כענייא וטרף אבבא אמר אפיקו ריפתא לענייא אפיקו ליה אמ"ל קא מרחם מר וכו' תן לי נפשך וכו' ואמצי ליה רבי חייא את עצמו יעו"ש וק"ל: והטעם שנקרא רבי חייא הגדול וכן רבי חייא רבה משום שהוא רומז לאברהם אבינו ע"ה כמ"ש [בבא מציעא דף פ"ה ע"ב] אמ"ל אליהו לרבי וז"ל כי רבי חייא ובניו הן דוגמת אברהם יצחק ויעקב יעו"ש והנה באברהם כתיב (יהושע יד טו) האדם הגדול בענקים וק"ל אי נמי בהקדים מ"ש בכתובות דק"ג כי הווי מניצו רבי חנינא בר חמא עם רבי חייא זיע"א אמ"ל בהדידי קא מינצית דאם ח"ו תשתכח תורה וכו' והיינו דאמר רבי גדולים מעשה חייא יעו"ש לכן נקרא רבי חייא הגדול על שם שגדולים מעשיו וק"ל. אי נמי מההוא עובדא דבא אליהו הנביא זכור לטוב בדמות רבי חייא ורפא שיניו של רבינו הקדוש כמ"ש בבראשית רבה פרשה ל"ג ובירושלמי פרק ט' דכלאים ורבינו הקדוש הוה מתני שבחיה דרבי חייא דאדם גדול הוא וקדוש וכמ"ש בסדר הדורות דצ"ו ע"ב וק"ל:

קב) **רבי חייא** עיין מש"כ לעיל טעם שקראו לו אביו ואמו רבי חייא ע"ש. והן עתה נראה עוד ליתן טעם אחר בהקדים מ"ש הש"ס [בבא מציעא דפ"ה] ובתענית דכ"ד ע"ב) שרבי חייא ובניו הם במקום של האבות וזה אמרתי דרך רמז ר"ת חיי"א 'חליפי' יעקב 'יצחק' אברהם ר"ל שתפילתם כמו תפילה האבות וטעם שנרמזו (בראשית מד יב) בקטון החל ובגדול כלה הוא כמ"ש המפרשים ז"ל על פסוק (ויקרא כו מב) וזכרתי את בריתי יעקב ואף את בריתי יצחק ואף את בריתי אברהם אזכור יעו"ש ושם בתענית אתמר שהעמידם רבינו הקדוש זיע"א להתפלל על עצירת גשמים אמרו משיב הרוח ונשיב זיקא מוריד הגשם מיטרא כשהגיעו לברכת תחית המתים אתרגיש עלמא וכו' הרי אם היו מסכימים מן השמים היו מחיים המתים. והקשו המפרשים ז"ל הרי כבר אמרו מחיה מתים אתה וכו'? ותירצו כי ארבעה חשובים כמתים סומא ועני ומצורע ומי שאין לו בנים כמ"ש בנדרים דף ס"ד ע"ב) וכאשר אמרו ארבעה פעמים תחית המתים נתרפאו הארבעה שחשובים כמתים כשהגיעו לחתימה שהיא כנגד תחית המתים ממש אתרגיש עלמא ולא הסכימו מן השמים דעדיין לא הגיע העת קץ התחיה. מוכח מזה שיש לאל ידם להחיות מתים אם יסכימו מן השמים לכן נקרא שמו רבי חייא והיינו טעמא גם כן שנקרא רבי חייא הגדול ר"ל שגם בניו יש בתפילתם כח להחיות מתים אלא שהוא הגדול שבכולם ואין דרך לקרוא שמות הבנים כשם אביהם לכן לא נקראו הם בשם הפעולה של תחית המתים. ונראה להרחיב הדבר הואיל ומצינו שפעולת התחיה לא תתקיים כי אם בתפלת שלשתם יחד דלכן לא היה אליהו מקיץ ונותן נטילה כי אם לכל אחד לבדו לכן בתפילת רבי חייא ובניו שהחיו הארבעה החשובים כמתים העיקר שלהם הוא אביהם לכן שמא גרים נקרא שמו רבי חייא וק"ל:

קג) **רבי חייא** איתא בבראשית רבה פרשת נח פל"א וז"ל בימי רבי חייא עלה גור בן ראם לא"י ועקר כל האלנות והתפלל רבי חייא עליו וגעתה אמו של ראם מן המדבר ושמע לקולה והלך יעו"ש. ומזה הקשה הרב נפש היפה מערכת ר"ש אות א' דזה נעלם מהתוספות דזבחים דף קי"ג ע"ב ד"ה ארזילא יעו"ש ועיין מ"ש בספרי הקטן ע"ט מרפ"א" מערכת ר"ש ומ"ש הרב הבספר מלאכת הקודש פ' בלק שהאריך למעניתו ובספר בית אהרן למהר"א קריספין ז"ל יורה דעה מערכת ר"ש סי' ב"ת לך נא רא"ה ומשם באר"ה:

קד) **רבי חייא** איתא בב"מ דפ"ה ע"ב ריש לקיש הוה מציין מערתא דרבנן כי מטא למערתא דר' חייא איעלמא מיניה חלש דעתיה אמר רבש"ע לא פלפלתי תורה כמותו יצתה בת קול ואמרה תורה כמותו פלפלת תורה כמותו לא ריבצת כי הווי מניצו ר' חנינא ור' חייא אמר ליה ר' חנינא לר' חייא בהדידי קא מינצית חס ושלום אי משתכח תורה מישראל מהדרנא לה מפילפולי אמ"ל ר"ח לר' חנינא בהדידי קא מינצית דעבדי לתורה דלא תשתכח מישראל מאי עבידנא אזלינא ושדינא כיתנא וגדילנא נישבי וציידינא טבי ומאכילנא בשרייהו ליתמי ואריכנא מגילתא וכתבנא חמשה חומשי וסליקנא למתא ומקרינא חמשה ינוקי בחמשה חומשי ומתנינא שיתא ינוקי שיתא סדרי ואמרנא להו עד דהדרנא ואתינא אקרו אהדידי ואתנו אהדידי ועבדי לה לתורה דלא תשתכח מישראל היינו דאמר רבי כמה גדולים מעשי חייא אמר ליה ר' ישמעאל ב"ר יוסי אפי' ממר? אמ"ל אין וכו' יעו"ש ב"ב ובכתובות דק"ג ע"ב: אמ"ל נלע"ד דה"ט נקרא ר"ח הגדול ור"ח רבה כמ"ש בכמה דוכתין בתלמוד דידן ובירושלמי עיין שם הואיל וגדולים מעשה חייא יותר מרבינו הקדוש ומאביו. ור"י אינו תקוע אצלו כנז"ל דבאתר דזקוקין דנורא וכו' וק"ל. ועיקר פלוגתיהו

כתב הרב ישרש יעקב ז"ל דפלוגתייהו (הוריות י"ד ע"א) אי סיני עדיף אי עוקר הרים עדיף יעו"ש והרב חיד"א ז"ל "במראית העיין" דט"ל ע"א כתב דר"ח עדיף אפילו מסיני דעביד דלא תשתכח יעו"ש ובהא דאמ"ל רי"ש לרבי גדולים מעשה חייא אם אפילו ממר ואמר ליה אין הוא כפי הידוע דרבינו הקדוש הוא ניצוץ יעקב אבינו ע"ה וכמ"ש המקובלים ר' יהודה הנשיא נשי"א ר"ת ניצוץ של יעקב אבינו גם ידוע מ"ש לקמן בכ"מ דאמר ליה אליהו ז"ל לרבי דאיכא דוגמת האבות בהאי עלמא דהיינו ר"ח ובניו הם דוגמת אברהם יצחק יעקב נמצא לפי"ז ר"ח דוגמת אברהם אבינו ע"ה ורבי ניצוץ יעקב אבינו ע"ה לכן אמ"ל אין וק"ל לך נא רא"ה:

קה) **רבי חייא** איתא בב"מ דפ"ה ע"ב בכולהו גוהרקי תסתכל לבר מגוהרקי דר' חייא וכו' מאי סימנייהו בכולהו אזלי מלאכי כי סלקי ונחתי לבר מגוהרקי" דר' חייא דמנפשיה סליק ונחתי. לא מצאי לאוקמי אנפשי אסתכלי בה אתי תרי בוטיטי דנורא ומחיה להווא גברא וסמינהו לעיניה למחר אזלי אשתטחי אמערתא אמינא מתנייתא דמר מתנינא ואתסאי ע"כ:

אמ"ה עיניך לנוכח יביטו מ"ש האר"י ז"ל הביא דבריו הרב אמת ליעקב מערכת רי"ש סי' ל"ו דפ"ה ע"ג וז"ל הנה נשמת הצדיקים הם למעלה ממדרגת המלאכים וזהו שאמר כאן דבכל הכסאות של נשמות הצדיקים המלאכים מעלים אותן חוץ מכסא דר"ח שהוא עולה מאיליו והיה נראה שיותר כבוד היה שיעלו אותה המלאכים משתעלה היא בעצמה ואם כן מה מעלה הזאת? ופי' שאלו המלאכים המעלין כסאות של נשמות הצדיקים הם המלאכים שנחצבו עם הנשמה הכסא נושאת אותם כמ"ש ז"ל הכסא נושא את נושאו והארון נושא נושאו ונראה שהמלאכים מעלין את הכסא אבל הכסא מעלה אותם על מדרגתן שהמלאך אינו עולה יותר ממדרגתו אפילו נקודה א'.

ולזה הכסא דר"ח שהיתה למעלה ממדרגת המלאכים היתה עולה מאליה שלא היו המלאכים יכולים לעלות עמו וזהו שאמר ומגרמיה סליק ומגרמיה נחית שער העיבורים פ' ד' ע"ב לך נא רא"ה ועיין קהלת רבה פסוק (קהלת ט י) כל אשר תמצא ידך לעשות וכו' ריש לקיש ואית דאמרי ר' יהושע בן לוי הוה מתחמד למחמי לרבי חייא רבה אמרין ליה לית את כדאי וכו' יתיב תלת מאה תעניתא אתחזי ליה בחלמיה יעו"ש:

קו) **רבי חייא** נראה ליתן טעם אחר למה נקרא רבי חייא הגדול ור' חייא רבה אפרש משום דמצינו אפילו רשב"י זיע"א העיד עליו שהוא אדם גדול בתורה וכמ"ש בזוה"ק חלק א' ד"ד ע"ב כד אתי משיח למתיבתא דר' שמעון חמי לר' חייא לרגלוי דר' שמעון אמר מאן יהיב הכא בר נש לביש מדא דהווא עלמא אמר רבי שמעון דא איהו רבי חייא נהירו דבוצינא דאורייתא וכו' יעו"ש. ואפשר דהיינו טעמא נמי דנקבר בטבריא משום דטבריא לתורה והוא נהירו דאורייתא ומשם עתידין ליגאל ע"י התורה וק"ל:

קז) **יהודה וחזקיה** בני רבי חייא קבורים עם אביהם במערה אחת וכמ"ש בסוף שער הגלגולים כי באותם החלונות שיש בכותל הצפוני שם קבורים רבי חייא ויהודה וחזקיה בניו ורב המנונא סבא הנזכר תמיד בספר הזוה"ק ואיתא בבבא מציעא דפ"ה ע"ב ובתענית דכ"ה ע"ב שהם דוגמת יצחק ויעקב בני אברהם אבינו ע"ה ובמסכת יבמות דס"ה ע"ב איתא כי יהודה וחזקיה תאומים היו ואמם יהודית אשת ר"ח הוה לה צער לידה ואשתייא סמא דעקרתא יע"ש וכן במסכת מועד קטן דכ"ה ע"א איתא כד עייליה רב חגא לרב הונא ריש גלותא למערת ר"ח הוה גני יהודה מימינה דאבוה וחזקיה משמאליה אמר ליה יהודה לחזקיה קום מדוכתך דלאו אורח ארעא דקאים רב הונא. בהדי דקאים קם בהדיה עמודא דנורא חזייה רב חגא דבעית זקפיה לארונה ונפק וכו' ע"כ יע"ש ועיין בסוף שער הגלגולים שכב כן דרב הונא ריש גלותא שהיה בזמן רבינו הקדוש העלו ארונו למערת ר' חייא וכן כתוב בספר שבחי ירושלים ובספר חובת ירושלים יעו"ש ונתנו טעם בגמרא הנז' אמרי רב הונא רבי ישראל ור"ח רבי תורה בישראל ושם גם כן איתמר כי רב הונא הנז' נפטר בן שמנים שנה כנז' בדפ"ח ע"א ועיין בבראשית רבה ס' נח פ' ל"ג ובירושלמי פ"א דמסכת כלאים לך נא רא"ה ועיין בריש קהלת דק"ז איך רבי חגא העלה לרב הונא וקברו בטבריא תובב"א במערת רבי חייא ועיין בסדר הדורות דמ"ד ע"א ודצ"ה ע"ב ובמסכת בבא קמא דמ"ב ע"א יעו"ש. גם איתא במועד קטן דכ"ה ע"ב כי נח נפשיה דרבי חייא נחיתו כיפי דנורא מרקיעא כי נח נפשיה דרב המנונא נחיתו כיפי דברדא מרקיעא יעו"ש כמה גדולים צדיקים במיתתן יותר מבחייהן לך נא רא"ה:

קח) **רב כהנא** כתב בסדר הדורות דף קכ"ז ע"ב משם ספר גא"י שראה קבר רב כהנא בעי"ק טבריא תוב"ב יעו"ש. וגם ראה תראה שכן כתב מוהר"ח ז"ל בסוף שער הגלגולים יעו"ש והתוספות במסכת מועד קטן ד"ב ע"ב (ד"ה חייב) כתבו אע"ג דרב כהנא אמורא מקשינן מיניה לרבה ורב יוסף משום דגברא רבה הוה

יעו"ש. גם ידוע שנעשה לו נס גדול וכמ"ש בפ"ק דקידושין ד"מ ע"א וז"ל רב כהנא הוה מזבין דיקולא תבעתיה היא מטרוניתא אמ"ל איזיל איקשט נפשאי סליק נפל מאיגרא לארעא אתא אליהו וקבליה ואמ"ל אטרחתין ד' מאה פרסי אמ"ל מי גרם לך לאו עניותא יהב ליה שיפא דדינרי יעו"ש ובספר גלגול נשמות למהר"י סרוק ז"ל כתב על האי עובדא וז"ל הענין הוא מטרוניתא היא כזבי ורב כהנא ניצוץ מפינחס וסי' (במדבר כה יא) פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן והוא עתה לאו כהן דאמר אי לא נסבית כהנתא לא איעתירי וזאת רצתה להכשילו תחת אשר הרג אותה ואתא אליהו וקיבלו בשביל השייכות כנז"ל דאליהו הוא פנחס עכ"ל יעו"ש: ובוא וראה מעשה שהיה אשר שמעתי מפי הר' יעקב סתהון נר"ו אשר שמע מאביו מעשה שהיה בימיו כי במערת רב כהנא נגד הפתח מקום סתום לצד מערב המערה שם הוא ציון רב כהנא והששה כוכבין הפתוחים בצד צפון ודרום הם תלמידיו או חביריו זיע"א וקודם הרעש לא חפ"ץ היה פעם אחת שהלכו הנשים להשתטח במערה הנז' ואחת מהנה אמרה להם למה אתם נושקים האבנים כי שם מקום סתום ואין שם שום צדיק והיא מלעגת עליהם אזי האמינו לדבריה וחזרו לאחוריהם באותה שעה נשמע קול רעש גדול ונסדק אבן הכיפה וירד נחש גדול וניקר שני עיניה לאותה האשה המלעגת ולנשים האחרות ניקר לכל אחת עין אחת. עד כאן דבריו אשר שמעתי מפיו והוא שמע כן מפי אביו הזקן הכשר ה"ר אברהם סתהון נ"ע שהיה בימיו מעשה הנורא הזה אשר אתה רואה: והנה סמוך לו למטה מעט קרוב לחמי טבריא שם קבר רבי ירמיה והוא סתם בעי רבי ירמיה הנזכר בתלמוד (ב"ב כג ע"ב) והוא דאפקוה מבי מדרשא על ששאל אותה שאלה זרה וכמ"ש מהרח"ו ז"ל משם האר"י ז"ל בסוף ספר שער הגלגולים הקדמה ל"ז לך נא רא"ה:

קט) **רבי יוחנן וריש לקיש** מקובל אצלינו שהם קבורים בטבריא תוב"ב בחצר קטנה למעלה מחצירות שקבורים ריב"ז ותלמידיו וכו' ורמב"ם זיע"א ותלמידיו וכו' ורמב"ם זיע"א ובספר מבשרת ציון כתוב מחוץ לעיר נגד החומה קבר רבי יוחנן ובספר שבחי ירושלים ובשער הגלגולים בסופו כתוב וז"ל רחוק מחצר הרמב"ם ואביו מימון ז"ל יש כמו חצר קטנה לצד מערב ואומרים העולם כי שם קבורים רבי יוחנן האמורא והאחר שכחתיו יעו"ש וכתב בספר יוחסין מאמר ב' אות יו"ד וז"ל רבי יוחנן היה ראש ישיבה שמונים שנה כיוסף במצרים והיה מזרעו דאמר אנא מזרעא דיוסף קאתינא דלא שלטא ביה עינא בישא בשעה שהיה יושב על שערי טבילה כדאיתא בברכות (כ ע"א) והיה יפה עד מאוד אבל לא היה לו הדרת פנים שהוא הזקן כדאיתא בפרק השוכר (ב"מ פ"ד ע"א) ואני ראיתי במגילת סתרים למר נסים גאון כי היו לו לרבי יוחנן עשרה בנים והתשעה מתו מיתת עצמן והעשירי נפל בתוך יורה גדולה אשר היתה רותחת על האש רתיחה חזקה ותכף שנפל שמה הותך בשרו ולא נשאר רק העצמות ולקח רבי יוחנן אצבע קטנה והיה מנחם בו האנשים וזהו דין גרמא דעשיראה ביר כנז' בש"ס (ברכות ה ע"ב) יעו"ש ונקרא בר נפחא על שם יפיו וריש לקיש היה נשוי עם אחותו כמ"ש במציעא דפ"ד ע"א וז"ל יומא חד הוה קא סחי רבי יוחנן בירדנא חזייה ריש לקיש ושוור לירדנא אבתריה אמר ליה חילך לאורייתא אמר ליה שופרך לנשי אמר ליה אי הדרת בכ' יהיבנא לך אחותי דשפירא מנאי קביל עליה בעי למיהדר לאתויי מאניה ולא מצי הדר אקרייה ואתנייה ושווייה גברא רבא ולדברי התוספות שם בד"ה אי אהדרת בכ' מוכח שקודם שבא ריש לקיש לפני רבי יוחנן היה חכם ועיין שם ובשלשלת הקבלה להרב גדליה בן יחיא דל"ד ע"א וז"ל רבי יוחנן שחיבר הגמרא ירושלמית על המשניות בחמשה סדרים שלמים אבל בס' טהרות לא עשה גמרא אלא במסכת נדה וחיברו בשנת ד' אלפים לבריאה שהיה כמו מאתים שנים לחרבן וי"א שנפטר בשנת ד' אלפים ל"ט והיה יפה ובלי זקן וכו' יעו"ש [ובזה יע"ן שאמ"ל ריש לקיש שופרך לנשי]. ובספר יעיר אוזן מערכת יו"ד סי' י"ב כתב שרבי יוחנן חי ארבע מאות שנה יעו"ש והרב הנז' עצמו בספר שם הגדולים בסדר תנאים ואמוראים כן כתב גם כן שרבי יוחנן חי ארבע מאות שנה דרבי יוחנן וריש לקיש היו תחלת אמוראים בארץ ישראל ונהגו שררא בארץ ישראל יעו"ש ועיין בספר חיבת ירושלים מאמר גולות תחתיות סי' ו' וסי' ז' לך נא רא"ה:

קי) **רבנן סבוראי** מקובל אצלינו שהם קבורים בטבריא תוב"ב בחצר הקטנה עם רבי יוחנן וריש לקיש הנז"ל:

והנה בסדר הדורות דמ"ו ע"ב כתב נקראו סבוראי נותנין טעם וסברא ובספר כריתות כתב אלה שמותם רבי אחא מבי חתים. רבי גביהה מארגיזא. רבי אחא בר נהילאי. רבנא סמא בר רבנא יהודה. רבי שמואל מפומבדיתא. רבינא בר ארמינא. רבי אחדבויא בר קטינא. מר זוטרא בר חנינא. ע"כ יעו"ש וכפי ס' שלשלת הקבלה "רבנן סבוראי" אלה שמותם מרימר ומר בר רב אשי ורב גביהה מבי כתיל ורב סימא בריה דרבא. רבי יוסי היה ראש ישיבה בפומבדיתא וקבל מהם שנת ד' אלפים רל"ח ליצירה והוא היה ראש לקבלת

התורה מהדורות הנקראים רבנן סבוראי ואחריו רב אחאי בר רב הונא בפומבדיתא ורב עינא בסורא וכו' יעו"ש ועיין בספר יוחסין מאמר ג' וז"ל כתב רבינו משה מקוצי רבנן סבוראי הם הגאונים שיעמדו אחר חיבור התלמוד. הדור הראשון הוא רבה בר יוסף והוא ראש רבנן סבוראי וכו'. הדור השני רב אחא בר הונא וכו'. הדור השלישי רב חנן קבל מתלמידי רבי סימנא ורב עינא וכו'. הדור הרביעי רבי יצחק ובימיו גברה מלכות ישמעאל ונעקרה מלכות פרס מן העולם וכו'. הדור החמישי מר רבא ומר הונא והיה מר הונא בסורא ומר רבא בפומבדיתא ואחריו רב שישנא ורב בוסנאי. ורב שישנא נקרא רב משרשיא בר תחליפא ונפטר רב שישנא בשנת תמ"ט והוא סוף רבנן סבוראי יעו"ש. ומן התימה איך הרב חיד"א ז"ל בשם הגדולים בסדר התנאים והאמוראים מערכת ס' כתב וז"ל רב גדא ורב סימנא סוף סבורא דהיינו סוף רבנן סבוראי ולא זכר שר ממ"ש בס' יוחסין ובסדר הדורות שלא כתבו כן? אבל בספר מבושר ציון כתב שאצל רבי יוחנן שם קבור ר' חננאל תלמיד רב ובספר שבחי ירושלים גם בספר שער הגלגולים למהרח"ו ז"ל כתב וז"ל ומורי ז"ל א"ל כי שם קבורים אצל רבי יוחנן וכו' שם קבר רב חננאל תלמידו של רב והשני נראה לי שהוא רב ברונא עכ"ל:

קיא) רבי יצחק נפחא מחוץ לטבריא ת"ו כנגד כותל הצפוני של החומה וקרוב אליה יש שם כמו ב' או ג' כוכין ואומרים כי הם קברי צדיקים ואיני זוכר מה שאומרים העולם ונלע"ד שאומרים שר' יצחק נפחא אחד מהם והודה לי מורי ז"ל שהם קברי צדיקים ונלע"ד שאמר לי שהם כמו שאומרים העולם. כן כתב הרב מהרח"ו ז"ל בסוף ספר שער הגלגולים הקדמה ל"ז משם רבינו האר"י וכן כתב בספר שבחי ירושלים סימן ח"ן יעו"ש אבל בסדר הדורות דף קכ"ג כתב שהוא קבור בחיפה וכ"כ בס' שבח"י יעו"ש. ובעיר הקודש צפת תובב"א יש להם קבלה שהוא קבור אצלם וכן כתב בשער הגלגולים בסופו שרבי יצחק נפחא הנזכר באדרא רבה קבור בצפת"ו סמוך לקבר ר' נחוניא בן הקנה יעו"ש?

ונראה לע"ד הואיל ורבי יצחק סתם הוא רבי יצחק נפחא כמו שכתב בסדר הדורות דף הנז"ל ואם כן הואיל ורשב"י זיע"א היה ערב שלו ונפטרו שניהם ביום אחד כמ"ש באדרא וכמ"ש בזוהר ויחי יעו"ש א"כ ודאי הוא קבור בצפת"ו וכמ"ש רבינו האר"י בגילוי קברות של עיר הקודש צפת"ו וכאמור אבל מה שכתב בשער הגלגולים בעצמו בגילוי קברות של עיר הקודש טבריא תובב"א שרבי יצחק נפחא קבור בטבריא ט"ס ואפשר שהיה כתוב ר"י נפחא וכונתו על ר' יוחנן האמורא הקבור עם ריש לקיש שהוא ג"כ נקרא בר נפחא וכמ"ש בספר יוחסין מאמר ב' אות יו"ד יעו"ש ודו"ק:

קיי) רבי חיים אבואלעפיא קבור בעיר הקדש טבריא ת"ו והוא אשר בנה עה"ק טבריא ת"ו כאשר כתבנו לעיל מספר זמרת הארץ והביטה ורא'ה אשר העד העיד הגאון חיד"א ז"ל בספר שם הגדולים מע' גדולים אות ש' סימן כ"ד וז"ל הרב הגדול כמהר"ר שלמה אלגאזי אחיו מאמו של הרב הגדול עיר וקדיש מוהר"ר חיים אבואלעפיא בעל עץ החיים וכו' והרי תרי אחי קדישי מלאכי אלהים עולים בכל הארץ יצא קום ודבריהם נשמעים בשמים ורבו ענייניהם זיע"א גם במערכת ספרים אות ע' סימן פ"ה כתב וז"ל עץ החיים חיברו הרב הגדול מופת הדור עיר וקדיש כמהר"ר אבואלעפיא דרשות על התורה וכו' ושמעתי מרב אחד ששמע מפי הרב ז"ל שקבלה בידו שהוא משבט יהודה וזרע המלוכה ולזה כיוון בספר עץ החיים סוף פרשת ויחי שכתב משום הכי הבטיחנו שלא תפסק מלכותינו לעולמי עד עכ"ד ששמע מפה קדוש הרב ז"ל ועיין בספר שארית יעקב של הרב החסיד כמהר"ר אלגאזי ז"ל פרשת אחרי מות במליצתו על שמועת פטירת הרב הנז' זצוק"ל וז"ל זו צרה בלתי נחמה אין עוד מלבדו אחד הממלא כל הארץ בשמו ובמעשיו ועצם בכחו על התורה ועל העבודה תלמוד גדול ומעשה רב. המרגיש ארץ מקומה מלך גדול ומשול ממשל רב. הנמצא כזה או הנשמע כמוהו מושיע ורב באור פני מלך חיים. מפאת פניו כמראה האופנים ומלאך פניו מנגה נגדו יהלכו כידורי אש וברקים רב. בוכנא דפרזלא ואשיתא דנחשא עיר מבצר ועמוד ברזל דמגנייא זכותיה אכולה כרכא צדיק מושל יראת אלהים אי גזר גזרתא רד עם אל ועם קדושים עבד לח'ם רב. ויעמוד בין המתים ובין החיים. אור ישראל וקדושו גדול אדונינו. אבינו רועינו. נר ישראל פטיש החזק. עמוד הימיני חלק אלוה ממעל מין במינו. אם לכה אמיץ גדול כחו להאיר על הארץ. עושה אורים גדולים לעיני כל ישראל מניה שמעי מניה ילפי כרך וכל הסמוך לו וכל הנראה עמו מפני אשר ירד עליו ה' באש ויעל עשנו. בהאי עלמא ליכא יערוך אליו אפילו אחד ברבוא הקש למחצה כל הכתוב לחיים. עכ"ל יעו"ש. ועוזו ונפלאותיו הנה הנם בספר זמרת הארץ וכבר כתבנו לעיל על הנסים שהיו בימיו שא נא עיניך ורא"ה:

קיג) הרב כמהר"ר מנחם מענדל מוויטעפסק הוא קבור בטבריא תוב"ב וכן כתב בספר מבושר ציון וכן כתב גם כן בספר שם הגדולים החדש מע' גדולים אות מ' ס' מ"ח וז"ל הרב מו"ה מנחם מענדל

מוויטעפסק הוא המאור הגדול הגאון האמיתי איש אלקים קדוש מאוד נעלה. תלמיד מובהק של הגאון אלקי מו"ה דוב בער המגיד ממעזריטץ. ונדפס ממנו ספר פרי הארץ. ואיזה שנים קודם מנוחתו קבע ישיבתו בארץ הקדושה תוב"ב והיה מ"מ בטבריא תוב"ב וגם שם לא נטש את עמו ותלמידיו שבחו"ל ושלה להם כמה מכתבים עצות נפלאות בעבודת ה' יתברך והם נדפסים בסוף ספרו פרי הארץ גם בספר המיוחד אגרת הקודש. ודבריו כלפיד אש בוערים. והיתה שם מנוחתו וכו'. ושמעתי שנשאר ממנו חיבור גדול על התורה והוא בכ"י זיע"א גם שם במע' ספרים אות פ' סי' מ"ח כתב וז"ל פרי הארץ לקוטים נחמדים על התורה להגאון החסיד קדוש יאמר לו מו"ה מנחם מענדיל מוויטעפסק אשר אחר כך קבע ישיבתו באה"ק ונתקבל למ"מ בעיה"ק טבריא תובב"א והוא ספר עמוק מאוד. ושם שם סי' ה' כתב וז"ל פרי עץ ספר קטן מהרב הגדול בוצינא קדישא מו"ה מנחם מענדיל ז"ל מוויטעפסק בעל פרי הארץ זיע"א. וסמך לו כמה וכמה איתני וגאוני הארץ רבנים נפלאים ונוראים אין די בא'ר גודל מעלתם וחסידותם ונפלאות מתורתם וגודל יחוס משפחתם. וזכותם תגן עלינו ועל דורותינו ועל כל דורות ישראל אחינו שבארץ ושבחוזה לארץ. עד ביאת הגואל משיח לישראל ויקיצו וירננו שוכני עפר מושיענו לתחיית המתים ומחה ה' אלהים דמעה מעל כל פנים וחרפת עמו יסיר. אמן כן יהי רצון:

קיד) **אמהות בלהה וזלפה** קבורים בעיה"ק טבריא תוב"ב כך מקובל אצלינו מפי הראשונים וכתב בס' זכרון בירושלים מקום האמהות נקרא רא"ס ב"ן עמי"ס יעו"ש וכפי דבריו הוא רחוק מעט מן העיר כי יש שם נחל עמוק בלי מים וקורין אותו העולם וואד"י לעמי"ס [ר"ל נחל של מקום הנקרא עמי"ס] ואם כן כפי זה ראש ההר אשר שם לו יקרא רא"ס ב"ן עמי"ס [ר"ל ראש של מקום הנקרא עמי"ס] ובספר מבשרת ציון כתב וז"ל קרוב לטבריא ת"ו כחצי תחום שבת יש מערה ובה קבורת יוכבד אם משה רבינו ע"ה וצפורה אשת משה ואלישבע בת עמינדב ויש אומרים כי גם בלהה וזלפה קבורות שם והמקום הזה נקרא כפי קצת עיר האמהות עכ"ל יעו"ש: ומעתה עפי"ז יתוקן היטב טעות שאינו ניכר בספר שבח"י ד"פ ח' ע"א שכתב וז"ל ראם בן עמים שם קבורת צדיקים עליהם השלום ולא ידענו איה מקום כבוד הצדיקים הנז'. ואולם ע"פ האמור נחא שזה ט"ס וצ"ל רא"ס ב"ן עמי"ס ודו"ק:

קטו) **סומכוס** תלמיד רמב"ה זיע"א ורבי נתן חבירו הם קבורים אתו עמו במערה אחת כמו שאומרים העולם וכן בשנת תרכ"ז עשינו בנין בהכ"נ ובית מדרשו של ר"מ זיע"א בנינו גם מצבת קבורת התה"ק רמב"ה ומצאנו ראינו מערה תחת המצבה של ר"מ ושם שני מצבות מלבד מצבת קבורת רמב"ה וידענו שאלו הם סומכוס ור"ן זיע"א כאשר עינינו הראוהו בתוך המערה הלא היא פתחה פתוח מצד בנין בהכנ"ס של האשכנזים יצ"ו אשר בנו גם הם על מצבת התה"ק הנז'. והנס הגדול הנעשה יום בנין המצבה כבר נודע בשערים ונדפס במכתבי העתים ש"ש התרכ"ז לך נא רא"ה וק"ל:

קטז) **רבני** הישיבה בבית החיים הסמוכה לים כנרת כמהר"ר רבי יעקב אבואלעפייא מטבריא וכמהר"ר רבי יעקב אבואלעפייא מקוסט"א ורבי יעקב אבואלעפייא ז"ל מדמשק ועט"ר מוה"ר הגדול רבי חיים שמואל הכהן ז"ל שנתמנה רב ומו"ץ אחר פטירת עט"ר מוהר"ר רב חנ"א ז"ל. ועט"ר מוה"ר רבי רפאל מאמאן ז"ל שהיה רב ומו"ץ בעה"ק צפת"ו ובסוף ימיו נתמנה רב ומו"ץ בעה"ק טבריא ת"ו וכמהר"ר שמואל שושנה וכמהר"ר יוסף בן סאמון ז"ל וכמהר"ר יחזקאל אבואלעפייא וכמהר"ר גבריאל הכהן דוו"ך והרב השקדן בתורה כמהר"ר רפאל ארזי הכהן ז"ל וסמוך לו ציון הרב החסיד וסיפרו עליו מימיו לא עבר עליו חצות כמהר"ר אברהם אלחדיף ז"ל והרב המזכה את הרבים והעמיד תלמידים הרבה כמהר"ר יוסף מלכא ז"ל ור' יעקב אוחנא ז"ל מערבי ומעלת הרב רבי אלעזר בן דאנאן ז"ל והרב הישיש ועניו כמהר"ר משה בהלול ז"ל וכמהר"ר יהודה בירדוגו ז"ל והרב החסיד מעי"ת מוגאדור כמהר"ר יצחק אבטאן ז"ל וכמה מחסידי עליון רבנים אשכנזים וספרדים שוכני ארץ זכותם תגן עלינו וע"כ ישראל אחינו אמן:

קיו) **שבת משפחה לנו.**

מר זקני הרב כמהר"ר יהודה אוחנא ז"ל הוא קבור שם בישיבה הנז"ל ושלישים שנה קודם פטירתו ביטל משא ומתן והיה מתבודד וקבע ישיבתו בביתו והיה לומד כפי השגת שכלו וכאשר הגיע לשנת השבעים לימי חייו מסר כל קרקעותיו ושטרותיו ביד בניו הי"ו ובא הוא ואשתו לא"י תוב"ב והייתי אני יתום סמוך על שולחנו העלה אותי אתו עמו לעה"ק טבת"ו יצאנו מעי"ת מקנאס יע"א בסיון תרכ"ה ונכנסנו לעה"ק טבת"ו באדר תרכ"ו וזכה לישב בשלוה באה"ק טבריא ת"ו שבע שנים וקודם פטירתו בהיותו חי ובריא

אולם כתב מכתב לבניו יוסף ויעקב הי"ו ובסוף המכתב כתב לא ידעתי אם אכתוב לכם עוד מכתב אחר כי הגיעו ימים אשר אין לי בהם חפץ. (תהלים כט יא) ה' עז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום ע"כ הנה רמז להם שימי חייו ע"ז שנים ובאותה שנה בכסליו תרל"ג נפטר זיע"א, ונוסח הצוואה אשר מצאנו כתובה וחתומה בארגזו שלו הלא היא תחת ידי. והיא ל"ו נדפסיה בסה"ק יסוד מערבי בתיקון ח"י דל"ד ע"א ומקצת משבחיו הלא הם כתובים בהסכמת הספרים הנז' מרבני טבת"ו לך נא רא"ה ונמצא כתוב בכתובות שלנו שהוא יהודה בן יוסף בן שלמה המכונה אוחנא ויותר מזה אין אנחנו יודעים. ואולם ידעתי ביני ידעתי שהיה לנו במשפחה איזה אדם גודל בתורה או עשיר שהיו נקראים על שמו בני ראובן ובקשתיו ול"ו מצאתיו בספר כתב יד של מר מחותנינו כמהר"מ בהלול ז"ל שהעתיק מליצות לכמהר"ר חיים דוד סירירו זצוק"ל ואחת מהנה על שם "ראובן אוחנא" וז"ל ראוי לכל דבר ואין דבר נעלם ממנו ולי אני עטרתו אענדנו. ברוך מבנים הוא ואין מבורך ממנו. ים ראה וינס מפניו. אושר אתו בכל קניינו. ורש חסר כל טוב מפקח עליו בכל עניניו חן הוצק מאד על פניו ונזר אלהיו לנגד עיניו "ראובן אוחנא" עכ"ל:

והנה ר' שלמה הנז' זקנו של הרמ"ז ז"ל לא זה הוא רבי שלמה אבוחנא המוזכר בספר חזית ירושלים הקבור בצפת תוב"ב כי ר' שלמה הנז' הוא רבי שלמון מערבי המוזכר בספר שבחי האר"י ז"ל והוא רבי סולימאן מערבי ממדינת פאס ושם כתוב כי ספרי הקבלה מורי הרב סולימאן מערבי ומורי הרב מסעוד סגי נהור הם בקיאים בהם כמו באל"ף בי"ת וכן הם בקיאים בכל הזוהר ובתיקונים מאיר לפנייהם כאור השמש יעו"ש ורבני צפת"ו בהקדמת ספר בעלי ברית אברהם קראוהו רבי סולימאן אבוחנא ובתוך הספר הנז' חידושים מהרב הנז' וחתום שמו בסוף החידוש הרס"ו ר"ת רבי סולימאן וחנא יעו"ש ובס' תשובות מהר"מ גלאנטי ז"ל שאלה קכ"ד כתב וז"ל החכם השלם החסיד דרבה ענוונותיה שהוא דן לכל אדם לכף זכות ואפילו שביזוהו אינו מחרף ואינו מגדף. חכם מופלא בזקנה ובשיבה שלא דיבר עליו מטוב ועד רע זהו החכם השלם החסיד הסופר המובהק כותב תפילין בכוונות אלק'יות בקדושה זורח אורו במחניכם קדוש וז"ל אומנם בצורת האותיות נהרא נהרא ופשטיה. וכבר נהגו באלו הארצות הסופרים המובהקים ובארצות המערב לעשות כל הכאפין שלהם כן וכו' ועתה הורוני אם נסמוך על אותו הח' החסיד ענוותן כהלל אין גומרים עליו את ההלל סופר מהיר כותב תפילין בכוונות אלק'יות זה כמה שנים שיצאו מתחת ידו יותר מאלף זוגות של תפילין לארץ מרחקים וכו' ע"כ יעו"ש:

והרב חיד"א ז"ל בשם הגדולים מערכת גדולים אות ס' א' וז"ל מהר"ר סולימאן נ' אוחנא מגורי האר"י כותב תפילין בקדושה כמ"ש בספר מגיד מראשית בריש תשובת מהר"י ומז"ה בפירוש הכ"ד מביא הרבה חידושים משמו ובס' מלאכת שלמה מביא משמו קושיות והיות ובספר באר שבע במס' כריתות דף ל"ד כתב הרב הגדול ראש המדברים בכל מקום דכל רז לא אנס מיניה החסיד מהר"ר סלימאן. ומהרימ"ט שקיל וטרי בהדיא ויש בידי תשובה כ"י מהרב בדין מורדת עכ"ל ושם במערכת ספרים אות ס' כתב כמה מפרשים על הספרי ובכללם הגהות ופירושים מהרב סולימאן בן אוחנא ובספרי דבי רב פירוש להרב המופלא כמהר"ד פארדו זלה"ה מביא מהרב הגדול עיר וקדיש מהר"ר סולימאן בן אוחנא ז"ל עכ"ל. מכל האמור מוכח שאינו הוא מר זקינו של הרמ"ז הואיל ואין מזכירין אותו בכתובות במעלות גדולות אלא אפשר הוא דודו או בן דודו דהיינו ממשפחתו וכוונת כנוי אוחנא הנז' אפשר שהיה אדם גדול שהיה שמו אוחנא ועל שמו נקראו כל בני המשפחה כאשר מצאנו ראינו כעין זה בספר שם הגדולים מערכת ספרים אות ת' סי' מ"ד וז"ל תורת חסד שו"ת להרב חסדאי הכהן פרחיא תלמיד מהרח"ש כמ"ש בנדפס מערכת חז"ת והיה רבו של הרב פרח מטה אהרן ואמרו כי הם כהנים ממשפחת בן גוריון וע"י שהיה אדם חשוב וגדול במשפחה ששמו פרחיה קבעו לומר הכהן פרחיה עכ"ל ועיין בספר צמח דוד באלף החמישי סי' תקי"ט וז"ל רב יא'ודה בר רב אוחנאי הכהן נעשה לראש ישיבה בסורא וכו' גם שם בס' תרנ"ה כתב רב קמיו בר רב אוחנאי נעשה לראש ישיבה בפומבדיתא שנת תרנ"ה לאלף החמישי עי"ש וכן כתוב בספר יוחסין והוב"ד בס' הדורות דמ"ד ע"ד ואחריו רב אוחנאי ומר רב יא'ודה בר מר רב אוחנאי יעו"ש ושם בדמ"ה ע"א זכאי בר מר אוחנאי דהוה נשיא קמי הכי כמה שניין וכו' ואחריו רב אוחנא ומת שנת ד"א תקפ"ד והיה חסיד גדול ומלומד בנשים יעו"ש. הראת לדעת שיש אוחנאי וגם אחנאי ואחונאי כולם שמות בני אדם ואם כן הרב מר זקנינו רבי סולימאן בן אוחנא אפשר שהיה שם אביו אוחנא ומשם נשתלשלה כל המשפחה. ועיין בס' מבשרת ציון שכתב כי בצפת ת"ו מציאין שני ספרים רק שלש פעמים בשנה בראש השנה ויום הכפורים וחג השבועות ספר תורה א' של כמהר"י אבובה והשני של רבי סולימאן אוחנא למפטי"ר יעו"ש. יהי רצון זכותם תגין עלינו ועל דורותינו על כל ישראל אחינו וה' ברחמינו ישוב ירחמינו יכבוש עונותינו וירפאינו רפואת הנפש ורפואת הגוף ע"י המלאך רפאל:

אמר המחבר רפאל בן חיים בן יא'ודה בן יוסף בן שלמה המכונה אוחנא רא"ה ראיתי לכתוב ג"כ שבח משפחה של מרת אמי מב"ת שהעתיקתי משטר כתובתה וזה נוסחה אות באות תיבה בתיבה הנעימה ויעלת

שִׁיר חֲדָשׁ

אוחיל יום יום אשתאה. עיני תמיד צופיה. אעברה נא ואראה אדמת קדש טבריא:
נעימה ישיבתה גם טובה ראייתה. ים כנרת חומתה. שמה העיר בנויה:
ישרים בלבותם נחו על משכבותם. בתוכה קבורתם כולם בני עליה:
דרך ההר אתבונן קבר רבן יוחנן. בן זכאי שם יתלונן. יחיד בדורו היה:
וחמשה תלמידים. מזהב נחמדים. צדיקים וחסידים. מונה שבחן היה:
דימה אחד לבור סיד. טפה אחת לא יפסיד. ולחבריו חסיד וחד דחיל חוביאי:
בם חכם בעוז גבר כמעייך המתגבר. אשרי ילדה על משכר. את בנו של חנניה:
ראש ההר שם מצבה קבר רבי עקיבא עמו עשרים וארבעה אלף תלמידיי:
אשרי השם רעיוניו. לראות שם נגד עיניו. רבי חיאי ובניו. יא'ודה וחזקיה:
הר גבוה רם ועל. הוקם עליו ממעל. רבי מאיר הוא בעל אתיאי ותמהיאי:
רבי יוחנן חנה. שם יחד עם רב הונא. עמהם רב כהנא. וגם רבי ירמיה:
נקבר בארץ טמון. רבי משה בר מימון. הוא מפרש דת אמון ורב כל חכימיאי:
ברם זכור לטובה. הרב מר איהו רבה. עץ חיים שר הצבא. משפחת אבואלעפיאי:
נזר האל בראשו. אליו העם ידרשו. תורה מפיו יבקשו. מצפרא ועד פניאי:
חסין יה מי כמוהו. איש אלהים קדוש הוא. בהבל רוח פיהו. רשפי אש שלהבת יה
חדש העיר שכללה. חומתה וגם חילה. בית מדרשו כלכלה כל ימים אשר חיה:
זרעו לעולם יחייה. כקנין הגוף יהיה. ברכת הדיוט אל תהיה. קלה וגם בזויה.
קול זמרת שיר רנני. אמרי פי והגיגיו. יהיו לפני ה'. כמו סולת נקיה. תם:

שירה שחברתי לכבוד הגביר היקר סי' יששכר בן מו' יהודה הנשיא תושב תשכנד יע"א יום בואו להלוות רמב"ה זיע"א בחדש אייר ש' התר"ו ליצירה: סי' אני רפאל חזק ואמץ.

אשיר שירה ותודה. בתוך קהל ועדה. בבוא ארץ החמדה. יששכר בן יהודה:

נגיל נשמח בכוסך. על נדיב מצרך כסף. כמלך בהתאסף. אחיו בן פורת יוסף:

יקר וגדולה לנו. אשר ישנו עמנו. על קרית מועדינו. בחזר ציון בן יוסף:
 רנה ארנן לאל. על אברהם ונתנאל. ואחיהם גבריאלי. מטה בני יששכר:
 פדה נפשו בכסף. ולכבוד באנ"ו הוסף, ולמרים אשת יוסף. ולמשפחת יששכר:
 אשר יקח מבנותיו. כתם פז קווצותיו. מלא על כל גדותיו ושרי ביששכר:
 ליונה ויוחנן. ורחמים אתחנן. הילדים אשר חנן. אלהים לבית יוסף:
 חזק משיח צבי. ודומה דודי לצבי. רחמים בכור אביא. נין ונכד ליששכר:
 ויאמץ גם דבורה וברוריא ושרה. הצילם מכל צרה. כל מטה בני יוסף: תם:

שירה שחיברתי לכבוד הגביר המרומם סי' מו' שלמה חיים בן מו' אהרן קאזי תושב השכנד יום בואו להלולת רמב"ה זיע"א באייר תרנ"ו ליצירה: סי' אני רפאל חזק.
 אשירה נא שיר נעים. אל נטע שעשועים. יפה דודי אף נעים פני מלך שלמה:
 נגילה נשמחה בך. ששו לבי ולבך. זכה כספך וזהבך ללומדי תורת חיים:
 יצחק ברוך הוא בנו. וגם באבא הוא נינו. עושה פרי למינו הוא מסטרא דידנ"ה:
 רחמים בן שלמה. יהי אלד'יו עמו. גם אח טוב שלשלמה אלעזר בן אהרן:
 פרח מטה אהרן. יגיל ישמח וירון. בבוא ארץ ישורון. כרם היה לשלמה:
 אחיו הוא יוסף שלום. ספיר גזרת יהלום. יברכם אל עלום. האל אלהים חיים:
 לאשת חיל טוב"ה. היי אלפי רבבה. תצחק שרה בקרבה. בת שב'ח אם שלמה:
 חזק אמץ לבך. תקובל תפלתך. על גורל צדיקך. פרי צדיק עץ חיים: תם:

שירה שחיברתי לכבוד היקר ונבון מו' בנימין בן שמעון הי"ו תושב תורכסתאן יום בואו להלולת רמב"ה זיע"א באייר ש' ששו"ן: סי' אני רפאל.
 אשירה וארנן. לחכם טוב איש חונן. תבנה ותכונן נחלת בני בנימין:
 נעתירה יפה שעה. אודות אשתו ישועה. יה אדני שמעה. גם על בנו בצלאל:
 יהי עמם שם האל. וגם עם עמנואל. ועם נכדו ישראל. ורפאל ומישאל:
 רבקה ואביגיל. אנשיהם בני חיל. רבות בנות עשו חיל. גם לרבות יעל טוב:
 פנה אל בנו עזרא. גם פינחס בעל מקרא. ומשה לפום נה'רא ואחותם ברוריא:
 אל קבל תפילתי. והקשיבה רנתי. וענה שועתי. על כל שבט בנימין: תם:

שירה שחיברתי לכבוד הגביר היקר סי' יעקב מ"ו קנד הי"ו תושב סמרקנד יע"א. יום בואו להלולת רמב"ה זיע"א בחדש זיו שנת ששו"ן לבי: סי' אני רפאל חזק ואמץ.
 אנכי אשיר שירה. לכבוד מקל תפארה. בקול נעים וזמרה הקול קול יעקב:
 נאום הגבר הוקם. נתן הכסף וקם. וגם הם יקחו חלקם. מת"ת י"ה ישמח משה:
 יקר רוח איש תבונה. בא גבעת הלבונה. ולעיר קדש חברונה. ויאהב יעקב:
 ראובן וסולימאן. בכל ביתי נאמן. וחסד ואמת מן. רוננו ליעקב שמחה:
 פדני אל פדני. וגם חייא חתני. יונתן איש ימיני. גם יקיר לי אפרים:
 אל מול בני בצלאל. ובן אחי יחיאל. מאיר ועמנואל. סימן טוב וגם עזרא:
 חזקם ואמצם. ליראיו ויחלצם. כאבן ספיר וכעצם. בחסד וברחמים:
 ואמץ גם בניהם. וגם בנותיהם. וגם על נשותיהם. וגם בני ראובן: תם:

שירה שחיברתי לכבוד הגביר היקר מו' ברוך בן מו' יוסף סאגאק הי"ו תושב תשכנד יום בואו להלולת רבי מאיר בעל הנס זיע"א שנת ששו"ן ושמחה בחדש אייר סי' אני רפאל.
 אהלל ואזמר. רא"ה אנכי אומר. לכבוד הכרם חמר. לפניו ברוך"ה הבא:
 נגילה ונזמרה. לכבוד מקל תפארה. ומוקפית עטרה. בניו יחייה האל:
 ישמח חיייה ונתנאל. ומרים ומכאל. גם לאה וישראל. ואחותם צפורה:
 ראה אחיו יעקב. תברך ולא תקוב. ושונאיו בחוח קוב. ישמח גם אחיו שמחה:
 פה דוד וחזקיה. חייבים בראיה. ירושלם בנויה. גם חמד זו טבריא:
 אל חברון עיר האבות. גם לצפת הערבות. גם לחברת רחובות הם יבואו ברנה. תם ונשלם:

שיר חדש יסדו אחד מרבני טבריא מבני עליה כמוהר"ר יוסף שמואל אבואלעפייא ז"ל: סי' אני יוסף

שמואל.

אשירה נא שבח האי תנא. סתם משנה רבי מאיר:
 נגיל בביתו ובמכון שבתו. על מצבתו של רבי מאיר:
 יום קוינוהו אכבדהו. בעל הנס הוא רבי מאיר:
 יום פסח שני אהלל אני בהלולא דרבי מאיר:
 והאורחים בשבת אחים ששים ושמחים ברבי מאיר:
 סמכו רבה רבי עקיבא הוד הוא בצבא רבי מאיר:
 פני העדה גדשו חמדה. כל כלי חמדה. לרבי מאיר:
 שעת הלידה. אשה חרדה. ופשטה ידה. לרבי מאיר:
 מקלו בידו. עומד על עמדו. שכינה נגדו. רבי מאיר:
 והסוחרים כל נדיב ירים. סלעים דנרים. לרבי מאיר:
 אף ברקיע מומחה פקיע. מאן משגיח. כרבי מאיר:
 לכל ישראל. אלוף מגדילא. מושיע גואל. רבי מאיר:
 חכם וסופר במגילת הספר אשכול הכופר רבי מאיר:
 זיל קרי בי רב. מושיע ורב. מי הוא זה ערב. כרבי מאיר:
 קומו ואתו. להילולתו. ביום שמחתו. דרבי מאיר:
 תם ונשלם

שערי טובה^א

סימן א' מדף א' עד דף ב' ע"ב ושם מדבר בשבח עיה"ק טבת"ו דעתידין לקום בתחית המתים ארבעים שנה קודם כל העולם. ושם נאמר טעם כעיקר למה יוקדם תחיית המתים בטבת"ו ודוגמת ראייה מזה"ק יעו"ש:
 סימן ב' מדף ב' ע"ב עד דף ד' ע"א ושם מדבר בשבח עה"ק טבת"ו שהגאולה מתחלת משם יעו"ש:
 סימן ג' מדף ד' ע"א עד דף ה' ע"ב ושם מדבר בשבח עה"ק טבת"ו שיש בה חמי טבריא שנשארו ממי המבול והם רפואה לעולם ע"ש:
 סימן ד' מדף ה' ע"ב עד דף ו' ע"א ושם מדבר שעיה"ק טבת"ו רומזת למדת הוד והיינו טעמא דנקבר רבי עקיבא זיע"א שם ולא בעיר אחרת מערי הק' הואיל ושרשו ממדת הוד יעו"ש:
 סימן ה' מדף ו' ע"א עד דף ו' ע"ב שם מדבר שים כנרת הוא שם חלק נפתלי ושם טעם משום כי טבת"ו היא רומזת להוד שהיא בחינת גבורה בחינת רגלים [נצח והוד תרין שוקין] ונפתלי קל ברגליו למתק הגבורה וכו' יעו"ש:
 סימן ו' מדף ע"ב עד דף ז' ע"ב שם מדבר כי טבת"ו נקראת רקת שאפילו ריקנין שבה מלאים מצות כרמון ושם נאמר כמה טעמים מה רבותא של עה"ק טבת"ו יותר על שאר ארצות הק' יעו"ש:
 סימן ז' מדף ז' ע"ב עד דף ח' ע"א שם מדבר על באר מרים שהוא גנוז תוך ים כנרת והוא מסוגל לרפואה יעו"ש:
 סימן ח' מדף ח' ע"א עד דף ח' ע"ב שם מדבר על שבח אנשי עה"ק טבת"ו שמכניסין שבת מבעוד יום ומגמרים את הכלים בעש"ק לכבוד שבת וכן מגלחין מעש"ק לעש"ק יעו"ש:
 סימן ט' מדף ח' ע"ב עד דף ט"ז ע"א שם מדבר על פורים קטן העושים בטבת"ו יום ד' כסליו על הנס שנעשה בזמן הרב הגדול מוה"ד כמהר"ר חיים אבולעפיא זצ"ל יעו"ש:
 סימן יו"ד מדף ט"ז ע"א עד דף ח"י ע"א שם מדבר על פורים קטן העושים בטבת"ו יום ז' אלול אודות הנס הב' הנעשה בזמן הרב הגדול הנז"ל זלה"ה יעו"ש:
 סימן י"א מדף ח"י ע"א עד דף י"ט ע"ב שם מדבר שיש בטבת"ו בית הכנסת של יהושוע בן נון. וסדר הדורות כתב על בית הכנסת של כלב בן יפונה וכו' יעו"ש:
 סימן י"ב מדף י"ט ע"ב עד דף כ' ע"ב שם מדבר על תליסר בי כנישתא דהווי בטבריא ת"ו וגם מקום ביני עמודי יעו"ש:
 סימן י"ג דף כ' ע"ב שם מדבר על מבצר של שלמה המלך שהיה בטבת"ו:
 סימן י"ד מדף כ' ע"ב עד דף כ"א ע"ב שם מדבר מההוא עובדא דאותו זקן שהיה נוטע כרמים של תאנים משום דטבת"ו חלק נפתלי שמסוגלת לבשל פירותיה מרוב חמימותה מזרעת תחלה יעו"ש:

^א הדפים המצויינים פה אמורים בדפי הספר בדפוס הישן.

סימן ט"ו מדף כ"א ע"ב עד דף כ"ג ע"ב שם מדבר כיצד כותבין שם טבריא בגט באל"ף לבסוף או ה"א יעו"ש:

סימן ט"ז מדף כ"ג ע"ב עד דף כ"ד ע"ב שם מדבר דיתער מלכא משיחא בארעא דגליל והיינו גליל התחתון שהוא טבת"ו כמשו"ל ומקשה ומתרג' על דברי הר' המב"ט ז"ל והרב תוספת יו"ט יעו"ש:

סימן ט"ב מדף כ"ד ע"ב עד דף כ"ה ע"ב שם מדבר בשבח עיה"ק טבת"ו והרבנים היושבים בה כולם קדושים כולם טהורים וכו' יעו"ש:

סימן ח"י בדף כ"ה ע"ב שם מדבר כמה יש מטבריא לצפורי יעו"ש:

סימן י"ט מדף כ"ה ע"ב עד דף כ"ו ע"א שם מדבר על כבוד השבת העושים בעיה"ק טבת"ו יעו"ש. ועיין לעיל סי' ח':

סימן כ' בדף כ"ו ע"א שם מדבר על קרבן פסח שבישלו בחמי טבריא ושם מתרג' הרב נחמד למראה וכו' יעו"ש:

סימן כ"א מדף כ"ו ע"א עד דף כ"ו ע"ב שם מדבר על פירות גינוסר וחמי טבריא למה אינן בירושלים יעו"ש:

סימן כ"ב מדף כ"ו ע"ב עד דף כ"ז ע"א שם מדבר על חמי טבריא שהיה בימי התנאים וגם היה בזמן יעקב אבינו ע"ה יעו"ש:

סימן כ"ג מדף כ"ז ע"א עד דף כ"ז ע"ב שם מדבר על מצבת קבורת רמב"ה זיע"א שהיא בטבת"ו לצד דרום למעלה מחמי טבריא:

סימן כ"ד מדף כ"ז ע"ב עד דף כ"ח ע"ב שם מדבר על עיה"ק טבת"ו כיצד היתה מקודם ולמה נקראת טבריא יעו"ש:

סימן כ"ה מדף כ"ח ע"ב עד דף כ"ט ע"א שם מדבר שטבת"ו נקראת ארץ ועליה נאמר ארץ אשר אבניה ברזל יעו"ש:

סימן כ"ו מדף כ"ט ע"א עד דף כ"ט ע"ב שם מדבר שטבריא תובב"א היא עיר מולדת רבינו הקדוש וכמה מעלות טובות היו בה יעו"ש:

סימן ז"ך מדף כ"ט ע"ב עד דף ל' ע"א שם מדבר על נדרים ונדבות הנודרים לעילוי נ"ר רמב"ה זיע"א ותירוצ' קושיא שמקשים העולם:

סימן כ"ח מדף ל' ע"א עד דף ל' ע"ב שם מדבר על חכמי טבריא ת"ו שהיו בקיאין בחכמת הדקדוק וגם שם תירוצ' על קושיית הרב חיד"א זלה"ה יעו"ש:

סימן כ"ט מדף ל' ע"ב עד דף ל"ב ע"א. שם מדבר על היושבים בעה"ק טבת"ו זריזים הם בכל דור ודור כמו נפתלי הנותן אמרי שפר דאין להם הקפדה זע"ז ודבריהם מתוקים מ"ט חלקים ומ"ן גורלים וענין חברת שבת אחים ונוסח כתב הראשונים יעו"ש:

סימן ל' מדף ל"ב ע"א עד דף ל"ב ע"ב שם מדבר ונותן טעם לשבח להלולת רמב"ה זיע"א ביום פסח ב':

סימן ל"א מדף ל"ג ע"ב עד דף ל"ד ע"א שם ג"כ נותן טעם לשבח להלולת רמב"ה בפסח ב' יעו"ש:

סימן ל"ב בדף ל"ד ע"א גם שם נותן טעם אחר להלולת רמב"ה זיע"א בפסח ב' שהוא י"ד אייר יעו"ש:

סימן ל"ג מדף ל"ד ע"א עד דף ל"ד ע"ב שם ג"כ נותן ב' טעמים להלולת רמב"ה זיע"א בי"ד אייר יעו"ש:

סימן ל"ד בדף ל"ה ע"א שם ג"כ נותן טעם לשבח להלולת רמב"ה זיע"א בי"ד אייר שהוא פסח ב' יעו"ש:

סימן ל"ה מדף ל"ה ע"א עד דף ל"ו ע"א שם ג"כ נותן טעם לשבח להלולת רמב"ה זיע"א יעו"ש:

סימן ל"ו מדף ל"ו ע"א עד דף ל"ו ע"ב שם ג"כ נותן טעם להלולת רמב"ה אור לפסח שני יעו"ש:

סימן ל"ז מדף ל"ו ע"ב עד דף ל"ז ע"א שם ג"כ נותן טעם לשבח להלולת רבי מאיר בע"ה בליל פסח ב' שהוא למ"ט למינו מונים יעו"ש:

סימן ל"ח מדף ל"ז ע"א עד דף ל"ז ע"ב נותן טעם למה שתקנו הראשונים לכתוב להשד"ר ב' כולליות:

סימן ט"ל מדף ל"ז ע"ב עד דף ל"ט ע"ב יקר שהדותא על קבורת רמב"ה זיע"א בטבת"ו יעו"ש:

סימן מ' מדף ט"ל ע"ב עד דף מ' ע"א שם מדבר על ר' מאיר שאמר אמרון לבני ארעא דישראל הא משיחון דידכון וכו' יעו"ש:

סימן מ"א מדף מ' ע"א עד דף מ"א ע"א שם מדבר על ר' מאיר שהיה סופר טוב ומובחר והיה יגע ומרויח בכל שבוע ג' סלעים והיה יפה עינים וטוב רואי וכו' יעו"ש:

סימן מ"ב מדף מ"א ע"א עד דף מ"ב ע"א שם מדבר בתורתו של ר' מאיר כתוב והנה טוב מאד והנה טוב מות גם כתנות אור בעד עור ומיישב שינוי המורגש יעו"ש:

סימן מ"ג מדף מ"ב ע"א עד דף מ"ג ע"א שם מדבר על המצטער על סחורותיו שהם במקום סכנה בים או ביבשה או שירדו מערכם ידליק נר לעילוי נשמת רמב"ה זיע"א יעו"ש:

סימן מ"ד מדף מ"ג ע"א עד דף מ"ג ע"ב שם מדבר על רבי מאיר ור' עקיבא שהיו בני גרים וגם מעשה דר' יאודה הענתותי שבאו שני נחשים להורגו ורמב"ה זיע"א פדה ממות נפשו יעו"ש:

סימן מ"ה מדף מ"ג ע"ב עד דף מ"ד ע"א שם מדבר מההוא עובדא דההיא אשה שהית' שומעת דרוש מפי רמב"ה יע"א בבית הכנסת של טבת'ו יעו"ש:

סימן מ"ו מדף מ"ד ע"א עד דף מ"ג ע"ב שם מדבר מההוא עובדא דרמב"ה זי"ע שהלך לפדות אחות ברוריה וכו' יעו"ש:

סימן מ"ז מדף מ"ד ע"ב עד דף מ"ו ע"ב שם מדבר שאינו בדורו של ר' מאיר כמותו ואמר רב האי דמחדנא מחבראי דחזיתיה לר' מאיר מאחוריה וכו' יעו"ש:

סימן מ"ח מדף מ"ו ע"ב עד דף מ"ז ע"ב שם מדבר מההוא עובדא דכידור. ור' מאיר בדיק בשמא וכו' יעו"ש:

סימן מ"ט מדף מ"ז ע"ב עד דף ע"ח ע"ח שם מדבר מההוא עובדא דההוא פונדקי שהי' שותף עם הלסטים והיה רוצה ללסטים גם לר' מאיר ואמר לו עד שיבא אחי אור כי טוב וכו' יעו"ש:

סימן נ' מדף מ"ח ע"א עד דף ע"ב שם מדבר על ר' מאיר שהי' בספינה והיתה מטרפת בים וגל טרדו לחבירו וכו' יעו"ש:

סימן נ"א מדף מ"ח ע"ב עד דף מ"ט ע"א שם מדבר מחקירת המפז"ל דאיך הקב"ה מקבל אותנו בתשובה דקי"ל מלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול ותירצו דאנן בני דקי"ל כר"מ יעו"ש:

סימן נ"ב מדף מ"ט ע"א עד דף ע"ב שם מדבר דרמב"ה זי"ע ושלמה המלך שקולים הם כי רמב"ה זיע"א הוא בחינת רופא כי לרפואה ולכל דבר יתנדב שמן למאור לעילוי נר"ו ויאמר אלהא דמאיר ענני יעו"ש:

סימן נ"ג מדף נ' ע"ב עד דף ע"ב שם מדבר על רמב"ה שהוא ניצוץ מט"ט שר הפנים וכו' ושם נאמר הנהו בי תרי דאגרי בהו שטן כל ע"ש ור' מאיר מנע אותם ודחה להשטן מההוא ביתא יעו"ש:

סימן נ"ד בדף נ"א ע"ב שם מדבר על ר' יוסי בר תחליפא שהיה מתני שבחא דר' מאיר קמי צפראי אמ"ל אדם גדול אדם קדוש הוא ושם נאמר טעם למה נקרא שמו ר' נחמיה יעו"ש:

סימן נ"ה מדף נ"א ע"ב עד דף נ"ב ע"א שם מדבר על רבי מאיר בעל הנס זיע"א שהיה ניצוץ משה רבינו ע"ה מצד. מט"ט שר הפנים יעו"ש:

סימן נ"ו מדף נ"ב ע"א עד דף ע"ב שם מדבר כי יוסף הצדיק ומט"ט שר הפנים ורמב"ה זיע"א כולם בחינת נשמה אחת יעו"ש:

סימן נ"ז מדף נ"ב ע"ב עד דף ע"ב שם מדבר על ר' מאיר שלמד תורה מאלישע אחר רמון מצא תוכו אכל וכו' יעו"ש:

סימן נ"ח מדף נ"ג ע"ב עד דף נ"ה ע"א שם מדבר מנרון קיסר שנתגייר ויצא ממנו ר' מאיר וכו' יעו"ש:

סימן נ"ט מדף נ"ה ע"א עד דף ע"ב שם מדבר מענין המחלוקת שהיה בין ר' מאיר ור' נתן עם רשב"ג ונקרא אחרים יעו"ש:

סימן ס' בדף נ"ו ע"ב שם מדבר מענין ר' מאיר שהיה חולה במעיו לא רצה לטרוף לו יין ושמן שלא לעבור על דברי חביריו:

סימן ס"א מדף נ"ז ע"א עד דף נ"ח ע"א שם מדבר על מקלו של ר' מאיר שהיתה מלמדת לאדם דעת וכו' יעו"ש:

סימן ס"ב מדף נ"ח ע"א עד דף נ"ט ע"ב שם מדבר כי רבי מאיר בע"ה זיע"א הוא בחינת אברהם אבינו וכו' יעו"ש:

סימן ס"ג מדף נ"ט ע"ב עד דף ס' ע"א שם מדבר על רמב"ה זיע"א שקבור בטבריא וגם רמון מצא תוכו אכל וכו' יעו"ש:

סימן ס"ד מדף ס' ע"א עד דף ס' ע"ב שם מדבר מענין אחות ברוריה וכו' יעו"ש:

סימן ס"ה מדף ס' ע"ב עד דף ס"ב ע"א שם מדבר על נהר פרת שהוא רומז לר' מאיר יעו"ש:

סימן ס"ו מדף ס"ב ע"א עד דף ס"ב ע"ב שם מדבר על שבט אחר שהוא רומז לבינה ולגאולה לכן נרמז בו רמב"ה זיע"א:

סימן ס"ז בדף ס"ב ע"ב שם מדבר שאליעזר עבד אברהם הוא בחינת מט"ט שר הפנים ובחינת רמב"ה זיע"א יעו"ש:

סימן ס"ח מדף ס"ג ע"א עד דף ס"ד ע"א שם מדבר על ר' מאיר שהיה מדבר עם אלישע אחר ואמר לו חזור בך יעו"ש:

סימן ס"ט מדף ס"ד ע"א עד דף ס"ה ע"א שם מדבר שצריך לומר האדם אלהא דמאיר ענני שני פעמים יעו"ש:

סימן ע' מדף ס"ה ע"א עד דף ס"ה ע"ב שם מדבר מענין ההדלקה ששורפין בבגדים יקרים בליל פסח שני

לכבוד ר' מאיר בע"ה זיע"א:

סימן ע"א מדף ס"ה ע"ב עד דף ס"ז ע"ב שם מדבר מענין פטירת ר' עקיבא שהיה מאריך באחד אמרו לו תלמידיו עד כאן יעו"ש:

סימן ע"ב מדף ס"ז ע"ב עד דף ס"ח ע"ב שם מדבר מענין מערת ר' עקיבא שהוא בטבת"ו ומעשה שהי' בדורנו יעו"ש:

סימן ע"ג מדף ס"ח ע"ב עד דף ע' ע"ב שם מדבר מענין שעלה משה למרו' מצאו לר' עקיבא וכו' יעו"ש:
סימן ע"ד בדף ע' ע"ב שם מדבר ונותן טעם למה פסקו מלמות כ"ד אלף תלמידיו של ר' עקיבא וסמך חמשה תלמידים הגדולים ביום ל"ג לעומר דוקא ולא ביום אחר וג"כ נותן טעם לשבח שעושים הלולת ר' עקיבא בעה"ק טבת"ו ביום ל"ג לעומר יעו"ש:

סימן ע"ה מדף ע' ע"ב עד דע"א ע"א שם מדבר ונותן טעם אחר למה שעושים בטבת"ו הלולת ר' עקיבא בל"ג לעומר יעו"ש:

סימן ע"ו מדף ע"א ע"א עד דע"א ע"ב עוד שם נותן טעם אחר למה שעושים בטבת"ו הלולת ר' עקיבא בל"ג לעומר יעו"ש:

סימן ע"ז מדף ע"א ע"ב עד דף ע"ב ע"א שם מדבר ונותן טעם כעיקר למה שאמר ר' עקיבא שלקו המצריים במצרים נ' מכות:

סימן ע"ח מדף ע"ב ע"א עד דע"ד ע"א שם מדבר מעשה בר' עקיבא שהיה חבוש בבית האסור' וכו' וענין פטירתו וכו' יעו"ש:

סימן ע"ט מדף ע"ד ע"א עד דף ע"ד ע"ב שם גם כן נותן טעם שעושים הלולת ר"ע בטבת"ו ביום ל"ג לעומר יעו"ש:

סימן פ' מדף ע"ד ע"ב עד דע"ו ע"ב שם מדבר מענין ר' עקיבא שהיה בספינה ונשברה וגל טרדו לחבירו וכו' יעו"ש:

סימן פ"א מדף ע"ו ע"ב עד דף ע"ח ע"א שם מדבר שצריך לכתוב הגט עקיבא בה"א ולא באל"ף וכו' יעו"ש:

סימן פ"ב מדף ע"ח ע"א עד דף פ"א ע"א שם מדבר על ששה דברים שנתעשר מהם ר' עקיבא וכו' יעו"ש.
סימן פ"ג מדף פ' ע"א עד דפ"ב ע"ב שם מדבר מענין ר"ע שבא מסיסרא וחכמי ישראל דומים לפניו כקליפת השום וכו' יעו"ש:

סימן פ"ד מדף פ"ב ע"ב עד דף פ"ג ע"א שם מדבר שר' עקיבא זיע"א הוא בחינת תורה שבעל פה ולכן כלוהו סתמי אליביה:

סימן פ"ה בדפ"ג ע"א שם מדבר שר' עקיבא היה גבאי עניים יעו"ש:

סימן פ"ו דף פ"ג ע"א שם מפרש כוונת המ"ר שלח נא ביד תשלח ביד ר"ע בן יוסף יעו"ש:

סימן פ"ז מדף פ"ג ע"א עד דף פ"ג ע"ב שם מדבר מההוא עובדא דברת' דר' עקיבא שניצולה מנשיכת הנחש ליל חופתה יעו"ש:

סימן פ"ח בדפ"ג ע"ב שם מביא קושיא איך ר' עקיבא נפטר ערב יום הכיפורים יעו"ש:

סימן פ"ט מדף פ"ג ע"ב עד דף פ"ד ע"א שם מדבר שר"ע הוא ניצוץ משה רבינו ע"ה וגם הוא מבית הלל לדעת התוספות:

סימן ל' מדף פ"ד ע"א עד דפ"ד ע"ב שם מדבר מענין ר' יוחנן בן זכאי שהוא קבור בטבריא תוב"ב יעו"ש:
סימן צ"א דף פ"ד ע"ב שם מפרש כוונת ר' יוחנן בן זכאי שאמר אם למדת תורה הרבה אל תחזיק טובה לעצמך כי לכך נוצרת יעו"ש:

סימן צ"ב מדף פ"ד ע"ב עד דף פ"ה ע"א שם מפרש כוונת ר' יוחנן בן זכאי במשנה הנז"ל באופן אחר יעו"ש:

סימן צ"ג מדף פ"ה ע"א עד דף פ"ו ע"א שם מדבר מענין חמשה תלמידים של ר' יוחנן בן זכאי הגדול כפי גדלו וכו' יעו"ש:

סימן צ"ד מדף פ"ו ע"א עד דפ"ז ע"א שם מדבר על שבח ר' אלעזר בן ערך שמכריע הוא את כולם יעו"ש:

סימן צ"ה בדפ"ז ע"א שם מדבר על ר' שמעון בן נתנאל שהוא קבור בטבריא תוב"ב יעו"ש:

סימן צ"ו בדף פ"ז ע"א שם מדבר על הרמב"ם שהוא קבור בטבריא תוב"ב:

סימן צ"ז בדף פ"ז ע"ב שם מדבר על שני חייו של הרמב"ם יעו"ש:

סימן צ"ח מדף פ"ז ע"ב עד סוף דף פ"ח ע"א שם מדבר ג"כ מענין שני חייו של הרמב"ם כמה היו יעו"ש:
סימן צ"ט בדף פ"ח ע"ב שם מדבר מענין ר' אמי ור' אסי והרב של"ה שהם קבורים בטבריא תוב"ב יעו"ש:
סימן ק' מדף פ"ח ע"ב עד דף פ"ט ע"א שם מדבר מענין ר' חייא ובניו ורב המנונא סבא ורב הונא ריש

גלותא קבורים בטבריא תוב"ב במערת ר' חייא ובניו יעו"ש:

סימן ק"א בדף פ"ט ע"א שם מדבר ונותן טעם למה נקרא שמו ר' חייא וגם למה נקרא שמו ר' חייא הגדול ור' חייא רבה יעו"ש:

סימן ק"ב מדף פ"ט ע"א כד דף פ"ט ע"ב שם מדבר ונותן טעם ג"כ למה נקרא שמו ר' חייא:

סימן ק"ג בדף פ"ט ע"ב שם מדבר שבימי ר' חייא עלה גור בן ראם לארץ ישראל ועקר כל האילנות ובתפלת ר' חייא הלך יעו"ש:

סימן ק"ד מדף פ"ט ע"ב עד דף צ' ע"א שם מדבר כמה גדולים מעשה ר' חייא ושם ג"כ נותן טעם למה נקרא שמו ר' חייא רבה יעו"ש:

סימן ק"ה מדף צ' ע"א עד דף צ' ע"ב שם מדבר בשבח ר' חייא שהיתה נשמתו למעלה ממדרגת המלאכים יעו"ש:

סימן ק"ו בדף צ' ע"ב שם גם כן נותן טעם אחר למה נקרא ר' חייא רבה:

סימן ק"ז מדף צ' ע"ב עד דף צ"א ע"א שם מדבר על יאודה וחזקיה בני ר' חייא הם קבורים עם אביהם במערה אחת יעו"ש:

סימן ק"ח מדף צ"א ע"א עד דף צ"א ע"ב שם מדבר על רב כהנא ור' ירמיה שהם קבורים בטבריא ת"ו ומעשה שהיה יעו"ש:

סימן ק"ט מדף צ"א ע"ב עד דף צ"ב ע"א שם מדבר על ר' יוחנן וריש לקיש שהם קבורים בטבריא וכמה חי ר' יוחנן יעו"ש:

סימן ק"י מדף צ"ב ע"א עד דף צ"ב ע"ב שם מדבר על רבנן סבוראי שהן קבורין בטבריא ת"ו ומהו שמם יעו"ש:

סימן קי"א בדף צ"ב ע"ב שם מדבר על ר' יצחק נפחא שהוא קבור בטבריא יעו"ש:

סימן קי"ב מדף צ"ב ע"ב עד דף צ"ג ע"א שם מדבר על הרב הגדול מוה"ר כמהר"ר חיים אבולעפיא ז"ל שהוא קבור בטבריא יעו"ש:

סימן קי"ג מדף צ"ג ע"א עד דף צ"ג ע"ב שם מדבר על הרב כמהר"ר מנחם מענדיל שהוא קבור בטבריא בעל פרי הארץ יעו"ש:

סימן קי"ד בדף צ"ג ע"ב שם מדבר על האמהות בלהה וזלפה ויוכבד וצפורה ואלישבע בת עמינדב שהם קבורים בטבריא תוב"ב יעו"ש:

סימן קט"ו מדף צ"ג ע"ב עד דף צ"ד ע"א שם מדבר על סומכוס תלמיד רבי מאיר בעל הנס ור' נתן חבירו של רבי מאיר בעל הנס הם קבורים בטבריא תוב"ב יעו"ש:

סימן קי"ו בדף צ"ד ע"א שם מדבר על רבני הישיבה מהם מאנשי דורנו ומהם מדור שלפנינו קבורים בבית החיים בטבריא תוב"ב ע"ש:

סימן קי"ז מדף צ"ד ע"א עד דף צ"ה ע"ב שם מדבר בשבח משפחה של המחבר מסטרא דדכורא ומסטרא דנוקבא כולם שוים לטובה ע"ש:

תם ונשלם שבח לאל בורא עולם,